

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARGÍ HÁM ORTA ARNAWLÍ
BILIMLENDIRIW WÁZIRLIGI**

**ÁJINIYAZ ATINDAĞI NÓKIS MÁMLEKETLIK PEDAGOGIKALÍQ
INSTITUTÍ**

«Baslawısh tálim» fakulteti
«Baslawısh tálim» kafedrası

**TEXNOLOGIYA HÁM ONÍ OQÍTÍW METODIKASÍ
PÁNINEN**

(5111700 Baslawısh tálim hám sport tárbiyalıq is baǵdarı 3-kurs studentleri ushın)

**OQÍW METODIKALÍQ
KOMPLEKS**

N Ó K I S – 2020-2021

Duziwshiler:	Lektor	«Baslawısh tálim» kafedrası docenti,
	N.Nagmetova	pedagogika ilimleri filosofiya doktori (PhD)
	Ámeliyatshı	
	G.Zarimbetova	«Baslawısh tálim» kafedrası oqıtıwshısı
Pikir bildiriwshiler:	S.Tajbenova	«Baslawısh tálim» kafedrası docenti,
		pedagogika ilimleri filosofiya doktori (PhD)
	Q.Seytmuratov	«Uliwma pedagogika hám psixologiya» kafedrası, pedagogika ilimleri kandidati docent.

MAZMUNÍ

№	Oqıw-metodikalıq kompleks materialları dizimi	bet
1.	Oqıw materialları (lekciya teksti)	
2.	Pán boyınsha ózbetinshe jumıs shınıǵıwları	
3.	Glossariy	
4.	Qosımsha materiallar:	
	- Úlgili baǵ darlama;	
	- Isshi baǵdarlama;	
	- Tarqatpa materiallar;	
	- Testler;	
	- Bahalaw kriteriyaları;	
	- Qadaǵalaw ushın sorawlar;	
	- Ulıwma sorawlar;	
	- Normativ-huqıqıy hújjetler.	

Lekciya temaları mazmunı

№	ÓTILETUGÍN LEKCIYALAR <i>5-semestr</i>	Saat sanı
I-MODUL.	TEXNOLOGIYA HÁM ONI OQITIW METODIKASINIŇ ULIWMA MÁSELELERI	
1-Lekciya	Texnologiya sabaqlarina integraciyalıq qatnas.	2
1.1	Integraciylasqan tálimniń ózine tán ózgeshelikleri.	
1.2	Baslawısh klass texnologiya sabaqlarina integraciylasqan tálimnen paydalanıwdıń metodikalıq ózgeshelikleri.	
1.3	Integraciylasqan sabaqlardıń nátiyjeliligin asırıw faktorları.	
2- Lekciya	Oqıwshılardıń miynet tárbiyasında miynet dástúrleriniń ornı	2
2.1	Xalq miyrasında miynet dástúrleriniń ornı.	
2.2	Miynet dástúrleriniń oqıwshılar tárbiyasındaǵı áhmiyeti.	
2.3	Texnologiya sabaqlarında miynet dástúrlerinen paydalanıwdıń formaları.	
3- Lekciya	Oyshıllar miyrasında miynet tárbiyası	4
3.1	Oyshıllar miyrasında miynet tárbiyası.	
3.2	Oyshıllardıń kásip-ónerge baylanıslı pikirleri.	
3.3	Kásip-ónerge baǵdarlawǵa baylanıslı oyın hám keshelerdiń túrleri.	
4- Lekciya	Baslawısh tálimde miynet tárbiyası hám kásip-óner túrleri.	2
4.1	Kásip-ónerler haqqında túsinik.	
4.2	Kásip-óner túrleri hám mazmunı.	
4.3	Texnologiya sabaqlarında kásip-ónerge baǵdarlaw.	
5- Lekciya	Miynet tárbiyasında xalq awızeki dóretpeleriniń ornı	2
5.1	Xalq awızeki dóretpesinde miynet tárbiyası.	
5.2	Xalıq awızeki dóretpesinde ruwxıy -etikalıq tárbiya máseleleriniń	
5.3	sáwlelendiriliwi.	
5.4	Xalq maqallarında miynet tárbiyası. Xalıq ráwiyatları tiykarında oqıwshılamı miynetke úyretiw.	
6- Lekciya	Texnologiya sabaqlarında oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw texnologiyaları	2
6.1	Texnologiya sabaqlarında kásip-ónerge baǵdarlaw.	
6.2	Kásipke tiyisli maǵlıwmatlar.	
6.3	Kásipke baǵdarlawda túrli texnologiyalardan paydalanıw.	
6.4	Kásipke baǵdarlawda tiyisli oyın texnologiyalarınan paydalanıw.	
7- Lekciya	Texnologiya sabaqlarında shet el tálim sistemasınan paydalanıw	2
7.1	Shet el mámleketler tálim sisteması.	
7.2	Texnologiya tálimniń áhmiyeti hám mánisi.	
7.3	Modulli-tálim sistemasnıń mánisi.	
7.4	Zamanagóy tálim formaları: aralıqtan oqıtıw, master-klass (sheberlik sabaqları) vebinar, evristik metodlar.	
8- Lekciya	Texnologiya sabaqlarında qol miynetinen paydalanıw talapları	2
8.1	Baslawısh klaslarda qol miynetine úyretiwdi shólkemlestiriw formaları.	
8.2	Texnologiya pánine úyretiwde jumıs túrleriniń mazmunı.	
8.3	Ámeliy jumıs nátiyjeliligin asırıwda qollanılatuǵın talaplar.	
8.4	Temaga uyqas oqıtıw metodları	

9- Lekciya	Baslawish klaslarda texnologiya táliminen ámeliy jumislar	4
9.1	Baslawish klass texnologiya sabaqlarında ámeliy jumis túrleri.	
9.2	Jumis qurallarınan paydalanıwda texnika qawipsizligi qağıydaları.	
9.3	Óz-ózone xizmet kórsetiw texnologiyası.	
9.4	Texnologiya páni jumis quralları hám jumis materialları menen tanıstırıw hám olardan paydalanıw talapları.	
10- Lekciya	Texnologiya sabaqlarında xabar texnologiyalarınan paydalanıw	2
10.1	Xabar kommunikacion texnologiyaları haqqında maǵlıwmat.	
10.2	Texnologiya tálimi sabaqlarında AKTdan paydalanıwdıń ózine tán ózgeshelikleri.	
10.3	Ámeliy shınıǵıwlar ushın prezentaciya tayarlaw texnologiyaları.	
	6-semestr	
11- Lekciya	Texnologiya sabaqlarında innovaciyalıq texnologiyalardan paydalanıw	2
11.1	Innovaciyalıq texnologiyalar haqqında maǵlıwmat.	
11.2	Innovaciyalıq texnologiyalardan paydalanıwdıń forma hám metodları.	
11.3	Innovaciyalıq texnologiyalardan tálim processinde paydalanıw usılları.	
12- Lekciya	Interaktiv usıllardı texnologiya sabaqlarında paydalanıw usılları.	4
12.1	Interaktiv tálim texnologiyalarınıń didaktik mánisi.	
12.2	Interaktiv tálim metodları.	
12.3	Texnologiya sabaqlarında interaktiv tálim metodlarınan paydalanıw tártibi.	
II-MODUL. Texnologiya sabaqların shólkemlestiriw metodikası		
13- Lekciya	Miyнет tálimi hám tárbiyasınıń tıǵız baylanıslılıǵı.	2
13.1	Miyнетke munásibet. Miyнет tálimi hám tárbiyasınıń tıǵız baylanıslılıǵı hám olardıń ózine tán tárepleri.	
13.2	Integraciyalasqan tárbiyalıq tádbirlerdiń natijeliliginiń asırıw faktorları.	
14- Lekciya	Applikaciya hám mozayka menen jumis sabaqların shólkemlestiriw metodikası.	2
14.1	Applikaciya hám mozayka kórkem óneri haqqında túsinik.	
14.2	Applikaciya hám mozayka menen jumis islew texnologiyası.	
14.3	Applikaciya hám mozayka menen jumis sabaqların tuwrı shólkemlestiriw talapları.	
14.4	Applikaciya hám mozayka jumislarınıń oqıwshılar tárbiyasındaǵı áhmiyeti.	
14.5	Texnika qawipsizligi qağıydaları.	
15- Lekciya	Qaǵaz hám karton menen jumis sabaqlarınıń mazmunın shólkemlestiriw metodikası	4
15.1	Qaǵaz hám karton haqqında maǵlıwmat.	
15.2	Qaǵazdıń óndiristegi ornı. Qaǵaz hám karton túrleri hám qásiyetleri.	
15.3	Qaǵaz hám kartonǵa islew beriw usılları.	
15.4	Qaǵaz hám karton menen jumis texnologiyası.	
15.5	Jumis ornın shólkemlestiriw talapları.	
15.6	Texnika qawipsizligi qağıydaları.	
	Ulıwma:	14

5-SEMESTR USHIN

1-Tema: Texnologiya sabaqlarina integratsiyalıq qatnas.

Reje:

1. Integratsiyalasqan tálimniń ózine tán ózgeshelikleri.
2. Baslawısh klass texnologiya sabaqlarina integratsiyalasqan tálimnen paydalanıwdıń metodikalıq ózgeshelikleri.
3. Integratsiyalasqan sabaqlardıń nátiyjeliliginiń asırıw faktorları

Tayanısh túsinikleri: tálim-tárbiya, integratsiya, integratsiyalalaw túrleri, integratsiyalaw baǵdarları, integratsiyalaw funkciyaları, integratsiyalaw tendenciyaları, integratsiyalaw dárejeleri, integratsiyalawdı ámelge asırıw formaları.

1. Integratsiyalasqan tálimniń ózine tán ózgeshelikleri. Integratsiyalanǵan sabaqlardıń nátiyjeliliginiń asırıw quralları. Házirgi kúnde baslawısh mektep táliminiń integratsiya etiw haqqında kóp aytadı. Bul túsinerli- kishi, mektep oqıwshı atırtaǵı álemdi bir pútinligin qabıl etedi. Onıń ushın tabıyattanıw, rus tili, muzika hám basqa oqıw pánleri atı emes, bálim atırtaǵı álem obiyektlerdiń dawıslar, reńler, kólemlerin xár-qıylı qızıqlıǵı. Balalardı tabıyat hám kúndelik ómirdegi bárshe nárselerdiń baylanıslıǵın kóriwge úyretiw kerekligin oqıtıwdı sezedi hám biledi. Sonday eken tálim integratsiya házirgi zaman talabına juwap bola aladıma? Bul másele qanday sheshiliwi kerek, onıń áhmiyeti need? Tálimdi integratsiyalaw pikiri xalıq táliminde diferentsiyalaw hám individual menen birge dodalana baslandı. Eger kishi mektep tálimi diferentsiyalaw tiykarında kitap, sabaqlıq hám basqa ádebiyatlar menen erkin islewge tayarlıq dárejesi hám kishi mektep jasında qızıqlıwın aktiv qalıplestiriwdi názerde tuca integratsiyaniń tiykari etip túrli pánlerdi úyreniw obektleri bolǵan ayırım ulıwma túsiniklerdi tereńlestiriw, anıqlastırıw hám keńeytiriw múmkin. Tálimdi integratsiyalawdıń tiykarǵı maqseti baslawısh mektepten aq tabıyat hám jámiyet haqqındaǵı jaqsı kóz qaraları tiykarın qoyıw hám onıń rawajlanıwı nızamlarǵa óz múnásibetin qalıplestiriw. Mine sonıń ushın kishi mektep oqıwshısı predmer yáki waqıya hádiyselerdi bir neshe tárepten kóriw múmkin: logikalıq hám emocional tárepten, ádebiy shıǵarmalarda ilimiy-ǵalabalıq maqalada, biolog, sóz ustası, xudojnik, muzikashılıq kóz qarastan h.b.

Tiykarǵı pánlerdi ózlestiriw hám álemdedi bar nárseler nızamlıqların túsiniwde predmetler aralıq baylanıslardı ornatiw táliminiń integratsiyalawda jantasıwdıń metodikalıq tiykarı. Bunda túrli sabaqlar kóp márte qaytıw, olardı tereńlestiriw hám bayıtıw, sol jasta túsinikli bolǵan zárúr belgilerdi anıqlaw arqalı erisiw múmkin. Solay etip jaqsı, qalıplesken, dúziliw hám ótkeriw tártibine iye bolǵan quramına sol oqıw predmetine tiyisli bolǵan túsinikler toparı kiritilgen hár qanday sabaq integratsiyaǵa tiykar etip alınıwı múmkin. Biraq integratsiyalanǵan sabaqqa basqa pánler basqa oqıw predmetleri menen baylanıslı túsinikler analiz qılıwdıń nátiyjeleri kiriyledi. Máselen: “qıs”, “suwıq”, “boran”, sıyaqlı túsiniklerdi oqıw, rus tili tabıyattanıw, muzika, súwretlew óneri sabaqlarında kórip shıǵıladı.

Túsiniklerdi analiz etiliwi basqa oqıw sabaqlarında ózlestirilgen bilimlerde qaratılǵan sabaqlar, integratsiyalanǵan esaplanadı. Sabaq dóretiliwshilik erkin bolıwı menen birge, anıq logikalıq izbe-izlik, ózine say wótiw metodikasına iye boladı. Ulıwma tálimniń pundamentin qoyatúǵın baslawısh mekteplerdegi kóp túsinikler tabıyattanıw, rus tili, muzika, súwretlew óneri h.b. ushın ulıwma bolıp yesaplanadı.

Házirgi kúnde bir qatar oqıw predmetleri ushın ulıwma bolǵan túsinikler arasındaǵı baylanıslardı úyreniw. Psixologiyalıq hám metodikalıq tiykar bolǵan integratsiyalanǵan sabaqlar sistemasın islep shıǵıw hám ótkeriw lazım. Sol menen birge predmetler ara baylanıslar sabaq quramı dárejesinde úyretiliwi hám zárúr oqıtıw quralları menen táminleniw kerek. Tekseriw dáwirinde oqıw predmetlerin integratsiyalaw procesinde aktiv aqlıy qábiketke járdem beriwshi faktorlar: integratsiyalaw ushın pánlerdiń maqul birlesiw, oqıtıwshı hám oqıwshı háreketleriniń

más keliwi, balalardıń jas imkaniyatların esapqa alǵan halda mazmun, metod, usıllardı tańlawdan ibarat. Integracion pedagogika oqıw pánlerinen biri bolıp, pánler ara bilimler (integrative bilimler)di shuqırlastırıw hám asırıw, olardı qalıplestiriw ushın úyreniledi. Ol hár túrli, usıllar, pánler ara integraciya obyektleri tiykarında dúzilgen.

Integracion pedagogikanıń klaslarǵa bóliniwi túrli tiykarlarda qılıw múmkin: maqset hám mashqala tiykarında: mektep tábiyy-ilimiy dizimdeki wazıypalar tiykarında: qosılıwshı pán tarmaqları tiykarında: integraciya usılları hám jolları tiykarında: oqıw rejesindeki ornı tiykarında: kurstı úyreniwge ketken waqıt tiykarında: oqıwshılar ushın qıyınlıq dárejesi tiykarında hám basqalar. Sonı itibarǵa alıw kerek, bul kurslardıń aftorları, ádette, óz aldılarına bir neshe maqset hám mashqalalardı sheshiw máselelerin qoyadı, sol sebepli kurslar kóp maqsetli, túrli wazıypalı boladı. Kóp kólemdeki dástúrler hám olardı jariya etiwge urınıwları kórip shıǵıp, biz bul kurslar qurılısınıń tiykarǵı jónelislerin ajıratamız hám olardı sıpatına qarap klaslarǵa bóliwimiz múmkin. Integrativ tálimniń klaslarǵa bóliniwi.

Olardı universal yáki bir neshe tiykarǵı dizim kurslardı almasıwshı ulıwmalıq, dep te ataw múmkin. Máselen, oqıw, tábiyat, súwret sabaqların bir ulıwmalıq sabaqqa birlestiriw. Ádette, bunday kurslardıń aftorları tábiyy pánler materialların birlestirip, wolardı málim bir sistemaǵa keltiriwdi há óz kursların integrativ yamasa kompleks (uliwma), dep aytadı. Kórinip turǵanıday, baslawısh tálim dizimindeki tábiyy pánler materialların beriwde tuwrı izbe-izlikte tek sabaqlar dúziliwin saqlap qalıp erisiw múmkin. Bazı itibarlı alımlar aytıp ótkenindey, bul mekteplerde tábiyy pánlerdi izbe-iz úyreniw jolı menen de hal etpekte. Bir qatar alımlar baslawısh tálimde de sabaqlarǵa ajıratıp oqıtıwda tarqalǵan, dep esaplaydı. Tábiyy pánlerdi oqıtıwdıń dizimi boyınsha dawam ettiriwdi biykar etiw hám ápiwayılastırıw ushın kóplegen avtorlar gumanitar sabaq ushın ulıwmalastırıp kurslardı birlestiredi. Bularǵa ulıwmalıq túsiniqler beriwshi, balalarda tábiyy pánlerdi úyreniwge qızıǵıw úyretiw wazıypasın orınlaw, tábiyat haqqında qızıqlı kóriniste aytıw, baslawısh tábiyy kurslardı máselen, baslawısh klaslarda “Tábiyattanıw” kiredi.

Shegaralas pánler tiykarında dúzilgen kurslar

Keń integraciya procesi aldınǵı ilimiy jónelislerdi baylawshı jańa tábiyy pánler hám ilimiy jónelisler payda bolıwına alıp keledi. Baslawısh klaslarda ekologik tálimdi gúzetip, oqıw, tábiyattanıw miynet (tábiyy materiallar menen islew), súwret pánlerine ekologik temalar kiritilgeni kórinedi. Bir-birine jaqın shegaralas pánler qatarına malekulyar biologiya, biofizika, geofizika, bioximiya, astrofizika, astroximiya kiredi. Bul pánler tiykarında mektep integrative tábiyy pánler dúziledi. Tiykarǵı pánler tiykarında dúzilgen kurslar. Bul kurslar zamanagóy bilimlerdiń hár bir bólimin qamrap alıwshı tiykarǵı pánler tiykarında dúziledi. Olar qatarına pedagogika, pedagogic texnologiya, pedagogic psixologiya, insane jası psixologiyası, pán rawajlanıwı procesin úyreniwshı pedagogic psixologiya, pánniń insanǵa basqa ómir procesine baylanıslı úyreniwshı: kibernetika- basqarıw, baylanıs hám informaciyanı qayta islew: informaciyanıń dúzilisi hám ózgeshelikleri: onıń shaxs qalıplesiwindeki ornı úyreniwshı informatika. Insan ómiriniń túrli procesinde ilimiy jónelis bolǵan dizimlerdiń baylanısı úyreniwshı sinergetikanıń qollanılıwı. Bul klasta integrativ kurslardıń mazmunı sol pánler mánisi hám strukturası tiykarında dúziledi. Ulıwmalıq ilimiy túsiniqler, nızamlıqlar, teoriyaları tiykarındaǵı kurslar. Bul tiykarında integrative kurslar jaratıw haqqında piker jaqsı nátiyjeler beredi.

Avtorlar arasında joqarı dárejede ulıwmalıqtı bildiriwshı túsiniqler: “material”, “háreket”, “maydansha”, “energiya”, h.b. kóp isletiledi. Nızamlar arasında –tábiyattı saqlaw nızamı adamlardıń miynet qábileti kóre rawajlanıwı, tábiyatqa sezim menen qaraw boldı. Teoriyalar arasında integrative kurs jaratıw ushın tiykar bolıp tiykarǵı tábiyy-ilimiy teoriyalar xızmet qıladı. Sonlıqtan itibarǵa ılayıqlı, bul tiykarda integrative kurslar jaratıwǵa urınıwlar kóp bolǵan bolsa da, olar birlespegenligi hám málim izbe-izlikke, didaktik maqsetke iye emesligi menen ajıralıp turadı. Pán evoluciyası menen baylanıslı mashqalalardı, tábiyattı ilimiy jaqtan úyreniw usılların, ortalıqtıń ilimiy kórinisin úyreniw tiykarında kurslar- joqarıdaǵı barshe temalar integrative mazmunǵa iye hám eń jaydırıwǵa úlken imkaniyatları bar, biraq

bunday kurslar mektep qábiletinde qolanılıwshı material hám woqıtıw usılların qıyınlıǵına qarap ele keń tarqalǵanı joq.

1. Integraciya túsiniǵi jáne onıń mazmun-mánisi. Ulıwma bilim beriw, umumtexnik hám de arnawlı gruppadaǵı pánlerdi integraciyalaw múmkinshilikleri olardıń mazmunında sáwlelengen, ozinde tábiyatına kóre birden-bir bólgan átirap -álem haqqındaǵı bilimlerdi bildiredi.

Búgingi kúnde pedagogıkaǵa tiyisli ilimiy izertlewlerde oqıw pánlerin oqıtıwdagi bóliniwdi jónge salıwǵa qaratılǵan forma, metod hám de quralları, sistemasın, olardıń tiykarı bolǵan oqıtıw hám tárbiyalaw procesi metodologiyasın islep shıǵıwǵa bólek itibar qaratılıp atır.

Demak, oqıwshılardı barkamal insan etip jetilistiriwge, olardıń xalıq insanparwarlıǵı, ulıwmadunyalıq qádiriyatlardan bahremment bolıwlarına itibar beriw kerek. Bunda ruwxıyılıqtan “... aqılǵa say paydalanıw, balalarımızdı watanparwarlıq, shin sozlew, xalqti siyiwshilikke uyretiw kerek boladı.

Negizinde ádep-ikramlılıq ruwhıyılıqtıń ózegi bolıp esaplanadı. İnsan ádep-ikramlılıǵı tek ǵana sálemlesiw mashqalasınan ǵana ibarat emes. Ádep-ikramlılıq bul áwele insaplılıǵı hám ádalat sezimi, iyman, xadallıq degeni.

Bunday kórsetpeler tábiyyi halda, tálim processinde, oqıw pánlerin integraciyalaw jolların anıqlaw arqalı ámelge asırıladı.

Bárshege málim integraciya-bul ózgeshe bólek, bólimlerdiń birlesip, bir pütün bolıwı. Tálim processinde oqıw pánlerin integraciyalawda tiykarǵı másele wazıypalardıń durıs bólistirilwiw támiyinlewde, maqset, metod, forma, qurallar hám kútiletuǵın nátiyjelerdi belgilep alıw bolıp esaplanadı.

Tálimdi integraciyalaw (óz-ara muwapıqlastırıw) oqıwshılardıń dúnyanı anıq kóz aldına keltiriw qábiletin rawajlandırıw, dúnya qarasin jetilistiriw imkaniyatın beretuǵın integrativ pánlerdi jaratıw degendi bildiredi.

Integraciya-1) oqıw pánleriniń óz-ara baylanıslılıǵı: 2) latinsha ĞintegrationĜ sózinen alınǵan bolıp, qayta qurıw, tiklew, toltırıw ĞintegrĜ-toliq, pütün, anıq degen mánini ańlatadı. Integraciya bir-biri menen organikalıq jaqtan birlesip ketiw, bir-birin óz-ara sińdiriw, bir-biri menen birlesip, jańa, jeke, ulıwmalasqan-anıq pikirdi payda etiw degendi ańlatadı.

Tálimge baylanıshı «integraciya» túsiniǵi 2 mánige iye:

1. Oqıwshıda dógerek átiraptaǵı álem haqqında jaqsı kóz-qaraslardı payda etiw (bul jerde integraciya tálimniń maqseti sıpatında kóriledi).

2. Predmetli bilimlerdi jaqınlastırıw ushın ulıwmalıq platformanı tabıw (bul jerde integraciya-tálim quralı).

«Oraylıq Aziya birge islesiw sherikshiligi» shólkeminiń mámleket basshılarınıń 2004-jil 28-may kúni de bolıp ótken keńesinde Oraylıq Aziya mámleketlerinde birge islesiw hám integraciya ushın tiykar hám imkaniyatlar júdá kópligi, xalıqlarımızdıń bir-birine jaqınlıǵı, sawda, ekonomika, social-siyasıy, ilimiy-texnikalıq, mádeniy-aǵartıwshılıq baylanıslardı en jaydırıw ushın zárúr negiz bolatuǵınlıǵın bildiredi.

Házirgi dáwirde oqıw pánlerin integraciyalaw mazmunın, rawajlandırıw tarıyxın, pánlerdi integraciyalawdıń forması, usıl hám quralların anıqlaw, onıń keleshegin belgilew-tiykarǵı wazıypa bolıp turıptı.

Málim bolǵanıday «Pán» sózi «bilim» dep ataladı. Sol mánide pán ótmishte de, házirgi kúnde de, bir sistemaǵa salınǵan bilimler birligi dep túsiniledi.

Pán-ruwhıy mádeniyattıń zárúr bir bólegi (bólimi), insaniyattıń eń joqarı forması, maqullanǵan metodlar arqalı erisilgen, anıq bayan etilgen, haqıqıy sociallıq taraw tájiriyesinde dálillengen bilimler sisteması bolıp esaplanadı. Demek, integraciya-bul ayırım bóleklerdiń qosılıp bir pütün bolıwı esaplanadı.

Oqıw pánlerin integraciyalaw-bul túrli oqıw pánlerin jasalma tárizde bir-biri menen baylanıstırıw degen sóz emes. Olardı óz-ara biriktiriw, baylanısın úyreniw, pánler arasındaǵı ulıwma uqsaslıqlardı, hár birine say ózgesheliklerin hám hár birin ómirge en jaydırıw usılların puxta, anıq bilip alǵan payıtta ǵana nátiyjeli boladı. Sonda ǵana oqıwshılarda ilimiy dúnya qarasin

qáliplesedi, olar miynet processinde, sociallıq turmıs, tábiyatta júz beretuǵın waqıya há hádiyseler arasındaǵı baylanıs, úzliksizligin tereńnen túsiniw jetedi.

«Bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızamda da «Kadrlar tayarlaw milliy dástúri»nde de oqıw pánleriniń úzliksizligin izbe-iz úyreniw anıq kórsetip ótilgen.

Tálimdi integraciyalastırıw oqıwshılarda jigerlilik, pánlerdi úyreniwge qızıǵıwshılıq sezimin kúsheytiredi, oqıw pánleri boyınsha bilim dárejesin arttıradı, olardıń aqlıy iskerligin rawajlandıradı, oqıw materiallarınıń óz-ara, tábiyiy ráwishte úzliksiz bolıwın támiyinleydi. Sabqta oqıwshılarda aqlıy qızıǵıwshılıq iskerligi, erkin pikirlew qábileti rawajlanadı; olarda oqıw pánine, jeke qarım-qatnasta bolıw, dóretiwúshilik qábiletleri jetilisedi. Integraciyalastırılǵan sabaqta tálim-tárbiyanıń úzliksizligi de bir pútinlikte ámelge asırıladı. Oqıw pánlerin úzliksiz úyreniwde oqıwshılardıń bilimin bekkemlewdiń zárúr faktorlarınan biri sıpatında tálim-tárbiya processiniń de izbe-iz bolıwı talap etedi.

Akademik **I.P.Pavlovtnıń** atap ótkenindey, tálim-ádep-ikram, pikir, aqıl-oy hám bilimlerden ibarat.

Pánler arasındaǵı óz-ara baylanıs tábiyat hám jámiyet waqıyaları arasındaǵı bar bolǵan úzliksizliktiń ob'ektiv kórinisi esaplanadı. Sebebi, óz-ara izbe-izlik tábiyat hám jámiyettegi nárese hám hádiselerge mass bolǵan ulıwmalıq hám zárúr ózgeshelik esaplanadı. Hár bir nárese, waqıyanıń mánisin biliw onıń basqa nárese hám hádiseler menen bolǵan múnásibetin biliwge baylanıslı.

Tálimniń pánler aralıq úzliksizliginiń ózine say ózgesheligi, aldı menen sabaqta qoyılǵan maqset hám wazıypalarǵa qarap belgilenedi. Olardıń óz-ara úzliksizliginen, nátiyje bolsa sabaqtıń sabaqtıń durıs shólkemlestiriliwine baylanıslı.

Bul processte insanniń ilimiy ózgesheliklerine iye bolǵan miynet ayrıqsha áhmiyetke iye sanaladı. Sebebi, miynet-insan ómiriniń, onıń ósip kamalǵa keliwi hám sulıwlıq ishki keshirmeleriniń, erisken materiallıq hám ruwhıy baylıqlarınıń tiykarı esaplanadı.

Ótmishte ata-analar balanı aqlıy kámal tapqan, hár bir iske dóretiwshenlik penen qarayuǵın qábiletine iye bolǵan insan etip jetilistiriw zárúrligin, óz tájiriybelerinde kórdi, miynet hám sociallıq turmıs, sırtqı álem, insaniń rawajlanıwında tiykarǵı faktor ekenligine isenim payda etti. Dúńǵa kelgen balanıń aqlıy tárbiyasına tibar bergen halda, olardı shańaraq hám awıl xojalıq islerinde, baǵ jaratıw, shárwashılıq, ónermentshilik islerine, miynetke úyretti, sonıń menen birge oyinga, fizikalıq tárbiyaǵa, balalardıń basqalar menen qarım-qatnasta bolıwına, olardı dógerek-átiraptı túsiniwge qızıǵıwshılıǵın oyatıwǵa itibar berdi.

Jaslıqtan ósip barǵan sayın balalarda aqıl, yad, kóp zattı biliwge háwes, flkrni bir jerge jámlew, logikalıq pikirlew, dóretiwshilik qábileti rawajlana baslaydı.

Bala tuwılıwı menen ata-ananıń kútimi arqalı dógerek-átirap penen tanısadı. Turmıs iskerligi baslanıwı menen islep shıǵarıw tájiriybe hám ilmiy tájiriybelerin ózlestiredi, sol processda mádeniyat, etika hám estetik qarasar qáliplesedi.

Komenskiydiń pikrinshe, balalardıń jas ózgesheliklerin esapqa alıw arqalı qurılǵan tálimde tábiyatqa baylanıslı boladı. Ol tálimniń tábiyatqa baylanısı haqqında pikir júrgizer eken, insan rawajlanıwın tórt basqıshqa - gódaklik, balalıq, óspirimlik, jetiklik dáwirlerine bóledi.

Komenskiy jas áwladqa hár tárepleme tárbiya beriwdi támiyinleytuǵın, barlıq basqıshlarda izbe-izlik hám óz-ara boylanıs bolatuǵın qatań hám birden-bir sistema qáliplesiwı kerekligin aytadı hám hámme basqıshlar ushin tálimniń mazmunın tolıq islep shıǵadı. Ol hár bir pánniń oqıtılıwın eń ápiwayı elementlerden baslaw kerek, balalardıń bilimi basqıshdan basqıshqa ótken sayın jańa túbir ashıp hám putaq shıǵarıp, barǵan sayın bekkemlenip, ósib baratırǵan hám kóp ónim berip atırǵan terek sıyaqlı keńeyip, tereńlesip barıwı kerekligin aytıp otedi.

Jan Jak Russo tárbiyanı tábiyatqa baylanıstırǵan halda ámelge asırıwdı - balanıń tábiy rawajlanıp barıwına ámel qılıw kerek, dep esaplaydı.

Insan miynetiniń tiykarǵı qásiyetlerinen biri - onıń oylaw, dóretiwshilikke beyim hám ılayıqlıǵı bolıp tabıladı. Insan buyım - zat jaratar eken, ol, eń dáslep, óziniń materiallıq hám ruwxıy zárúriyatın qandiradi, jaratqan zatı óziniń sırtqı kórinisi hám gózzallıǵı menen basqalar dıqqat itibarın ózine tartıp, olardıń da materiallıq hám ruwxıy zárúriyatın qandırıwdı óz aldına

tiykarǵı maqset etip qoyadi.

Hár bir ılım, kórkem óner iyeleri, ónerment, kásip iyeleri jámiyet talapların esapqa alǵan halda dóretiwshilik etedi, nárseler jaratadı. Dóretilgen, buyım jaratıwdan aldın alım, kórkem óner hám kásip-óner iyeleriniń sanasında bilim, waqıya hám qaharman haqqında pikir, oylar sisteması qalıplese, keyin ala sol sistema tiykarında izbe-izlikte dóretpeler qurıladı. Mektepte oqıtıwshı sanasında da tema boyısha sabaqta beretuǵın maǵlıwmatları, qollanatuǵın usılları, paydalanatuǵın kórgizbe quralları sisteması qalıplese, keyin ol logikalıq izbe-izlikte hám anıq dáliller tiykarında oqıwshılarga bilim beredi. Olardı tárbiyalaydı, sol tárizde tálım-tárbiyanı bir pútkillikte ámelge asıradı.

Házirgi dáwirde pán sistemasın shólkemlesken bólimlerdiń de óz-ara baylanısta bolıwında ilimiy-texnikalıq informaciya quralları úlken áhmiyetke iye bolmaqta. Pánler arasındadıǵı óz-ara baylanıslar rawajlandırıwdıń tásiiri jáne bul tarawda informaciya qurallarınıń úlken áhmiyetke iye bolıwı nátiyjesinde erisilip atırǵan tabıslar tábiyat, jámiyet, texnika tarawı - materiallıq dunyada kórinetuǵın boldı. Bul óz-ara tásir - pánler rawajlanıwı, hár bir pánniń ishki tábiy rawajlanıwı ushın zárúr bolǵan mútájlik, hár bir pán rawajlanıwına tán ayırıqshalıq bolıp tabıladı.

Ilimiy tárizde óz-ara tásirge iye bul ayırıqshalıq sonnan ibarat, ol pán menen informaciya quralları arasındadıǵı baylanıstı kúsheytedi, tezlestiredi. Bul tezlesiw bolsa, pánniń social basqarıw principine bolǵan tásirin arttıradı.

Pánler arasındadıǵı óz-ara tásir hám pánler quramındadıǵı ayırıqsha nızamlıqlardıń júzege keliwi olardıń basqarıw principini menen baylanıslılıǵına ayqın dálil bolıp tabıladı.

3. Texnologiya pánin basqa pánler menen óz-ara integraciyanıń támiyinlew máseleleri

Integraciya – pánler aralıq bilimlerdi (integrativ bilimlerdi) tereńlestiriw hám asırıw, olardı qalıplestiriw ushın xızmet etedi. Ol hár túrli túrler, usıllar, metodlar, pánler aralıq integraciya ob'ektleri tiykarında shólkemlestiriledi.

Ilmiy tarzdaǵı ózaro tásirge ega bul ózgeshelik sonnan ibarat, ol pán menen informaciya quralları arasındadıǵı baylanıstı kúsheytedi, tezlestiredi. Bu tezlesiw bolsa, pánniń sociyalıq dúzimde bolǵan tásirin arttıradı.

Integraciya tiykarında pánlerdi klasslarga bóliniwdi hár qıylı tártipte shólkemlestiriw múmkin: maqset hám máseleler tiykarında; mektep tábiy-ilimiy sistemasındadıǵı wazıypaları tiykarında; qosılıwshı pán tarmaqları tiykarında; integraciya usılları hám jolları tiykarında; oqıw rejesindegi ornı tiykarında; sabaqtı úyreniwge sarplanǵan waqıt tiykarında; oqıwshılar ushın qıyınlıq dárejesi tiykarında hám t.b. Sonı itibarǵa alıw kerek, bunday sabaqlardı shólkemlestiriwde pán oqıtıwshıları óz aldılarına bir neshe maqset hám mashqalalardı tarqatıp alıw máselesin qoyıwı kerek. Usınıń sebebinen shólkemlestiriletuǵın sabaqlar kóp maqsetli, túrli wazıypalı boladı.

Ulıwma bilim beriw pánleri dástúrlerin ámeliyatqa nátiyjeli en jaydırıw ámelde qollanıwın kórip shıǵıp, biz bul sabaqlar qurılısınıń tiykarǵı baǵdarların ajratıw hám olardı mánisine qaray klasslarga bóliwimiz da múmkin.

Ózbekstan Respublikası Xalıq tálimi ministriniń 2017 jıl 3 iyundaǵı 190 -sanlı «Ulıwma orta tálimdi mámleket tálım standartları talapları tiykarında rawajlandırılǵan oqıw dástúrlerin tastıyqlaw hám ámeliyatqa engiziw haqqında»ǵı buyırǵına tiykarlanıp Texnologiya páni oqıw dástúri tastıyqlandı hám ámeliyatqa engizildi. Bul oqıw dástúrine muwapıq pándi oqıtıwda baslawısh klaslarda:

- ekonomika álipbesi-joqarı klaslarda;
- Salamat áwlad tiykarları;
- Ómir qáwipsizligi tiykarları;
- ekonomika sabaqları oqıw kursların integraciya qılıw tiykarında oqıtılıwı rejelestirilgen.

Integraciyalasqan sabaqlardı shólkemlestiriwde tómendegilerge itibar beriw kerek: Pán baǵdarları boyınsha islep shıǵılǵan jıllıq kalendar teması joba quramında integraciyalasqan temalar kiritiliwi kerek. Ol jaǵdayda kalendar teması jobası tómendegi 6 -keste tiykarında dúziledi.

Sabaq islenbesin jazıwda:

1. Tiykarǵı tema jazılǵannan keyin qawıs ishine integraciyalasqan temanı jazıw gerek.
2. Tiykarǵı temanın maqsetin (bilimlendiriwge tiyisli, tárbiyalıq hám rawajlandırıwshı) jaqtılandırıw menen onıń quramında integraciyalasqan temanın maqseti de sáwlelendiriliwi gerek.
3. Tiykarǵı tema menen integraciyalasqan temanı ótiwde paydalanılatuǵın kórgizbeli hám kórsetpele qurallardı qosıp jazıw gerek.
4. Bul sabaq islenbesine integraciyalasqan tema maydanınan beriletuǵın maǵlıwmattı kirgiziw gerek.

Esletpe: Baslawısh klaslarda «ekonomika álipbesi», joqarı klaslarda «Salamat áwlad tiykarları», «Ómir qawipsizligi tiykarları» hám de «ekonomika sabaqları» oqıw kursların integraciyalasqan halda shólkemlestiriwde texnologiya pán quramına integraciyalasqan temalar oqıw programmasında temalar kesiminde keltirilgen.

Texnologiya pán oqıw programmasınan paydalanǵan halda tómende usı integraciyalasqan temalar maydanınan klasslar kesiminde úlgi keltirilgen. Bul úlgi tiykarında barlıq integrallasqan temalar dizimin ózbetinshe islep shıǵıw múmkin.

Texnologiya pánine baslanǵıch klaslarda «ekonomika álipbesi» oqıw stul boyınsha integraciyalasqan temalar dizimi.

T/n	Temanın atı	Integraciyalasqan tema	Saati
1-klass			
Tabiiy hám túrli materiallar menen islew			
1.	20-tema. Aspazlıq hám konditerlik kásipleri haqqında túsiniq. Plastilinnen tort formasın islew.	Miyнет. Islep shıǵarıw.	1
2-klass			
Tabiiy hám túrli materiallar menen islew			
2.	18-tema. Ónerment ustalar haqqında maǵlıwmat. Plastilinnen ónermendshilik buyımların islew.	Satıwshı hám qariydar.	1
4-klass			
Tabiiy hám túrli materiallar menen islew			
3.	4-tema. Asxana buyımları. Asxana buyımlarınan úlgiler islew	Mektep asxanası.	1

Qadaǵalaw sorawları.

1. Integraciya túsiniǵi hám onıń mazmun-mánisin túsindirip berin?
2. Oqıw pánlerin integraciyalaw túrleri, baǵdarları, funkciyaları, tendenciyaları, dárejeleri hám formaları nelerden ibarat?
3. Texnologiya pánin basqa pánler menen óz-ara integraciyasını táminlew arqalı oqıtıwshılarda qanday kompetenciya qalıplese?
4. Baslawısh klaslarda “Ekonomika álipbesi”, joqarı klaslarda “Salamat áwlad tiykarları”, “Ómir qawipsizligi tiykarları” hámde “Ekonomika sabaqları” oqıw kurslarınıń integraciyalasqan kalendar tematikalıq rejesi qanday tárıpte dúziledi?

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o‘qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU.2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. T.; TDPU.2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlan‘ich sinflarda qog‘ozdan amaliy ishlar. O‘quv-

metodik qoʻllanma. T.:Navroʻz. 2013-yil.

4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. "Texnologiya" 2-sinf darsligi. T.: "Sharq". 2018-yil.

5. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mehnat taʼlimi 3-sinf darsligi. T.: "Sharq". 2016-yil

6. The Exquisite Book of Paper Flowers: A Guide to Making Unbelievably Realistic Paper USA, 2014 Booms. USA, 2014. Paperback New York, Boston.

2-Tema: Oqiwshilarning miynet tarbiyasida miynet dasturlarining ornı

Reje:

1. Xalq miyrasida miynet dasturlarining ornı.
2. Miynet dasturlarining oqiwshilar tarbiyasidagi ahamiyeti.
3. Texnologiya sabaqlarında miynet dasturlarining paydalanıwdıń formaları.

Tayanış túsiniqleri: Xalq miyrası, dastur, milliy dastur, kesteshilik, emeliy bezew.

Ǵárezsizlikimiz sharapatı menen milliy qadıriyatımızdı, úrp-ádetlerimizdi qayta tiklew, úyreniw hám rawajlandırıw xalıq táliminiń aktual máselesi bolıp qaldı.

Xalıqtıń kórinisi áwele óz ata-babalarınan miyras bolıp kiyatırǵan Ruwxıylıq hám mádeniyattan azıqlanadı hám qalıpleseı. Bul materiallıq miyraslar hár bir áwladtıń kamalǵa keliwine xızmet etiwı hám onıń oyında jetilisip, kelesi áwladqa jetip barıwı kerek.

Milliy dasturlar hám milliy mádeniyatımız keleshek áwladqa qay dárejede jetip barıwı, aldı menen mektepke, onıń milliyligine baylanıslı, yaǵniy ata-babalarımız, apa-ájelerimiz tárepinen miyraslar etip qaldırılǵan quramalı texnologiyanı úyreniw kásip-ónerlerin rawajlandırıw, milliy ruhtı tarbiyalaw zárúrli wazıypalardan esaplanadı.

Bunı tariyx betleriniń ózi aytıp turıptı. Lekin keyingi seksen jıl dawamında xalqımız keying dáwir basqarıw princpı tásirinde óz milliy qadıriyatları, kórkem óneri umıttı baslaǵan edi. Lekin soǵan qaramastan mámleketimizde xalıqtıń milliylikke balǵan mıtajligine baylanıslı bolǵan pıshaqshılıq, taxta naǵıs oyıwshılıǵı, shárwashılıq, gúzeshilik, milliy chapannar sıyaqlı tarawları rawajlanıp kelgen.

Lekin bul tarawlar keyingi payıtlarda belgili bir shańaraq yamasa máhalle xalıqları shuǵıllanatuǵın tar ortalıqqa tiyisli bolıp qalǵan.

Waqtında birinshi prezidentimiz tárepinen 1997 jıl 31 mart «Xalıq kórkem ónermentshiligi hám emeliy kórkem ónerin jáne de rawajlandırıwdı mámleketlik dárejede qollap quwatlaw ilajları haqqında» arnawlı qarardıń daǵaza etiliwi milliy ónermentshilikti hám emeliy kórkem ónerdi rawajlandırıwǵa keń jol ashıp berdi. Bul qararda xalıq kórkem ónermentshiligi hám emeliy kórkem óner buyımları tiykarǵı túrlerin rawajlandırıwǵa saldamlı itibar berilgen.

Atap aytqanda, bul sheshimge kóre xalıq kórkem ónermentshiligi hám emeliy kórkem ónerdi rawajlandırıwdı oraylastırıw názerde tutılǵan. Bul bolsa belgilengen tarawlardı rawajlandırıw ushın tiyisli orınlarda ónermentshilik mektepleri yamasa ustaxanalardı shólkemlestiriw hám qarjı menen táminlew múmkinshiligin beredi.

Qarar shıqqan kúnnen baslap xalıq ustalariniń «Usta» birlespesi hám «Musavvir» ilimiy islep shıǵarıw orayı, «Ónerment» shólkemlerine ekonomikalıq jaqtan járdem kórsetiw ushın 150 million sum muǵdarında qarjı ajratıldı.

Sonı da itibarǵa alıw kerek bul qarar milliy ónermendshilik hám emeliy kórkem óner menen shuǵıllanıp atırǵan shaxslardı 5 jıl múddetke dáramat salıqlarınan azat etiwdi názerde tutadı. Bul bolsa óz-ózinen kórinip turıptı, olda jergilikli ónermentshiligimizdi hám súwretlew óneri iyelerin materiallıq mápi artırıladi.

Qararda kórkem ónermendshilik hám emeliy kórkem ónerdiń eń jaqsı kórinetuǵın xızmetlerin, olardı milliy mádeniyatın jáne de rawajlandırıw maqsetinde «Ózbekstan

Respublikasi xalq ustasi» atagın shólkemlestiriw maqsetke muwapıq dep tabılǵan.

Ǵárezsizlik sharapatı menen biz ótken zamanımızdı, ruwxıylıǵımızdı qayta tikledik. Ruwxıylıqımızdıń sonday úlgileri bar, olar insańǵa bir ómir ruwxıy azıq beredi. Bul úlgilerge keleshek áwladtı kóbirek tarqan sayın qádiriyatlarımız artıp bere beredi.

Endigi másele jaslardıń ata-babalardıń jumısın dawam ettiriwine, ónermentshilik kásibin iyelewge umtılıwlarına qaratıladı.

Jaslarımız mektepten tıs bos waqıtların biykarǵa sarplamay, hár túrli kásip-óner tarawlarına shákirt túsip jumıs úyrense, bes-on jıl ótip barlıq tarawdaǵı ónermentler ózimizde boladı.

Bul óz gezeginde jaslardıń úy-ruwzgershilik shárayatında ata-analarǵa járdemi bolıp, ózleriniń keleshegi ushın da kerekli jumıs boladı. Eń áhmiyetlisi miynet penen waqtın ótkeriw, olardı orınsız is-háreketlerden paydasız shınıǵıwılardan saqlap qaladı.

Kesteshilik — ónerniń áyyemgi túrlerinen biri bolıp, zer sabaqlar menen naǵıs (keste) tıǵıw kásibine aytıladı. Ol paris tilinen zer (altın), (tigiw) sózin ańlatadı. Kesteshilik óneri uzaq tariyxǵa iye. Kesteshiliktiń watanı Vavilon bolıp, ol Rim imperiyasına qaraslı bo'lgan, zer, jipek hám jún sabaq qosıp tigilgan rań-báreń tıǵıwshı hayal menen dúnyaǵa belgili bolǵan. Vizantiyada keste menen bezelgen kiyim-kesheklardi tek imperatordıń belgili adamları, abıroylı adamlar kiygen. Vizantiya menen úzliksiz mádeniyat hám de siyasiy sherikligi sebepli kesteshilik kórkem óneri Iran pátshalıǵı sarayında da rawajlangan. Iranda kesteshilik kórkem óneriniń rawajlanıwına XV—XVII asirde islengen kesteshilik úlgileri misal bola aladı. Vizantiyadan Ayyemgi Rus pátshalıǵına da kesteshilik kórkem óneri kirip keldi. Kishi Aziya sheńberinde kesteshilik XIII hám XV ásirlerde de rawajlandi. Qullası Vizantiya kay jerge tásirin ótkergen bolsa sol jerde kesteshilik rawajlangan.

Ámeliy bezew kórkem ónerilarin úyretiw shınıǵıwlarında xalq ustaları jaratqan dóretpelerin jútá úlken ruwxıy tásirin kórsetiw arqalı yamasa keleshek áwladta estetikalıq qábiletti jetilistiriw, olarǵa zárúr bilimler hám ruwxıy tárbiya beriw, miynet, kónlikpe hám ilmiy tájriybelardi rawajlandırıw, kásip tańlawǵa psixikalıq hám ámeliy tayarlaw wazıypaları itibarda turadı.

Ózbek ámeliy bezew kórkem óneri túrleriniń kópshiliginen kelip shıǵıwı ayriqsha tálim hám tárbiyalıq múmkinshiliklerin dıqqat penen úyreniw júdá qızıqlı nátiyjeler beredi.

Dógerек shınıǵıwlarında oqıwshılar atqaratuǵın hár túrli tapsırmalar olardıń botanika, biologiya, tariyx, ádebiyat hám basqa pán tarawlarındaǵı bilimlerinden paydalanıwdı talap etedi, yaǵnıy bul shınıǵıwlarda predmetler aralıq baylanıstı esapqa alıw zárúr.

Xalq ámeliy bezew kórkem óneri dástúrleri tariyxında áwladtan áwladqa ótip keliwi menen birge rawajlanıwdıń jańa sapalıǵın iyelep atır, bul process, ásirese, házirgi ǵárezsizlik dáwirinde jáne de joqarı nátiyjelerge erisiw múmkinshiligine iye bolıp atır.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o'qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU.2015-yil.

2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. T.; TDPU. 2007-yil.

3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlań'ich sinflarda qog'ozdan amaliy ishlar. O'quv-metodik qo'llanma. T.:Navro'z. 2013-yil.

4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaquiova A.K. "Texnologiya" 2-sinf darsligi. T .: "Sharq". 2018-yil.

5. Sanaqilov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mehnat tálimi 3-sinf darsligi. T .: "Sharq". 2016-yil

6. The Exquisite Book of Paper Flowers: A Guide to Making Unbelievably Realistic Paper USA, 2014 Booms. USA, 2014. Paperback New York, Boston.

Internet saytlar:

7. WWW. tdpu.uz
8. WWW. pedagog.uz
9. WWW. ziyonet.uz
10. www.lex.uz
11. www.bilim.uz
12. www.gov.uz

3-4-Tema: Oyshillar miyrasida miynet tárbiyası

Reje:

1. Oyshillar miyrasida miynet tárbiyası.
2. Oyshillardıń kásip-ónerge baylanıslı pikirleri.
3. Kásip-ónerge baǵdarlawǵa baylanıslı oyın hám keshelerdiń túrleri. (4 saat)

Tayanış túsinipleri: Ulamalar miyrasi, barksamal ideyalar, miynet tárbiyası, miynet, óner, ádep-ikramlılıq, pedagogikalıq qádiriyatlar.

«Bizler óz qábiletli pıdayı balalarımız perzentlerimizge bilim hám kásiptiń biyik shıńına jetiwi ushın qanat beriwimiz kerek». Prezidentimiz balalarımızǵa kishkene jasınan baslap-aq kásip-óner úyretiw, tereń bilim beriwimiz qanshelli áhmiyetli ekenligin joqarıdaǵı pikirleri arqalı tastıyıqlaǵan edi. Haqıyqatında da, Ózbekstan Respublikası gárezsizlikke eriskennen keyin xalqımızdıń óz eli mádeniyatın biyikke kóteriwege, milliy qádiriyatlarımızdı tiklewge bolǵan itibarı kúsheydi hám buǵan keń imkaniyatlar da jaratıldı. Sonıń ushın da jámiyettiń keleshegi bolǵan jas áwladqa dúnya bilimlerin tereń sińdiriwe menen bir qatarda miynet dástúrleri arqalı miynetke qızıqtırıw hám olardı joqarı ruwxıy insanlar etip tárbiyalaw aktual' wazıypa bolıp kalmaqta.

Haqıyqatında da, Shıǵıstıń oyshıl alımları, óner hám ónermenchilikke úlken itibar bergen. Atap aytqanda Á.Nawayı óz zamanında zergerler, kúlalshılar sıyaqlı hár túrli kásip iyeleriniń hámmesine zor sabır, qunt hám itibar menen másláhátler berip, miynetine xoshametler kórsetip jáne olarǵa sponsorlıq ta qılǵan.

Á.Nawayıń pikirinshe, insan bolıp dúnyaǵa keldiń be, bir kásipti iyele, sonda dúnyadan taza juwınsańda bári bir kir bolıp júrgen adamday bolıp ótpeyseń degen. Sonıń menen birge danıshpanlarımız: - Waqtı ilim-ónerdi súyiwege baǵıshlań, úyretilgen nárselerdi yadıńızda saqlań, ilim-óner úyreniwge shın iqlas penen kirisin – degen násiyatlar berip ótken. Hátteki ullı shayxlarımızdıń ózleri de belgili bir óner iyesi bolǵan, máselen, shayxıl mashoyıx Abu Said Xarros etik tigiwshilik penen shuǵıllań'an. Shayx Muxammad Sappo ataqlı pıshaq soǵıwshı, shayx Xoja Bahawiddin Naqshbandiy ájayıp naǵıs sogǵıwshı bolǵan. Naqshbandiy aytadı – «Dil bayoru dast bakor», yaǵnıy kewliń Allada qolıń barksama miynette bolsın.

Insaniyat qádir-qımbatı miynette, bilim ónerge tayanıwda birewge zar bolmaslıqta dep bilgen Sádıy sonday tálım beredi:

Óz mehnatidan non egan kishi,
Hotam minnatidan ozod yoz-qishi.

Muqaddes kitap «Avesto»da da miynet materiallıq baylıqlar káni bolǵanı ushın emes, bálkim ol miynetti ádep-ikramlılıq tárepi jaqsılıq keltiriwshı dep bilgeni ushın insanlardı miynet etiwge shaqıradı.

Ónerdiń qanshelli zárúrligi bir qatar riwáyatlar, naqıllar, ertek hám dástanlarda óz sáwlel*eniwin tapqan. «Sırlı gilemshe», «Altın balıq», «Balıqshı bala», «Sawdager menen

balıqshı», «Rústem» sıyaqlı shıǵarmalar solar qatarına kiredi. Óner iyelewde sabır-qanaat, kúsh-jiger, miynet mádeniyatına boysınıw áhmiyetli orın tutadı. Ata-babalarımız da óner úyreniw tiykarǵı wazıypa ekenligin úyretip kelgen.

Óner úyren, sebebi ónerde kóp sır,
Jabıq esiklerdi ashar ol birme-bir.

Ullı oyshıl alım, filosof **Abu Rayxan Beruniy** jáhán ilimi mádeniyatı tariyxında óshpes ız qaldırdı. Onıń tálim-tárbiya haqqındaǵı pikirleri búgini kúnde de úlken áhmiyetke iye. Beruniy balanı oqıtıw hám tárbiyalawdı tómendegi tarmaqlarǵa bóledi: aqlıy hám ádep-ikramlılıq tárbiya, gózzallıq hám miynet tárbiyası, shańaraq tárbiyası. Onıń kishi jastaǵı balardıń tálim-tárbiyasına say baǵdardaǵı izleniwlerge qollaǵan usılların ulıwmalastırıp, tómendegi máselelerge anıqlıq kiritiwimizge boladı:

1. Oqıtıwda yadlatıw emes, bálkim túsindiriw, pikirlew, juwmaqlar shıǵarıwǵa ámel qılıwdı uqtırǵan.

2. Alım pánlerdi hám insan dóretken bilimlerde úyreniwde olarǵa sanalı hám tanqıdiy kóz-qaras penen jaqınlasqan.

3. Balardıń qızıǵıwshılıǵı hám umtılıwın esapqa alıwdı hám tárbiyashı óz shákirtine jaqsı múnásibette bolıwdı atap ótken.

Beruniy miynetti biyiklerge kóteredi. Miynet arqalı ilimiy dóretiwshilik esteliklerdiń tikleniwın belgilep ótedi. Jaslarǵa kásip-óner, miynet tárbiyasın beriw, miynet dástúrleri, úrp-ádetlerin úyreniw, hawa menen suwday zárúr ekenligin, olardıń keleshegi sol menen baylanıslı ekenligi haqqında tálim beredi. Beruniy «Geodeziya» shıǵarmasında «Insanniń tilek hám qálewı miynet arqasında ǵana ámelge asırılıwı múmkin» - deydi.

Ónermenchilik ustaxanasında ashılǵan dógereklerde kásip-ónerge bolǵan inta, qızıǵıwshılıq hám muxabbat oyanadı. Dóretiwshilikti ámelge asırıwda tárbiyashılardan tómendegiler talap etiledi:

- xalıq ónermenchiligi boyınsha tereń bilimge, bir kásip-óner sheberligine iye bolıwı;
- shınıǵıw procesindegi tálim-tárbiyanıń nátiyjeli forma hám usılların tańlap biliwi;
- hár bir miynet túrinde orınlanatuǵın miynet iskerligin durıs rejelestiriwi;
- ózi biletuǵın kásipti balalarǵa úyretiw sheberliginiń dárejesi hám umtılıwı.

Tárbiyashınıń dóretiwshiligi negizinde xalıq ónermenchilik dástúrleri hám úrp-ádetleri haqqında puxta, tereń hám mazmunlı bilim beriwı, áwladlardıń kásibi, jumısı, ata-tegin keń dárejede biliwi hám onıń áhmiyetin tárbiyalanıwshıǵa jetkere alıw qábiyetine iye bolıwı sıyaqlı isleri jatadı. Balalarǵa ılay yamasa plastilinnen hár túrli nárseler soǵıwǵa bolǵan talapları olardaǵı qızıǵıwshılıqtıń nátiyjesi bolıp tabıladı. Óner úyreniwge bolǵan talap balalarǵa ónermenchilik ásbap-úskeneleri menen qızıǵıp oynaw hám nátiyjeli miynet túri menen shuǵıllanıw imkanın beredi. Bıraq balalar ózlerindegi bul háreketler miynetke bolǵan talap ekenligin sezbeydi hám imkaniyat mádeniyatın da tereń ańlap jetpeydi. Sonday jaǵdaylarda balardıń hár bir háreketin xoshametlep barıw arqalı ózleri dóretken buyımnıń gózzallıq seze alıwına bolǵan háwesı oyatılsa, olardıń miynet etiwge bolǵan qızıǵıwshılıǵı jáne de kúsheydi.

Bunıń nátiyjesinde, miynet bala ushın sanalı iskerlikke, dóretiwshilik hám ilham beriw quralına aylanadı, yaǵnıy bala ózi soqqan oyınshıǵı menen oynaydı hám quwanadı. Mektepke shekemgi tárbiya jasındaǵı balalarda milliy miynet qádiriyatları tiykarında miynecúygishlik sezimin qalıplestiriw bir qatar pedagogikalıq principierge tayanıwdı talap etedi. Máselen: balardıń jumısı, jas hám jeke ózgesheliklerine qaray hár bir ónimniń tálim-tárbiyalıq rawajlandırıwshı ózgesheliklerin itibarǵa alıw hámde shınıǵıw mazmunın belgili bir izbe-izlik tiykarında bala sanasına sińdiriw hám bunda xalıq pedagogikası, Shıǵıs oyshıllarınıń bizlerge qaldırǵan bay miyrası, miynet dástúrlerinen keń paydalanıw: balardıń aqlıy, ádep-ikramlılıq hám gózzallıq mádeniyatına, dene tárbiyasınıń rawajlanıwına háwes sezimin tárbiyalawǵa qaratılǵan.

Adam ónerdiń jaqsı hám jaman sapaların bilgende ǵana ónerge tiyisli bilimlerde tereń iyelewı, ónermentshilerdi qollap-quwatlawı múmkin.

Shıǵıs oyshılları óner hám ónermentlerge úlken itibar bergen. Atap aytqanda, **Alisher**

Nawayı óz dáwirinde zergerler, kúlalshılar, tigiwshiler sıyaqlı hár túrli óner iyeleriniń barlıǵına zárúrlıbolǵansabır, qunt, itibar menen máslahátlar berip, olardıqollap-quwatlap hám de oularǵa qáwenderlik etken. Alisher Nawayınıń pikirine qaraǵanda «Insan bólib dúnyaǵa keldiń be? Birer-bir kásipti iyele, óner úyren, sonda dúnyadan xammamgakirip taza juwınıp shıqpaǵan adamday ótpeyseń»- deydi.

Sonday-aq oyshıllarımız ugit aytıpketken, waqtında ılım ónerge muhabbat qoyıń, uyretilgen zatlardı yadıńızda tutıń, ılım óner úyreniwge shın ıqlas penen kirisin, jaslıǵıńızdı bıykarǵa ótkermeń.Hátte, ullı shayıqlarımızdın ózleri de qandayda bir óner iyesi bolǵan.Mısalı, SHayxul Ulamalar Abu Said Xarros etikshilik qılǵan. SHayx Muhammad Sakko belgili pıshaqshı, SHayx Hoja Bahawddin Naqısbندیy ájayıp zerger bolǵanlar, basqalardı óner úyreniwge shaqırǵan. **Hoja Bahawddin Naqısbندیy** aytadı – «Dil bayoru dast bakor» yaǵnıy «Diliń allada, qoliń mudam miynette bolsın».

Insaniyat qadr-qıymatı miynette, bilimde, ónerge tayanıwda, birewge qor bolsamlıqta dep bilgen Sahdiy tómendegishe tálim beredi.

Óz miynetinen nan jegen kisi,

Xotam minnatidan azat jaz-qısı.

Múqaddes kitap Avestoda da miynet materiallıq baylıqlar deregi bolǵanı ushın emes, bálki ol miynetti tiykarınan ádep-ikramlılıq tárepi, jaqsılıq deregi dep bilgenligi ushın insanlarday miynet etiwge shaqıradı.Halq pedagogikasında «Jaslıqta iyelegen bilim, óner tasqa oyıp jazılǵan hikmet» - dep ayıldı.

«Perzentlerge ádep-óner uyretiw miyras» - dep násiyxat etiledi Qabusnamada «Sen ádep, óner hám danıshpanlıqtı ózińnen miyras etkil, tokıyonıń haqqın orınlawshı bolǵaysań». Sebebi ózine say adamlardıń perzentine ádep hám ónerden jaqsıraq miyras joq. Joqarı xalıqtıń perzentlerine xirfa (sawda óneri) pesha (kásip) dan jaqsıraq miyras joq. Eger ózinesay adamlardıń perzentleri jazıw ónerin bilse, biraq hesh kásipti bilmese ayıp emes. Óner bolsa bir kún jumısqa jaraydı. Demek álbette óner úyreniw zárúr bolıp tabıladı:

Ónerdiń qanshelli zárúr ekenligin Qatar ráwiyatlar, ańızlar, ertek dástanlarda da óz sawleleniwın tapqan. «Altın balıq», «Sawdager menen padashı», «Sırlı gilemshe», «Balıqshı bala», «Eki zerger isi» sıyaqlı ertekler «Hasan xan», «Bahadır», «Zıyat» sıyaqlı dástanlarusılardanbolıptabıladı.

Óner iyelewde bir pazıylet, sheberlik bolıp tabıladı. Óner iyelewde hadallıq, páklik, sabır-qanaat, shıdamlılıq, miynet mádeniyatına ámel qılıw zárúrli rol oynaydı.

Ata-babalarımızda óner úyreniwdi tiykarǵı wazıypa ekenligin úyretip kelgen. **Nizamiy Ganjaviy** minaday degen:

Óner úyren sebebi ónerde kóp sır,

Jabıq qapılardı ashar birme-bir.

Abu Rayhan Beruniy miynet hám óner áwladan -áwladqa miyras bolıp ótiwin tereń úyrenen hám ónerdi joqarı bahalaǵan. Ol “Ónermentshilikte, miynette tolıq ustazlıq ónerin iyelep alıwı kerek”, degen pikirdi aytadı. Ádetde sol dáwirde óner hám tábiy bilimler mekteplerde uyretilmey jeke tártipte berilgen.

1. Áke kásipin iyelew, shańaraqtaǵı úlkenlerden jalǵız shákirt sıpatında.

2. SHákirtlik etiw tanılǵan usta qolında jalǵız shákirt bolıw.

3. Ustaxanalarda jalǵız shákirtlik tártibinde uyreniledi.

Halqımız balalarda miynetsyiywshilik hám miynetke qızıǵıwshılıqtı tárbiyalaw, atalarımızinen barıp túrli kásip-óner iyelew, olarda miynet munásibetlerin kámal taptırıw, keleshek turmısqa tayarlawdı ózlerine zárúrli wazıypa dep esaplaǵan. Óz perzentine kásip-óner úyretken ustazadaları (usta dárejesine kóterilgen perzent) bolıp jetisken. Tańlangan usta ónermentshiler úyindejeke shákirtlikke túsken balalar bir neshe jul ónerge tiyisli bolmaǵan jumıslardı da atqarıp júrebergen.

Oqıwshılardı kásip-ónerge qızıǵıwshılıǵın tárbiyalawda insan miynet iskerligi tariyxın úyretiwshi faktorlarǵa súyene otirip, oqıwshılardı keleshekte durıs kásip tańlawlarına úlken jaǵday jaratılsa, maqsetke muwapıq bolar edi. Oqıwshılardı miynet túrlerine qızıǵıwshılıǵın

asırıw, kásip tańlaw hám ózlestiriwdi qáliplestirip barıw ushın pedagoglarǵaoqıwshılardıǵa jaslıǵınan baslap tálim, tárbiya beriw menen birge kásip-ónerge qızıǵıwshılıq jumısların tuwrıjolǵaqoyıwdatómendegi shártlerge ámel etiw gerek:

Baslawısh klass oqıwshılarına kásip-óner haqqındaǵı túsiniklerdi sińdiriw:

Oqıwshılardı jasına, jınısınasay kásip-óner tańlawǵa olarǵa pedagogikalıq -psixologiyalıq jantasıw;

Kásip-ónerge qızıqtırırda oqıwshılardıń jası hám qábiiletlerin esapqa alıw;

Máhálle aqsaqalları, miynet faxrıyları menen úzliksiz baylanısornatıw;

Miynet ustaxanalarına ekskursiyalarǵa barıwdı shólkemlestiriw;

Sabaqlarda oyshıllar miyraslarınan paydalanıp kásip-ónerge tiyisli pikirleri menen tanıstırıw.

Ataqlı oyshıllar, halq bilimlendiriwi ǵayratkerleri hám márifatparwar shayırlardıń, miynet kásip-óner haqqındaǵı qımbatlı pikirlerin biz ushın áhmiyetli tárepi sonnan ibarat, olardan jas áwladtı miynetsúyiwshilik ruwxında tárbiyalaw, kásip-ónerge qızıqtırırwdıń quralı retinde paydalanıw múmkin.

Bizge belgili qaraqalpaq halqımnıń áyyemgi kásip-óneri tiykarınan dıyxanshılıq, sharwashılıq hám ónermentshilik bolǵan. Bul kásip-ónerlerjüzlep jıllar dawamında qáliplesip hár biri óz ishinde onlap tarmaqlarǵa bóleklengen hám güllep jasnaǵan.

Orta Aziya oyshıllarınń kásip-óner, miynetsúyiwshilik haqqındaǵı pikirleri bizge miyras bolıp qalǵan. **Abu Abdulloh Muhammad ibn Muso Al-Xorezmiy** (783-850) dıń insaniyılıq hám miynetsúyiwshilik haqqındaǵı dana pikirleri házirgi kúnde de óz áhmiyetin joǵaltpaǵan. Oyshıldıń pikirine qaraǵanda, hár bir adamqılǵan jumısları menen heshwaqıttamenmensinbesligi hám takapparlıq etpewi gerek.

X ásirdegi shıǵıs social tárbiyashunoslik boyınsha pikirlerdiń eń iri wákili **Abu Nasır Farabiy** (870-950) dıń óz dáwiri ushın úlken xızmetlerinen biri sonda ol insanlardı ilimli-bilimli bolıwǵa, miynet etiwge hám kásip-óner iyelewge shaqıradı.

Farabiy kásip-óner hám ádeplilik pazıyletlerin takırarlaw, shınıǵıw jolı menen payda bolıwın uqtıradı. Oyshıl hár bir adam ózi jaqtırǵan kásipti iyelegeninen soń, ózine tapsırılǵan iske salıstırǵanda joqarı juwapkershilikti seziwi hám óz “kásip-ónerin tereń biliwi, jaqsı tárbiya alıwı hám jaqsı minez-qulıq pazıyletlerine iye bolıwı gerek” dep aytadı.

Abu Rayhon Beruniy (978-1048) hám mámlekettiń abadanlıǵı, adamlardıń baxıt-ıǵbalı hám kámalationıń hadal miynet etiwinde hám kásip-óner úyreniwinde dep bileği. Ol kásip-óner, oylap tabıwshılıqqa, túrli ásbaplardı soǵıwǵa arnap 9 dóretpe jazǵan. Dóretpelerinde ózi jasap turǵan dáwirdegi islep shıǵarıwdıń rawajlanıwı hám kásip-ónerge tiyisli qımbatlı maǵlıwmatlar berilgen.

Miynetti hám kásip-ónerdi sharapatlaw, miynetkeshlerdiń qadr-qıymatınıń máni ushın shın kewilden güresti Beruniydiń zamanlası qomusiy alım **Abu Ali Ibn Sina (980-1037)** nıń ilimiy jumısında da kóriwińiz múmkin. Ibn Sina “Adam social jan” degen pikirde alǵa súrdi. Sonıń ushın da alım adamnıń jasawı ushın eń zárúr zat paydalı miynet ekenligin aytadı.

Nosir Xisrav (1004-1088) tıń pikirine qaraǵanda, dúnyadaǵı eń adamgershilikli hám saqawatlı adamlar miynetkeshler-jámiyet ushın paydalı zatlar óndiriwshi ónermentler, qol ónermentshiler, qurılıshılar bolıp tabıladı.

Kásipten jan-u hurrám joq jáhanda,

Ónerden jaqsısı joq jáhanda.

Pútkil kún rızqınń baǵmanı bolǵay,

Qısta óz uyiniń qonaqı bolǵay.

Arziydionıń bolsa bası aspanda,

Onsız jasay almas shax da jáhanda.

Joqarıda tilge alınǵan ullı oyshıllardıń miynet tárbiyası hám kásip-óner tárbiyası boyınsha sonday juwmaq shıǵarıwımız múmkin, insan dúnyaǵa keler eken óz turmısı dawamında insaniyılıq qadir-qıymatqa iyelewi gerek.

Sebebi miynet etken, kásip-ónerli insan birewge ǵárezli bolmaydı, yaǵnıy miynet etiw

arqali insan öziniñ úsh zárúriyatın qandiradi. Materiallıq zárúriyatın, ruwxıy zárúriyatın, miynet zárúriyatın qandiradi. Materiallıq mútájlik qandirılıwı nátiyjesinde ruwxıy hám miynet mútajlikleri de qandiriladi.

Juwmawlap aytqanda, baslawısh klass oqıwshıların miynet hám kásip-ónerge tárbiyalawda ullı oyshıllarımızdıñ dóretpelerinen keñ paydalanıw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı. Oyshıllardıñ miyraslarına tereñ húrmet penen qaraw hám olar jaratqan dóretpelerdi kóz qarashıgında saqlaw kerek.

SORAWLAR

1. A. Nawayı miynet haqqında ne degen.
2. Qanday oyshıllardı bilesiz.
3. Kásip-ónerdi úyreniw usılları kanday.
4. Óner degende neni túsinesiz?
5. Ustaz hám shákirt haqqında?

TAPSIRMA

1. Oyshıllar miyraslarınan úlgi keltiriñ.
2. Kásip hám óner haqqında pikiriñiz.

Paydalanılğan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o‘qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU.2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlañgich sinflarda qog‘ozdan amaliy ishlar. O‘quv-metodik qollanma. T.:Navro‘z. 2013-yil.
4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. “Texnologiya” 2-sinf darsligi. T .:“Sharq”. 2018-yil.
5. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mehnat tálimi 3-sinf darsligi. T .:“Sharq”. 2016-yil

Internet saytlar:

7. WWW. tdpu.uz
8. WWW. pedagog.uz
9. WWW. ziyonet.uz
10. www.lex.uz
11. www.bilim.uz
12. www.gov.uz

4-Tema: Baslawısh tálimde miynet tárbiyası hám kásip-óner túrleri.

Reje:

1. Kásip-ónerler haqqında túsiniq.
2. Kásip-óner túrleri hám mazmunı.
3. Texnologiya sabaqlarında kásip-ónerge bağdarlaw.

Tayamısh túsiniqleri: kásip-óner, miynet tárbiyası, texnologiya, kásip túrleri.

Ózbekstan Respublikası óz gárezsizligine eriskeninen keyin bilimlendiriw tarawında ámelge asırılıp atırğan reformalar processinde tiykarı esaplangan ulıwma orta bilim beriw

mektepleri iskerliginde oqıwshılardı turmısqa tayarlaw hám kásip tańlawǵa baǵdarlaw zárúrli wazıypalardan biri esaplanadı.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw oqıtıwshı baslıqlıǵında oqıwshılar tárepinen atqarılatuǵın intellektual hám fizikalıq háreket processlerinen ibarat bolıp, bunıń nátiyjesinde olar miynet predmetleri, qural hám processleri haqqındaǵı bilimlerdi de belgili tarawdaǵı islep shıǵarıw miyneti hám kásibi baǵdarlaw ámeliy kónlikpe hám ilmiy tájriybelerin iyeleydi, sanalı túrde kásip tańlawǵa hám de jámiyet hám shaxs párawanlıǵı jolında miynet iskerligine demde qosıwlarına múmkinshilik jaratıwshı jeke sapaları hám de oylawların rawajlandıradı.

Jańa ekonomikalıq munásibetler kásip-ónerge baǵdarlawdıń jańasha munásibeti sharayatında miynet kónlikpeleri hám ilmiy tájriybelerin maqsetli qalıplestiriwden ibarat bolıp, sanalı hám hár tárepleme rawajlangan puxaranı tárbiyalawdıń strukturalıq bólegi esaplanadı.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw oqıtıwshı baslıshıǵında oqıwshılar tárepinen atqarılatuǵın intellektual hám fizikalıq háreket processlerinen ibarat bolıp, bunıń nátiyjesinde olar miynet predmetleri, qural hám processleri haqqındaǵı bilimlerdi de belgili tarawdaǵı islep shıǵarıw miyneti hám kásibti baǵdarlaw ámeliy kónlikpe hám ilmiy tájriybelerin iyeleydi, sanalı túrde kásip tańlawǵa hám de jámiyet hám shaxs párawanlıǵı jolında miynet iskerligine demde qosıwına múmkinshilik jaratıwshı jeke sapaları hám de oylawların rawajlandıradı. Jańa ekonomikalıq munásibetler kásip-ónerge jóneltirishning jańasha munásibeti sharayatında miynet kónlikpeleri hám ilmiy tájriybelerin maqsetli qalıplestiriwden ibarat bolıp, sanalı hám hár tárepleme rawajlangan puqaranı tárbiyalawdıń strukturalıq bólegi esaplanadı. Oqıwshılardı kásip-ónerge tayarlaw jumısları maqsetli miynet táliminiń maqset hám wazıypaları menen uyqashıqta kórinetuǵın boladı. Kásibi baǵdarlawdan tiykarǵı maqset ósip kiyatırǵan áwladtı sanalı hám ózbetinshe túrde kásip tańlawǵa tayarlawdan ibarat bolıp, bul process shaxstıń kelesi kásiplik iskerlik subyekti retinde qalıplesiwin názerde tutadı hám de onıń bazar ekonomikası munásibetlerine maslawıp barıwına kómeklesedi. Usı munásibet penen oqıwshılardı ilim tiykarlarınıń bekkem bilimlerin sińdiriwi, olarda joqarı sanalılıqtı tárbiyalaw, umlıwma insaniylik qádiriyatti qalıplestiriwi, keleshek áwladtı turmısqa hám miynetke, social zárúr kásiplerdi sanalı túrde tańlawǵa tayarlaw miynet tálim hám tárbiyanıń wazıypaları bolıp tabıladı. Házirgi waqıtta social hám ilmiy texnikalıq rawajlanıw sharayatın da mektep oqıwshıların kásip hám ónerge baǵdarlawdıń zárúr ekenligiartıp barmaqta. Oqıwshılardı durıs hám erkin kásip tańlawǵa baǵdarlaw búgingi kúnniń aktual wazıypalarınan biri bolıp tabıladı. Durıs kásip tańlaw insannıń keleshegin, turmıs tárizin belgilewde úlken áhmiyetke iye. Hár bir shaxs kásipti óz qızıǵıwshılıǵı, qábileti hám social ortalıqtı názerinen tańlaydı. Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw jumısların aparıwda Kásip ózi ne? degen soraw tuwıladı. Kásip haqqında bir qansha tariypler berilgen.

- Kásip bul – insanǵa belgili bir talaplar qoyıshı xızmet túri bolıp esaplanadı.
- Kásip - insan jámiyeti tárepinen tán alınıwı bolıp tabıladı.
- Kásip - tirilik hám tirishilik deregi.

Oqıwshılardı kásip tańlawǵa baǵdarlawdıń tiykarı jas ózgeshelikleri mazmunı tómendegilerden ibarat:

1. Mektepke shekemgi tálim jasındaǵı - I basqısh;
2. Baslawısh kishi jastaǵı (1-4 klasslar) - II basqısh;
3. Orta jastaǵı (5-7 klasslar) -III basqısh ;
4. Úlken jastaǵı (8-9 klasslar) - IV basqısh.

Oqıwshılardıń kásiplik tayarlıǵın anıqlaw kriteriyası, kórsekish hám ólshewleri.

Birinshi basqısh - mektepke shekemgi tálim jasındaǵı bolalarda olardıń -shımıǵıwlarında qolınan keletuǵın miynet túrleri bo'yicha dáslepki miynet ko'nlikpelerin unamlı, sezimtallı, tásirli qalıplestiriw:

Ekınshi basqısh -kishi mektep jasındaǵı oqıwshılardı biliwge baylanıslı hám oyın kó'rinisindegi sociallıq paydalı miynet iskerligin ámelde qollanıw arqalı miynetke bolǵan húrmet, miynet kásip turlari, baǵdarları menen tanıstırıp barıwın hám de jergilikli kásiplerge bolǵan qızıǵıwshılıǵın qalıplestiriw.

Úshinshi basqış – oqıwshılardı kásipke baǵdarlaw mazmunın olardaǵı qızıǵıwshılıq, qábilet, uqıplılıq hám shaxs sıpatında jámiyette óz ornın tabıwdaǵı hámde ruwxıy-materiallıq qádiriyatın izleniwshen-mayda kórinisin jetilistiriw.

Tórtinshi basqış - oqıwshılarda kásiplik ózlikti ańlawdı formalandıraw dáwiri, yaǵnıy oqıwshılardı anıq bir kásipti tańlawdıń jeke mániske iyeligin túsiniw jetiwi, jámiyet aldındaǵı minnetin, juwapkerlik páziyletlerin qalıplestiriw.

Oqıwshılardı kásiblik baǵdarlawdı tómendegi kriteriyalar tiykarında ámelge asıraw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı.

1. Oqıwshılardı kásip-óner túrleri menen tanıstırıw.
2. Kásipler, miynet jetiskenlikleri aytılgan dóretpelerdi oqıwın usınıs etiw.
3. Hár bir kásip haqqında arnawlı sabaqlar ótiw.
4. Islep shıǵarıw kárxanaları, firma, pán, bilimlendiriw, mádeniyat, kórkem óner mákemelerine sayaxatlar shólkemlestiriw.
5. Miynet aldınǵıları menen olar erisken jetiskenlikleri haqqında sawbetler ótkeriw.
6. Miynet tálimi baǵdarı boyınsha - multimedialer kórsetiw.
7. Oqıwshılardı hár qıylı to'garaklarga qosıw.
8. Kásipler haqqında oynılar shólkemlestiriw.
9. Jańa kásip hám qánigelikler, pán-texnika rawajlanıwı, islep shıǵarıw texnologiyaları menen úzliksiz tanıstırıw barıw.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlawda pedagoglardıń aldına turǵan zárúrli wazıypalar tómendegiler:

- oqıwshılardıń kásipke bolǵan qızıǵıwshılıqların jáne de jetilistiriw;
- onı kásip tańlaw dárejesine jetkiziw;
- kóp qırlı qızıǵıwshıǵa iye bolǵan oqıwshılarda ózine kóbirek yoqqan tarawdı, kásipni tańlawǵa ámeliy járdem beriw;
- oqıwshılarda miynet adamlarına salıstırǵanda húrmet páziyletlerin tárbiyalap barıw ;
- oqıwshılardıń ayırıqsha qızıǵıwshılıqların itibarǵa alǵan halda alardı uyań-aste jámiyet social miynetine tartıp barıw ;
- kásipler tuwrısında maǵlıwmatlardı jetkiliklishe berip barıw ;
- insane miyneti menen jaratılǵan materiallıq baylıqlardı hár tárepleme tejew páziyletlerin tárbiyalaw ;
- oqıwshılardıń ózi qızıǵatuǵın kásip baǵdarına tartıw hám iyelengen bilimlerdi ámelde qóllawlarına erisiw;
- oqıwshılarda miynet hám kásip tańlawǵa qızıǵıwshılıq oyatıw. Bul process tuwrı islengende shaxstıń kelesi kásiplik iskerlik subeykti retinde qalıplesiwin támiyinleydi.

Kásipke baǵdarlaw uzaq múddetli dástúrler tiykarında hám milliy xalıq ónermentshilik kásiplerin esapqa alǵan halda ámelge asırıladi. Ayırım túrdegi kásiplerge baǵdarlaw menen sheklenip qalmastan, al anıq ekonomikalıq aymaqtıń túrli tarawlarındaǵı kadrlarǵa bolǵan mútajliklerin esapqa alǵan halda jaslardı sanaat, awıl xojalıǵınıń basqa tarmaqlarındaǵı kásipler hám milliy ónermentshilik kásiplerine umlıwma tálim beriwe mektepleriniń miynet tálimi sabaqlarına baǵdarlaw maqsetke muwapıq esaplanadı. Atap aytqanda, baslawısh klass oqıwshılardıń miynet tálimi hám tárbiyası processinde oqıtılatuǵın «Ílay hám plastillin menen islew» jumıs túrine tiyisli, músinshilik, gúzeshilik, súwretshilik, «Gezleme hám sabaq túrleri menen islew jumıs túrine tiyisli tigiwshilik, , taqıya tigiw, pilleshilik, toqımashılıq, dizaynerlik, Túrli hám tábiy materiallar menen islew jumıs túrine tiyisli dıyxanshılıq, gúlshilik, baǵbanshılıq, isbilermenlik kásip-ónerleri haqqında maǵlıwmatlar beriwe, sabaqlardı xalıq milliy qádiriyatları tiykarında oqıtıwdı shólkemlestiriw kerek boladı.

Oqıwshılardı kásipke baǵdarlawdıń tiykarǵı maqseti hár bir oqıwshıǵa individual túrde kásip yamasa miynet túrlerin tiykarınan hám durıs tańlawda járdemlesiw bolıp tabıladı. Oqıwshılardı kásipke baǵdarlaw ulıwma tálim mektep jumısınıń strukturalıq bólegi bolıp tabıladı. Sonı da atap ótiw tiyis, eger kásip durıs saylangan bolsa, insan ushin miynet quwanış, dóretywshilik jas ózgesheliklerine aylanadı. Kásip tańlawǵa pútkil pedagoglar jámaáti tárepinen

sheshiletuǵın ulıwma mektep wazıypası esaplanadı. Usınıń menen birge, bul bul jumısta miynet tálimi bólek orındı iyeleydi. Oqıwshılardı kásip tańlawdaǵı tiykarǵı faktorlar ata-ana, ortalıq hám tálim-tárbiya bolıp tabıladı. Kásip tańlawdıń tiykarǵı wazıypası oqıwshılardı islep shıǵarıw miynet hám ilmiy tájriybeleri menen qurallandıruwdan, olardı miynet jáne social iskerlikke, kásiplerdi sanalı túrde tańlawǵa, materiallıq hám ruwxıy baylıqlardı óndiriste qatnasıwǵa tayarlawdan ibarat boladı. **Mektepte kásip tańlaw jumısları tómendegi maqsetlerden ibarat:**

1. Oqıwshılardı kishi klaslardan baslap xalıq xojalıǵınıń túrli tarmaqları menen tanıstırıp barıw.

2. Oqıwshılardı xalıq xojalıǵınıń túrli tarmaqları menen tanıstırıp, ǵalabalıq kásiplerdiń mazmunı, klasstan tısqarı o'tka ziladigan ilajlardı ámelge asırıw.

3. Kásip tańlawǵa jollaw jumısların alıp barıwda oqıwshılardı tiykarınan mektep jaylasqan aymaqtıń kárxana, shólkemleriniń mútajlıǵı ushın zárúr bolǵan kásip hám qánigelerge jiberiw. Kásip tańlaw júdá zárúrli másele bolıp, kóbinese oqıwshılar onı ózbetinshe sheshile almaydılar. Oqıtıwshılardıń jumıs tájiriyesi oqıwshılardı kásip tańlawǵa jiberiwdiń parq hám metodların belgilep beredi. Olar dan túpkiliklileri tómendegilerden ibarat:

1. Sabaqlarda kásip tańlaw. Mısalı, oqıtıwshı oqıwshılardı miynet shınıǵıwlarında atqaratuǵın jumıs menen baylanıslı kásipler menen baylanıstıradı. Sebebi, otın kesiwshi, ram jasaytuǵın, aǵash ustashılıq, tigiwshilik, aspazlıq hám basqa kásipler haqqında bilim aladı hám tanısadı.

2. Ekskursiyalarda kásip tańlawǵa jiberiw. Ádetde, ekskursiyalarda oqıwshılardı oqıw jobası sheńberinen shıǵıwshı material menen tanıstırıwǵa qolay shárayat júzege keledi. Bul imkaniyattan oqıwshılardı kásip tańlawǵa jiberiw ushın paydalanıw múmkin.

3. Dógerék shınıǵıwlarında kásip tańlawǵa jiberiw. To'garak shınıǵıwlarında oqıwshılardı túrli kásipler menen tanıstırıwǵa kóbirek múmkinshilikler payda boladı.

4. Hár qıylı temada ushırasıwlar ótkeriw. Ádetde, umlıwma-tálim maktabların pitkergennen keyin islep shıǵarıw sanaatı mákemelerinde islep atırǵan adamlar menen sáwbetlesiw oqıwshılarda úlken tásirler qaldıradı. Miynet tálimi processinde oqıwshılar túrli kásip iyeleri menen tanısadı.

5. Hár túrli materiallıq -ǵalabalıq ilajlar ótkeriw. Kásip tańlawǵa jiberiw jumısınıń tabıslı alıp barılıwına járdem beretuǵın hár túrli materiallıq -ǵalabalıq ilajlar mekteplerdiń jumıs tájiriyesinen belgili. Mısalı, Kásipler dúnyası, Kásip tańlaw da jámiyetlik pikirið temasında piker talaslar shólkemlestiriw, kinofilmlerdi talqılaw usılar toparınan bolıp tabıladı.

6. Kásipler mazmunın tereń úyreniw. Oqıtıwshı belgili bir kásipler haqqında túsiniw beriw ushın barlıq oqıwshılar menen jumıs alıp barıwdan tısqarı bul kásip penen jaqsılap tanıswı, qálewı bolǵan oqıwshılar menen túsindiriw jumısların júrgizedi. Oqıwshılardıń qızıǵıwshılıqarına qaray topar yamasa kishi toparlarǵa birlestiradi. Bunda jumıstıń hár túrli shólkemlestiriw formaları qollanıladı. Oqıwshılar óz kushi menen referat jazadı, ekskursiyalar ótkeredi.

7. Fakultativ shınıǵıwlar. Ayırım mekteplerde fakultativ shınıǵıwlarǵa ajratılǵan saatlardıń belgili bir bóleginen kásip tańlawǵa jiberiw uchun paydalanıladı. Kásip durıs tańlanganda olar óz qábiletlerin hám qızıǵıwshılıqların jaqsı ámelge asırıwı hám de jámiyetke kóbirek payda keltiriwi múmkin. Kásibike baǵdarlaw, qızıqtırıw hám de ilmiy tájriybe hám kónlikpelerin qalıplestiriwde oqıw processindegi tálim-tárbiya jumısları zárúr áhmiyetke iye esaplanadı. Sonlıqtan miynet tálimi pánleri boyınsha tárbiyalıq islerdiń ayırıqsha qásiyetleri, maqseti, wazıypalarınıń ornı ayırıqsha bolıp tabıladı.

Kásipti tuwrı tańlaw - insan turmısında zárúrli qádem bolıp tabıladı, keleshek áwladtıń pútkil turmısındaǵı jetiskenligi kóbinese kásiptiń qanshelli durıs tańlanıwına baylanıslı.

Kásipler haqqında maǵlıwmat

Oqıtıwshı kásibi

Oqıtıwshı kásibi dańqlı kásip. Oqıtıwshı bizge bilim beretuǵın insan. Oqıtıwshıdan alǵan bilim menen insan keleshekte kámillik jolın tabadı. Onıń ushın, álbette, oqıtıwshı berip atırǵan bilimdi tereń iyelew kerek. Bilim alıp anıq, Úyrenemiz hárip, nomer. Hámmege berer tálim,

Oqıtıwshı -muǵallım.

Shafyorlıq kasibi

Shafyor erte tańnan kún batqanǵa shekem adamlardı óz mánzillerine biyqáter jetip alıwı ushın xızmet etedi. Shafyor kásibi barqulla ziyreklikti, qıraǵılıqtı talap etedi. Shafyor mashina, avtobus, tramvay, júk mashinaların basqaradı. Mashinada, poezdta, Tramvayda - temir jolda ziyrek, sheber shafyor, júk hám jolawshı tasiw.

Qurıwshı kásibi

Qurıwshı - úy hám imaratlar quradı. Qurıwshı qurǵan úylerde jasaymız, imaratlarda o'qiymız, miynet etemiz. Qurıwshılar qurǵan úyler bekkemligi, qolaylılıǵı menen qalamız kórikine kórik qosadı. Sonday eken, qurıwshılıq dańqlı kásip. Sıbawshı, gerbish teriwshı, Tamdı jarıp beretuǵın. Kóp islerdi biliwshı, Olar barlıǵı -qurıwshı.

Balıqshılıq kasibi

Balıqshı – balıq ónimlerin dasturxonımızǵa jetkerip beredi. Balıq insan salamatlıǵı ushın zárúr azıqlıq ónim esaplanadı.

Balıqshı púrsat kúter,

Balıqshı balıq tutar.

Balıq tutıw waqıtı bar,

Buǵan berer itibar.

Taslar qarmaq yamasa tor,

Ań bolıwı ushın zor.

Bank jumısshısı

Bank xızmetkerleri, mámleket hám mámleketlik emes banklerdiń iskerligin jolǵa qóyadı. Bankte mámleketiń pul qarjıları aylanıwı, puqaralar aqshasınıń saqlanıwı shólkemlestiriledi. Bankir bankte isleydi, Ol esaptı xoshlaydı. Kredit, lizing hám procent, Jayında bolıw kerek.

Jurnalist kásibi

Jurnalist - biz jaxsı kórip tamasha qılatuǵın televideniya kórsetiwlerin tayarlap júrgizetuǵın, qızıǵıp oqıytuǵın gazeta-jurnallarımızǵa materiallar tayyarlap beretuǵın kásip iyeleri bolıp tabıladı. Jurnalistlediń tayyarlaǵan maǵlıwmatları tańlaǵan tema mazmunın jarıtıp beriwi maqala yamasa kórsetiwdiń aktuallıǵın belgileydi. Jurnalist óz kásibiniń ustası bolsa, xalıqtıń sanası, bilimi asadı. Elimizde jurnalistlerdiń xızmet kórsetiwi ushın barlıq shárt-shárayatlar hám de múmkinshilikler jaratılǵan.

Uqıplı jurnalist

Maǵlıwmatı júdá tez

Eter bizge silteme,

Jazar qızıq maqala.

Oqıwshılardı hár tárepleme jetik, barksamal etip tarbiyalaw máselelerin nátiyjeli sheshiw, olarda belsene turmıslıq dárejeni qalıplestiriw, ózlestiriw hám bilim sapalıǵın arttırıw hár kóbinese kúni uzaytırılǵan toparlardıń nátiyjeli islewine baylanıslı bolıp tabıladı. Klasstan tıs shólkemlestirilgen jumıslar oqıwshılar turmısındaǵı tarbiyalıq iskerligin tolıqtıradı. Olardıń dúnyaǵa kóz qarası durıs qalıplesiwine, kásip-óner tańlawına, ruwxıy jetilisiwine kómelesedi.

6-Tema: Miynet tarbiyasında xalq awızeki dóretpeleriniń ornı.

Reje:

1. Xalıq awızeki dóretpesinde miynet tarbiyası.
2. Xalıq awızeki dóretpesinde ruwxıy -etikalıq tarbiya máseleleriniń sawlelendiriliwi.
3. Xalıq maqallarında miynet tarbiyası.
4. Xalıq rawiyatları tiykarında oqıwshılarnı miynetke úyretiw.

Tayanish túsinipleri: Xalıq awızeki dóretpesi, ruwxıy -etikalıq tárbiya, maqal, ráwiyat, jumbaq, jańıltıpaş, dástan.

Babalarımız oylawı hám kósemi menen jaratılğan eń áyyemgi tas jazıw hám jazıwlar, xalıq awız eki dóretpeleri úlgilerinen tartıp, búgingi kúnde kitapxanalarımız gáziynesinde saqlanıp atırğan mıń- mıńlağan qol jazbalar, olarda sáwlelengen tariyx, ádebiyat, kórkem óner, etika, filosofiya, medicina, matematika, minerologiya, ximiya, astronomiya, arxitektura tarawlarına tiyisli qımbat bahalı dóretpeler biziń ullı ruwxıy baylıgımız bolıp tabıladı. Bunday úlken miyraslarğa iye bolğan xalıq dúnyada kemnen-kem tabıladı. Tariyxıy estelikler olardıń menen jaqınnan tanısar ekenbiz, olarda berilgen tereń pikir hám ideyalar, ruwxıy - etikalıq kóz-qaraslar, turmıslıq filosofiya búgingi dáwirmizde de óz áhmiyetin joǵaltpaǵanına isenimimiz mol.

Ásirler dawamında etikalıq, ádep-ikramlılıq temasında bir qansha kitaplar, hikmetler, ibratlı ráwiyatlar jaratılğan. Áyyemgi filosoflar, oyshıllar etikalıq ádep-ikramlılıqqa júdá úlken baha berip, onı jámiyettiń tiykarı dep atağan. Sol sebepli de jámiyet aǵzasınıń minez-qulqı ádep-ikramlılıǵına ayrıqsha itibar beriliwi biykarǵa emes.

Bunday miyras úlgileri menen jaqınnan tanısar ekenbiz, olarda sóz etigan tereń pikir hám ideyalar, ruwxıy-etikalıq kóz-qaraslar búgingi dáwirmizde de óz áhmiyetin joǵaltpaǵan. Mısal ushın eń áyyemgi, eń nawqıran «Avesto»ni alıp kóreyik. Onıń túpkilikli mánisin belgilep beretuǵın «Iygilikli pikir, iygilikli sóz, iygilikli ámel» degen principin alatuǵın bolsaq, ol jaǵdayda házirgi zaman ushın da ibratlı bolğan turmıs saboqlarınıń bar ekenligin kóriw múmkin. Áne sonday pikirler, yaǵnıy iygilikli pikir, iygilikli sóz, iygilikli ámel, sóz hám jumıs birligi jámiyet ómiriniń ústin turatuǵın ideyası retinde aytıw biziń búgingi ruwxıy ideallarımız benen qanshelli tıǵız baylanıslı, qanshelli bekkem ásirese turmıslıq tiykarǵa iye ekeni itibarlı bolıp tabıladı.

«Bul biybaha kitap bunnan otız ásir burın eki dárya aralıǵında usı jerde jasaǵan babalarımızdıń biz áwladlarǵa qaldırğan ruwxıy - tariyxıy miyraslaridır»¹- dep aytıp ótken edi birinshi Prezidentimiz I. Karimov.

«**Avesto**»da ótmishtiń anıqlıǵı hám bir pútinligi, insan ómiriniń tábiyat menen baylanısı máselesi adamnıń psixikalıq álemine úzliksiz baylanıslı halda kórsetilgenligi kóp mánini ańlatadı. Bul jaǵday insannıń ruwxıy dúnyasın qalıplestiriwde dógerek-átirap, ortalıq áyyemgi zamanlardan berli qanday kúshli tásir kórsetip kelgenine taǵı bir márte itibarımızdı tartadı. «Avesto» ózbek, ulıwma Orta Aziya xalıqlarınıń áyyemgi dáwirlerdegi turmısı, dini, qıyalları, ruwxıylıqı, mádeniyatın úyreniwdegi zárúrli derek.

«Avesto»dan tómendegi úlgilerdi keltiremiz:

- Tárbiya turmıstıń zárúrli tirgegi (súyenishi)
- Insan ózinen jaqsı násil qaldırıw ushın, insan nesibesin ózi jaratıwı kerek.
- Iygilikli oy, iygilikli sóz hám sawob jumıslar menen iygilikli oy, iygilikli sóz hám sawob jumıstı ańlayman. Ózimdi barlıq iygilikli oyga, iygilikli sózlerge, jaqsı jumıslar ámeline baǵıshlayman. Barlıq jaman oydan, jaman sózi jaman jumıslardan júz keshemen.

Xalıq awızeki dóretiwshiliginde ruwxıy-etikalıq tárbiya máseleleri sáwlelendirilgen.

Ózbek xalıq dóretiwshiliginiń quramı bolsa keń, hár tárepleme kórkemlengen túsiniplik bolıp tabıladı. Ol xalıqtıń payda bolıwı menen payda boladı hám rawajlanadı. Ol jaǵdayda xalıqtıń arızıw-úmitleri, kóz-qarasları, turmısı keń aytiladı. Ózbek xalıq awızeki dóretiwshiligi úlgilerinen naqıl, aytısw, tez aytıw, qosıq, ertek, dástanlarda bala tárbiyasınıń belgili bir ayrıqshalıǵı ózinde sawlelenedi.

Dástan -qıssa, gúrriń, tariyp, hádiyse mánilerin ańlatadı. Ol keń tarqalğan etnopedagogik janr bolıp, xalıqtıń ruwxıy-turmısı, gúresi, etikalıq-estetik kóz-qarasları, ádalat, azatlıq, tınıshlıq, watandı súyiw, adamgershilik, doslıq sıyaqlı tárbiyalıq sapalardı en jaydıradı. Dástanlarda kámil insane shaxs tárbiyalıq sapaları ulıwmalasqan halda beriledi. Joqarı insaniy sapalar bo'rttiriledi.

¹ I.Karimov “Adolatli jamiyat sari” T.: Sharq. 1998. 40b

Sol sebepli tuñlawshida dástan qaharmanlarinan órnek alıw sezimi tuwıladı. Dástanlardı baqsılar jırlasadı. «Baqsı» mangolsha hám buryatsha «baxsha», «bağsha» sózlerinen alınğan bolıp, «ustaz», «ağartıwshı» degen mánilerdi ańlatadı.

Jaslardı mártlik, hadallıq, batırlıq ruwxında tárbiyalawda, mánisi boyınsha pák hám bárkámal etip jetkiziwde xalıq awızeki dóretiwshiliginiń kem ushraytuǵın eń jaqsı gáziyinesi bolğan «Alpamis» dástani bizge watandı súyiw pazıyiletlerinen sabaq beredi. Ádil hám haqıyqatshıl bolıwǵa. Óz jurttın, shańaraǵı, qorǵanın qorǵawǵa, dostı, óz ar-namısın, átababalarımızdıń múqaddes qábirlerin hár qanday shegaranı buzıp kiriwlerden saqlawǵa, ruwxıy - etikalıq pák bolıwǵa uyretedi. «Alpamis» dástani dóretiwshilik oylawımız, ruwxıy baylıǵımızdıń jarıq úlgesi bolıp, tariyxıy túbirlerimizning qanshellili tereń ekeni, xalqımız qanday ortalıqta qalıplesip, rawajlanǵanı, qıyınshılıqlardı qanday jeńip shıqqanın anıq suwretlep beredi.

Biz «Alpamis» tımsalında dóretiwshilik oylawımız, ruwxıy baylıǵımızdıń qaysı dárejede ekenligin, ruwxıy bárkámal etikalıq jaqtan pák, hújdanlı azamatlarımızdıń kelbetin kóremiz.

Ózbek xalıq awızeki dóretiwshiliginde dástanlardan tısqarı maqollardıń da ornı úlken bolıp tabıladı. Naqıllar adamlardıń turmısı hám turmısı processinde toplaǵan tájiriybeleri, dúnyaǵa kóz qarası, ózi jasap turǵan sociallıq ómirge bolǵan munasábeti, ótken zaman turmısı hám onıń ibratlı saboqların, úmit hám ármanların ańlatadı. Sóz kórkem óneriniń jemisi retinde naqıllar túsindiriledi. Naqıllar xalıq awızeki dóretiwshiliginiń bir túri bolıp tabıladı. Naqıllarda xalıqtıń turmıs dawamında toplaǵan tájiriybeleri nátiyjesinde júzege kelgen juwmaqları ıqsham hám ápiwayı tárizde aytılgan.

Alisher Navaıy óziniń dóretiwshilik jumıslarında xalıq awızeki dóretiwshiligin úyrenip, adamlar turmısında naqıldıń qanshelli zárúrli áhmiyetke iye ekenligi haqqında toqtalıp sonday jazadı :

Kisige neshe qıyınshılıqlı hal,
Hikmetu aqıl anga erur hadal.
Kimki bilay desang naqılın angla,
Tiykarı bilay desang oni angla.

Rus jazıwshısı L.N.Tolstoy naqıllardı xalıq arasında qanshelli joqarı qadr-qimbatqa iye ekenligine toqtalıp bilay deydi: «Hár bir naqılda men sol naqıldı jaratqan xalıq kelbetin kóremen».

«**Naqıl**» termini arabsha «kavlun» - sóylew, búydew sózlerinen alınğan bolıp, adamnıń arnawlı bir waqıya-qubılıslar, haqıyqatlıq haqqındaǵı qısqasha juwmaqların ańlatadı. Olarda pikir anıq, arnawlı bir lojikalıq izbe-izlikte, geyde tuwrı, geyde kóshpeli mániste túsiniledi. Naqıllardaǵı berilgen pikirler tek ǵana bir shaxsqa tiyisli emes, al keń xalıq toparına qaratılǵan. Naqıllar ıqsham, lekin mazmunı bir álem. Naqıllarda xalıqtıń arzıw-úmitleri, ruwxıy -etikalıq qarawları, muhabbat hám jerkenish, tárbiyanıń barlıq qırları beriledi. Sol sebepli bala tárbiyasında, atap aytqanda etikalıq - ádebine unamly tásir etedi.

- * Ádep - kisiniń ziyneti
- * Ádep - altınnan qımbat
- * Bala áziz - ádebi onnan áziz.
- * Ádep bazarda satılmas.
- * Ádepti ádepsizden úyren.
- * Sóz kisiniń ózegi,
- * Ádep kisiniń bezegi.
- Jaqsı baladan raxmet, Jaman baladan nálet.
- Buzıwǵa úyrenbe, dúzewge úyren.
- Jaqsı bala at keltirar, Jaman bala ǵam keltirar.
- Jaqsı qulıq - kisiniń kórki.
- Basıńa qılısh kelse de, tuwrı sóyle.

Folklor materialı bolǵan naqıllarda balalardı bárkámal etip tárbiyalawdıń usıl hám quralları uyqaslanadı. Naqıllarda pánt, eskertiw, xoshametlew, eskertiw sıyaqlı metodlardan paydalanıladı.

Jumbaq

Jumbaq -dep, bir-birine uqsas eki predmetten jumbaq quralıp, ekinshisine tán uqsas belgiler tiykarında onı tabıwǵa mólsherlengen qosıq yamasa sózlik tapsırmaǵa ayıladı. Mısalı : «Bir bólek pátir, álemge tatır». Jumbaқта da eń to'yimli azıq - pátir «Oy» ǵa uqsatılǵan. Ay da gózzal, túnde álemdi jaqtılandıradı. Jumbaqlardıń mazmunınan kelip shıqqan halda olarda ruwxıy -etikalıq tárbiya máseleleriniń sáwlelendiriliwin úyreniwimiz múmkin:

1. Úshek ústinde bir anar, kúshiń bolsa uslap al.
2. Uzaq tawda ot janar.
3. Uyqlap jatar kúndiz, Shamda ashılar kózi.
4. Tort ayoqlı, temir tuyaqlı.
5. Ústinde búkiri bar, Ayaqta ayaq kiyimi bar.
6. Saqalı bar, aqlı joq.
7. Baraberadi, baraberadi, Shıpta sıyaqlı jerdi alıp jatadı.
8. Kishkene ǵana boyı bar, gúńgirtlegen tonı bar.
9. Dostım serik boladı, úydi qorıb turadı.
10. Uyday orında jatadı, tıshqan kórse qashadı.
11. Túye desem, oǵada úlken, Ústi keń-ol, bir mákan.
12. Teksheme -tekshe, Azamat xo'ja.
13. Suw astında altın baldaq.
14. Embeklegen tastı kórdim, Tastan shıqqan bastı kórdim.
15. Dawıs berer azanda, mazalı bar qazanda.
16. Qapa bolsa, top bolıp, Iyne kórpe jabadı. Demde kóz ashıp kúlip, ilgerilep shabadi.
17. Mákanı bolıp tabıladı atızlar, pushtalarda balalar, Tonı jolaq biyqasem, góshi suwlı hám pal (ǵarbiz)
18. Bo'lar sarı yamasa qızıl, Jer astında jetiler. Túbinde jalǵız ónim, Shashı jasıl, selkilder.

ERTEKLER

Erteklerde káramat yamasa hádiyse belgili waqıya-qubılıslardı turmıs penen baylanıstırıp, haqıyqat, azatlıq, tuwrılıq, adamgershilik, insaniylıq ideyaların en jaydıradı. Sol sebepli olar balanı ózine kóbirek tartadı. Erteklerde didaktikalıq, tárbiyalıq áhmiyetke iye esaplanadı. Atap aytqanda: «Ǵarrı menen kempir», «Búlbúl kibi», «Ur toqpaq», «Úsh aǵa -ini batırlar», «Qasqır menen qózi», «Baxıtlı kál» sıyaqlı ertekler usılar toparınan bolıp tabıladı. Erteklardıń haywanlar, qus haqqındaǵı túrleri, kishkine polvonlar («Noqatbay», «Qulaqbay», «Jambılsha palwan», «Jalpaq palwan») haqqındaǵı túrleri, bir yamasa eki epizodli satira jardeminde unamsız tárbiyalıq túrlerdi sın pikir, masqara etiwshi etnopedagogika turi bolıp tabıladı. ózbeklerde sulıw qaytarıw, sózge sheshenlik jarısı formasında ótkeriledi.

Ruwxıy -etikalıq tárbiya máseleleri kórsetilgen erteklerden úlgi keltiremiz:

Shıyrın uyqı (ertek)

Bir danishpannıń úsh balası bolıp, áke ólimi aldınnan ulların shaqırıp sonday wásiyat etipdi: «Uyquni shıyrın etip uyqlań, awqattı shıyrın etip jeń». Eki ájaǵa áke wásiyatına ámel etip, kórpesheledi qabat -qabat etip tósepti. Hár túrlı awqatlardı keltirip, ústpe-üst jeb jata beripti. Miynet penen shuǵıllanmaptı. Jegen awqatları sińbepti. Kózine uyqı kelmabdi. Bargan sayın mal-dúnıyaları azayıp jarılısıp kete beripdi. Úshinshi ul bolsa azannan keshke shekem miynet eter eken. Bargan sayın dáleti kóbeyip, uyqısı shıyrın bolıp, awqatı mazalı bolıp barıpdı. Sonday eken, ertekten sonday juwmaq shıǵadı, barlıq ráhátlerdiń ákesi -miynet bolıp tabıladı. Ájaǵa -inileri bunı hár túrlı túsiniydi. Áke násiyatın durıs túsingen genje ul óz murat maqsetine jetipdi.

«**Qumırsqa**» erteginde dúnyadaǵı eń zor janzat miynetkesh insan ekenligi mektep jasındaǵı balalar ruwxıylıǵına uyqas halda ayıladı.

Muz, bult, kún, jamǵır, jer, at, buyım, qasqır, tıshqan, mergennen «kim zor? « dep so'raganda, biri ekinshisin kórsete bergen eken. Aqırında qumırsqa : «Atañnan altı júz batpan asırıp jegenmen; jezdeńnen júz batpan biydayın jeti tawdan asırıp jegenmen. Men zorman, men zor deydi. « Bul jerde qumırsqalardıń miynetsúygish etip kórsetiliwi, xalıq awızeki poetikalıq dóreiwshligine tán bórttirip ayılǵan gáp hám qıyalıy taxtalarda balalarǵa qızıqlı bayanlangan.

Bunday usul balalardıń dóretpе mazmunı hám ideyasın ańsatlıq penen ózlestirip alıwǵa jaqınnan járdem beredi.

Ózbek xalıq dóretywshliginde miynet hám miynet xalqın bárháma ullıǵlap, oǵan mehir-muhabbat penen qarawǵa, doslıqtı qádirlewge shaqırıp kelgen. «Qumırsqa» ertegi de sol ideya ertekke tán usılda, ájayıp uyqaslarda kúlkige bay tómendegishe sáwbette ayılǵan :

- Qarning ne ushın úlken?

- Bawırım zor,-dedi qumırsqa.

- Belin ne ushın jinshke?

- Miynetim zor!

- Gelleń ne ushın úlken?

- Mámleketim zor! Miynetim zor, sawlatım zor, men zor, men zor,- juwap beredi qumırsqa.

JAÑILTPASHLAR (TEZ AYTIV)

Jañiltpashlar - bala oylawı hám yadın rawajlandıradı, jumbaq bolsa intellektuallıq iskerlikti rawajlandıradı. Naqıllar ádep-etika tárbiyasın, qosıqlar balalardı estetikalıq talǵamların qalıplestiriw, ertek hám dástanlarda bolsa tárbiyanın barlıq qırların tárbiyalawda óz ornın tapqan. Lekin hár bir janrdı bólek, tereńirek analiz etip ko'rilse, barlıq tárbiyalar qatarı miynet tárbiyası maydanınan júdá kóp tárbiyalıq derekler ushıratıw múmkin.

Nanbay nandı jabar,

Nandı nabat dep satar.

Jamila jiydeni jayına jayladı.

Eki ayıw qayıqqa qaradı,

Aq ayıw aldın qaradima

Ǵarǵa ǵaqq'ildar qar-qar,

Qırda qalın qar qaltalar

Soli arralaydi,

Lala allalaydi

Áspit tawdan tas tasıydı sıyaqlı tez aytıwlarında gapdegi sózler mánisin tez ańlap alıw hám isletiw, balalar sóylewin tuwrı hám ótkir aytılıw etiw kónlikpe hám ilmiy tájriyelerin payda etiwde úlken rol oynaydı. Balalarda úzliksiz shınıǵıwlar nátiyjesinde hám de mashaqatlı miynet arqasında tez aytıwdı yadlap alıwǵa erisiw qásiyetleri rawajlanadı.

ÁPSANA - arabsha sóz bolıp, hádiyse, sıyqır-sıyqırlı hám jalaǵa tiykarlangan gúrriń mánisin ańlatadı. Ańızda xalıq qıyalındaǵı qaharmanlar jardeminde dushpanlardı, tábiyat stixiyaların joq etiwge mifologiyalıq obrazlar jardeminde erisiledi. Olar oqıwshınıń bul qaharmanlarǵa uqsasqa, olarǵa tán tárbiyalıq túrlerin iyelewdi oylaydı.

RÁWIYAT - turmıslıq waqıyalardı turmıslıq jalalar jardeminde sáwlelendiriwshi etnopedagogik derek bolıp, onda tariyxıy waqıyalar, ayırım shaxslar hám geografıyalıq orınlar menen baylanıslı waqıyalar, olardıń dóretyw yamasa wayran etiliwi gúrriń etiledi. Ráwiyat oqıwshıda Watanǵa, áwladlarǵa, xalıqqa muhabbat, zulımǵa jerkenish, doslıq, adamgershilik, miynetsúygishlik, ruwxıy hám fizikalıq kámalǵa jetkenge umtılıw sezimin oyatadı.

Xalqımız ádep hám etikanı áyyemnen qádirlep kelgen. Sebebi, etika hám ádep insańǵa shıray, sulıwlıq hám ádeplilik baǵıshlaǵan. Orta Aziya oyshıllarınıń óz dóretpelerinde etikalıq ideyalardı mudami jırlaw etip, insandı kámillik, danalıq, dárejesine kóteriwe tartadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o'qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU.2015-yil.

2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. T.; TDPU. 2007-yil.

3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlań'ich sinflarda qog'ozdan amaliy ishlar. O'quv-metodik qo'llanma. T.:Navro'z. 2013-yil.

4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. “Texnologiya” 2-sinf darsligi. T.: “Sharq”. 2018-yil.
5. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mchnat tálimi 3-sinf darsligi. T.: “Sharq”. 2016-yil
6. O‘zbek xalq maqollari – T.: “Sharq” 2003y 136-138b.
7. O‘quvchi mánaviyatini shakllantirish. O‘quv metodik qóllanma. T.: O‘qituvchi, 45-47-b.

Internet saytlar:

7. WWW. tdpu.uz
8. WWW. pedagog.uz
9. WWW. ziyonet.uz
10. www.lex.uz
11. www.bilim.uz
12. www.gov.uz

7-tema: Texnologiya sabaqlarında oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw texnologiyaları.

Reje:

1. Texnologiya sabaqlarında kásip-ónerge baǵdarlaw.
2. Kásipke tiyisli maǵlıwmatlar.
3. Kásipke baǵdarlawda túrli texnologiyalardan paydalanıw.
4. Kásipke baǵdarlawda tiyisli oyın texnologiyalarınan paydalanıw.

Tayamsh túsinikleri: kásip-ónerge baǵdarlaw, kásipke tiyisli maǵlıwmatlar, túrli texnologiyalar, oyın texnologiyalar.

Ózbekstan Respublikası óz gárezsizligine eriskeninen keyin bilimlendiriw tarawında ámelge asırılıp atırǵan reformalar processinde tiykarǵı buwın esaplanǵan ulıwma orta bilim beriw mektepleri iskerliginde oqıwshılardı turmısqa tayarlaw hám kásip tańlawǵa baǵdarlaw zárúrli wazıypalardan biri esaplanadı.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw oqıtıwshı basshılıǵında oqıwshılar tárepinen orınlanatúǵın aqılıy hám fizikalıq háreket processlerinen ibarat bolıp, bunıń nátiyjesinde olar miynet predmetleri, qural hám processleri haqqındaǵı bilimlerdi hám de belgili tarawdaǵı islep shıǵarıw miyneti hám kásipke baǵdarlaw ámeliy kónlikpe hám uqıplılıqların iyeleydi, sanalı túrde kásip tańlawǵa hám de jámiyet hám shaxs párawanlıǵı jolında miynet iskerligine tezirek qosılıwlarına múmkinshilik jaratıwshı jeke sıpatları hám de oylawların rawajlandıradı. Jańa ekonomikalıq munásibetler kásip-ónerge baǵdarlawdıń jańasha munásibeti sharayatında miynet kónlikpeleri hám uqıplılıqların maqsetli qalıplestiriwden ibarat bolıp, sanalı hám hár tárepleme rawajlanǵan puqaranı tárbiyalawdıń quram bólegi esaplanadı.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw jumısları maqsetli miynet táliminiń maqset hám wazıypaları menen uyqashıqta kórinetuǵın boladı.

Kásinke baǵdarlawdan tiykarǵı maqset ósip kiyatırǵan jas áwladtı sanalı hám óz betinshe kásip tańlawǵa tayarlawdan ibarat bolıp, bul process shaxstıń kelesi kásiplik iskerlik subyekti retinde qalıplesiwin názerde tutadı hám de onıń bazar ekonomikası munásibetlerine maslasıp barıwına kómeklesedi.

Sol munásibet menen oqıwshılardıǵa ilim-pán tiykarlarınıń bekkem bilimlerin sınırıw, olarda joqarı sanalılıqtı tárbiyalaw, ulıwma insanılıq qádiriyattı qalıplestiriw, jas áwladtı turmısqa hám

miynetke, social zárúr kásiplerdi sanalı túrde tańlawǵa tayarlaw miynet tálim hám tárbiyasınıń wazıypaları bolıp tabıladı.

Házirgi waqıtta social hám ilimiy texnikalıq rawajlanıw sharayatında mektep oqıwshılarınıń kásip hám ónerge baǵdarlawdıń zárúrligi biraz astı. Oqıwshılardı tuwrı hám erkin kásip tańlawǵa baǵdarlaw búgingi kúnniń aktual wazıypalarınan biri bolıp tabıladı. Tuwrı kásip tańlaw insanniń keleshegin, turmıs tárizin belgilewde úlken áhmiyet iye. Hár bir shaxs kásipti óz qızıǵıwshılıǵı, qábileti jáne social ortalıǵınan kelip shıǵıp tańlaydı.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw jumısların alıp barıwda “Kásip ózi ne?” degen soraw tuwıladı. Kásip tuwrısında bir qansha tariypler berilgen.

- Kásip bul - insańǵa belgili bir talaplar qoyıwshı iskerlik túri bolıp tabıladı.
- Kásip - insandı jámiyet tárepinen tán alınıwı bolıp tabıladı.

• Kásip - tiriklik hám tirishilik deregi. Oqıwshılardı kásip tańlawǵa baǵdarlawdıń tiykarǵı jas basqıshları mazmunı tómendegilerden ibarat:

1. Mektepke shekemgi tálim jasındaǵı - I basqısh;
2. Baslawısh kishi jastaǵı (1-4 klasslar) - II basqısh;
3. Orta jastaǵı (5-7 klasslar) -III basqısh;
4. Úlken jastaǵı (8-9 klasslar) - IV basqısh.

Oqıwshılardıń kásiplik tayınılıǵın anıqlaw kriteriyası, kórsetkish hám ólshewleri.

Birinshi basqısh - mektepge shekemgi tálim jasındaǵı balalarda olardıń shınıǵıwlarında qollarınan keletuǵın iskerlik túrleri boyınsha dáslepki miynet kónlikpelerin unamlı, emocionaldı (sezim tásirsheńligin) qalıplestiriw:

Ekinshi basqısh - kishi mektep jasındaǵı oqıwshılardı biliwge tiyisli hám oyın kórinistegi sociallıq paydalı miynet iskerligin ámelde qollanıw arqalı miynetke húrmet, miynet kásip túrleri, baǵdarları menen tanıstırıp barıwın hám de ǵalabalıq kásiplerge bolǵan qızıǵıwshılıǵın qalıplestiriw.

Úshinshi basqısh - oqıwshılardı kásipke baǵdarlaw mazmunı olardaǵı qızıǵıwshılıq, qábilet, uqıp hám shaxs retinde jámiyettegi óz ornın tabıwdaǵı hám de ruwxıy -materiallıq qádiriyattıń izleniwsheńlik kórinislerin qalıplestiriw.

Tórtinshi basqısh - oqıwshılarda kásiplik ózlikti ańlawdı qalıplestiriw dáwiri, yaǵnıy oqıwshılardı anıq bir kásipti tańlawdıń jeke mániske iyeligin túsiniw jetiwi, jámiyet aldındaǵı burıshın, juwapkerlik páziyiletlerin qalıplestiriw.

Oqıwshılardı kásipke baǵdarlawdı tómendegi kriteriyalar tiykarında ámelge asırıw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı.

1. Oqıwshılardı kásip-óner túrleri menen tanıstırıw.
2. Kásipler, miynet jetiskenlikleri aytuǵan shıǵarmalardı oqıwdı usınıs etiw.
3. Hár bir kásip haqqında arnawlı sabaqlar ótiw.
4. Islep shıǵarıw kárxanaları, firma, pán, bilimlendiriw, mádeniyat, kórkem óner mákemelerine sayaxatlar shólkemlestiriw.
5. Miynet aldınıǵıları menen olar erisken jetiskenlikleri haqqında sáwbetler ótkeriw.
6. Miynet tálimi baǵdarı boyınsha - multimedialar kórsetiw.
7. Oqıwshılardı hár qıylı dógereklerge qosıw.
8. Kásipler haqqında oyınlar shólkemlestiriw.
9. Jańa kásip hám qánigelikler, pán-texnika rawajlanıwı, islep shıǵarıw texnologiyaları menen úzliksiz tanıstırıp barıw.

Oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlawda pedagoglardıń aldında turǵan áhmiyetli wazıypalar tómendegiler:

- oqıwshılardı kásipke bolǵan qızıǵıwshılıqların jáne de jetilistiriw;
- onı kásip tańlaw dárejesine jetkiziw;
- kóp qırlı qızıǵıwshılıqqa iye bolǵan oqıwshılarda ózine kóbirek jaqqan tarawdı, kásipti tańlawǵa ámeliy járdem beriw;
- oqıwshılarda miynet etiwshı adamlarǵa húrmet páziyiletlerin tárbiyalap barıw;
- oqıwshılardıń ózine say qızıǵıwshılıqların itibarǵa alǵan halda olardı az-azdan jámiyet

social miynetine tartıp barıw;

- kásipler haqqında maǵlıwmatlardı jetkilikli berip barıw;

- insan miyneti menen jaratılǵan materiallıq baylıqlardı hár tárepleme tejew páziyetlerin tárbiyalaw;

- oqıwshılardıń ózi qızıǵatuǵın kásip baǵdarına tartıw hám iyelengen bilimlerin ámelde qollanıwlarına erisiw;

- oqıwshılarda miynet hám kásip tańlawǵa qızıǵıwshılıq oyatıw. Bul process tuwrı islengende shaxstıń kelesi kásiplik iskerlik subekti retinde qalıplesiwin támiyinleydi.

Kásipte baǵdarlaw uzaq múddetli ulıwma dástúrler tiykarında hám milliy xalıq ónermentshilik kásiplerin esapqa alǵan halda ámelge asırıladı. Ayırım túrdegi kásiplerge baǵdarlaw menen sheklenip qalmastan, bálki anıq ekonomikalıq aymaqtıń túrli tarawlarındaǵı kadrlarǵa bolǵan mútajlıkların esapqa alǵan halda jasardı sanaat, awıl xojalıǵınıń basqa tarmaqlarındaǵı kásipler hám milliy ónermentshilik kásiplerine ulıwma bilim beriw mektepleriniń miynet tálimi sabaqlarında baǵdarlaw maqsetke muwapıq esaplanadı. Atap aytqanda, baslawısh klass oqıwshılardıń miynet tálimi hám tárbiyası processinde oqıtılatuǵın «Ílay hám plastillin menen islew» jumıs túrine tiyisli, músınshilik, gúzeshilik, súwretshilik, «Gezleme hám jip túrleri menen islew» jumıs túrine tiyisli tigiwshilik, kesteshilik, taqıyado'zlik, jipekshilik, toqıwshılıq, dizaynerlik, «Túrli hám tábiy materiallar menen islew» jumıs túrine tiyisli dıyxanshılıq, gülshilik, baǵmanshılıq, isbilermenlik kasb-ónerleri haqqında maǵlıwmatlar beriw, sabaqlardı xalıq milliy qádiriyatları tiykarında oqıtıwdı shólkemlestiriw kerek boladı.

Oqıwshılardı kásipte baǵdarlawdıń tiykarǵı maqseti hár bir oqıwshıǵa individual túrde kásip yamasa miynet iskerligi tarawında tiykarınan hám tuwrı tańlawda járdemlesiw bolıp tabıladı. Oqıwshılardı kásipte baǵdarlaw ulıwma bilim beriw mektep jumısınıń quram bólegi bolıp tabıladı. Málim, eger kásip tuwrı saylanǵan bolsa, insan ushın miynet quwanış, dóretiwshilik ilhám dereǵine aylanadı. Kásip tańlawǵa baǵdarlaw pútkil pedagoglar jámaáti tárepinen sheshiletuǵın umum mektep wazıypası esaplanadı. Usınıń menen birge, bul iste miynet tálimi bólek orındı iyeleydi. Oqıwshılardı kásip tańlawdaǵı tiykarǵı faktorlar ata-ana, ortalıq hám tálim-tárbiya bolıp tabıladı. Kásip tańlawdıń tiykarǵı wazıypası oqıwshılardı politexnik miynet hám ilimiy tájiriybeleri menen qurallandıruwdan, olardı miynet jáne social iskerlikke, kásiplerdi sanalı túrde tańlawǵa, materiallıq hám ruwxıy baylıqlardı óndiriste qatnasıwǵa tayarlawdan ibarat esaplanadı. Mektepte kásip tańlaw jumısları tómendegi maqsetlerden ibarat:

1. Oqıwshılardı kishi klaslardan baslap xalıq xojalıǵınıń túrli tarmaqları menen tanıstırıp barıw.

2. Oqıwshılardı xalıq xojalıǵınıń túrli tarmaqları menen tanıstırıp, ǵalabalıq kásiplerdiń mazmunı, klasstan tısqarı ótkeriletuǵın ilajlardı ámelge asırıw.

3. Kásip tańlawǵa baǵdarlaw jumısların alıp barıwda oqıwshılardı tiykarınan mektep jaylasqan aymaqtıń kárxana, shólkemleriniń mútajlıǵı ushın zárúr bolǵan kásip hám qánigelerge baǵdarlaw.

Kásip tańlaw júdá áhmiyetli másele bolıp, kóbinese oqıwshılar onı ózbetinshe sheshe almaydı. Oqıtıwshılardıń jumıs tájiriybesi oqıwshılardı kásip tańlawǵa baǵdarlawdıń parq hám metodların belgilep beredi. Olardan tiykarǵıları tómendegilerden ibarat:

1. Sabaqlarda kásip tańlawǵa baǵdarlaw. Mısalı, oqıtıwshı oqıwshılardı miynet shınıǵıwlarında atqaratuǵın jumıs penen baylanıslı kásipler menen tanıstıradı. Yaǵnıy, aǵash kesiwshi, rom jasaytuǵın, aǵash ustasılıq, tigiwshilik, aspazlıq hám basqa kásipler haqqında bilim aladı hám tanısaadı.

2. Ekskursiyalarda kásip tańlawǵa baǵdarlaw. Ádetde, ekskursiyalarda oqıwshılardı oqıw jobası sheńberinen shıǵıwshı material menen tanıstırıwǵa qolay sharayat júzege keledi. Bul múmkinshilikten oqıwshılardı kásip tańlawǵa baǵdarlaw ushın paydalanıw múmkin.

3. Dógerek shınıǵıwlarında kásip tańlawǵa baǵdarlaw. Dógerek shınıǵıwlarında oqıwshılardı túrli kásipler menen tanıstırıwǵa kóbirek múmkinshilikler payda boladı.

4. Hár túrli temada ushırasıwlar ótkeriw. Ádetde, ulıwma bilim beriw mekteplerdi bitirgennen keyin islep shıǵarıw sanaatı mákemelerinde islep atırǵan kisiler menen sáwbetleri

oqıwshılarda úlken tásirler qaldıradi.Miynet tálimi processinde oqıwshılar túrli kásip iyeleri menen tanısadı.

5. Hár túrli mádeniy-ǵalabalıq kesheler (tádbirler) ótkeriw.Kásip tańlawǵa baǵdarlaw jumısınıń tabıslı alıp barılıwına járdem beretuǵın hár túrli mádeniy-ǵalabalıq ilajlar mekteplerdiń jumıs tájiriybesinen belgili. Mısalı, “Kásipler dúnyası”, “Kásip tańlawda jeke hám jámáát pikiri” temasında tartıslar shólkemlestiriw, kinofilmlerdi talqılaw usılargan bolıp tabıladı.

6. Kásipler mazmunın tereń úyreniw.Oqıtıwshı arnawlı bir kásipler haqqında oyda sawlelendiriw ushın bir jola barlıq oqıwshılar menen jumıs aparıwdan tısqarı bul kásip penen jaqsılap tanısıw qálewi bolǵan oqıwshılar menen tereńirek jumıs júrgizedi.Oqıwshılardı qızıǵıwshılıqlarına qaray gruppaa yamasa gruppalarǵa birlestiredi.Bunda jumıstıń hár túrli shólkemlestiriwshilik formaları qollanıladı.Oqıwshılar óz kúshi menen referat jazadı, ekskursiyalar ótkeredi.

7. Fakultativ shınıǵıwlar.Ayırım mekteplerde fakultativ shınıǵıwlarǵa ajratılǵan saatlardıń belgili bóleginen kásip tańlawǵa baǵdarlaw jumısı ushın paydalanıladı.

Kásip tuwrı saylanǵanda olar óz qábiiletlerin hám qızıǵıwshılıqların jaqsı ámelge asırıwları hám de jámiyetke kóbirek payda keltiriwi múmkin.

Kásipke baǵdarlaw, qızıqtırıw hám de uqıplılıq hám kónlikpelerin qalıplestiriwde oqıw processindegi tálim-tárbiya jumısları zárúrli áhmiyetke iye boladı.Sonlıqtan miynet tálimi pánleri boyınsha tárbiyalıq jumıslardıń ayrıqsha qásiyetleri, maqseti, wazıypalarınıń ornı úlken áhmiyetke iye.

Kásipti durıs tańlaw- insan turmısında zárúrli qádem bolıp tabıladı, jas áwladtıń pútkil turmısındaǵı jetiskenligi kóp tárepten kásiptiń qanshelli durıs tańlawına baylanıslı.

Bilemen	Biliwdi qáleymen	Bilip aldım

“KÁSIBIY MÁSLÁHÁT” OYINI

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o‘qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU.2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. T.; TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlań’ich sinflarda qog‘ozdan amaliy ishlar. O‘quv-metodik qo‘llanma. T.:Navro‘z. 2013-yil.
4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. “Texnologiya” 2-sinf darsligi. T .:“Sharq”. 2018-yil.
5. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mchnat tálimi 3-sinf darsligi. T .:“Sharq”. 2016-yil
6. O‘zbek xalq maqollari – T.: “Sharq” 2003y 136-138b.
7. O‘quvchi mánaviyatini shakllantirish. O‘quv metodik qóllanma. T.: O‘qituvchi, 45-47-b.

Internet saytlar:

7. WWW. tdpu.uz
8. WWW. pedagog.uz
9. WWW. ziyonet.uz
10. www.lex.uz
11. www.bilim.uz
12. www.gov.uz

8-Tema: Texnologiya sabaqlarında shet el tálím sistemasınan paydalanıw

Reje:

1. Shet el mámleketler tálím sisteması.
2. Texnologiya tálímniń áhmiyeti hám mánisi.
3. Modulli-tálím sistemasınıń mánisi.
4. Zamanagóy tálím formaları: aralıqtan oqıtıw, master-klass (sheberlik sabaqları) vebinar, evristik metodlar.

Tayanısh túsinikler: oqıw processı, zamanagóy tálím, innovacion texnologiyalar, bilimlendiriw sisteması, pedagog, aldınıǵı qatar pedagogikalıq tájiriybeler, shet el tájiriybeleri, tálím alıwshı, pedagog-texnolog, metodist, tyuter, supervayzerlik, fasilitaciya, innovator, pedagog xızmeti, zamanagóy jantasıw, modul, modulli - kredit sisteması.

1. Shet el mámleketler tálím sisteması. Ózbekistan Respublikası «Bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızam hámde «Kadrlar tayarlawdıń milliy baǵdarlama»sı tiykarında bilimlendiriw tarawındaǵı óziniń strategik jolın belgilep aldı hám evolyucion túrde onıń barlıq basqıshlarında jańalanıwlar ámelge asırılmaqta. Bilimlendiriw sistemasın modernizaciyalaw óz-ózinin emes, bálki rawajlangan mámleketlerdiń aldınıǵı qatar tájiriybelerin tereńnen úyrenen halda, olardı analiz hám sintezlew arqalı xalqımızdıń milliy mentalitetine say túrde bunday tájiriybelardı bilimlendiriw sistemamızǵa en jaydırw tiykarında ámelge aspaqta. Shet el tájiriybelerin úyreniw, olardaǵı aldınıǵı qatar innovacion texnologiyalardı ámeliyatka alıp kiriw, tájiriybe almasıw negizinde:

- pedagogikalıq processlerdi mazmunlı shólkemlestiriw, tálím-tárbiya boyınsha xalqımız erisken jetiskenliklerge qosımsha jańa materiallardı alıp kiriw,
- pútkil bilimlendiriw sistemasına, onıń hár bir elementine, pedagog shaxsına qoylatuǵın talaplardıń mazmunın zaman talaplarınan kelip shıqqan halda jańalap barıw,
- pedagogikalıq teoriyalarǵa, tálím koncepciyaları, baǵdarları hám jandasıwlarǵa ózgerisler kiritib barıw,
- oqıw-tárbiyalıq jumıslardıń forma, metod hám quralları sistemasın jańalaw,
- bazı bir tálím beriwshilerdegi qatıp qalǵan dogmatik pikirlerdi saplastırıw,
- tálím alıwshılardıń aktivligin asırıw,
- tálím hám tárbiyalıq jumıslarda unamlı nátiyjelerge erisiw,
- básekege shızamlı, jáhán arenalarına shıǵa alatuǵın, jeke pikirine iye jaslardı tárbiyalaw islerin játiyjeli jolǵa qoyıw imkaniyatı tuwıladı.

Tómende shel ellerdegi bilimlendiriw sistemasınıń ózine tán ózgesheliklerine qısqa toqtap ótemiz hám sol arqalı Ózbekistan Respublikasınıń bilimlendiriw sistemasına kirip kelip atırǵan innovacion jańalıqlar, aldınıǵı qatar tájiriybelardıń mazmunın sáwlelendiriwge háreket etemiz.

Germaniya bilimlendiriw sisteması

Johann Wolfgang Goethe-Universität

Technische Universität Berlin

Germaniya bilimlendiriw sistemasında mektep tálimi ózine tán ózgesheliklerge iye. Germaniyada baslawısh tálım 1-4 klasslardı qamtıp aladı. Baslawısh klasstı pitkernennen soń balalar tómenдеgi mekteplerge bólinedi:

1. Xalıq uchilishesi (5-9 klass) – bunda balalar belgili bir kásipke baǵdarlanadı hám soń olar kásiplik mektepler oqıwǵa haqlı. Bilimli balalar real’ mektepler 10-klasstı da oqıwı múmkin

2. Real’ uchilishе (5-10 klass) - bul mekteplerde balalar islep shıǵarıw, sawda hám basqarıwǵa baylanıslı bolǵan kásiplerge tereńnen tayarlanadı. Olardı májbúriy pánler menen bir qatarда balalardıń tańlap alıwı ushın arnawlı kurslar da oqıtıladı.

3. Gimnaziya (5-13 klass) larda da balalar belgili bir baǵdarlarǵa baǵdarlanadı. Shet tilin úyreniwge ayırıqsha itibar beriledi

Germaniyada joqarı bilimlendiriw tómenдеgi ózgesheliklerge iye:

Klassikalıq (eski) universitetler. Bularǵa Geydel’berg universiteti, sonday-aq, Freybur penen Tyubingen qalalarındaǵı universitetler kiredi. Búgingi kúnde bul universitetler ilimiy hám oqıw orayları sıpatında kóplegen fakul’tetlerge iye.

Texnikalıq (taraw) universitetleri. Bularǵa Gannover joqarı texnikalıq mektebin kiritiw múmkin. Bul mektep 1968 jılı texnikalıq universitet, al 1978 jılı bolsa universitet statusına iye boldı.

Búgingi kúnde Gyote (JohannWolfgangGoethe-Universitát) universiteti (ol 1914 jılı Frankfurt-Maynede ashılıp, bugingi kúnde 16 fakul’tette 170 qánigelik boyınsha talabalar bilim almaqta), 1825 jılı Karlsruede Lyudovik I Badenskiy tárepinen tiykar salınǵan Karlsrue texnikalıq universiteti (UniversitátKarlsruhe (TH), Drezden texnikalıq universiteti, Bremen universiteti, Vil’gel’m atındaǵı Vestfal’ universiteti (Myunster q.1780 j), Gumbol’dtov universitetleri(Berlin q. 1809 j.) Germaniyadaǵı eń iri universitetler sanaladı.

Franciya bilimlendiriw sisteması

Sorbonna universiteti

Franciyanıń bilimlendiriw sisteması tómenдеgi strukturaǵa iye:

Mektepke shekemgi tálım (2 -6 jas)

Baslawısh tálım (6-11 jas). Baslawısh mekteplerde tiykarınan ana tili hám ádebiyatı menen matematika pánleri tereńnen úyretilip, geografiya, tariyx, ádepnama, miynet tálimi, fizikalıq hám estetikalıq tárbiya pánleri qosımsha pán sanaladı.

Orta tálım (11-18jas) –licey hám kolledjlerde ámelge asırıladı.

Joqarı tálım (universitetler hám joqarı mektep) hám onnan keyingi tálım. Franciyada Sorbonna (universitetiń janında kambaǵal xalıq ushın kollej de ashılǵan) universiteti eń qádimgi hám abıroylı universitet sanaladı. 1968 jılı bul universitet bir neshe avtonom institutlarǵa bólingen. Máselen Panteon Sorbonna (huqıq, ekonomika, iskusstvo hám arxeologiya tariyxı, geografiya, tarix, filosofiya, matematika, informatika, basqarıw hám menejment boyınsha diplomlar beriledi), Jańa Sorbonna(bunda gumanitar baǵdarda tálım beriledi, maselen francuz, latin, nemis, ispan, arab tilleri hám ádebiyatı). Sonday-aq Strasburg universiteti de tarixiy universitetlerinen biri sanaladı

Avstriya bilimlendiriw sisteması

Avstriyanıń bilimlendiriw sisteması Federal bilimlendiriw ministriniń juwapkershiliginde bolıp, ol tómendegi strukturaǵa iye.

1. Mektepke shekemgi tálim:

- ata-analardıń qálewı menen ámelge asırıladı (3-5 jas)
- májbúriy tálim bolıp 5-6 jastı óz ishine aladı.

Mekteplerdiń tómendegi túrleri ashılǵan: xalıq mektebi ([Volksschule](#)), baslawısh mektep ([Grundschule](#)) hám arnawlı kútimge mıtáj balalar ushın mektepler ([Sonderschule](#)).

2. Baslawısh mektep (6-10 jas). Dáslepki 4 jılda bir oqıtıwshı barlıq pánlerdi ótedi.

4. Orta mektepler (Oqıw múddeti 4 jıl)

Mekteplerdiń túrleri:

Ádettegi orta mektep ([Hauptschule](#)),

Akademiyalıqortamektep (Allgemein bildende höhere Schulen).

Gimnaziyalar ([Gymnasium](#)):

Ilimiy pánlerdi tereń úyretiwshi gimnaziyalar ([Realgymnasium](#)),

Úy xojalıǵın júrgiziwdi úyretiwge baǵdarlanǵan gimnaziyalar (Wirtschaftskundliches Realgymnasium).

5. Joqarı tálim

Avstriyada joqarı oqıw orınları Federal ilim izertlew ministrliǵi tárepinen finanslanadı hám qadaǵalanıp barıladı. Avstriyada 23 jámiyetlik hámde 11 jeke universitetler bolıp, jaslar ushın úlken tańlaw imkaniyatın beredi. [Vena](#), [Grac](#), [Insbruck](#), [Zal'cburg universitetleri](#) Avstriyanıń eń eski hám iri universitetlerinen sanaladı,

Rossiya federaciyasınıń bilimlendiriw sisteması

Rossiya Federaciyasınıń «Bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızamına muwapıq Rossiya bilimlendiriw sisteması balaǵa izbe-izlik penen tálim-tárbiya beriwge qaratılǵan tómendegi basqıshlardan ibarat.

- mektepke shekemgi tárbiya;
- ulıwma bilim beriw mektepleri;
- jetim hám qáwendersiz balalar ushın;
- kásiplik tálim (baslawısh, orta arnawlı, joqarı h.t.b.);
- qosımsha bilim beriw mekemeleri;
- tálim xızmetin kórsetiwshi basqa mekemeler

Hár bir basqısh mámleketlik, mámleketlik emes, municipal bilimlendiriw tiplerine iye.

Mine usı tiykarda Rossiyanıń bilimlendiriw sisteması mektepke shekemgi, ulıwma orta, orta arnawlı, joqarǵı, joqarǵıdan sońǵı, qosımsha bilimlendiriw, bilim beriw mekemeleri tólemlı hám tólemsiz, kommerciyalı hám kommerciyasız formalarda is alıp barıladı. Olar óz-ara shártname dúzip, oqıw-tárbiyalıq-óndirislik komplekske (balalar baqshası-baslawısh mektep, licey-kolledj-joqarǵı oqıw ornı) hám ilimiy, óndirislik hám basqa mekeme jáne shólkemlerdiń qatnasındaǵı oqıw-ilimiy-óndirislik birlespe (associaciya) sıpatında háreket etedi. Mektepke shekemgi tárbiya orınlarında bolsa balalardı fizikalıq, ruwxıy hám ádep-ikramlılıq jaqtan tárbiyalawda shańaraq penen kompleksli túrde is alıp barıwdı óz aldına wazıypa etip qoyǵan.

Házirgi kúnde Rossiyanıń bilimlendiriw sisteması tómendegishe kóriniske iye:

1. Ulıwma bilim.
2. Mektepke shekemgi tálim.
3. Ulıwma baslawısh tálim.
4. Tiykarǵı ulıwma tálim.
5. Orta ulıwma tálim.
6. Kásiplik bilimlendiriw.

7. Orta arnawlı kásiplik tálım.
8. Joqarǵı tálım - [bakalavriat](#).
9. Joqarǵı tálım - [specialitet](#), [magistratura](#).
10. Joqarǵı tálım-joqarı kvalifikaciyalı kadrlar tayarlaw.
11. Qosımsha tálım.
12. Balalar hám eresekler ushın qosımsha tálım.
13. Qosımsha kásiplik tálım.

Tálım beriwdiń bunday formaların ulıwmalastırǵan halda Rossiya bilimlendiriw sisteması tómenдеgi baǵdarlar menen xarakterlenedi

Ulıwma orta bilimlendiriw

Rossiyanıń bilimlendiriw sistemasında Ulıwma orta bilimlendiriw tiykarǵı buwın esaplanıp, ol óz ishine ulıwma orta bilim beriw mekteplerin, ayırım pánlerdi tereńnen oqıtıw mekteplerin, gimnaziyalardı, licey, keshki mekteplerdi, internat tipindegi bilimlendiriw mekemelerin, fizikalıq hámde psixikalıq jaqtan tolıq rawajlanbaǵan balalar ushın arnawlı mekteplerdi, mektepten tıs bilimlendiriw mekemelerin (balalardıń muzıka hám kórkem óner mektebi, iskusstvo mektebi, xor hám xoreografiya studiyaları, fol'klorlıq ansambl'ler, jas óspirim-balalar sport mektepleri, jas texnikler stanciyaları h.t.b.) óz ishine qamtıydı.

Orta kásiplik tálım

Orta kásiplik bilimlendiriw qánige-ámeliyatshılardı 280 qánigelik boyınsha is júrgizedi hám kásiplik bilimlendiriw baǵdarlaması boyınsha eki: bazalıq dárejede hám joqarǵı dárejede tayarlaydı. Bazalıq baǵdarlamanı ózlestirgen pitkeriwshige L-texnik kvalifikaciyası beriledi. Orta arnawlı bilimlendiriwdiń Joqarı dárejesi tereń hám keń tayarlıqtı támiyinlep, ol bazalıq dárejege qaraǵanda oqıw múddeti 1 jılǵa artıq boladı. Bunıń pitkeriwshilerine L-úlken texnik kvalifikaciyası beriledi. Bunday oqıw orınlarında balalar 9-klasstı yamasa zárúriyat bolǵan jaǵdaylarda 11-klasstı tamamlap bolǵannan soń oqıwı múmkin. Oqıw kúdzigi, keshki, sırttan hám t.b formalarda ámelge asırıladı

Amerika qurama shtatlarınıń bilimlendiriw sisteması

HarvardUniversity

Amerika qurama shtatlarında bilimlendiriw sisteması tómenдеgi strukturaǵa iye:

Mektepke shekemgi tálım(3-5 jas)

Orta talım:

- baslawısh mektep 1-8- klass (6-13 jas);

- orta mektep 9-12 klasslar (14-17 jas);

3. Arnawlı hám joqarı tálım:

- regionallıq (community) kolledjler, texnikalık hám baslawısh bilimlendiriw kolledjleri (junior);

- texnikalık hám arnawlı bilimlendiriw;

- kolledjler (2 jıllıq hámde 4 jıllıq)

- universitetler (3jıllıq hám 4 jıllıq);

- magistratura – 2 jıl,

- doktorantura – 3 jıl

Kórinip turǵanıday, orta bilimge iye bolǵannan soń, jámiyetlik kolledjlerdi (baslawısh kolledjler-juniorcollege) eki jıl oqıp pitkergennen soń orta arnawlı bilim dárejesine iye bolıp, óz oqıwların kolledj hám universitetlerde dawam etip tórt jıllıq oqıwdan soń [bakalavr](#) dárejesin aladı. Al magistr yamasa filosofiya doktorı dárejesin alıw ushın bolsa bakalavrdan soń jáne 2-3 jıl oqıwdı dawam ettiriw talap etiledi.

Amerika qurama shtatlarında universitetler eki tipke bólinedi hám olar arawlı fundamental ilimiy izertlew jumısların alıp baradı. Bular:

Shtatlardağı universitetleri (Kaliforniya, Michigan, Virdjina sıyaqlı abıroylı universitetler)

Menshik universitetler (Garvard, Yel', Prinston, Stenford, Kaltex h.t.b.). Máselen, Garvard universiteti Massachusets shtatı Kembridj kalasında jaylaskan. Garvard universiteti (inglisshe Harvard University) —AKShdağı hám dúnyadağı eń belgili universitetlerdin biri bolıp, oğan 1636 – jılı 8 sentyabrde tiykar salınğan.

AQShda bilimlendiriw jumısları tiykarınan mámleketlik bolıp, onı qadaǵalaw hám finanslıq jaqtan támiyinlew mámleketlik, shtat hám jergilikli aymaqlıq shólkemler tárepinen ámelge asırıladı. Amerikalıların sóylew tilinde barlıq joqarı oqıw orınları, hátteki universitetler de kolledj ([angl. college](#)) dep ataladı. Tiykargı oqıtıw tili anglichan tili bolıp, oqıwshılar hám talabalardıń bilimlilik dárejesi tómendegi 6 ballıq sistema menen tómendegishe bahalanadı:

A- «ayırırqsha»

B- «júdá jaqsı»

C- «jaqsı»

D- «qanaatlandırarlı»

E- «ortasha»

F- «qanaatlandırarsız».

9-10-Tema: Texnologiya sabaqlarında qol miynetinen paydalanıw talapları

Reje:

1. Baslawısh klasslarda qol miynetine úyretiwdi shólkemlestiriw formaları.
2. Texnologiya pánine úyretiwde jumıs túrleriniń mazmunı.
3. Ámeliy jumıs natiyjeliliginiń asırıwda qollanılatuǵın talaplar. Temaǵa uyqas oqıtıw metodları.

Maqseti: texnologiya sabaǵında paydalanatuǵın qol miyneti usılları hám olardan paydalanıwda texnika qáwipsizligi qaǵıydalarına boysını shártleri haqqındaǵı kóz-qarasların qalıplestiriw.

Oqıw barısınıń nátiyjeleri:

Studentler biliwleri gerek.

1. Qol miynetiniń usılları tuwralı maǵlıwmatqa iye boladı.
2. Miynet sabaǵında jumıs ornın durı shólkemlestiriw talapların úyrenedi.
3. Ámeliy jumıs quralı túrleri hám olardan paydalanıw qaǵıydaları menen tanısadı.
4. Sanitariyalıq-gigienalıq talaplar hám olarǵa boysınıwdı úyrenedi.
5. Sabaq barısında durıs otırıw hám izbe-izlikte háreketleniwdi úyrenedi.

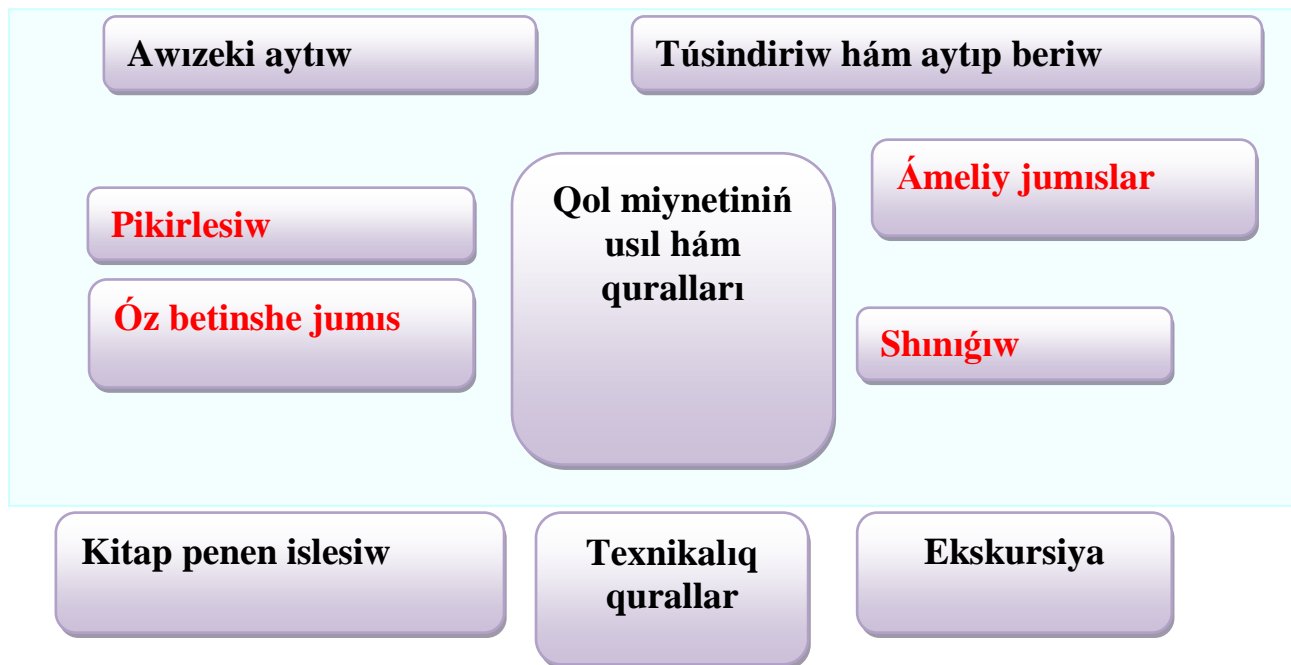
Blic sorawlar:

1. Qol miynetiniń usılları?
2. Jumıs ornın shólkemlestiriwde nelerden paydalanıladı?
3. Shınıǵıwǵa kerelikli ásbaplar qalay jaylastırıladı?
4. Shınıǵıwlarǵa kerelikli materiallar qalay jaylastırıladı?
5. Qanday ásbaplar menen islegende texnika qáwipsizligi qaǵıydalarınan paydalanıladı?
6. Qayshıdan paydalanıw qaǵıydaları neshew?
7. Iyneden paydalanıw qaǵıydaları neshew?
8. Sanitariyalıq-gigienalıq talaplar nelerden ibarat?
9. Durıs otırıw hám háreketleniw qalay ámelge asırıladı?
10. Texnologiya bólmelerin kerelikli úskeneler menen támiyinlew talapları?

«BBB» texnologiyası

Bilemen	Biliwdi qáleymen	Bilip aldım
----------------	-------------------------	--------------------

1-úlgı.

Qol miynetine úyretiwde basqa pánlerdi úyretiwde bolǵanı sıyaqlı, oqıtıwınıń hár túrli usılların qollap, olar járdeminde oqıwshılardıń bilim, uqıplılıq hám kónlikpelerin iyelep alıwlarına, sonday-aq, biliw qábiiletlerin rawajlanıwına erisiledi.

Oqıwshılar aytılıp atırǵan áyne buyım emes, bálki óz sózleri menen buyımdı atqarıwın eslewleri talap etiledi. Biraq, tiykarǵı orındı ele de úlgi, tayın kórgizbe boyınsha islew iyeleydi. Házirgi zaman mektebi sabaqtıń zamanagóyligin asırdı, jetilistiriwde hám oǵan islew berdi. Oqıtıwshı sabaqqa tayarlanar eken, hár bir tayar tema usı sabaq ushın onıń maqset hám wazıypalarına muwapıq keletuǵın jumıstı usıl hám kórgizbeli qurallardı tayarlaydı.

Qol miyneti sabaqlarında ádetde bir yamasa eki ásbaptan paydalanıladı, olardı bolsa gezekshiler tarqatadı. Stoldıń ústinde dıqqattı shalǵıtatuǵın hesh qanday artıqsha zat bulmawı kerek.

Ásbaplardı, ásirese kesetuǵın ásbaplardı koja qapta (gilofda) saqlaǵan maqul. Hár bir gilof ásbaptıń belgili túrine arnalǵan boladı. Gezekshi oqıtıwshı ásbaplardı tarqatıwdı hár dayım birinshi partadan baslaydı, bunda oqıwshılar tártip hám puxtalıqqa úyrenedi.

Hámme paydalanatuǵın ásbaplar klass shkaflarda saqlanadı, jumıstan soń ásbaplardı oqıwshılar tazalap juwıp, sıpırıp gezekshi oqıwshıǵa tapsıradı.

Jumıs ornında oqıwshılardıǵa ásbaplardı isletiw hám saqlaw qaǵıydaların eskertip turıwshı plakat - esletpeler qıstırılǵan bolıwı kerek. Qawipsizlik texnikasına qaǵıydalarına tolıq ámel etiw baxtsiz hádiyselerdiń aldın alıwshı isenimli girew bolıp tabıladı. Ásbaplardı isletiw qaǵıydaların oqıwshılar waqtı-waqtı menen tákiralap turıwı kerek. Ol yamasa bul qaǵıydanı túsindiriwde oqıtıwshı ne ushın tap sonday etiw kerекligin, bul qaǵıydalarǵa ámel qılınsa qanday hádiseler júz beriwı múmkinligin uqtırıwı kerek. Qawipsizlik texnikasınıń barlıq qaǵıydaları sózsiz orınlanıwı kerek.

Jumıs bólmelerinde islew hám ásbaplardan paydalanıw boyınsha texnika qawipsizligi qaǵıydaların tómendegishe ulıwmalastırıw múmkin.

1. Jumıs xanasına tek ǵana oqıtıwshı ruxsatı menen kiriledi.

2. Hár bir oqıwshı tek ǵana óz jumıs jayında isleydi. Egerde jumıs jámáát túrinde qılınatuǵın bolsa, oqıwshılar óz májbúriyatların jaqsı bileği.

3. Jumıs oqıtıwshınıń ruqsatı menen baslanadı.

4. Jumıstı baslawdan aldın, jumıs ornın tayarla, ásbaplardı durıs hám qolay jaylastırw: Oń qol menen uslanatuǵın ásbaplardı oń tárepke, shep qol menen uslanatuǵının shep tárepke qoy, shanshilatuǵın, kesetuǵın ásbaplardı hesh qashan eki ásbap arasına qoyma, olardı mudamı óz jayına, ótkir tárepin arıǵa, dástesin uzın tárepke etip qoy. Ásbaplardı oynama, olar oynshıq emes.

5. Jumıs waqtında jumıs jayıńdı tártipli saqla.

6. Ótpeytuǵın yamasa buzıq ásbap penen isleme.

7. Ásbaptı isletkende, onı oqıtıwshı kórsetkenindey usla.

8. Ásbaplardı abayla, olardı tuwrı, óz ornında islet, isletkennen soń olardı tazalap, juwılatuǵınların juwıp, sıpırılatuǵınların sıpırıp tazalap qoy.

9. Zattı, hár bir detaldı aldınǵıdan da jaqsıraq, shıraylıraq, tártiplirek etiwge háreket qıl.

10. Jumıstı juwmaqladıń ba, jumıs ornınıńdı demde tazalap tártipli etip qoy.

Túrli ásbap hám úskenerden paydalanıwda qawipsizlik texnikası qaǵıydaları:

Qayshıdan paydalanıw qaǵıydaları.

1. Qayshını belgilengen orında, belgilengen tártipte saqla.

2. Qayshınıń ushın joqarıǵa kóterip uslama.

3. Qayshını ashıq túrde qaldırma.

4. Qayshını júrrip turǵanıńda isletpe.

5. Qayshını tek jabılǵan túrde ushınan uslap dostıńa ber.

6. Qayshını isletkenińde kesiliwdiń baǵdarı hám materialdı uslap turǵan shep qol barmaqların gúzetip tur.

7. Jaramsız qayshını isletpe, oqıtıwshıǵa tapsır.

Bizden paydalanıw qaǵıydaları.

1. Bizdi orınsız isletpe.

2. Sırtı sıypaq, sırgánaq qattı predmetterdi biz benen tespe.

3. Tesiletuǵın predmetti qolında uslama, onı stol, mata ústine qoyıp tes.

Pıshaq penen jumıs islew qaǵıydaları.

1. Ushı domalaq pıshaqtan paydalan.

2. Pıshaqtı oqıtıwshı kórsetkenindey islet, keskende qattı baspa.

Iyne menen jumıs islew qaǵıydaları.

1. Iyneni paydalanıp bolǵan soń, arnawlı iyne jastıqshaǵa qadap qoy.

2. Iyneni hesh qashan awzıńa salma.

3. Zapas iynelerdi iyne salǵıshıta qurǵaq túrinde saqla.

4. Jumıstan aldın hám jumıstan keyin iynelerdi sanap kór, jetpegen iynelerdi álbette tap.

5. Qaǵaz hám kartonnan zatları jasaǵanda birinshi tesikti álbette biz benen tesip al.

Kórilgen sharalarǵa qapamastan klassta baxtsiz hádiyse júz berse, oqıtıwshı birinshi járdemdi kórsetiwi hám mektep dárigerin shaqırıwı kerek. Jumıs xanasında yod, bint salınǵan aptechka bolıwı shárt.

Baslawısh klass qol miyneti sabaqları ushın oqıwshılar jeke papkaların qollanıwı 1-3 klass oqıwshılarına qol miyneti sabaqların metodikalıq tuwrı shólkemlestiriw hám olardı úzliksiz ótkiziw imkaniyatın beredi.

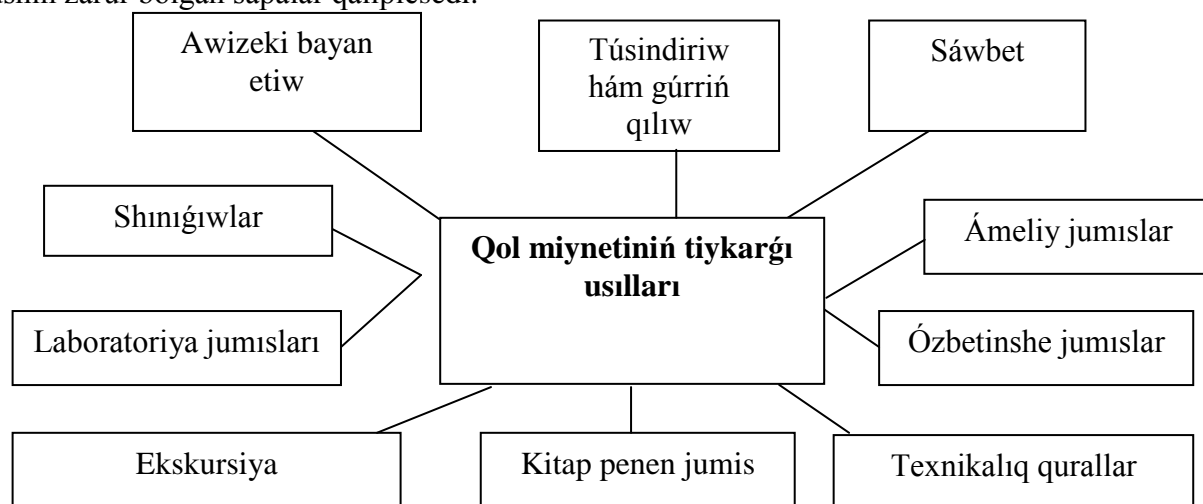
Bunday papkaların qolaylılıǵı sonda, ol jaǵdayda hár bir oqıwshı sabaq waqtında kerekli hámme zatlarǵa ásbaplar, materiallar, buyımlarǵa iye boladı. Papka oqıwshılarǵa miynet mádeniyatı uqıplılıqların sińdiriwde járdem beredi. Sonday-aq, papka oqıwshılarda óz jumıs orınların hám miynet procesin shólkemlestiriw, kónlikpe hám de uqıplılıqların qalıplestiriwge de járdem beredi. Bunday eń ápiwayı miynet uqıplılıqların oqıwshılarda birinshi klasstaǵı dáslepki

qol miyneti sabaqlarınan baslap qalıplestirip barıw hám olardı az-azdan jetilistiriw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı.

Qol miynetine úyretiwde qollanılatuǵın tiykarǵı usıllar sisteması tómendegishe bolıp tabıladı:

1. Awızsha bayanlaw.
2. Túsindiriw hám gúrrińlesiw.
3. Sáwbet.
4. Shınıǵıwlar.
5. Ámeliy jumıslar.
6. Laboratoriya jumısları.
7. Ózbetinshe jumıslar.
8. Ekskursiya.
9. Kitap penen jumıs.
10. Texnikalıq qurallar.

Miynet tálimi processinde oqıwshılardı miynet tálimi hám tárbiyasına tayarlawda mine sol usıllardan nátiyjeli paydalanılsa oqıtıwshı oqıwshılardıń miynet tálimi hám tárbiyasınıń uqıplılıq hám kónlikpelerin iyelewlerine hám miynetke tayarlaw tuwrı tárbiyalansa, haqıyqıy miynetkesh ushın zárúr bolǵan sapalar qalıpleseedi.

Awızeki aytıw usılı-bul usıl eki túrli kóriniste bolıwı múmkin:

1. Monolog túrinde bayan etiw, bunda tek oqıtıwshı sóyleydi, oqıwshılar bolsa onı diqqat penen tıńlap túsiniw aladı.

2. Dialog túrinde bayan etiw usılı, bunda oqıtıwshı hám oqıwshılardıń óz-ara pikir alıswı.

Túsindiriw hám aytıp beriw - bul usıl ámeliy jumıstı janlı hám obrazlı bayan etiwden ibarat. Bunda jańa bilimniń mazmunı oqıtıwshı tárepinen beriledi. Bul usıldı qollaw processinde oqıwshılardıń qanshelli dárejede ózlestirip atırǵanlıǵın biliw maqsetinde olarǵa sorawlar menen múrájáát etiw maqsetke muwapıq boladı. Bunday usılda orınlanıp atırǵan jumıslar, kórgizbeler, foto súwretler menen kórsetip berilse bir qansha túsiniqlirek boladı. Bul jerde kórset, túsindir degen qaǵıyda orınlanadı. Jańa materialdı bayan etiwde oqıwshılardıń bilimleri bir tegis emesligin názerde tutıw gerek. Túsindiriwde jaqsı hám tómen ózlestiriwshı oqıwshılardıń ayırıqsha itibar beriw gerek. Aytıp beriw processinde olardıń túsiniqlerin aktivlestiriw maqsetinde túsindirilip atırǵan material negizinde sorawlar beriw názerde tutıladı.

Pikirlesiw usılı-jańa dástúr materialın bayan etiw, bilimlerin rejelestiriw hám tereńlestiriw ushın tákirlaw paytında, oqıwshılardıń bilim tekseriw ushın qollanıladı. Oqıwshılardıń bilim tekseriw ushın sorawlar tómendegishe dúziliwi gerek:

- sorawlar oqıwshılardıń pikir bir jerge jámlesin,
- sorawlarǵa anıq hám isenimli juwaptı izlesin,
- temanı ashıp beriwde izbe-izlik támiyinlensin.

Bunnan tısqarı pikirlesiw usılı oqıw materialınıń tereń hám aqlılı jaqtan iyelewine járdem beriwine, oqıwshılarǵa bolajaq ámeliy jumıstı sanalı túrde rejelestiriw, tájiriybe hám kónlikpelerdi qalıplestiriwde dáldálshi xızmetin atqarıwı, iyelengen bilimlerin ámelde qollanıw kónlikpelerin sińdiriwge járdem beriwı kerek.

Shınıǵıwlar-alıńǵan bilim hám kónlikpelerdi bekkemlew maqsetinde ótkeriledi. Oqıtıwshı kónlikpe hám tájiriybelerin bekkemlew maqsetinde oqıwshılarǵa hár túrli shınıǵıwlar beredi, bunda ol dóretiwshilik xarakterdegi jumıslardı shólkemlestirip kóbirek erkinlikti talap etiwshi shınıǵıwlardı názerde tutadı.

Bul metodtıń tiykarǵı áhmiyeti sonda, qıyınlasıp barıwshı usıl hám háreketlerdiń sanalı hám de kóbirek tákirarlanıwınan ibarat.

Shınıǵıwlar kópshilik hám jeke tártipte boladı, yaǵnıy pútkil topar bir túrdegi jumıstı hám barlıq oqıwshılar bir túrdegi jumıslardı orınlawı múmkin.

Shınıǵıwlardıń xarakterli ózgesheligi yaǵnıy bir háreketiń tákirarlanıwı bolǵanı ushın oqıwshılarda orınlanıp atırǵan jumısqı bolǵan qızıǵıwshılıǵın saqlap qalıw talap etiledi.

Shınıǵıw sońında jumıslardı kórip shıǵıw, eń jaqsı islengen jumıslarǵa tayanǵan halda, kim, qanday nátiyjelerge eriskenligin kórsetiwı kerek boladı. Usı waqıtta kemshilikler ústinde toqtalıp ótiwi hám jumıstıń sapasın jaqsılaw yamasa orınlaw tezligin arttırıw ushın nelerdi islew kerek ekenligin túsindiriw kerek.

Ámeliy jumıslar-oqıwshılarda iyelengen bilimlerin ámelde qollanıwı úyretiwge járdem beredi. Ámeliy jumıslardı orınlaw rejesin oqıwshılardıń ózleri erkin túrde dúziwleri úlken tárbiyalıq áhmiyetke iye.

Kórgizbeli qurallardı oqıwshılar tárepinen qollanıwı hám ámeliy jumıslarda qollanıwı múmkin. Bul iyelegen bilimlerin bekkemlewge járdem beredi.

Óz betinshe jumıslar-bul oqıtıwshınıń qatnasıwısız, biraq onıń tapsırması menen arnawlı ajratılǵan waqıtta orınlanatuǵın jumıslar bolıp esaplanadı. Bunda oqıwshılar ózleriniń talpınısı hám de ruwhıy hám fizikalıq háreketlerdiń nátiyjelerin anaw yamasa mınaw formada kórsetip, tapsırmada kózlenge maqsetke aqıllılıq penen erisiwge háreket etedi.

Dáslepki sabaqlardan baslap jumıstı oqıwshılardıń qol miynetin iyelewi ushın teoriyalıq bilimler hám ámeliy kónlikpeleri arasında úzliksiz bilimniń baylanısta bolıwı kerekligin seziw dárejesinde shólkemlestiriw kerek boladı. Oqıwshılardı tájiriybeni qalıplestiriw aql iskerliginen ajıralmaǵan tárizde bolmawı kerek.

Óz betinshe jumıslardı orınlaw processinde tájiriybelerdiń qalıplesiwi menen birge oqıwshılar óz kúshleri, bilim hám qábiletlerin sınavdan ótkeredi.

Óz betinshe jumıslardıń keń túrde qollanıwı oqıwshılardıń jumısqı dóretiwshilik kóz-qarasta bolıwı, olardaǵı biliwge, qızıǵıwshılıqların, alıńǵan bilimlerin ámelde qollana biliwin rawajlandırıwǵa járdem beredi.

Ekskursiya-biliwge qızıǵıwshılıǵın arttırıwda, oqıwshılarǵa erkin tájiriybelerdi sińdiriw hám ómirde biliwde zárúr orın iyeleydi. Eger de ekskursiyalardı ótkeriw paytında islep shıǵarıw wákilleride qatnassa, jáne de qızıqlıraq boları sózsiz. Ekskursiya dawamında oqıwshılar islep shıǵarıw texnologiyası menen jaqınnan tanısadı. Ekskursiyanı ótkeriwden aldın oqıwshılardıń aldına anıq bir maqsetti qoyıw, ekskursiyadan keyin soraw-juwap ótkeriw kerek. Máselen, toqımashılıq kombinatına ekskursiya ótkeriwden aldın oqıwshılarǵa toparlar boyınsha tapsırmalar beriw múmkin. Toparlardan biri ekskursiyadan soń albomdı bezeydi, iyiriw cexın eń jaqsı jumısların jazıp shıǵadı, súwretler sızadı. Ekinshi topar toqıwdıń texnologiyalıq processin jazıp baradı, úshinshi topar bolsa jumıstı boyaw bóliminde alıp baradı hám t.b.

Kitap penen jumıs - búgingi kúnde texnologiya tálimi boyınsha 1,2,3,4-klasslarǵa arnalǵan «Texnologiya» sabaqlıqları tiykarında oqıtıwshıdan oqıwshılardı kitap penen islewge úyretiw talap etiledi. Bunda oqıwshılar jumıstıń túrleri menen tanısadı, ámeliy jumıstıń basqıshların úyrenedi.

Oqıwshılardı kitap penen tanıstırıwdan aldın oqıtıwshınıń ózi bul kitaptı puxta úyrenip shıǵıwı, onnan nelerdi usınıs etiw múmkinligin belgilep shıǵıwı kerek.

Texnikalıq qurallar-qol miyneti shınıǵıwlarında kásipler menen tanıstırıw, ámeliy jumislardıń ornlanıw texnologiyası, qáwipsizlik texnikası qaǵıydaların tanıstırıwda hár túrli kórinislerdi kórsetiwde qollanıladı.

5-úlgı

Texnologiya sabaǵında, qol miynetinde nelerdi úyrenemiz?

Analizlewdi

Oylap tabiwdi

Pikirlewdi

Baqilawdi

Qolda islewdi

Jumistan qanigiwdi

1. Qol miynetiniń usılları ne?
2. Jumıs ornında islew hám ásbaplardan paydalanıw boyınsha qaǵıydaları qanday?
3. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaları nelerden ibarat?
4. Qayshı menen jumıs islew qaǵıydaları neshew?

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. R.A.Mavlonova, O.T.Tóraeva, K.M.Xoliqberdiev “Pedagogika” T., “Óqıtuvchi” 1998 yil
2. X.Sanaqulov, M.Haydarov “Boshlań ich sinflarda qoǵozdan amaliy ishlar” 1996 yil
3. R.A.Mavlonova, Goroxova, Ogluzdina O, “Mehnat tálim metodikasi” T., “Óqıtuvchi” 1986 yil
4. Shumulevich N.M.“Qoǵozdan texnik modellar yasash” T.,“Óqıtuvchi” 1989 y
5. Vorob`yov A.Sh. “Konstruktorlik va modellashtirish” T., “Óqıtuvchi” 1989 yil

9-Tema: Baslawısh klaslarda texnologiya táliminen ámeliy jumıslar

JOBA:

1. Baslawısh klass texnologiya sabaqlarında ámeliy jumıs túrleri.
2. Is qurallarınan paydalanıwda texnika qawipsizligi qaǵıydaları.
3. Óz-ózine xizmet kórsetiw texnologiyası.

4. Texnologiya páni is quralları hám jumıs materialları menen tanıstırıw hám olardan paydalanıw talapları.

Tayanısh túsinikler: miynet tálimi, teoriyanıń ámeliyat penen baylanısı, oqıwshılardı miynetke tárbiyalaw, miynet táliminiń tiykarları, izbe-izlilik, ámeliy jumıslar, klastan tıs jumıslardıń áhmiyeti, klastn tıs jumıslardı alıp barıw metodikası.

Texnologiya tálimi sabaqlarında oqıwshılar sociallıq islep shıǵarıw miynetine tayarlawdıń dáslepki basqıshların úyrenedi. Birinshi klassta oqıwshılar eń dáslep tek sabaq shınıǵıwlarında gana emes, bálki basqa sabaqlarda da materiallar menen tanısadı. Qaǵaz hám karton menen jumıs, gezlemege dáslepki qayta islew beriw, túrli materiallar menen jumıs, óz-ózine xızmet kórsetiw hám de úy jumısları miyneti hám sol sıyaqlılar menen tanısadı. Ámeliy jumıslar processinde oqıwshılarda miynetkeshlik, materiallardı tejeyp jumsaw, miynetke dóretpeshilik jantasıw, tábiyatqa iqtıyatlılıq menen munásibette bolıw, miynet mádeniyatın tárbiyalaw, olarǵa ayırım kásipler haqqında túsinikler berip barıladı.

Oqıwshılardıń miynet tárbiyasın beriwdiń tiykarǵı wazıypalarınan biri oqıwshılarda materiallardı qayta islew beriw kónlikpelerin payda etiw hám olarǵa sogan muwapıq bilimlerde beriw bolıp tabıladı. Bul jumıs birinshi klasstan baslap basqıshpa-basqısh ámelge asırıp barıladı, sebebi oqıwshılar ele eń ápiwayı buyımlardı tayarlaw operacijalardı eslep qala almaydı.

Payda etilgen kónlikpeler tákirar shınıǵıwlar nátiyjesinde rawajlandırılıp barıladı. Qatege jol qoymaw ushın oqıwshılardı óz-ózin baqlawǵa ádetlendiriw gerek. Tapsırmalardı orınlaw processinde jol qoyılǵan qátelelerdi ózleri tawıp onı tuzetpegenshe orınlangan islerdiń tuwrılıǵına isenim payda etpegenshe oqıwshılardan jumıstı qabil etpew gerek.

Ámeliy tapsırmalardı orınlaw processinde yaǵnıy kónlikpe hám uqıplılıqlar payda boladı. Bunıń ushın qol ásbaplarınan paydalanıwdıń ayırıqshalıǵın, materiallardıń ózgesheliklerin, jasalıp atırǵan buyımlar ózgesheliklerin biliv úlken áhmiyetke iye boladı.

Baslawısh klasslardı qol miynetine úyretiwde tómendegishe bólinedi.

1. Qaǵaz hám karton menen islew.
2. Hár túrli materiallar menen islew.
 - A) Applikatsiya hám mozayka jumısları.
 - B) Ilay, plastilin menen islew.
 - V) Tábiyiy materiallar menen islew.
3. Qaǵaz hám karton menen islew.
4. Gezlemeler menen islew.
5. Jumıstı proektlew hám modellestiriw jumısları.
6. Awıl xojalıq jumısları.

Sabaq basında oqıtıwshı qandayda bir tema boyınsha sáwbet alıp barar eken, bul buyım qanday maqsetlerde, yagniy qayda isletiliwin túsindiredi, soń oqıwshılar tayarlanıp atırǵan hár bir buyımdı ámelde qollaydı.

Buyımdı tayarlaw usılların oqıtıwshı klass doskasına ildirip qoyılǵan jollanba kartasınan yamasa texnikalıq qurallardan paydalanıp kórsetedi. Sonnan keyin ol jumıstı orınlaw tártibi hám usıllarına tiyisli sorawlardı berip, materialdı tákirarlaydı hám buyımdı oqıwshılar menen birge tayarlawǵa ótedi.

Miynet sabaǵında ámeliy jumıslardıń dúzilisi tómendegi tártipte alıp barıladı.

1. Oqıwshılardıń aldına miynet tapsirmasınıń maqseti hám temasin qoyiw:
 - a) sabaqta isleniwi mólsherlengen buyım yamasa nárseniń oqıwshı ómirinde qanday da bir talabin qanaatlandiriw áhmiyeti názerde tutiladi.
 - b) berilgen jumıstı jaqsı orınlaw ushın qanday jańa bilim hám kónlikpelerdi iyelew kerekligin kórsetiw.
2. jumıs ornı, ásbap-úskene, material, úlgi, taxtadaǵı sizilmalardıń tayarlıǵın tekseriw, jumıstı jaqsı hám belsendi shólkemlestiriwge járdem beriwshi tártip qaǵıydaların esletiw.

3. Islenetuǵın jumisti aldinnan rejelestiriw:

a) úlgi, bólim hám detallardıń kólemin kórip shıǵıw, kerekli materiallardı, berilgen ólsheplerdi tayarlaw;

b) buyımniń kórinisi hám oniń detallarınıń úlgilerin taniw, túsiniw, barlıq ólsheplerdi hám isshi sızıqlardı tabiw hám oqıw, yaǵniy jumisti buyımdı tayarlaw ushin, qanday háreketlerdi ámelge asiriw, qanday ásbaplardı isletiw, háreketlerdiń izbe-izligin, orinlaniw tártibin aniqlaw.

4. Materialdan úlgi, berilgen ólshepler boyınsha belgilep shıǵıw. Oqıwshılardıń belgilew tártibin biliwleri hám oni taxtaǵa belgilew basqıshların orinlap atırǵan yamasa buyımdı kórsetip túsindirip atırǵan oqıtıwshi menen bir waqıtta orinlawı kerek.

5. Belgilew jumislarin orinlaw. Detallardı tayarlaw, detallardı maslastiriw hám oniń barlıq bólimlerin jiynaw; detallardan buyımdı jiynaw waqtında; buyım hám oniń detallarǵa qosımsha islew beriw protsessinde zárúr bolatuǵın bilim hám kónlikpelerdi iyelew.

6. Háreketlerin tekseriw, qáte-kemshiliklerdi dúzetuǵın, jumisti bahalaw.

7. Sabaqqa juwmaq jasaw hám jańa waziypalardı qoyiw.

Miyet táliminde ámeliy jumis shınıǵıwları shólkemlestiriwdiń bul tartibinen oqıtıwshı usı sabaq ushin belgilegen anıq buyım yamasa jumistıń ozgesheliklerin názerde tutıp paydalanadı.

Ámeliy jumislar processinde oqıwshılarda miynetke qızıǵıwshılıq hám muhabbat sińdirib barıladı. Miynetke qızıǵıwshılıqtıń zárúrli talaplarınan biri islenetuǵın buyımdı tuwrı tańlaw bolıp tabıladı. Oqıwshılar tayarlanatuǵın zatlardı nege kerekligi, qay jerde isletiliwin biliwleri kerek.

Bul jumis túrlerinin barlıǵı baslawish klaslarda qol miyetti procesinde oqıwshılardaǵı kásip tańlaw jumislarına qaratılǵan.

Oqıwshılar islep atırǵan materiallarǵa puxtalıq penen munásibette bolıwı, óz jumisların rejelestire aliwları, materialdı puxtalıq penen jumsawları, waqıttan ónimli paydalanıwları, oqıtıwshı kórsetpesine ámel etiwleri, usınıń menen birge jumis jayın taza saqlawları, shınıǵıwdan soń klasti tazalap qoyıwları kerek.

Barlıq pánlerde qollanılǵanı sıyaqlı texnologiya sabaqlarında da tálimniń kórsetpele qurallarından paydalanıladı. Atap aytqanda, miynet sabaqlarında hár qıylı úlgi, súwret, sızılma, sxematik úlgi, túrli predmetlerdiń modelleri, sonday-aq, texnika qurallarınan paydalanıladı.

Óz-ózine xizmet etiw:

A) ayaq kiyim hám kiyimlerde abaylaw;

b) turaq-jayǵa qaraw, klassta gezekshilik;

v) stoldi bezew hám túslik awqatti tartıw, asxanada gezekshilik etiw.

Shınıǵıwlardın maqseti: oqıwshılarda chutka menen kiyim tazalawdı, ayaq kiyimdi krem surtip, tazalap qarawdı uyretiw. Zatlardı orin-ornına qoyiw. Ízgar látte menen poldi, mebeldi, xananı osimliklerni súrtiw; gül tubeklerge suw quyiw; ata-analarǵa úy jumislarında jerdem beriw, gezekshilik waqtında klasti tazalaw, áynekler, doska hám partalardı súrtiw.

Oqıwshılardan puxtalıqtı talap etiw; olardı stol átirapında otiriw qagiydaları menen tanıstırıw; túslik awqatti tartıwdı biliw; awqatti uzatıw, ıdıslardı juwıw, dasturxan ústin jiynap alıw; tiyisli qagiydaları mektep asxanası yamasa bufetinde qollanıw.

SORAWLAR.

1. Oqıwshılardı miynetke ámeliy tayarlaw ne?
2. Miynet sabaqlarında qanday ámeliy jumis túrleri atqarıladı?
3. Miynet sabaqlarında ámeliy jumislar qanday sholkemlestiriledi?
4. Oqıwshılar tárbiyasında ámeliy jumis procesinin áhmiyeti?

TAPSIRMALAR.

1. Ámeliy jumis túrlerinen úlgi keltiriń.
2. Úlgili sabaq islenbesin jazıń.

Paydalanغان ádebiyatlar:

1. R.A.Mavlonova, O.T.Tóraeva, K.M.Xoliqberdiev “Pedagogika” T., “O’qituvchi” 1998 yil
2. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o’qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
3. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o’qitish metodikasi. O’quv qo’llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlang’ich sinflarda qog’ozdan amaliy ishlar. O’quv-metodik qo’llanma. T.: Navro’z. 2013-yil.

12-Tema: Texnologiya sabaqlarında xabar texnologiyalaridan paydalanish

Reje:

1. Xabar kommunikacion texnologiyalari haqqida ma’lumot.
2. Texnologiya talimi sabaqlarında AKTdan paydalanishning o’ziga xos xususliklari.
3. Amaliy shug’ullar ushning prezentatsiya tayyorlash texnologiyalari.

Tayamish tushunchalari: xabar kommunikacion texnologiyalar, AKT, amaliy shug’ullar, prezentatsiya, texnologiya.

Hazirgi vaqtda oqitish ham tarbiyalashning yangi texnologiyalariga sapa tariqatdan tez o’tilish ushning ob’ektiv tiykar juzeghe keldi, sebebi ekonomikalik jame social turmushdagi innovatsionlik processlar o’z-ozinden talimda de tupten o’zgartirish talab etmekte. Hesh bir oqitish bul processke qosilmastan shette qalishi mumkin emes. Oqitishning dasturiy jumis usullari, talim, pan ham islep shigariw integratsiyasi, oqitish kompyuterlestirish sapalarining o’zlestirish zaruriyati bulardining ilimiy-metodik tiykarlash ihtiyajining tuwiliwina obektiv faktor bolip qalmaqta.

Oqitishga albette psixologikalik-pedagogikalik sawatsizliqti jogaltish emes, balki talim amaliyatining rawajlanish kelesheklerin sanali programmalastririshga, yangi pedagogikalik texnologiyalardan tiykarlashga mumkinshilik beretugin ilimiy oylar sistemasini kerak.

Mamleketimizde informatsiyalasqan jamiyet qurish jolindagi tiykarshi masalelerden bolip informatsiya maydanining barliq strukturalik bolimlerin rawajlandirish ham ondaghi basqariw sub’ektlari iskerligining xoshametlewge qaratilgan mamleket xabar siyosatining islep shigish esaplanadi.

Bugungi kunge kelip, Joqari ham orta arnawli oqish orinlarinda virtual stendlardan tabisli paydalanilip atir. Al, virtual stend degende neni tushinemiz? **Virtual stend** - oqish ameliy stendi yamasa oqish-ilimiy tajriybe ustaxanasini bolip, oqish-studentlarning teoriyalik bilimlerin bekkemlewge, kompyuter programma ham texnologiyalari arqali belgili joneliste zarurli konlikpelerdi payda etiwge jardem beredi.

Internet sistemasining xalik aralik informatsiya sistemasini arqali aralik usullar jardeminde qanige kadrlar tayyorlash ham pedagogikalik kadrlar mamlatning asirish mumkinshiligi respublika Ministrler Keñesiniñ 2001 jil 4 oktyabrde dagaza etilgen arnawli sheshiminde nazerde tutilgan.

Bugungi kunde xabar texnologiyalari jamiyetimiz rawajlanishina tasir etiwshi en zarurli faktorlardan biri esaplanadi. Xabar texnologiyalari insaniyat rawajlanishining turli basqishlarinda da bar bolip, hazirgi zaman informatsiyalasqan jamiyettin o’zine tan o’zgesheligi sonda, xabar texnologiyalari barliq ameldegil texnologiyalar, atap aytqanda yangi texnologiyalar arasında jetekshi orin iyelep atir.

Xabar texnologiyasi ham texnikalik qurallar natijesini belgileytugin didaktik materiallardan ken paydalanish zamanagoy pedagogikalik texnologiyalarning tiykarshi belgilerinden biri bolip tabiladi. Milliy programmada talim-tarbiya prosesini basqariwdin bul zarurli quralina

bólek pát berilgen. Xabar kommunikacion qurallar (kompyuter, elektron baylanıs, radio, televidenie) den paydalanıw dárejesi **eki faktor** menen anıqlanadı:

1. Oqıw procesi ushın xabar informaciyalı qurallar nátiyje beretuǵın temalar boyınsha didaktikalıq materiallardı islep shıǵıw.

2. Pedagoglardıń óz ámeliy xızmetlerinde texnikalıq qurallar hám didaktikalıq materiallardan metodikalıq tárepten durıs paydalana alıw tayarlıǵın tekseriw.

Informaciyalı tálim procesi aldınnan pedagogikalıq joybarlangandaǵana gózlenge maqsetke erisiw múmkin. Pedagogikalıq processni kompyuterlestiriw tiykarǵı baǵdarlarınan biri hám zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardıń shuǵıllanıwı kerek bolǵan tarawı bolıp tabıladı.

Xabar texnologiyaları - bul adamlardıń bilimlerin rawajlandıratuǵın, olardıń texnika jáne social processlerdi basqarıw boyınsha múmkinshiliklerin keńeytiretuǵın maǵlıwmatlardı shólkemlestiriw, saqlaw, islep shıǵıw, qayta tiklew, uzatıw usılları hám texnikalıq quralları bolıp tabıladı. Sonday-aq, xabar texnologiyaları degende, belgili bir maqsetke erisiw ushın ámelge asırılauǵın processler shınjırınan ibarat jaratıwshı iskerlik túsiniledi. Eger texnologiyalıq shınjırdı quraytuǵın processler, olar arasındaǵı informaciya almasınıwın shólkemlestiriw hám olardı uyqaslastırıwda kompyuterlerden paydalanıw múmkinshiligi jaratılsa, hár qanday texnologiyanıń natiyjeliligi artadı. Álbette, onıń ushın usı texnologiyanı dıqqat penen úyreniw, processlerdegi hám olar ortasındaǵı informaciya almasınıwın, sonıń menen birge, processler shınjırın (yaǵnıy texnologiyanı) basqarıwdıń informaciya (bazasın) támiynatın analiz etiw zárúriyatı payda boladı.

Házirgi zaman xabar texnologiyalarınń tiykarın tómendegi ush texnika jetiskenligi quraydı:

1. Informaciyanıń mashina oqıyduǵın túsiniklerde jıynaw ortalıǵınıń payda bolıwı (magnit, lentalar, kinofilmlar, magnit diskler hám h.);

2. Informaciyanı jer sharınıń qálegen núktesine waqıt hám aralıq boyınsha zárúrlı sheklewlersiz jetkiziwin támiyinleytuǵın baylanıs qurallarınıń rawajlanıwı, xalıqtıń baylanıs quralları menen keń qamtıp alınıwı (radio esittiriw, televidenie, maǵlıwmatlardı uzatıw tarmaqları, joldas baylanıs, telefon tarmaǵı hám h.);

3. Xabardı kompyuterler járdeminde berilgen algoritm boyınsha avtomatlastırılǵan islep shıǵıw imkaniyatın (saralaw, klassifikaciyalaw, kerekli formada ańlatıw, jaratıw hám h.) asırıw.

Xabar texnologiyaları, birinshiden, informaciyanıń cirkulyasiyası hám qayta islew kompleksi, ekinshiden, bul processlerdiń súwreti (kórinisi) bolıp tabıladı.

Xabar texnologiyaları tálim processinde zárúrlı orın tutup, tómendegi wazıypalardı sheshiwge járdem beredi:

❖ har bir adamǵa tán kem ushraytuǵın pazıyletlerden ibarat individual qábiletlerdi oqıtılıp atırǵan oqıwshı hám studentlerde ashıw, saqlaw hám rawajlandırıw, olarda biliw qábiletlerin, ózin ózi kámalǵa jetkiziwge umtılıwdı qáleplestiriw;

❖ waqıya hám hádiyselerdi kompleks úyreniwdi, texnika, social, gumanitar pánler hám kórkem óner arasındaǵı óz-ara baylanıslıqtıń bekkemligin támiyinlew;

❖ o'quv-tárbiya processleriniń mazmun, forma hám metodların turaqlı dinamikalıq jańalaw.

Bilimlendiriw sisteması kózqarasınan xabar texnologiyalarınń engiziliwi menen birge júzege keletuǵın tómendegi máseleler zárúrlı bolıp tabıladı:

1. Texnikalıq máseleler - bular tálim sistemasında paydalanılauǵın elektron esaplaw hám mikroprocessor texnikasına qoyılauǵın talaplardı, onı qollaw ózgesheliklerin belgileydi;

2. Dástúr (programma) máseleleri - bular tálim sistemasında paydalanıw ushın programma támiynatınıń quramı hám túrlerin, olardıń qollanıw quramı hám ózgesheliklerin belgileydi;

3. Tayarlıq máseleleri - bular oqıtıwshını hám oqıwshı, pedagog hám studentlerdiń esaplaw texnikasınan paydalanıw uqıbı menen baylanıslı.

Búgingi kúnde tálimdi informaciyalastırıwda tiykarǵı baǵdar túrli oqıw pánleri boyınsha pedagogikalıq programma quralların jaratıwdan ibarat bolıp qaldı. Biraq ámeldegi hám islep shıǵılıp atırǵan kompyuter texnikası bazasındaǵı pedagogikalıq programma quralları oqıtıw

kózqarasınan tálim sıpatında áhmiyetli jılısıwlarǵa alıp keliwi múmkin. Bunıń sebeplerinen biri kompyuter texnologiyaların dástúriy shólkemlestirilgen oqıtıw processinde engizile basladı. Ol óziniń tiykarǵı mazmunı hám metodları boyınsha bul texnologiyalarǵa baǵdarlanbaǵan hám olarǵa mútajlik sezbeydi.

Ulıwma alǵanda, tálim texnologiyaları hárdayım informaciyalı bolǵan, sebebi olar kóp qıylı xabardı saqlaw, uzatıw, paydalanıwshılardıǵa jetkiziw menen baylanıslı edi. Kompyuter texnikası hám kommunikaciya quralları payda bolıwı menen oqıtıw texnologiyaları túpten ózgerdi. Tálim processinde xabar texnologiyaların ámelge asırılıwı tómendegilerdiń ámeldegi bolıwın talap etedi:

- tálimniń texnikalıq quralları retinde kompyuterler hám kommunikaciya quralları;

- tálim procesin shólkemlestiriw ushın oǵan uyqas sistemalı hám ámeliy programma támiynatı;

- tálim-tárbiya processinde jańa oqıw texnika quralların qollanıw boyınsha sáykes metodikalıq islenbeler.

Jámıyet turmısınıń jedel tárizde rawajlanıwı, rawajlanıw mútajlikleri hám múmkinshilikleriniń keńeyiwi, hár túrli informaciya aǵımınıń tezleniwın esapqa alıp, zamanagóy tálimniń jańa forma, qural hám usıllarınan paydalanıw mexanizmin jaratıwdı óz juwapkershiligine alıwı talap etiledi. Búgingi kúnde túrli tiptegi tálim mákemelerinde ámelge asırılıp atırǵan tálimniń ornı hám dárejesin anıqlawǵa baǵdarlanǵan izertlewlerde oqıtıw qurallarınıń múmkinshiliklerinen keń paydalanıwdı talap etedi. Sonda ǵana tálim procesiniń nátiyjeleri pán, islep shıǵarıw, mádeniyat, ekonomika hám de jámıyet turmısınıń barlıq tarawların rawajlandırıwǵa xızmet ete aladı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. R.A.Mavlonova, O.T.Tóraeva, K.M.Xoliqberdiev “Pedagogika” T., “O’qıtuvchi” 1998 yil

2. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o’qıtish metodikası». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.

3. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o’qıtish metodikası. O’quv qo’llanma. T.: TDPU. 2007-yil.

4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlanǵıch sinflarda qog’ozdan amaliy ishlar. O’quv-metodik qo’llanma. T.: Navro’z. 2013-yil.

5. R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov, A. Perdeyev. Tálimde innovciyalıq texnologiyalar. Ámeliy usınıslar. T.: Uqıp, 2008-jıl

6. R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov, A. Perdeyev. Tárbiyada innovciyalıq texnologiyalar. Ámeliy usınıslar. T.: Uqıp, 2008-jıl.

7. J. G'. Joldasev, S. Hasanov. Pedagogikalıq texnologiyalar. Oqıw qollanba T.: 2009 -jıl.

(6-SEMESTR USHIN)

12-Tema: Texnologiya sabaqlarında innovatsiyalıq texnologiyalardan paydalanıw

Reje:

1. Innovatsiyalıq texnologiyalar haqqında maǵlıwmat.
2. Innovatsiyalıq texnologiyalardan paydalanıwdıń forma hám metodları.
3. Innovatsiyalıq texnologiyalardan tálim processinde paydalanıw usılları.
4. Mashqalalı tálim texnologiyası (mashqala hám mashqalalı jaǵday).

Tayanış túsinikleri: Innovatsiyalıq texnologiya, mashqala hám mashqalalı jaǵday, komandada oqıtıw, modul, moduller dástúri.

1. Innovatsiyalıq texnologiyalar haqqında maǵlıwmat.

Innovatsiya (aǵılshınsha “innovation”) - jańalıq kirgiziw, jańalıq degen mánislerdi ańlatadı. Bul termin házirgi zaman pánine jańa kirip kelgen. Jańalıqtı eńiziw bolsa anaǵurlım qıyınshılıqlı wazıypa esaplanadı. Bul baǵdarda bizge innovator oqıtıwshılar, yaǵnıy jańalıq kirgiziwge juwapker oqıtıwshılarımız úlken járdem beredi. Sonday eken, innovator oqıtıwshı degende pánniń hár qıylı tarawlarına jańalıq alıp kiretuǵın insanlardı túsinemiz. Bunday oqıtıwshılarımız ilim-pánniń rawajlanıwına ózleriniń kútá úlken úleslerin qosadı. Olar eńizip atırǵan jańalıq pánniń sol salasın rawajlanıwında kútá úlken payda beredi.

Innovator oqıtıwshı wazıypasına bir neshe juwapkershilikler júklenedi, yaǵnıy eńizilip atırǵan jańalıq qanshelli nátiye beredi yamasa bul jańalıqtı alıp kirip qanday tabısqa erisiw múmkin. Sol sıyaqlı sorawlarǵa jańalıqtan alınǵan nátiye unamlı juwap beriwi múmkin. Sondaǵana oqıtıwshı ózi gózlegen maqsetine erisedi. Bul bolsa innovator oqıtıwshınıń jumıs iskerligin rawajlanıwına úlken járdem beredi.

Innovatsiyalıq pedagogikalıq prosesti ańlatpalap, tekǵana onıń didaktik apparatına, bálki oqıtıwshınıń sociallıq, mánisli nátiyjeleri hám psixik túsine de daqlı bar bolıp tabıladı.

Innovatsiyalıq ashıqlıq -basqalar pikirin tán alınıwın ańlatadı.

Oqıtıwshınıń innovatsiyalıq iskerligi hár túrli qaraslardıń qarma-qarsılıqları hám óz-ara baytılıwı dinamikasında ámelge asıwın názerde tutadı.

Oqıtıwshınıń innovatsiyalıq iskerligin nátiyjeli ámelge asırıw bir qatar shárt-shárayatlarǵa baylanıslı. Oǵan oqıtıwshınıń baylanısı, kerı pikirlerge salıstırǵanda qalıs munasábeti, hár qıylı jaǵdaylarda ratsional jaǵdaynıń tán alınıwın uqqızıwǵa tayınlıǵı kiredi. Bunıń nátiyjesinde oqıtıwshı óz bilim hám ilimiy jumısın támiyinleytuǵın keń qamtılgan tema (motiv)ǵa iye boladı.

Oqıtıwshı iskerliginde óz-ózin aktivlestiriw, óz dóretiwshiligi, óz-ózin biliwi hám jaratıwshańlıǵı temaları zárúr áhmiyetke iye boladı.

Jańalıq kirgiziwdiń zárúr shárti baylanıstıń jańa jaǵdayın tuwdırıw bolıp tabıladı. Baylanıstıń jańa jaǵdayı -bul oqıtıwshınıń óz gárezsizlik poziciyasın, dúnyaǵa, pedagogikalıq pán, ózine bolǵan jańa múnásibetti jarata alıw qábileti. Oqıtıwshı óz kóz-qarasına oralıp qalmaqı, ol pedagogikalıq tájiriylarardıń bas formaları arqalı ashılıp, joqarı dárejede jetilistirip baradı. Bunday jaǵdayda oqıtıwshınıń pikirlew usılları da, intellektual mádeniyatı ózgerip baradı, sezimleri rawajlanadı.

Keyingi shárti bul oqıtıwshınıń mádeniyatı hám sawbetlesiwge tayarlıǵı. Oqıtıwshı hám student ortasındaǵı baylanıs úlgisin ózgeriwi innovatsiyalıq iskerlik shártlerinen biri bolıp tabıladı.

Jaña munásibetler dástúrlerinde bolǵanı sıyaqlı, qıstawlar, húkimga baǵınıw sıyaqlı elementlerden uzaq bolıwı kerek. Olar birgelkiligi, óz-ara basqarılwı, óz-ara járdem formasında qurılǵan bolıwı kerek. Olar múnásibetindegi eń zárúrli ayrıqshalıq bul oqıtıwshı hám studenttiń dóretiwshiliktegi birlesligi bolıp tabıladı.

Innovaciyalıq iskerlik tómenдеgi tiykarǵı funksiyalar menen táriyplenedi:

- Kásiplik iskerliktiń sanalı analizi.
- Kásiplik jańalıqlarǵa salıstırǵanda tayar turıw.
- Dúnyaǵa dóretiwshilik jaratıwshańlıq múnásibetinde bolıw.
- Óz múmkinshiliklerin ámelge asırw, óz turmıs tárizi hám umtılısların kásiplik iskerliginde sáwlelendiriw.

Sonday eken, oqıtıwshı jańa pedagogikalıq texnologiyalar, teoriyalaar, kontseptsiyalardıń avtorı, óndiriwshisi, izertlewshisi, paydalanıwshısı hám násihatshısı retinde kórinetuǵın boladı.

Házirgi jámiyet, mádeniyat hám tálim rawajlanıwı sharayatında innovaciyalıq iskerlikke bolǵan zárúriyat tómenдеgiler menen ólshenedi:

1. Sociallıq - ekonomikalıq jańalanıw tálim sisteması, metodologiya hám oqıw procesi texnologiyasın túpten jańarıwdı talap etedi. Bunday sharayatta oqıtıwshınıń innovaciyalıq iskerligi pedagogikalıq jańalıqlardı jaratıw, ózlestiriw hám paydalanıwdan ibarat boladı.

2. Tálim mazmunın adamgershilik penen mudamı oqıtıwdıń jańa shólkemlestirilgen formaların, texnologiyaların qıdırıwdı talap etedi.

3. Pedagogikalıq jańalıqtı ózlestiriw hám onı en jaydırıwǵa salıstırǵanda oqıtıwshınıń múnásibetiniń xarakterinde ózgeris.

Oqıtıwshı innovaciyalıq iskerliginiń analizi jańalıq kirgiziwdiń natijeliligini belgileytuǵın arnawlı bir normalardan paydalanıwdı talap etedi. Bunday normalarǵa - jańalıq, maqul túsetuǵınlıq, joqarı nátiyjelilik, ǵalabalıq tájiriyelerde innovatsiyanı dóretiwshilik qóllaw múmkinshilikleri kiredi.

Pedagogikalıq jańalıq óz mánisine kóre ǵalabalıq tájiriyeler múlki bolıp qalıwı kerek.

Házirgi zaman oqıtıwshısı degende kóz aldımızǵa salawatlı, joqarı bilim hám tájiriyebege iye, usınıń menen birge kompyuter texnologiyasınan biymálel paydalana alatuǵın insan gwdelenedi. Haqıyqattan da, zamanagóy oqıtıwshı házirgi zaman talaplarına tolıq juwap beriwı kerek. Onıń ushın áwele, joqarı oqıw orınlarında kadrlar tayarlawǵa úlken itibar beriliwi kerek. Páne kirip kiyatırǵan hár bir jańalıq oqıtıwshı itibarınan shette qalmawı kerek. Házirgi zaman oqıtıwshınıń ruwxıy túsi bolsa júdá joqarı bolıwı kerek. Bunıń ushın tereń bilim hám oylaw talap etiledi. Zamanagóy texnika menen islesiw, sabaqlarda aldınǵı pedagogikalıq usıllardan paydalanıw házirgi dáwirdeń aktual wazıypası esaplanadı. Birinshi prezidentimiz I.A.Karimov aytqanınday, zamanagóy kadrlar tayarlawdıń eń zárúrli faktori - bul zamanagóy oqıtıwshını qáliplestiriw. Haqıyqattan da, hár tárepleme jetik qánige bolıw ushın házir múmkinshilik hám sharayat jeterli. Gáp tek sol múmkinshilikten qanday paydalana biliwdegana, tek. Sonday múmkinshiliklerden ónimli paydalanıw bolsa biziń minnetimiz esaplanadı.

Innovaciya - latinsha sóz bolıp «jańalıq kiritemen, en jaydıraman, ózgertiremen» degen mánislerdi ańlatadı.

Innovaciyalıq usıllar:

- ✚ Modellestiriw. (treynirovka)
- ✚ Kórsetiw.
- ✚ Kishi gruppalarda islew.
- ✚ Aqlıy hújim.
- ✚ Kritikalıq oylaw.
- ✚ Debatlar.
- ✚ Kóz-qarasıń bolsın.
- ✚ Hár kim hár kimge úyretedi.
- ✚ Rolli oynılar.

- ✚ Anıq bir jaǵday (hádiyse)dı úyreniw.
- ✚ Modifikatsiyalangan lekciya.
- ✚ Oynlar.
- ✚ Bińo.
- ✚ Informaciya texnologiyaları (kompyuter) járdeminde.

1. Modellestiriw.

Oqıtıwdıń bul usılı óz ishine real turmıstı qayta qayta tiklew ushın islep shıǵılǵan úskene, ásbap yamasa jaǵdaydı óz ishine aladı.

Qollanılıwı:

- Hár qıylı jaǵdaylarda kerek bolatuǵın kónlikpelerdi qóllawda;
- Ápiwayı hám quramalı mexanik hám elektrik ásbaplar soǵıwda, operativ kónlikpeler hám qarar qabıllawdı ámelge asırıwda;
- Qáwipli hám keshiktirip bolmaytuǵın jaǵdaylarda, basqarıw kónlikpelerin bekkemlewde;
- Ilgeri ornatılǵan principlerdi real turmıslıq jaǵdaylarda qóllawda.

Abzallıǵı:

- Oqıwshılar aktivligi hám tartıwdı bekkemleydi;
- Eslep qalıwdı kúsheyttiredi.

II. Kórsetiw.

Demonstratsiya- «kórsetemen, tastıyıqlayman» degen mánisti ańlatadı.

Bul oqıtıwdıń usılında oqıtıwshı tapsırmanı atqarıp, oqıwshılardı bul tapsırmanı qanday orınlaw kerekligin kórsetedi. Bul oqıtıwdıń usılınan soń oqıwshılardı tapsırmanı atqarıp kóriw imkaniyatın beriw kerek.

Qollanılıwı:

- Tapsırmanı qanday orınlawdı kórsetiw ushın;
- Mashqalalardı sheshiwge úyretiwde;
- Texnikalıq qurallar hám ásbaplar menen islewdi úyretiwde.

Abzallıǵı:

- Oqıwshı óz kózi menen kóredi;
- Túsiniw hám eslep qalıwǵa járdem beredi;
- Qızıǵıwshılıqtı asıradı;
- Oqıtıwdıń júdá aktiv forması ekenligi.

III. Rolli oynlar.

Oqıtıwdıń bul usılında oqıwshılar «real turmıs» jaǵdayların qayta janlandıradı. Bul olardı óz ámeliy jumıs xızmetlerinde qóllaw múmkin bolǵan jańa túrdegi xızmetlerdi sınap kóriw hám tekseriw imkaniyatın beredi.

Qollanılıwı:

- Jańa túrdegi iskerlikti sınap kóriw imkaniyatın kórsetiwde;
- Oqıwshılardı teoriyanı ámeliyatta qollap kóriwge úyretiwde;
- Oqıwshılar aktivligin jáne de asırıwda.

Abzallıǵı:

- «real turmıs»tıń qayta tikleniw;
- oqıwshılardıń temaǵa tereńrek dıqqatın tartıw;
- Oqıwshılardıń mashqalaǵa basqasha jantasıwın kóriw imkaniyatın beriw.

Gruppa tartısı.

Oqıtıwdıń bul usılı oqıwshılardıń óz-ara baylanıs hám pikir almasıwǵa tiykarlanǵan. Bunda gruppada analiz etiw, bahalaw hám tekseriw tiykarında arnawlı bir tema yamasa mashqala islep shıǵıladı.

Qollanılıwı.

- Qızıǵıwshılıqtı kúsheytiw hám oylaw, oylawǵa baǵdarlawda;
- Lekciya, oqıw hám basqa usıllardı bekkemlewde;
- Shınıǵıw mazmunınıń tiykarǵı bólegin islep shıǵıwda;

- Mashqalanıń názerde tutılǵan sheshimin islep shıǵıwda;
- Juwmaq jasaw yamasa tekseriwdi ámelge asırıwda;
- Tema túsinikliligin bahalawda;
- Oqıwshılardı kelesi sabaqqa tayarlawda.

Abzallıǵı:

- Oqıwshılarda qızıǵıwshılıqtı asıradı hám sabaqqa tartıwdı bekkemleydi;
- Oqıwshılar pikir hám tájiriybe almasıw múmkinshiligine iye boladı.

V. Modifikatsiyalanǵan forması ózgerdirilgen lekciya.

Bul oqıtıw usulında oqıtıwshı tema mazmunın awızeki sóylew arqalı oqıwshılardıǵa jetkizedi, formulalar shıǵarıwda oqıwshılar menen baylanıs júrgizedi. Biraq dástúriy bayanattan ayırmasılıǵı oqıtıwshı hám oqıwshı arasında baylanıs ketedi.

Qollanılıwı:

- Oqıwshılardıǵa ulıwma informaciya beriw ushın;
- Páne kiriw hám tiykarǵı materiallardı beriw ushın;
- Qandayda bir túrdegi iskerlikti baslawdan aldın, kórsetiw, rolly oyın hám basqa túrdegi usıllardı qóllawdan aldın;
- Táriyp, qaǵıyda, formulalardı másele yamasa laboratoriya jumıslarında qóllawdı kórsetiw ushın.

Abzallıǵı:

- Operativlik penen ámelge asırılıwı;
 - Úlken gruppalarda nátiyjeliligi;
 - Kem resurslardı talap etiw;
 - Basqa usıllar menen birge qóllaw múmkinligi;
 - Waqıttı jeńil basqara alıwı;
- Gruppanı birge uslaw imkaniyatın beredi.

VI. Anıq bir jaǵday (hádiyseni)di úyreniw.

Bul oqıtıw usılı real turmıstaǵı jaǵdaydı tolıq talqılawdan ibarat esaplanadı. Bul usıl kishi gruppalarda ótkerilip, oqıw, úyreniw, analiz etiw, talqılaw hám erkin pikir almaslaw hámde qarar qabıllawda bul qarardı basqalarǵa jetkiziwdi talap etedi.

Qollanılıwı:

- Sabaq mazmunı haqqında hár tárepleme oylap sóylewge úyretiwde;
- Mashqalanı sheshiw qábiletin, sın pikirlew hám oylawdı qalıplestiriwde;
- Basqarıw principlerin kórinetuǵın etiwde.

Abzallıǵı:

- Oqıwshılardıń aktivligi hám dıqqatın tartıwdı bekkemleydi.
- Tálim alıw tawsılǵannan keyin talap etiletuǵın orınlawdı modellestiriwge múmkinshilik beredi;
- Oqıtıwdı baqlaw múmkinshiligin.

VIII. Kritikalıq oylaw.

Kritikalıq oylaw usılı oqıtıwshı qoyǵan másele yamasa mashqalanı oqıwshı óz pikirin bayanlaw, ózgeler pikirin kritikalıq qayta aqıl etiw, óz kóz-qarasın tiykarlap beriw hám saqlap qalıw arqalı tarqatıp alıw yamasa sheshiw múmkinshiligine ıyelewine tiykarlanǵan bolıp tabıladı.

Qollanılıwı:

- Oqıwshıǵa óz kóz-qarası, pikirin islep shıǵıw ushın múmkinshilik hám ruqsat beriliwinde;
- Oqıtıwshı oqıwshılar menen birge hár qıylı kóz-qaraslardı talqılaw processinde;

Abzallıǵı:

- Oqıwshı óz pikirin tiykarlaydı;
- Tálim alıwshılardıǵa erkin sóylew imkaniyatın beredi.

VIII. Aqılıy hújim.

Aqılıy hújim - klastaǵı hár bir oqıwshı aldına oqıtıwshı qoyǵan soraw yamasa mashqala boyınsha óz pikirin bayanlawǵa múmkinshilik jaratıwshı oqıw usılı bolıp tabıladı. Usıl mánisi «Bir gelle jaqsı, jigirma birewi odan jaqsı» Prinsipi boyınsha oqıtıwshı tárepinen belgileńen mashqala yamasa soraw boyınsha itimal tutılatuǵın hámme pikirler variantın bir jerge jıynay alıwda bolıp, tısqarı jol menende tálim alıwshılardıń barlıq pikirleri, atap aytqanda, aytarlı tuwrı bolmaǵanları da inabatqa alınadı. Bul zat ayılǵan pikirlerdiń keyińi analizinde oqıwshılardıń qoyılǵan soraw yamasa mashqalanı tuwrı túsiniwlerine múmkinshilik beredi.

Qollanıwı:

- Soraw, tapsırma yamasa mashqalanı sheshiwde pikirlerdi erkin aytıwda;
- Mashqalanı sheshiw qábiletin asırıwda;
- Páne kiriw hám tiykarǵı tema mazmunın bilip alıwda;

Abzallıǵı:

- Ayılǵan pikirler sın yamasa talqılaw etilmewi yamasa bahalanbawı oqıwshılardıń mazmunın ilimiyligine tereńirek dıqqatın qaratawı;
- Belgileńen waqıt sheńberinde barlıq qalewshilerge óz pikirlerin bayanlaw múmkinshiliginiń beriliwi.

IX. Hár kim hár kimge úyretedi.

«Hár kim hár kimge úyretedi» usılı oqıwshılardıǵa úyretiwshige aylanıw, belgili bilimlerde ózlestiriw, dosları menen birgelikte islesiw imkaniyatın beretuǵın oqıtıw usılı bolıp tabıladı. Bul usıldıń maqseti oqıwshılardıǵa oqıtıw procesinde zárúr bolǵan informaciya maksimumın beriw, oqıwshıda informaciya alıw hám beriwge qızıǵıwshılıq oyatıw bolıp tabıladı. Sonıń menen birge, informaciya kólemín alǵan oqıwshı belgili waqıt dawamında onı ilajı bolǵanında kóbirek doslarına jetkizedi.

Qollanıwı:

- Oqıwshılarda informaciya alıw hám beriwge qızıǵıwshılıq oyatıw ushın;
- Informaciyanı dıqqat renen esitiw hám eslep qalıw ushın;
- Sheriginiń informaciyanı tıńlab, basqa serik izlew ushın.

Abzallıǵı:

- Óz pikirin qısqasha bayanlawı;
- Tıńlaw hám eslep qalıw dárejesin rawajlandırıw;
- Páne yamasa temaǵa bolǵan qızıǵıwshılıqtı oyatıw.

X. Debatlar.

Debatlar – óz názerinen tiykarlawda klastaǵı barlıq oqıwshılardıń básekelesiwde aktiv qatnas etiwın támiyinleytuǵın oqıtıw usılı bolıp tabıladı. Bul usıldan paydalanıw sın oylawdı rawajlantıradı. Oqıwshı óz kóz-qarasın biykarlaw kerek. Tartıs haqıyqatı júzege alıp kelgeni sebepli oqıtıwshı klastı eki gruppǵa bólgen halda tartıstı bile-tura háwij aldiradi. (gruppalarǵa bir-birine qarsı kóz-qaraslardı aytadı, bahslı tapsırmalar beredi). Bul usıl jazba halda alıp barılsa, jazba debatlar boladı.

Qollanıwı:

- Básekelede oqıwshılardıń aktiv qatnası támiyinleńende;
- Mashqalanı sheshiwde sheberlikke úyretiwde;
- Pikirdi anıq hám qısqa ańlatıwǵa múmkinshilik berilgende.

Abzallıǵı:

- Oqıwshılardı tartıstıwǵa úyretedi;
- Tartıs mádeniyatına úyretedi;
- Tiykarlap beriw mamanlıǵın asıradı.

Solay eken, joqarıdaǵılardı tájiriwbede qollap, úyrenip, oqıwshılardıń kónlikpe, ilmiy tájiriwbe normasınıń tómendegishe belgilew múmkin:

1. Neni oqıdım? (oqıǵanda) 10 %
2. Neni esittim? (esitkende) 20 %
3. Neni kórdim? (kórgende) 30 %
4. Neni esittim hám kórdim? 50 %

5. Talqılaw, baxs-tartıs. 70 %
6. Jeke ózim atqardım. 80 %
7. Ustaz penen birge atqardım. 90 %

Paydalanılğan ádebiyatlar:

1. R.A.Mavlonova, O.T.Tóraeva, K.M.Xoliqberdiev “Pedagogika” T., “O’qıtuvchi” 1998 yil
2. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o’qıtısh metodikası». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
3. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o’qıtısh metodikası. O’quv qo’llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlangıch sinflarda qog’ozdan amaliy ishlar. O’quv-metodik qóllanma. T.: Navro’z. 2013-yil.
5. R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov, A. Perdeyev. Tálimde innovciyalıq texnologiyalar. Ámeliy usınıslar. T.: Uqıp, 2008-jıl
6. R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov, A. Perdeyev. Tárbiyada innovciyalıq texnologiyalar. Ámeliy usınıslar. T.: Uqıp, 2008-jıl.
7. J. G'. Joldasev, S. Hasanov. Pedagogikalıq texnologiyalar. Oqıw qollanba T.: 2009 -jıl.

13-TEMA. Interaktiv usıllardi texnologiya sabaqlarında paydalanıw usılları

Reje:

1. Interaktiv tálim texnologiyalarınń didaktikalıq ahmiyeti.
2. Texnologiya sabaqlarında interaktiv tálim metodlarınan paydalanıw tártibi.
3. «Aqılıy hújim» metodi, klaster metodi.
4. «Qararlar shejeresi (qararlar qabıl etiw texnologiyası) metodi, «Venn diagramması», PSMU metodi.

Tayanısh túsinikleri: interaktiv tálim, didaktika, aqılıy hújim, klaster, qararlar shejeresi, Venn diagramması, PSMU metodi.

Házirgi waqıtta tálim procesinde oqıtıwdıń zamanagóy metodları keń qollanıлмақта. Oqıtıwdıń zamanagóy metodların qollaw oqıtıw procesinde procesinde jokarı natıyelilikke erisiuge alıp keledi. Bul metodlardı hár bir sabaqtıń didaktik wazıypasınan kelip shıǵıp tańlaw maqsetke muwapıq. Dástúriy sabaq formasın saqlap qalǵan halda onı tálim alıwshılar iskerligin túrlishe metodlar menen bayıtıw tálim alıwshılardıń ózlestiriw dárejesi ósiwine alıp keledi.

Búgini kúnde bir qatar rawajlangan mámleketlerde tálim-tárbiya procesiniń nátiyeliligin kepillewshi zamanagóy pedogogikalıq texnologiyalardı qollaw barısında úlken tájiriye tiykarların qurawshı metodlar interaktiv metodlar atı menen júritilmekte. Interaktiv tálim metodları házirde eń kóp tarqalǵan hám barlıq túrdegi tálim orınlarında keń qollanılatuǵın metodlardan esaplanadı. Sonın menen birge, interaktiv tálim metodlarınıń túrleri kóp bolıp, tálim-tarbiya procesiniń derlik barlıq wazıypaların ámelge asırıw ushın sáykesleri házirde bar. Ámeliyatta olardan belgili maqsetler ushın sáykeslerin ajratıp tiyislisinshe qollanıw múmkin. Bul jaǵday házirde interaktiv tálim metodların belgili maqsette ámelge asırıw ushın tuwrı tańlaw mashqalasın keltirip shıǵaradı.

Bunın ushın sabaq procesi durıs shólkemlestiriliwi, tálim beriwshiler tárepinen tálim alıwshılardıń qızıǵıwın arttırıp, olardıń tálim procesinde belsendiligi marapatlandırılıp turılıwı, oqıw materialın kishi-kishi bóleklerge bólip, olardıń mazmunın ashıwda aqılıy hújim, kishi

toparlarda islew, pikir talas, mashqalalı jaǵday, baǵdarlawshı tekst, rejeli, rolli oyınlar sıyaqlı metodlardı qollaw hám tálim alıwshılardı ámeliy shınıǵıwları jeke ozi orınlaw talap etiledi.

Interaktiv metod qanday da bir iskerlik yaki mashqalanı óz-ara sáwbetlesip, pikir talas tiykarında, birgelikte sheshiwden ibarat. Bul usıldıń abzallığı sonda, barlıq iskerlik oqıwshı-talabanı erkin pikirlewge úyretip, jeke ómirge tayarlaydı.

Oqıtıwdıń interaktiv usılların tańlawda tálim maqseti, tálim alıwshılardıń sanı yaki imkaniyatları, oqıw ornının oqıw-materiallıq jaǵdayı, tálimnin izbe-izligi, oqıtıwshınıń pedagogikalıq sheberligi hám basqalar itibarǵa alınadı.

Interaktiv metodlar degende – *tálim alıwshını aktivlestiriwshi hám óz betinshe pikirlewge úndewshi, tálim procesiniń orayında tálim alıwshı bolǵan metodlar túsiniledi.*

Bul metodlar qollanganda tálim beriwshi menen tálim alıwshını belsene iskerlik etiwge shaqıradı. Tálim alıwshı pútkil process barısında qatnasadı. Tálim alıwshı orayında bolǵan jandasıwdıń paydalı tárepleri tómendegilerden ibarat:

- tálim nátiyjeliligi joqarı bolǵan oqıw-úyreniw;
- tálim alıwshınıń joqarı dárejede marapatlanıwı;
- aldınǵı alınǵan bilimlerdin de itibarǵa alınıwı;
- tálim procesi tálim alıwshınıń maqset hám zárúrlıklarına muwapıqlastırılıwı;
- tálim alıwshınıń juwapkershiliginiń qollap-quwatlanıwı;
- ámelde orınlaw arqalı úyreniliwi.

Solay etip, pánlerdi oqıtıw procesinde interaktiv metodlardan paydalanıw ózine say ózgesheliklerge iye. Tálim ámeliyatta paydalanılıp atırǵan hár bir interaktiv metodtı tereńlestirip úyreniw hám ámelde qollaw oqıwshı-talabanıń pikirlewin keńeyttiredi hám mashqalanıń tuwrı sheshimin tabıwǵa jaqsı tásir kórsetedi. Oqıwshı – talabanıń dóretiwshiligi hám belsendiligin arttıradı. Túrli teoriyalıq hám ámeliy mashqalalar interaktiv metodlar arqalı talqılanganda oqıwshı-talabanıń bilim, kónlikpe, uqplılıqları keńeyiwi hám tereńlesiwine erisiledi.

Joqarıda ayılǵanlardan interaktiv metodlardı tiyislisinshe talqılaw hám usı tiykarda olardı bólistiriw zárúrligi payda boladı. Tómede usı máseleler boyınsha ulıwma pikirlerdi keltiremez:

Bul metodlardı bólistiriwde olardı interaktiv metodlar, interaktiv tálim strategiyaları, interaktiv grafik organayzerlerge ajratıw múmkin.

Házirgi kúnde eń kóp qollanılauǵın interaktiv metodlar tómendegiler esaplanadı:

1. Interaktiv metodlar. «Keys stadı» (yaki «Oqıw keysleri»), «Blic soraw», «Modellestiriw», «Dóretiwshilik jumıs», «Mashqalalı tálim» hám t.b.

2. Interaktiv tálim strategiyaları. «Aqılıy hújim», «Bumerań», «Galereya», «Zig-zag», «Teksheme-teksh», «Muzjarar», «Rotastiya», «Domalaqlanǵan qar» xam t.b. Interaktiv tálim metodları quraminan interaktiv tálim strategiyaların ajratıwda topar jumısın shólkemlestiriwge jandasıw belgili mánide strategik jandasıwǵa salıstırılıwına tiykarlanadı. Tiykarında bul strategiyalar da kópshilik tárepinen interaktiv tálim metodlarına tiyisli bolıp, olardıń arasında basqa parqları joq.

3. **Interaktiv grafik organayzerler.** «Balıq skeleti», «BBB», «Konseptual grafik», «Venn diagramması», «T-keste», «Insert», «Klaster», «Ne ushın?», hám «Qanday» t.b. Interaktiv grafik organayzerlerdi ajratıwda bunday shınıǵıwlarda tiykarǵı pikirler túrli grafik formalarda jazba kóriniste ańlatılıwına tiykarlanadı. Negizinde bul grafik organayzerler menen islew de kóbirek jaqtan interaktiv tálim metodlarına tiyisli bolıp, olardıń arasında basqasha ayırmashılıq joq.

Interaktiv tálim metodların kóbinese túrli formadaǵı oqıw shınıǵıwları texnologiyaları menen bir waqıtta qollanılmaqta. Bul metodlardı qollaw shınıǵıw qatnasıwshılarınıń belsendiligin arttırıp, tálim nátiyjeliligin jaqsılawǵa xızmet etedi.

Bul múnásibet penen joqarıdaǵı bólistiriw boyınsha házirgi ayırım interaktiv tálim metodlarınıń túrli formalardaǵı oqıw shınıǵıwları texnologiyaları menen bir waqıtta qollaw ushın qolaylıǵı shártli túrde tómendegi 1-kestede keltirildi.

Bul kestedegi ayırım interaktiv tálim metodlarınń túrli formalardaǵı oqıw shınıǵıwları texnologiyaları menen qollaw ushın qolaylıǵı bir qansha shártli hám negizinde belgili oqıw shınıǵıwları texnologiyaları menen basqa kóp interaktiv metodlardı anıq maqsetler jolında qollaw múmkin ekenligin óz aldına aytıp otıw zárúr.

Ayırım interaktiv tálim metodlarınń túrli formalardaǵı oqıw shınıǵıwları texnologiyaları menen qollanıw ushın qolaylıǵı

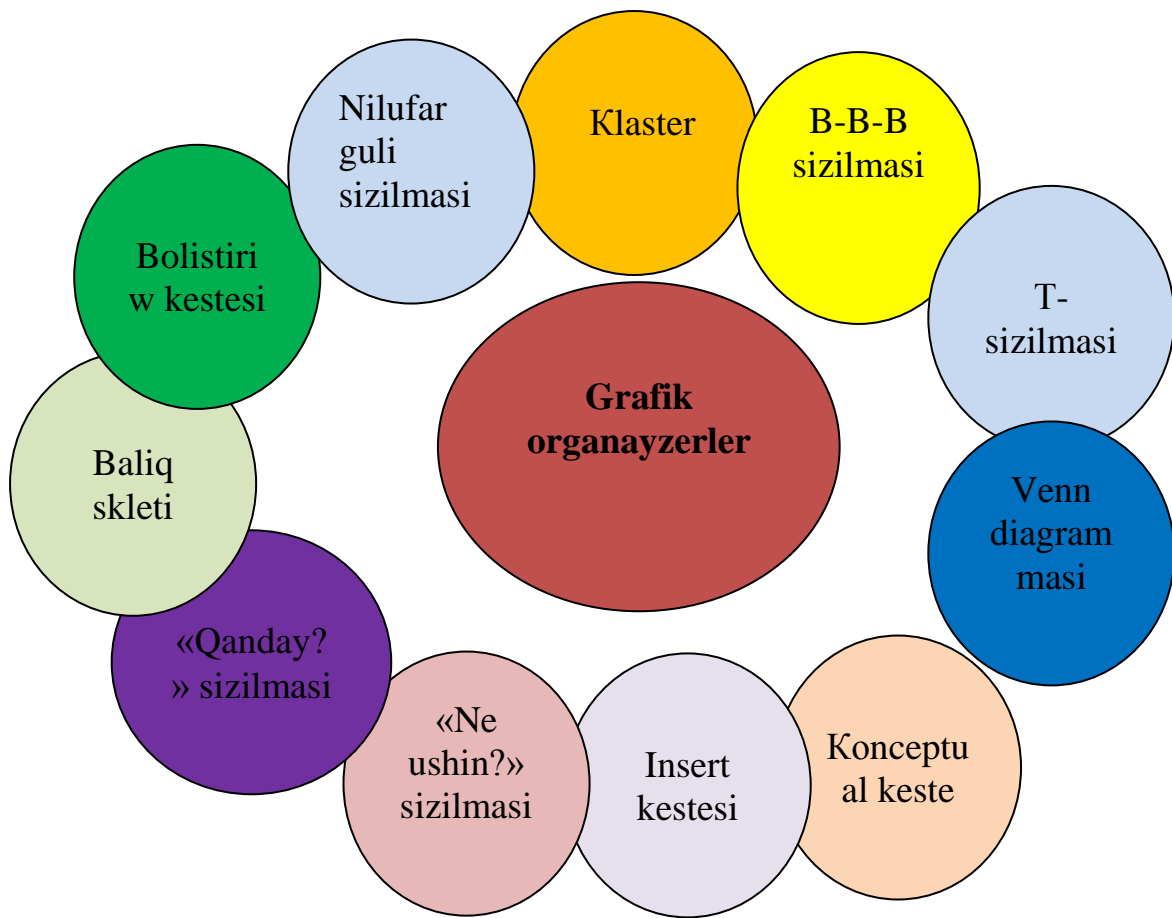
Oqıw shınıǵıwlar texnologiyası	Interaktiv metodlar hám tálim strategiyaları	Grafik organayzerler
Lekciya shınıǵıwları tálim texnologiyası	Erkin jazıw, tiykarlangan esse hám t.b	Klaster, BBB sızılması, T-sızılması
Seminar shınıǵıwlar tálim texnologiyası	Aqılıy hújim FSMU Blic-soraw, Blic-oyın hám t.b	Venn diagramması, Konceptual keste
Ámeliy shınıǵıwlar tálim texnologiyası	Oqıtıw boyınsha kollanba. Jazba hám awızeki sáwbet h.t.b	Insert kestesı. «Ne ushın» sızılması, «Qanday?» diagramması
Óz betinshe tálim texnologiyası	Túsiniklerin anıqlaw h.t.b	Balıq skeleti h.t.b
Keys-stadı tálim texnologiyası	Túsinikleri tiykarında tekst jazıw h.t.b	Bólistiriw kestesı h.t.b
Rejeli tálim texnologiyası	Shiyelenisken logikalıq shınjırlar izbe-izligi	Nilufar gúli h.b

Eń tiykarǵı didaktikalıq mashqalalardan biri tálim metodların tańlaw nelerge baylanıslı, degen másele.

Didaktikaǵa tiyisli ádebiyatlarda tálim metodların tuwrı tańlaw hám olardı qollaw nátiyjeliliginiń túrli faktorlar menen baylanıslılıǵı tómendegishe kórsetiledi:

- **birinshiden**, oqıw shınıǵıwlarınń didaktikalıq maqsetleri hám wazıypalarına baylanıslı;
- **ekinshiden**, bayan etiletuǵın materialdıń xarakterine baylanıslı;
- **úshinshiden**, tálim alıwshılardıń bilimi hám rawajlanıw dárejesine baylanıslı;
- **tórtinshiden**, oqıw procesinde úyrenilip atırǵan pán tiykarlarınń belgili (házirgi) dáwirdegi metodlarına baylanıslı;
- **besinshiden**, JOO hám kafedranıń sharayatlarına baylanıslı;
- **altınshıdan**, oqıw ornınıń material-texnik baza menen baylanıslı;
- **jetinshiden**, oqıtıwshınıń pedagogikalıq sheberligi, onıń tayarlıǵı hám oqıw procesin shólkemlestiriw dárejesi hám oqıtıwshınıń házirgi zaman metodları boyınsha bilimlerine baylanıslı.

Solay etip, JOO daǵı kásiplik tálim procesi oqıtıwshınıń zamanagóy forma hám metodlarına muwapıq shólkemlestiriletuǵın kóp qırılı sistema sheńberinde ámelge asırıladı. Bunda hár bir forma óz aldına qoyǵan wazıypalardı orınlaydı, biraq forma hám metodlar toplamı bir ǵana didaktikalıq toplamdı payda etedi. Bul didaktikalıq toplamnıń ámelge asırılıwı bolsa, oqıw procesiniń psixologik-pedagogikalıq nızamlıqları menen belgilenedi.

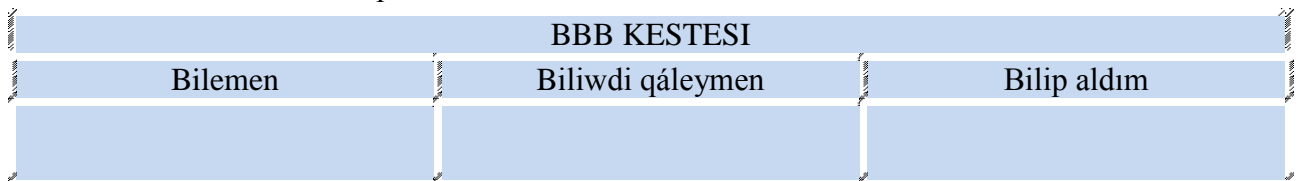

BBB sizilması- Bilemen, biliwdi qáleymen, bilip aldım. Tema, tekst, bólim boyınsha izleniwshilikti alıp barıw imkanın beredi.

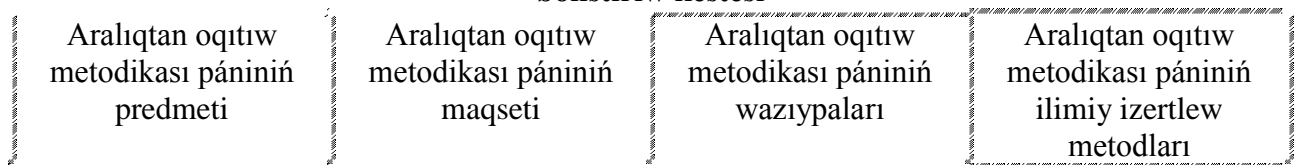
Sistemalı pikirlew, talqılaw kónlikpelerin rawajlandıradı.

Oqıwshılar:

1. Kesteni dúziw qáğıydası menen tanıstırıladı. Jeke kishi toparlarda kesteni rásmiylestiredi.
2. «Tema boyınsha nelerdi bilesiz?» hám «Nelerdi biliwdi qáleysiz» degen sorawlarǵa juwap beredi (aldındaǵı jumıs ushın baǵdarlawshı tiykar beriledi). Kesteniń 1 hám 2 bólimlerin toltıradı.
3. Temanı tuńlaydı, óz betinshe oqıydı.
4. Óz betinshe kishi toparlarda kesteniń 3 bólimin toltıradı.

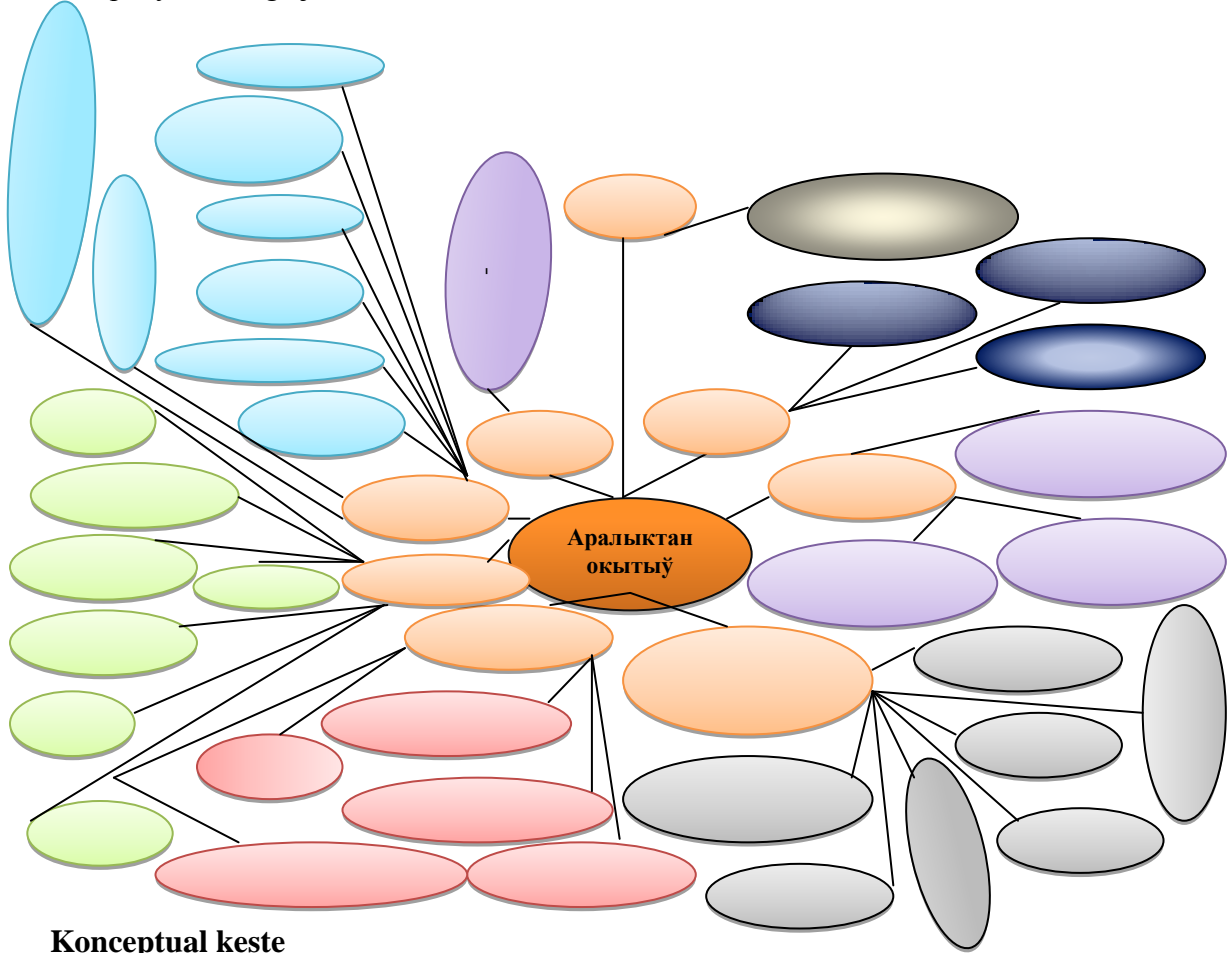

«Aralıqtan oqıtıw metodikası» pániniń maqset hám wazıypaları temaǵa baylanısh bólistiriw kestesini

Klaster

Klaster – aqparat kartasın dúziw jolı barlıq sızılmanıń mazmunın oraylastırıw hám anıqlaw ushın qanday da bir tiykarǵı process átirapında ideyalardı jıynaw, bilimlerdi aktivlestiriwdi tezlestiredi, pikirlew prcesine tema boyınsha jańa óz-ara baylanıslı kóz qaraslardı erkin hám ashıq bayan etiwge járdem beredi.

Konceptual keste

Konceptual keste úyrenilip atırǵan hádiyse, túsinik pikirlerdi eki hám onnan artıq tárepleri boyınsha salıstırıwdı támiyinleydi. Al pikirlew, maǵlıwmatları bir sistemaǵa keltiriw kónlikpelerin rawajlandıradı.

Oqıwshılar:

1. Konceptual kesteni dúziw qaǵıydası menen tanısağı. Salıstıratuǵınların anıqlaydı, alıp barılatuǵın salıstırıwlar boyınsha ózgesheliklerin ayıradı.
2. Jeke yamasa kishi toparlarda konceptual kesteni toltıradı.
 - uzınlıq boyınsha salıstırılatuǵın (pikir, teoriyalar) jaylastırıladı;
 - salıstırıw boyınsha alıp barılatuǵın túrli ayırmaşılıqlar jazıladı.
3. Jumis nátiyjesinin prezentaciyası.

Аралықтан оқытуw методикасы темасындаǵı konceptual keste

№	Тáлим túрleri	
	Dástúriy tálim	Аралықтан оқытуw

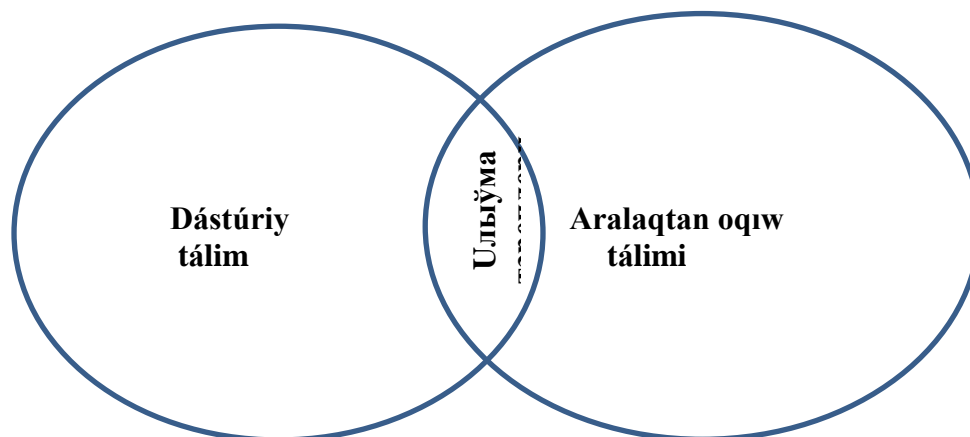
VENN DIAGRAMMASI

Veen diagramması – 2 hám 3 qásiyetlerin hám de ulıwma táreplerin salıstırıw yamasa qarama-qarsı qoyıw ushın qollanıladı.

Sistemalı pikirlew, salıstırıw, talqılaw kónlikpelerin qalıplestiredi.

Oqıwshılar:

1. Kishi toparlarda Veen diagrammasın dúzedi hám kesilispeytuǵın jerlerinde Dástúriy hám Aralıqtan oqıtıwǵa baylanıslı pikirlerdi aydınlastırıp alıp, toltıradı.
2. Juplıqlarǵa birlesedi, ózlerinin diagrammaların salıstıradı hám tolıqtıradı.
3. Sheńberlerdiń kesilisetuǵın jerinde eki sheńber ushın ulıwma bolǵan pikirler dizimin dúzedi.
4. Jumıs nátiyjesiniń prezentaciyası.

EKI BÓLIMLI KÚNDELIKLER:

Eki bólimli kúndelikler (Bertal’f 1981) oqıwshılarǵa tekst mazmunın óz jeke tájiriybesi menen baylanıstırıw, óziniń tábiyiy kızıǵıwshılıǵın qanaatlandırıw imkanın beredi. Ásirese, oqıwshılar qanday da bir ádebiyatlardı oqıw auditoriyasınan tısqarı oqıp shıǵıw tapsırmasın alǵanda eki bólimli kúndelikler paydalı.

Eki bólimli kúndelikler ushın oqıwshılar jazılmaǵan qaǵazdıń ortasınan tik sızıq ótkerip, onı ekige ajratıwları kerek. Qaǵazdıń shep tárepine teksttiń qaysı bólimi olarda eń kóp qızıǵıwshılıq qaldırǵanlıǵın jazadı. Múmkin, ol qanday da bir eske túsiriwdi payda eter, yamasa tek ǵana olardı hayran qaldırar, bálki olarda keskin qarama-qarsılıq oyatar. Oń tárepinde olar túsindirme beriwleri kerek. Tap sol qásiyetin jazıwǵa olardı ne májbúr etti? Olarda qanday pikirler oyattı. Sol múnásibet penen olarda qanday sorawlar tuwıldı? Qısqası, tekstti oqıw barısında oqıwshılar waqtı-waqtı menen toqtawları, ózleriniń kúndeliklerinde sonday belgilerdi qoyıp barıwları kerek.

Tómende áne sonday eki bólimli kúndelikke mısal keltiremiz:

Tálim	
Dástúriy tálim	
Aralıqtan oqıtıw	
Ulıwma qásiyetler	
Bir-birinen ayırmashılıǵı	
Olardıń kemshilikleri	

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. R.A.Mavlonova, O.T.Tóraeva, K.M.Xoliqberdiev “Pedagogika” T., “O’qıtıwchi” 1998 yil

2. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o‘qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
3. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlang‘ich sinflarda qog‘ozdan amaliy ishlar. O‘quv-metodik qo‘llanma. T.: Navro‘z. 2013-yil.
5. R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov, A. Perdeyev. Tálimde innovciyalıq texnologiyalar. Ámeliy usınıslar. T.: Uqip, 2008-jıl
6. R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov, A. Perdeyev. Tárbiyada innovciyalıq texnologiyalar. Ámeliy usınıslar. T.: Uqip, 2008-jıl.
7. J. G'. Joldasev, S. Hasanov. Pedagogikalıq texnologiyalar. Oqıw qollanba T.: 2009 -jıl.

II-MODUL. Texnologiya sabaqların shólkemlestiriw metodikasi

14-Tema: Miynet tálimi hám tárbiyasınıń tıgız baylanıshlıgı.

Reje:

1. Miynetke munásibet. Miynet tálimi hám tárbiyasınıń tıgız baylanıshlıgı hám olardıń ózine tán tárepleri.
2. Miynet tálimi hám tárbiyasınıń tıgız baylanıshlıgı hám olardıń ózine tán ózgeshelikleri.
3. Integraciyalasqan tárbiyalıq tádbirlerdiń natıyjeliligın asırıw faktorları.

1. Miynetke múnásibet. Miynet tálimi hám tárbiyasınıń tıgız baylanıshlıgı hám olardıń ózine tán ózgeshelikleri.

Ulıwma huqıq teoriyasında huqıqlıq qatnaslar nızamdı shaxslar arasındağı huqıq normaları menen wazıypalarına baylanıshlı belgili bir nızamdı faktilerge tiykarlangan qatnaslar anıqlanadı.

Miynet qatnaslarına qatnasıushılar árdayım miynet nızamı tiykarında xareket etedi. Miynet xuqıqınıń pánin quraytuğın hámme sociyalıq qatnasıqlar xárqashan miynet qatnaslarında kórinetuđın miynet basshılıgınıń normalarımen retlestiriledi.

Miynet Eńbek qatnaslarınıń hár kategoriyasınıń mánisi jađınan ózbetinshe xuqıqıy tábiyatı bar, olar mámleketlik normativlik aktilerdiń tásir etu nátijesinde payda boladı.

Xámmege birdey tanılatuğın hám miynet xuqıqınıń normalarımen retlenetuğın sociyalıq qatnaslardıń tiykarđı túrleri:

- Miynet qatnasıqları;
- Kásipkerler menen qızmetkerlerdiń basqa wákillik organları menen jumıs berushiler arasındağı shólkemlestiriushilik, basqarıushılıq qatnaslar;
- Jumıs menen támiynleu boyınsha xuqıqlıq qatnaslar;
- Jumıs ornında kadrlardı tayarlaw hám qayta tayarlaw turısındağı qatnaslar;
- Miynetti qorğandı baqlauğı baylanıshlı xuqıqlıq qatnaslar;
- Miynet dauların sheshudegi processualıq xuqıqlıq qatnaslar.

Miynet xuqıqın qollanu nátijesinde payda bolatuğın xamme qatnasıqlardı miynet qatnasıqlarına kirgizuge boladı.

Miyneti xuqıqınıń máni menen ózegi - xızmetkerlerdiń miynet qatnasları.

Olardıń basqa qatnaslardan ayırmashılıgı - bul qatnaslar jumısshınıń óndiriste miynetti qollanu nátijesinde payda bolatuğın xuqıqlıq qatnaslar retinde kórinedi, sebebi miynet

procesinde oǵan nızam normaları qollanıladı. Nátijesinde xızmetker miynet taraında belgili bir xuqıqlar menen minnetlerge ie boladı.

Miynet qatnasları úzilissiz jalǵasatuǵın bolǵanlıqtan, is-xáreket yamasa tapsırma taúsılǵan uaqıtta ol taúsılmaydı. Bul qatınas basqa azamatlıq-xuqıqlıq qatnaslardan ózgeshelenedi. Azamatlıq-xuqıqlıq qatnaslar tapsırma, kelisimshárt, avtorlıq kelisim taúsılǵan uaqıtta taúsıladı. Miynet qatnasları úzliksiz hám belgilengen tártipte jalǵasadı.

Miynet qatnaslarınıń ózbetinshe pání bar, usı sub'ektlerdiń xuqıqları menen minnetleri miynet qatnaslarınıń mánin quraydı.

Miynet qatnasları sociyallıq qatnasıqlardıń xuqıqıy belgisi retinde xızmetker menen jumıs berushi arasında payda boladı.

Miynet xuqıqlıq qatnaslarınıń ózgeshelikleri.

Miynet qatnasları - bul xızmetker menen jumıs berushiniń arasındaǵı erikli qatınaslar, oǵan sáykes xızmetker belgili bir kásiplik, biliktilik, lauazım boyınsha ishki miynet erejelerine sáykes kásiporında óziniń minnetlerin atqaruǵa úyrenedi, al jumıs berushi onıń negizinde tóleuge mindetlenedi. Miynet xaqında nızamlar menen basqa da normativlik aktiler, shólkemlesken shárt hám miynet shártiniń talapları hám qollanıstaǵı nızamshılıqqa sáykes tiisli miynet sharaların jasau.

Miynet qatnaslarınıń sub'ektleri retinde bir jaǵınan xızmetker ekinshi jaǵınan jumıs berushi bolıp tabıladı hám olardıń xáreket qabiletiligi menen xáreket qabiletiligi bolıı kerek. Sonda ǵana miynet qatnasları ornatıladı. Nızamshılıqqa sáykes, belgili bir jasqa tolǵan, jumıs berushimen, shetellik puqaralar menen jii puqaralıǵı joq adamdar menen miynet eńbek shartı ielengen Ózbekstan Respublikasınıń puqarası - jumısshı (QK 14-babı). Ekinshi jaǵınan, nızamlarda kózlingen jaǵdaylarda kásiporınlar, mákemeler menen shólkemder , sonday-aq 18 jastan asqan adamlar miynet qatnaslarınıń sub'ektisi bola aladı (QK-tiń 15-babı).

Miynet qatnasları puqaralıq xuqıq taraındaǵı sabaqlas miynet qatnaslarınan keyingi belgiler boyınsha ózgeshelenedi:

birinshiden, miynet qatnasları pání xárdayım kásiporınıń miynet shólkemine kiredi, bul puqaralıq-xuqıqlıq qatnaslarda bolmaydı;

ekinshiden, miynet qatnaslarınıń sub'ektisi xızmetkerdiń atqaratuǵın jumısı onıń naqtı minnetimen baylanıslı bolatuǵın qoǵamlıq miynet procesiniń ózin tikkeley kórsetedi. Kerisinshe, puqaralıq-xuqıqlıq qatnasdardıń pání - bul menshikke aynalǵan miynettiń nátijesi;

úshinshiden, xızmetker kásiporınıń ishki miynet iskerligine baǵınıńqı miynet minnetlerin atqaradı hám tártipti buzǵanı úshin juap beredi;

tórtinshiden, xárekettegi miynet nızamshılıǵına sáykes, xızmetkerdiń miynetin shólkemlestiriú hám onı qorǵau jumıs berushiniń minneti bolıp tabıladı. Azamatlıq xuqıqlıq qatnaslarda puqara óziniń miynetin shólkemlestiriúdi de qorǵaydı.

besinshiden, eger miynet qatnasları úzliksiz sıpatta bolsa, puqaralıq miynet qatnasları tapsırmada, kelisimshartta yamasa avtorlıq kelisimde kórsetilgen jumıs taúsılǵan uaqıtta tacsıladı.

Miynet qatnaslarınıń naqtı máni bar, ol usı qatnas sub'ektleriniń xuqıqları menen minnetlerinde, sonday-aq olardıń xuqıqlıq mártebesinde kórinedi. Ol xızmetkerdiń quqıqtıq mártebesin anıqlaytuǵın mártebemen anıqlanǵan xuqıqlar menen minnetler menen kepillikler jınaǵına turadı. Konstituciyaǵa sáykes, xızmetkerdiń erkin jumıs ornın tańlauı, kelisilgen jumıспен baylanıstı jumıstı orındauı jáne zań buzushılıqlardan qorǵau xızmetkerdiń xuqıqlıq mártebesiniń ajramas bólegi bolıp tabıladı. QK-niń 170-babına muapıq xızmetker óz minnetlerin xadal hám ar-hújdan menen kerek. Sonimen birge, nızamdı tiykar bolmaǵan uaqıtta xızmetkerdiń miynet funkciyasın belgili bir kásipke, biliklilik lauazımına muapıq ózgerituge jol berilmeydi, sebebi miynet jaǵdayları tek nızamshılıqta belgilengen tártippen ózgeritilui múmkin. Miynet shártinde anıqlanǵan xızmetkerdiń miynet xızmeti onıń tiykarǵı shártleriniń biri retinde áximiyetli.

Miyneť qatnaslarınıń qalıplesui, ózgerui hám toqtatılıu miyneť nızamshılıǵında gózlingen nızamdı faktilermen tikkeley baylanıslı. Nızamdı faktiler olardı qurudıń, ózertudıń hám joq etiudıń tiykarı bolıp tabıladı. Eń dáslep, miyneť qatnasları miyneť shártinde tiykarlanadı.

Nızamda gózlingen jaǵdaylarda, miyneť qatnasları miyneť shártiniń ózgerui nátiyesinde ózgertilui múmkin. Nızamda muapıq miyneť shárti táreplerdiń kelisimi boyınsha ózgeriledi. EK-niń 92-babına muapıq xızmetkerdi basqa turaqlı jumısqa ózertuge, yaǵni oǵan basqa kásipke, biliklikke, xızmetke baylanıslı jumıstı onıń kelisimi menen beruge ruxsat etiledi. Xızmetkerdiń kelisimisiz basqa jumısqa uaqıtsha ózertuge tek óndiris lazımlıǵın yamasa onıń bos júrii sebebinen jol beriledi (EK 95-babı). Miyneť shártiniń talapları táreplerdiń kelisimi boyınsha (EK-tiń 93-babı) yamasa xızmetkerdiń baslaması boyınsha (EK-niń 94-babı) basqa jumısqa ózgertilui múmkin. Miyneť qatnasları nızamshılıqta belgilengen tártip penen miyneť shártin buzumen jumaqlanadı (EK-niń 97, 98, 99, 100, 106-bapları).

3. Integraciyalasqan tárbiyalıq is-ilajlardıń nátiyeleǵin arttırıu faktorları.

Xazirgi jaǵdayda oqıtuda pándi integraciyalauǵa jetkiliksiz keuil bólinude. Fizika hám elektrotexnika, ximiya hám materialtanu siyaqlı pánler orta arnauı, kásilik bilim berudıń oqu baǵdarlamalarında ózara baylanıspaǵan túrde oqıtıladı.

Máseleni sheshiw boyınsha ilajlar tiisti oqu rejelerinde atalǵan pánlerdi oqıtu uaqıtı yamasa pánlerdiń mánisin ishki tárepten úylestirumen shekleledi. Onı uluma sheshu úshin studentlerdiń bilim muǵdarınıń joqarı bolıu qorǵay otırıp, oqu pánlerin integraciyalaudıń kerekli jaǵdayların, formaların, mazmunın hám quralların jasau lazım.

Xazirgi didaktika akademiyalıq pánlerdi integraciyalaudıń birqatar usılların usınadı, biraq bul procestiń uluma qabıllanǵan mánisi, forması menen quralları ele islingen joq. Kóplegen oqıtushılar bilim berudegi integraciyalıq procesti izertleu barısında aldınıǵı bilimlerdi integraciyalau tusiniklerin qoldanadı.

Bul integraciyanıń dáslep aldınıǵı sektorlarda bolıp, sonnan keyin pedagogika taraunda taraluimen túsindiriledi. Oqu pánleriniń ilimiy pánlerden ayırmashılıǵı bar ekenin túsindiriu lazım. Bul ayırmashılıq olardıń mánisinen ǵana emes, sonıń menen qatar bilim formasınan, tereńliginen kórinedi.

Akademiyalıq ilimdi izertleudıń maqseti oquushını ilimdegi ob'ektivti jańalıq penen tanıstıru emes, onıń boyında sub'ektivti jańalıǵı bar bilimdi qalıplestiriu. Sonlıqtan akademiyalıq pánlerdiń integraciyası ilimdegi usı proceslerden ayrıqsha.

Usı kózqarastan integraciya pánlerdi saralauǵa baylanıslı oqıtu sistemasınıń kemshiliklerin tarixi quramǵa kiretuǵın pánlerge dúzetuge baǵıtılǵan ózara baǵımınlıqtań forması retinde qarastırılıu múmkin. Oqu pánlerin integraciyalaudıń didaktikalıq sıpatı xár túrli pánler boyınsha jańa bilimdi qalıplestirudıń tusiniklik qurılısı menen usılların anıqlauǵa múmkinlik beretuǵın pedagogikalıq is-xárekettiń tártibi menen nızamlıqların rauajlandırıu lazımlıǵı menen anıqlanadı. Tar mánisinde pánlerdi integraciyalau pánler menen ilimiy bilimler sinteziniń ajralmas bóligi bolıp tabıladı.

Oqu pánlerin integraciyalaudıń tiykarǵı maqseti - sub'ektivti jańa bilimdi sintezdeu, al integraciyalıq procestiń bastı minneti - sub'ektivti jańa ilimiy bilimdi sintezleuge baǵıtılǵan pedagogikalıq texnologiyalardı rauajlandırıu.

Oqu pánlerin integraciyalanǵan oqıtudaǵı jańa sub'ektivli bilimlerdiń sintezi qalay júzege asadı? - Sorau payda bolıu múmkin. Didaktika integraciyanıń xártúrli formaların usınadı, mısalı, xártúrli pánlerdegi oqu materialların bir kursqa biriktiriu. Biraq, pedagogikalıq tájiribe kórsetkendeı, bunday formalar jetkilikti dárejede nátiyeli emes. Biz tarixiy túsinikten bilim beru sistemasınıń quramına kirgen pánlerdi oqıtıw sistemasın saqlawdı qollaymız. Pánler salıstırmalı túrde ǵárezsiz bolıu kerek, sebebi xárqaysısı óziniń tili, tusiniklik apparatı, metodikası, , izertleu páni hám tusiniklerin bar jeke ilim taraunda bildiredi.

Sonıń menen birge olardı bir-biri menen baylanıstıra izertleu múmkinliklerin iske asıru lazım. Bul múmkinlik, onıń ishinde pánler aralıq usıl arqılı beriledi. Onı pánlerdi integraciyalau forması retinde de, sub'ektivli jańa bilimdi sintezleu usılı retinde de kóruge boladı. Pándep aralıq auldı uluma hám arnalǵan pánlerdi integraciyalaudaǵı pedagogika iliminiń eń ańsat baǵıtı retinde

qarastıramız. Biz akademiyalıq pánlerdi integraciyaladıń nátiyesi pánler ózara baylanıssız oqıtılğan uaqıtta qalıplese almaytuǵın jańa subektivli bilimlerdi aliw degen ideyaǵa súyenemiz.

Ilimde jańa bilimderdiń pándep aralıq sintez procesi júdá áste júredi, geyde birneshe onlaǵan jıllarǵa soziladı. Oqu procesinde muǵalim oqushını sub'ektivli jańa bilimge «xártúrli pánler boyınsha burın alǵan bilimleri tiykarında bir yamasa birneshe sabaqlarda, bálki minutlarda» ákelui »kerék. Yaǵnıy, bilimdi beru úshin emes, onıń sintezi úshin sharayat jasalu kerék. Usı tapsırmanı atqarudıń texnologiyalıq usıllarınıń biri - bilimdi bir taraudan ekinshi tarauǵa ózgeritiu, bul pándep aralıq baylanıstı qoyudıń tiykarǵı bólegi. Bilimniń qálegen ózgersi sub'ektivli jańa bilimniń sintezine ákelmeytuǵının tusinu lazım. Bunı isleu úshin bul bilimdi audaru kerék.

Bilimniń inversiyası keyingi proceslerdi óz ishine aladı: studenttiń aqıl-oy xáreketin belsendiru maqsetinde bilimdi bir pánnen ekinshi pánge auıstıru sıpatlamasınıń ózgerui; ilimiy bilimniń ózara ǵárezsizligin tárbiyalıq minnetlerge aynaldiru; oquushınıń dóretiushilik qáiletleriniń kásibi baǵdar qurum támiynleytuǵın pándep aralıq bilim menen ilimdi iyeleu nátiyeligin anıqlaw.

Inversiyanıń mánisi keyingi mısalda túsindiruge boladı. Inversiya nátiyesinde I.Nyuton ashqan mexanika nızamları haqqında bilim usı kúnge shekem mektep fizikası kursında texnikalıq hám texnologiyalıq ob'ektilerge qollanıladı hám politexnikalıq túrde usınıladı. Bul bilim basqa ob'ektilerge ózgeritilgende, ol basqa baǵıt aladı hám basqa kásibi minnetlerdi sheshuge xızmet etedi. Mısalı, fizikanı oqıtiw metodikasında ózgeritilgen fizika haqqında bilim kerı, bolajaq fizika mugallimlerin tayarlauda kásibi bilimge aynaladı. Pánler xaqında bilim bolajaq injenerdiń arnaulı ilimleri menen oqu barısında kásiplik bilimge aynaladı. Eger bunday ózgerisler jariyalanbasa hám uliwma hám arnawlı bilim kásiplik xızmetke qollanılasa, olar bolajaq injenerge kásiplik bilim emes, propedevtikalıq áhmiyeti bar xabar retinde ǵana qatnaslı boladı.

Uliwma bilim beriwdi, uliwma texnikalıq hám arnawlı ilim kategoriyaların integraciyalaw múmkinlikleri olardıń mánisi óz ishine alǵan, sebebi ol tabiyattaǵı ózgeshe qorshaqan orta xaqında bilimdi bildiredi.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o'qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlang'ich sinflarda qog'ozdan amaliy ishlar. O'quv-metodik qo'llanma. T.: Navro'z. 2013-yil.

15- Tema: Applikasiya hám mozaika menen jumıs sabaqların shólkemlestiriw metodikasi

1. Applikasiya hám mozayka kórkem óneri haqqında túsiniw.
2. Applikasiya hám mozayka menen jumıs islew texnologiyası.
3. Applikasiya hám mozayka menen jumıs sabaqların tuwrı shólkemlestiriw talapları.
4. Applikasiya hám mozayka jumıslarınıń oqıwshılar tárbiyasındaǵı áhmiyeti. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaları.

Tayanış túsiniwleri: applikasiya, mozayka, jumıs islew texnologiyası, dekorativ applikasiya, geometriyalıq formalı applikasiya, syujetli applikasiya, tematikalıq applikasiya, kórkem applikasiya.

Applikaciya – kórkem shıǵarmani jaratiwdıń eń ápiwayı hám ańsat usılı bolıp, onda súwrettiń analiz tiykari saqlanadı. Bul applikaciyadan tek bezew maqsetinde ǵana kórgizbeli qurallar, túrli oyın ushın qollanbalar, oyınshıqlar, bayraqshalar, suvenirler, diywallı gazetalar, stendler, kartına, naǵıs hám basqalardı jaratiwda da keń qollanıw imkaniyatın beredi.

Applikaciya túsiniǵı ózgesheligi hám materialına qaray túrli-túrli orınlanıw texnikasınıń uqsaslıǵı menen birlesken kórkem shıǵarmalardı sáwlelendiriw usılların óz ishine aladı.

Dekorativ applikaciya – bul naǵıs, gúller quramınan payda bolıp, ayırıqsha-ayırıqsha súwretlerden payda bolıwshı predmetler, hádiyse, háreketlerdiń bir-biri menen baylanisın sáwlelendiriwshı syujetten ibarat bolıwı múmkin.

Applikaciya 2500 jil aldın kóshpeli xalıqlarda payda bolǵan. Applikaciya menen bas kiyim hám turar jaylar bezetilgen. Bul jumısta olar teri, moyna, pal`tolardan paydalań`an.

Applikaciya barlıq xalıqlarda túrli-túrli metodlardan tayarlań`an. Misali: túrli qabırshaq, moyna, gezeleme hám t.b.

Tek ǵana XVI-ásirge kelip adamlar qaǵazdan applikaciya islewdi úyrenen. Bul jumıs penen ótken dáwirdiń ataqlı dóretilwshı-jazıwshıları da shuǵıllań`an. Máselen: Xristian Anderson óz ertekleriniń motivleri tiykarında qaǵazdan applikaciya qiyadı.

Házirgi kúnde applikaciya xalıq dóretilwshiliginde júdá keń tarkalǵan. Applikaciyanıń eń jas túri fozistika bolıp esaplanadı.

Applikaciya menen shuǵıllanıw oqıwshılardıń hár tárepleme rawajlanıwında úlken áhmiyetke iye. Applikaciyada islew dóretilwshiliktiń rawajlanıwına, fantaziyanı bayıtıwǵa járdem berip, kúsh-ǵayrat hám sabir-qanaatin bekkemleydi. Qol miyneti sabaqlarında qaǵaz hám materialǵa islew beriwde oqıwshılardıń dúnya hám adamlarǵa bolǵan kórkem kóz-qarasın ósiredi.

Oqıwshılar islep atırǵan materiallarǵa únemlilik penen múnásibette bolıwı, óz jumısların qalıplestiriwde bilimleri, materialdı sverkilew waqtında únemli paydalınıwı hám jumıs ornın taza saqlawı tiyis.

Applikaciyada materiallar menen birge jaqsı qurıtılǵan ósimlik tuqımları, shańǵalaq hám sol siyaqlılardan da paydalanıladı.

Applikaciya islegende tiykarǵı itibar uliwma komplekciyaǵa qaratılıwı tiyis. Jaqsı oylap isleńen komplekciya, yaǵniy súwretlew tiyis bolǵan nárselerdi jayǵastırıw, applikaciya jetiskenliginiń girewi bolıp esaplanadı. Eń ápiwayı applikaciya – bul geometriyalıq figuralardan isleńen applikaciya. Ornament applikaciya - aylana qabat ishine bir-birin tákirarlawshı naǵıslar bolıp tabıladı.

Geometriyalıq formali applikaciya

Orınlanıw texnikasına qaray applikaciyanıń eń ápiwayı túrleriniń biri geometriyalıq formali applikaciya bolıp esaplanadı. 1-3-klass oqıwshıları geometriyalıq formali applikaciyalardı orınlawda tómendegi bilimlerdi ózlestiredi.

1. Geometriyalıq formalar: kvadrat, tuwri múyesh, úshmúyesh, aylana, qaǵaz bóleginen hám ólshew ásbaplarınan paydalaniw haqqındaǵı bilimlerin tereńlestiredi.

2. Súwret sabaqlarında sheńber, kvadrat, organometrler dúziw boyınsha iyelegen bilimlerin tereńlestiredi.

3. Ayırım predmetlerdi, detallardı talqılap, geometriyalıq formalarđ oylap tabıwdı úyrenedi. Máselen: arsha teregi júkleńen mashına.

4. Balalardan «kóp», «kem», «uzinına», «enine», «bólek», qatlamlar, eki bólekke qırqıladı, «tört bólekke» hám «teń bóleklerge» siyaqlı túsinińlerin bekkemleydi.

5. Balalar reńlerdiń bir-birine durıs keliwin tańlawdı úyrenedi, olardıń estetikalıq qızıǵıwshılıǵı ósedi.

Geometriyalıq figuralı applikaciyalardı dekorativ ornament, predmet, syujetli applikaciya sipatında da qollanıw múmkin. Geometriyalıq figuralardan predmetli applikaciya islewge boladı.

Balalardıń predmetlerdi sheksiz pikirlewi, rawajlandiriwi ushin, bizdi qorshap turǵan nárseler: úy, arsha, terek, mashina, posuda, jániwarlar, gúller hám sol siyaqlılardı hár túrli dárejede geometriyalıq figuralar menen súwretlewge boladı.

Oqıwshılar tárepinen tayarlań`an applikaciýalar ana tili hám matematika sabaqları ushin ájayıp didaktikalıq material bolıp, oqıwshılar sóylew tilin óstiriw quralı bolıwı hám olardıǵı predmetler forması, reńi haqqındaǵı túsinikleriniń baytılıwında da paydalanılıwı múmkin. Bunday applikaciýalar menen islew oqıwshılarda cirkul` menen islew hám oniń járdeminde sheńberdi bóleklerge ajiratiw jumislari úyreniledi.

Kóp reńli applikaciýalardı qiyiw úlken quramalı is bolıp, súwretti bóleklerge ajiratiw menen baylanisli boladı. Bul túrdegi applikaciýanı orinlawda fondı tiklew áhmiyetli bolıp sanaladı. Fon súwretlenetuǵın predmetler reńi ash reńde bolıwı tiyis. Sebebi predmet ashıq hám jaqtı bolıp kórinedi. Formasına qaray ornamentler sheksiz hám shekleńen bolıp ekige bólinedi. Sheksiz ornamentti qurawshı ayırım elementler ritmikalıq yamasa simmetriyalıq almastirip turadı.

Bul elementlerdiń reńi hám forması bir qiyli bolıwı kerek. Shekleńen ornamentler bir forma kvadrat, tuwri múyesh, aylana hám sol siyaqlılardıǵa jaylasadı.

Syujetli applikaciya

Syujetli applikaciya konstrukciyasına qaray ápiwayi hám quramalı bolıwı múmkin. Quramalı syujetli applikaciya ertekler, gúrrińler hám sol siyaqlı islerde illyustraciya sipatında jasaladı. Eger syujet tayar halında bolsa, súwretlerdi aldinnan belgilep qiyiw múmkin.

Tematikalıq applikaciya

Tematikalıq applikaciya belgili mazmundı sáwlelendiriwi tiyis. Ol kórkem shıǵarma ushin illyustraciya, applikaciya, plakat bolıwı múmkin. Kórkem tematikalıq applikaciya jumisi predmetler formasın, tiykarǵı prezentaciya bólimleriniń óz-ara baylanisin, kórinis hám nárselerdiń kólemin, reńin, kóleńke hám jaqtı túsetuǵın táreplerine reń berip kórsetiw siyaqlı islerdi óz ishine aladı.

Kórkem applikaciya

Kórkem applikaciya tematikalıq islerdegi miynet etiwdi ǵana emes, al barlıq waqıttaǵı tayarlıqtı da talap etedi. Miynet sabaqlarında applikaciya islerin orinlaw texnikası úyreniledi. Kórkem applikaciýadan bayramlarda taxtashalar, tuwilǵan kún ushin kitaplar islewde qollanıwǵa boladı. Máselen: 8-mart bayramı, Nawriz, Gárezsizlik kúni, Konstituciya kúni, Jańa jil, 1-sentyabr` «Bilimler kúni»ne baǵışlań`an, 9-may «Eslew kúni»ne arnalǵan nárselerdi soǵıw. Mırátnamalar da sol siyaqlı tayarlanadı.

Bekkemlew ushin sorawlar:

1. «Applikaciya» - Orta Aziyada qashannan baslap payda bolǵan hám olarda neler sáwleleńen.
2. Ornamentli applikaciya degende neni túsinesiz.
3. Syujetli applikaciya menen tematikalıq applikaciyanıń ayirmashılıǵı nede.
4. Material, yaǵniy gezlemelerden isleńen «quraq» applikaciya túrine kireme.
5. Ertek tiykarında applikaciya isleń.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o`qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o`qitish metodikasi. O`quv qo`llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlangıch sinflarda qog`ozdan amaliy ishlar. O`quv-metodik qo`llanma. T.: Navro`z. 2013-yil.

16-Tema: Qağaz hám karton menen jumıs sabaqlarınıń mazmunın shólkemlestiriw metodikası

1. Qağaz hám karton haqqında mağlıwmat.
2. Qağazdıń óndiristegi ornı. Qağaz hám karton túrleri hám qásiyetleri.
3. Qağaz hám kartongá islew beriw usılları.
4. Qağaz hám karton menen jumıs texnologiyası.
5. Jumıs ornın shólkemlestiriw talapları. Texnika qáwipsizligi qağıydaları.

Tayanısh túsinikleri: qağaz, karton, kartongá islew beriw usılları, texnika qáwipsizligi qağıydaları.

Qağaz hám karton menen islew sabaqlarınıń tiykarǵı qásiyetleri sonda, bul sabaqta buyumlardıń ulıwma kórinisindegi jıynalmalı, sizilma hám buyımniń úlgi yaki tek texnikalıq súwret hám sizilmalardan paydalanıladı.

Oqitiwshi oqıwshılardıń jıynalmalı sizilmani oqıwǵa, sizilma hám úlgiden barlıq detallardı, olardıń olshemin aniqlawǵa hám hár qaysi detaldı mustaqıl belgilep aliwǵa úyretedi. Oqitiwshi oqıwshılardıń úlgi hám miynet sabaǵındaǵı sizilmani kórsetip, balalar menen maketti jasaw ushin neshe detall tayyarlaw kerekligin, olardıń ólshemi, formasi qanday bolıwın aniqlaydı.

Balalar sizilmaǵa qarap tuwrı múyish, úshmúyish formasında ekenliklerin aytadı.

Qağaz hám karton menen islew shiniǵıwlarına oqıwshılar aldınan quyidegishe tayyarlık kóredi: stoldiń ústine qağaz jazıp barıladı, is ushin kerekli is quralları hám materiallardı hár bir mashǵulat axirında oqıwshılar keyini mashǵulatta kerekli bolatuǵın nárselerdi jazıp aladı.

Oqıwshılar islep atırǵan materiallarǵa tejemkerlik penen múnasebette bolıwları, óz jumisin rejelestire aliwları, ónimli paydalanıwları sol menen birge is jayların taza hám azada tutıwları kerek.

Barlıq pánlerde qollanılganı siyaqlı miynet sabaqlarında ham tálimniń kórsetpeli qurallarınan paydalanıladı. Miynet sabaqlarında túrli xil úlgi, súwret, sızıq sxematik úlgi, túrli predmetlerdiń sonday-aq, texnik qurallardan paydalanıladı. Joqarıda aytip ótkenimizdey, «Qağaz hám karton menen islew» mashǵulatlarında oqıwshılar qağazdı buklew joli menen túrli xil nárselerdiń formasın jasawdı ham úyrenip baradı. Ane sonday mashǵulatlar dawamında oqitiwshi quyidegi kórsetpeli qurallardan paydalanıwı múmkin. Sonı menen oqıwshılar bul kórgizbelerdi jasaw basqıshlarına rioya qılǵan halda, sabaq dawamında jasawları hám múmkin.

1. «Lala» kórsetpeli quralı (1-súwret).

Jasaw basqıshları:

1-basqısh: Reńli qağazdan kvadrat qırqıp alıladı. Onıń dioganalları boyınsha buklew, búkleńen qağaz dóppi formasına keltiriledi.

2-basqısh: Buklewden hasil bolǵan úshmúyishtiń pástki, tiykar tárepindegi eki ushi joqarıdagi ushinshi ushına qarap oǵan jetkizdirilip búklenedi. Ane sonday arqa tárepindegi eki ushi ham ushinshi ushına qarap búklenedi.

3-basqısh: Hasil bolǵan formanıń sheti ortada hasil bolǵan sızıqqa taman buklenedi. Formanıń arqa tamani ham sonday búklenedi.

4-basqısh: Axirǵı búkleńen formalardıń hár biri arqa tárepine qaytarıp búklenedi. Búkleńennen soń olardıń ushları bir-birine qaytarıp qosıladı. Keyin formanıń pástki ashıq tamanidan áste puflenedi. Formanıń joqarı bólimindegi ushları bolsa arqaǵa qaytarıp búklenedi. Nátiyjede lala formasi hasil boladı. Lalaniń bandini basqa qağazdı cilindr formada orap, oni lalaniń pástki, puflınen bólimine kiritip qoyıw menen ámelge asiriladi. Bul bandke lalaniń japıraǵın, ğunshasin ham jabıstırıp qoyıw múmkin.

2. «Xorazsha» kórsetpeli quralı (2-súwret).

Jasaw basqıshları:

1-basqısh: Kvadrat formadaǵı reńli qağaz alıladı hám onıń barlıq ushları kvadrat ortasına qarap búklenedi.

2-basqish: Hasil bolgan kvadrattıń arqasi óshirilip, onıń ushlari ham kvadrat órtasına jetkizip búklenedi. Sonday is jáne bir márte orinlanadi.

3-basqish: Hasil bolgan kvadrattıń ushlari ortaǵa jetkizip búkleńen tárepiniń arqasına aynaldiriladi hám onıń qarama-qarsi ushlarindagi formalar tórtmúyish formada sirtqa búklenedi.

4-basqish: Kvadrattıń sirtqa búklenmegen eki ushınan uslap oni sirtqa qaratip aynaldırılsa, qorazsha hasil boladi. Soń hasil bolgan bir ushin búklew menen xorazshaniń tumsıǵın hasil qiliw múmkin.

Solay etip, hár bir formanıń dúzilis basqishlari dógerek tiykarında orinlanıwi kórsetiledi. Orinlangan formalardıń mazmuni haqqında aytiladi. Bul formalardan ertek, hikaya qatnasıwshilari yaki qahramanlari kórinisinde paydalanıw múmkinligi tusindiriledi.

Adamlar ásirler dawamında óz yadlarını suyekke tasqa haywanlar terisine jazıp qaldirǵan. Pikirler tiykarǵı shártli belgilar menen dalilleńen. Dáslepki kitaplar koyalar bolıp uqıplı adamlar onlaǵan awshiliq qural- jaraqlari toǵay ham dalalarda jasawshi haywanlardıń súwretlerin oyıp islegen, jazıwdıń daslepki sistemasi **piktografiya** delinedi.

Piktos: grekshe, suwret degendi ańlatadi. Suwret túrli mánilerdi de bildiriwi mumkin. Adamlar jazıwlardıń daslepki kórinislerin ilay plastinkalarda súwretlegen. Dajla ham Fortta ilay plastinkalar tayarlaǵan belgi tusirilgennen keyin qaliplerge salıp pisirilgen. Ilay plastinkalar yashiklerge jaylastirilǵan, bul kitaplardıń úlgisi házirge shekem saqlanıp qalǵan. Ayyemgi Hindistanda jazıwlar palma japraqlarınan eskiz qırqılıp tush penen jazılǵan. Bul plastinkalar taxtashalar arasına bekkemlenip kitap halına keltirilgen. Novgorod ruslari qayın qabıǵında jazılǵan.

Ayyemgi grekler mum kitapların payda etken. Qara ham sari mumlar polat shopler ushi menen jazılǵan bolsa, yakinshi domalaq ushi menen óshiriwi kerek. Bul mumnan jasalǵan kitaplardan uzaq muddet paydalanıw jazıwdı óshiriw ham qayta jazıw júda ańsat bolǵan. Misrlilar jazıw materialların papirus deb ataǵan qamis tamirina jazılǵan. Bul ósimlikdiń boyı 4 metr bolıp, tamiri japıraqsız jumsaq bolǵan.

Bunnan misrlilar, gerekler, rimliler paydalanıp kelgen. Fergamiyan kitap shama menen eramızdan III asirde Aziyadaǵı ayyemgi qala Permagoda payda bolǵan. Ol haywanlar terisinen tayarlangan bul juda quramalı ancha kóp miynet qılıp kelgen. Eramızdan V asirde uzaq Shıǵıs mamleketleri shayıǵa jazıw suwret bolǵan, bulda qimmatbaha material bolıp madiniyat rawajlangan sayın jazıw ushin talap artıp barǵan. Alimlerimiz qaǵazdı birinshi marte jipek tayarlaǵan waqıtta payda bolǵan dep boljaydı. Bambukdan tayarlangan qaǵazdıń ustası atı belgisiz, bir qansha arzan buyımnan tayarlanatuǵın qaǵaz barshe mamleketlerde keń qollanıla baslaǵan. Biraq qaǵaz tayarlawdıń bul barısı ónimsiz edi, qaǵazǵa bolǵan talap barǵan sayın arttı. Keyinirek buyım maydalawda tastan paydalanıw baslandı. Sonıń ushin qaǵaz tayarlaytuǵın karxanalar qaǵaz digirmanlari dep ataldı. Evropada XV asirde kitap basıw payda etilui menen qaǵazǵa bolǵan talap artıp belgili islep shıǵarıw bul talaplardı qandiriwǵa ázilik qıldı.

XVIII Francuz Nikola Lui Lobar payda etken samogerpka – birinshi qaǵaz mashinasi jaratıldı. Bul mashina hámlika ornatılǵan micop bolıp qaǵaz massası dógeriginde toqtawsız aylanıp turǵan, jipdegi qaǵaz suzip aliwshi dońgelek jardeminde mis talalarini' juqa qaplami qalǵan. Tordıń garizantal bolimi hámlik bolıp qaǵaz lenta oralǵan, tayar qaǵaz lenta hámleńkadan alınıp qurǵatılǵan.

XIX asirde saksoniyalıq toǵıwshi Koler birinshi bolıp qaǵaz tayarlawda eń arzan buyımdı maydalaw usilini tawadı. Aǵashtan isleńen qaǵazdıń gezlemeden isleńen qaǵazǵa qatnasına pisiklegi kemirek bolıp jaqtılıq tásirinde bolinedi. Jariq massadan cellyulozani ajratıwǵa 1657 jilda inliz ximigi F. Xautan muwapiq boldı. Ol aǵash massasına issi kaushik eritpesi menen islew berdi. Kaǵaz massası aǵash cellyuloza hám toltirgishlar (bar, buyaw elementleri, jelimler) den ibarat.

Cellyuloza qanshaliq kóp bolsa, qaǵazdıń sipati ham sonsha joqari boladi. Qaǵaz niqap islep shıǵarıwda aǵash pakal (saman) jip gezleme eski isletilgen qaǵaz (maklatura) esaplanadi. Gezlemeden qaǵazdıń kimbatbaha hám arnawlı túrleri islep shıǵarıwda paydalaniladi. Isletilgen eski qaǵazlardan túrli túrdegi qaǵazlardı islep shıǵarıwda jaxsi xam-ashya esaplanadi. Paxaldan

kartondan, oram qağazlar tayyarlaydi. Paxal hám qağazdan qağaz islep shıǵariw úsh cellyuloza tiykarǵı xam ashıyo alinadi.

Qağaz islep shıǵariwda quramali texnologiyaliq proces bolip, onda túrli xam ashıyo ximikatlar isletiledi. Cellyuloza qağaz kambinati túrli karxanalar kompleksi bolip, ol aǵash ambari, qağaz fabrikasi, smola hám aǵash zavodin óz ishine aladi. Keyińi jillarda mustakilligimiz sharapati menen paxallardan qağaz tayyarlawǵa jolǵa koyilmakda.

Kimbatbahali kombinatga kelgen 1 m 20-25 sm kilip kirkilip olar balans dep ataliwshi pustlok shiliwshi sharayatlarǵa ótedi. Kağaz massasına asbec kosiw arkali otqa shidamli karton gpis kosilǵanda kurgak shtukaturka listleri tayarlanadi. Qadimgi qağaz suwda námlenedi, hám ańsat jirtiladi, odan tayarlagan fibra bekkem hám jeńil bolǵanligi ushin ǵilof chemodan hám baska narseler jasaydi. qağazdan túrli oyınshiklar xana bezekleri, arnawli maddalar kosilganda izǵar ótkiziletuǵın qağaz sút ónimleri ushin idislar jasawda paydalaniladi. Har jili qağazdıń jańa túrleri islep shıǵarilmakta.

Kağaz hám karton tek poligrafiya sanatinde emes balki xalk xojaliginan hámme tarmaklarında ham keń kollanilmakta. Cellyuloza qağaz sanaatida qağazdıń 100 ge jakin túrin islep shıǵarmakta, sonıń ushin miynet tálimi okitiwshisi balalardıń itibarin turmista tez –tez ushratatuǵın yaki sabaqlarda paydalanilatıuǵın túrlerge jalp kiliw lazim.

Gazeta qağazi jaltiramaytuǵın, shidamsiz namni hám jelimdi ózine tez tartatuǵın bolip odan kaliplarda jelimlep modellar jasaladi, qağaz massasi tayarlanadi.

Jaziw qağazi – sathi silik, jelim sińdirilgen namlikti namrok sińdiredi. Narselerdi kancrukciyalaw mukabalaw kartondan jasalgan narselerdi jelimlewde kolay.

Sizbashiliq qağazi – eń pishik hám qalıń qağaz latteniń tayarlanadi, oniń joqari navi kolda kujiladi, odan karnaval maskalar mata hám baskalardan paydalanadi.

Súwret qağazi – 2 nomerli bolip tolik cellyulozadan pay-di. Joqari navi 15% lotto kujiladi. kol miyneti sabaqlarında sizbalar siziwda paydalaniladi.

Reńli qağaz – miynet sabaqlarında keń kollanilip keletuǵın mukabalaw islerinde paydalaniladi.

Jelimleńen qağaz – bir tárepine jelim súrtilgen kol miyneti sabaqlari ushin kolay.

Reńli jild qağazi – túrli reńlerde boyalgan kórinis berilgen, reńli qağazdan ornin basip kol miyneti sabaqlarında isletiledi.

Qalqi qağazi – jaltirawi ushin mum hám ilay sińdirilgen, bul qağazdan elka oyınshiklari saxnani bezewde, súwretlerdi kayta tusiriwde isletiledi.

Millimetrli qağaz – sathi basma tor formasında tayarlanadi.

Papirus qağazi – juqa jarim jaltirak namni tez tartatuǵın bolip aviamodellerdi jelimlewde parashyutlar, jelkenler jasawda isletiledi.

Karton jaltiramaytuǵın qalin qağaz – oniń bir neshe sirlari payda bolip reńine karap olardıń qanday qasiyetlerge iyeligin aniqlaw múmkin. Misali: aq karton shidamsiz, siniwshań jarilatıuǵın namni hám jelimni ózine tartatuǵın taslaytuǵın boladi.

Bekkemlew ushin sorawlar:

1. Lala maketi qalay jasaladi?
2. Maketti nelerden tayyarlaw múmkin?
3. Qağaz hám kartonniń qasiyetleri jumista esapqa alinadima?
4. Isten aldın qanday tayarlik kóriledi?
5. Qağaz hám karton menen islesiwdiń áhmiyeti qanday?

Paydalanǵan ádebiyatlar:

1. Mavlonova R.A. Mehnat tálimi darsidan foydalanishga doir metodik kórsatma. T.: Óqituvshi. 1986.
2. N.A. Kuznesov. Rabota s bumagiye i kartonov na urokov truda v nachalnix klassov. M., 1996.
3. Sanoqulov H. Boshlań'ich sinflarda mehnat tálimidan amaliy ishlar. T., 1994.
4. Shmuleyevich M. Qoǵozdan modellar yasash. T.: Óqituvshi, 1992.

ÁMELIY SHINIĞIWLAR

Tema: Kartonnan «Alma terek» kórgizbeli quralin tayarlaw Ámeliy shiniğiwiniń oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: ____.
Shiniğiw formasi:	Ámeliy shiniğiw:
Ámeliy shiniğiw rejesi:	1. Jumis ornin duris shólkemlestiriw. 2. Karton qağazi hám oniń túrleri haqqında. 3. Kartonnan «Alma terek» kórgizbeli quralin tayarlaw texnologiyasi.
Oqiw shiniğiwiniń maqseti:	Talabalarǵa karton hám oniń túrleri haqqında hám kartonnan kórgizbeli qurali tayarlaw texnologiyasi haqqında úyretiw.
<i>Pedagogikalıq waziypalar.</i> • Talabalardıń kartonnan islenetuğın kórgizbeli qurallar haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Jumis ornin duris shólkemlestiriw boyınsha mağliwmat beriw. • Karton qağazi hám oniń túrleri haqqında túsiniw beriw. • Kartonnan túrli kórgizbeli qurallardi tayarlaw hám olardan paydalanıw haqqındaǵı kóz-qaraslarin qalıplestiriw. • Kartonnan «Alma terek» kórgizbeli quralin tayarlaw texnologiyasin úyretiw. • Nátiyjelerdi kóriw, úyreniw hám bahalawdi úyretiw.	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i> • Kartonnan islengen kórgizbeler haqqında kóz-qaraslarini aniqlasadi. • Jumis ornin duris shólkemlestiriwdi úyrenedi. • Karton qağazi hám oniń túrleri haqqında bilip aladi. • Kartonnan túrli kórgizbeli qurallardi tayarlaw hám olardan paydalanıw haqqında pikirleri qalıplestedi. • Kartonnan «Alma terek» kórgizbeli quralin tayarlaw texnologiyasin úyrenedi. • Nátiyjelerdi kóriw, úyreniw hám bahalawdi úyrenedi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, kórgizbeli material, kórsetiw, soraw-juwap, ámeliy jumisti kórsetiw.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler hám úlgiler, karton qağazi, túrli reńli qağaz, túrli súwretler, sızıǵısh, qayshi, qálem, flomaster, skoch, jip hám iyne.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

Kartonnan «Alma terek» kórgizbeli quralin tayarlaw. Ámeliy shiniğiwiniń texnologiyalıq kartasi.

I. Tayarlıq basqishi. 10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
• Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydi	• Shiniğiwǵa tayarlanadi.

<ul style="list-style-type: none"> • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.
---	---

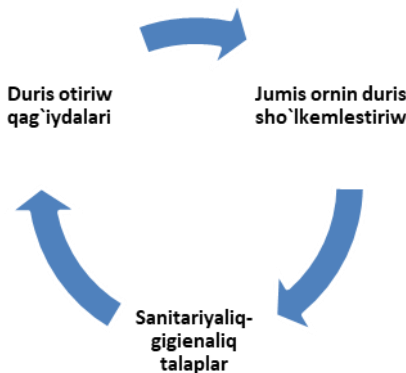
**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniğıwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalarǵa jumisların bahalaw sistemasi málim etiledi (3-úlgı).</p> <p>1.2. Blits texnikasin qollanıp, talabalardıń bilimín arttiradi: Juwaplarına tiykarlanıp (4-úlgı).</p> <p>1.3. Juwapların jámlestirip hám ámeliy shiniğıw basqishına ótiwi málimleydi.</p>	<p>Ámeliy shiniğıwdiń dúzilisi</p> <p>1.1. Kishi toparlarǵa bólinedi hám bahalaw sistemasi menen tanisadi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Shiniğıwlar tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Talabalardıń hár birine tapsirmalar beredi (5-úlgı).</p> <p>2.2. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaların yadına saladı (6-úlgı).</p> <p>2.3. Talabalardıń jumisların kórip shıǵadı, baqlaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı.</p> <p>2.4. Hár bir talaba islegen jumisların kórsetiwín aytadı.</p>	<p>2.1. Talabalar ámeliy jumis iskerligin baslaydı.</p> <p>2.2. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaların yadına saladı</p> <p>2.3. Túsınbegen jerlerin soraydı.</p> <p>2.4. Hár bir talaba islegen jumisların kórsetedi.</p>

**III. Juwmaqlawshi basqish.
20 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>3. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyınsha juwmaqlanadı:</p> <p>3.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>3.2. Talabalardıń jumisi nátiyjesin kórip shıǵadı.</p> <p>3.3. Talabalardıń bilimlerin bahalaydı. (3-úlgı).</p> <p>3.4. Óz betinshe jumis boyınsha máslahatler beriledi (7-úlgı)</p>	<p>3.1. Sorawlar beredi.</p> <p>3.2. Jumisiniń nátiyjelerin esitedi.</p> <p>3.3. Bahalanadı.</p> <p>3.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladı.</p>

1-úlgı

2-úlgı.

Tayanish túsiniq: metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgibeler hám úlgiler, karton qaǵazi, túrli reńdegi qaǵaz, túrli súwretler, sizigish, qayshi, flomaster, skoch, jip hám iyne.

3-úlgı

Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,1-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				

4-úlgı.

Blits sorawları.

1. Ne ushin sabaqlarda kórgizbeli qurallardan paydalaniw maqsetke muwapiq ekenligi aytiladi?
2. Jáne qanday kórgizbeli qurallardi bilesiz?
3. Óz qolimiz benen qanday kórgizbeli qurallardi tayairlawimiz múmkin?
4. Kórgizbeli qurallardi tayarlaw oqiwshilardiń qaysi táreplerin rawjlandiradi hám jetilistiredi?
5. Kartonnan tayarlanatuǵın jáne qanday kórgizbeli qurallardi bilesiz?
6. Kórgizbeli qural túrleri hám olardan paydalaniw jollari?
7. Kartonnan kórgizbeli qural tayarlaw ushin jumis ornin shólkemlestiriw qalay ámelge asiriladi?
8. Karton qaǵazi dep qanday qaǵazǵa aytiladi?
9. Kartonnıń ózgeshelikleri qanday?
10. Kartonnıń qanday túrleri bar?

Blits karta

№	Talabaniń duris juwabi	Duris juwabi	Qáte juwap	Juwaplar
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

Jámi:

10-9 – “0,5”, 8-7 – “0,4”, 6 – “0,3”, 5 – “0,25”, 4 – “0,2”.

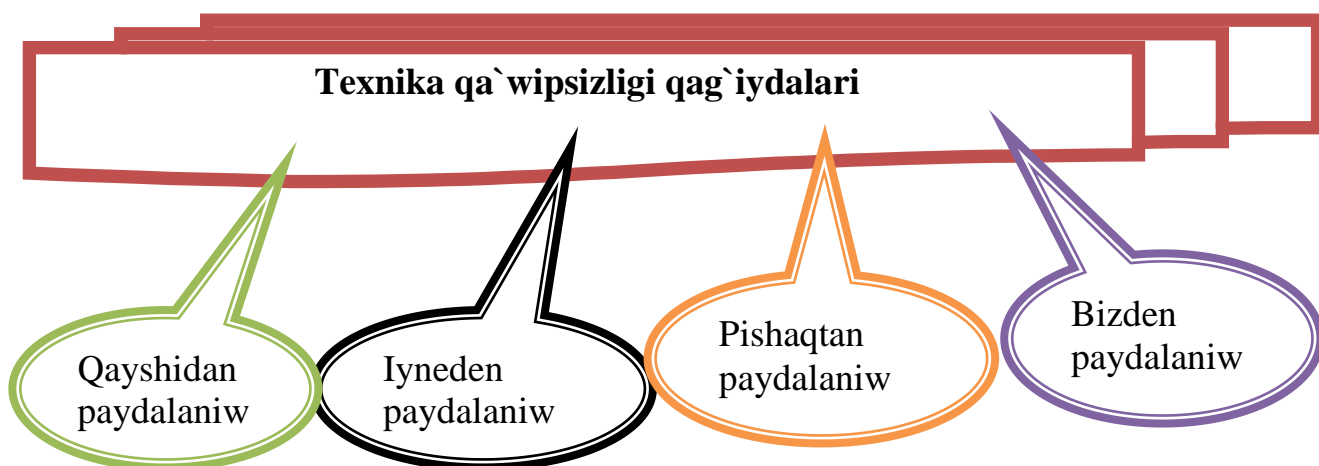
Talaba _____ ball.

5-úlgı.

Kartonnan «Alma terek» kórgizbeli quralin tayarlaw texnologiyasi.

1. 30x44 sm ólshemdegi karton qaǵazi alinadi.
2. Karton qaǵaziniń ústi aq qaǵaz benen qaplanadi.

3. Kartonniń joqarǵı hám tómiengi bóliminen bir-birine tuwırlap 8 tesik belgilenedi. hám iyne menen tesip shıǵıladı.
4. Ashılǵan tesiklerden iynege qalıńıraq jip ótkeriledi hám kartonniń arqa tárepinen jipler bir-birine baylap qoyıladı. Jip tesiklerden biymálel háreketleniwı kerek.
5. Basqa kartonnan almaniń formasi qiyip alinadi hám olarǵa reńli qaǵaz jabistiriladi.
6. Qiyip alınǵan alma jiplerge birimlep kleyleneip shıǵıladı hám artqı tárepine aq qaǵazdan qiyip jabistiriladi.
7. Almalardi kleylewde jiptiń túyini kartonniń tómeni bólimine jaylasqan boliwi kerek, almalar bolsa kartonniń joqarı bólimine kleyleneedi.
8. Kartonnan úlken sebet formasi sizip qiyip alinadi hám oǵan reńler járdeminde bezew beriledi.
9. Tayar bolǵan sebetke kartonniń tómeni bólimine shetleri kleylep jabistiriladi. Jiplerdiń ótken jeri kleylenebeydi.
10. Jiplerdi háreketlentirgende almalar jerge, sebetke túsiwi kerek.
11. Almalardıń artqı tárepine yaǵniy aq qaǵazlardıń ústine hár túrli misallar, shiniǵıwlar hám tapsirmalardi jazip qoyiwǵa boladi.
12. Oqiwshi jipti háreketlentirgende alma sebetke tústi.
13. Oqiwshi usı alma arqasındaǵı tapsirmanı jazadı.

**Tema: “Oyla, Izle, Tap” kórgizbeli materialdı tayarlaw
Ámeliy shiniǵıwin oqitiw texnologiyasi.**

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: ____.
Shiniǵıw formasi:	Ámeliy shiniǵıw:
Ámeliy shiniǵıw rejesi:	1. Jumis ornin duris shólkemlestiriw. 2. Karton qaǵazi hám oniń túrleri haqqında. 3. Kartonnan «Oylan, izlen, tap» kórgizbeli quralin tayarlaw texnologiyasi.
Oqiw shiniǵıwiniń maqseti:	Talabalarǵa karton hám oniń túrleri haqqında hám kartonnan kórgizbeli qurali tayarlaw texnologiyasi haqqında úyretiw.
<i>Pedagogikalıq waziypalar.</i> • Talabalarđıń kartonnan islenetuǵın kórgizbeli qurallar haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Jumis ornin duris shólkemlestiriw boyınsha maǵliwmat beriw. • Karton qaǵazi hám oniń túrleri	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw kerek.</i> • Kartonnan islengen kórgizbeler haqqında kóz-qarasları aniqlasadi. • Jumis ornin duris shólkemlestiriwı úyrenedi. • Karton qaǵazi hám oniń túrleri haqqında bilip aladi.

<p>haqqında túsini beriw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartonnan túrli kórgizbeli qurallardi tayarlaw hám olardan paydalanıw haqqında pikirleri qalıplestedi. • Kartonnan «Oylan, izlen, tap» kórgizbeli quralın tayarlaw texnologiyasın úyretiw. • Nátiyjelerdi kóriw, úyreniw hám bahalawdı úyretiw. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartonnan túrli kórgizbeli qurallardi tayarlaw hám olardan paydalanıw haqqında pikirleri qalıplestedi. • Kartonnan «Oylan, izlen, tap» kórgizbeli quralın tayarlaw texnologiyasın úyrenedi. • Nátiyjelerdi kóriw, úyreniw hám bahalawdı úyrenedi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, kórgizbeli material, kórsetiw, soraw-juwap, ámeliy jumisti kórsetiw.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler hám úlgiler, karton qağazi, túrli reńli qağaz, túrli súwretler, sizigish, qayshi, qálem, flomaster, skoch, tsirkul
Oqıw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqıwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawlı texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Kartonnan «Oylan, izlen, tap» kórgizbeli quralın tayarlaw.
Ámeliy shiniǵiwiniń texnologiyalıq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqıw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵıwǵa tayarlanadı. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

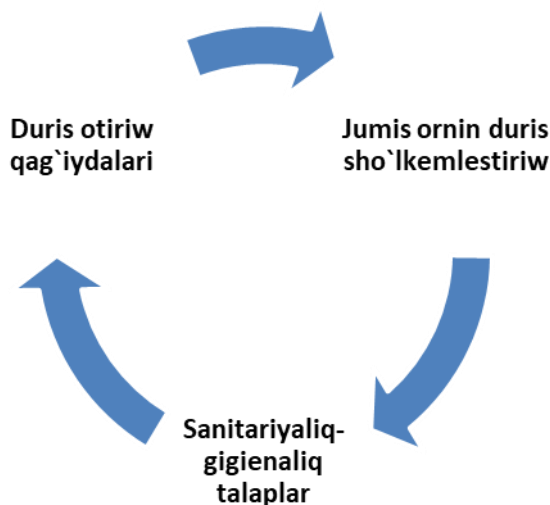
Oqıw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniǵıwdıń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalarǵa jumisların bahalaw sistemasi málim etiledi (3-úlgı).</p> <p>1.2. Blits texnikasın qollanıp, talabalardıń bilimin arttıradi: Juwaplarına tiykarlanıp (4-úlgı).</p> <p>1.3. Juwapların jámlestirip hám ámeliy shiniǵıw basqishına ótiwi málimleydi.</p>	<p>Ámeliy shiniǵıwdıń dúzilisi</p> <p>1.1. Kishi toparlarǵa bólinedi hám bahalaw sistemasi menen tanisadi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Shiniǵıwlar tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Talabalardıń hár birine tapsirmalar beredi (5-úlgı).</p>	<p>2.1. Talabalar ámeliy jumis iskerligin baslaydı.</p>

2.2. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaların yadına saladı (6-úlgı). 2.3. Talabalardıń jumısların kórip shıǵadı, baqlaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı. 2.4. Hár bir talaba islegen jumısların kórsetiwın aytadı.	2.2. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaların yadına saladı 2.3. Túsinbegen jerlerin soraydı. 2.4. Hár bir talaba islegen jumısların kórsetedi.
---	--

III. Juwmaqlawshi basqish.
20 minut

Oqıw mazmuni	
<i>Oqıtıwshi</i>	<i>Talaba.</i>
3. Ámeliy jumıstı juwmaqlaw. Ámeliy jumıstı teması boyınsha juwmaqlanadı: 3.1. Ámeliy jumıstı boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Talabalardıń jumıstı nátiyjesin kórip shıǵadı. 3.3. Talabalardıń bilimlerin bahalaydı. (3-úlgı). 3.4. Óz betinshe jumıstı boyınsha máslahatler beriledi (7-úlgı)	3.1. Sorawlar beredi. 3.2. Jumıstıń nátiyjelerin esitedi. 3.3. Bahalanadı. 3.4. Óz betinshe tapsırmaların jazıp aladı.

1-úlgı

2-úlgı.

Didaktikalıq qurallar

Karton qaǵazi, túrli reńdegi qaǵazlar, hár túrli súwretler, sizigish, qayshi, qálem, flomaster, skoch, tsirkul.

Kórgizbeli qurallar: Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kartonnan islegen kórgizbeli qurallardan úlgiler.

3-úlgı

Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>
--	--

Toparlar	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usullarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,5-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				
2-topar				

4-úlgı.

Blits sorawları.

1. Kartonnan kórgizbeli qural tayarlaw ushin jumis ornin shólkemlestiriw qalay ámelge asiriladi?
2. Karton qaǵazi dep qanday qaǵazǵa aytiladi?
3. Kartonnıń ózgeshelikleri qanday?
4. Kartonnıń qanday túrleri bar?
5. Aq kartonnıń ózgesheligi qanday?
6. Sari kartonnıń ózgesheligi qanday?
7. Kúl reń kartonnıń ózgesheligi qanday?
8. Reńli kartonnıń ózgesheligi qanday?
9. Kartonnan qanday kórgizbeli qurallardi tayarlaw múmkin?
10. Kórgizbeli qurallardan ne ushin paydalaniladi?

Blits karta

№	Talabanıń duris juwabi	Duris juwabi	Qáte juwap	Juwaplar
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

Jámi:

10-9 – “0,5”, 8-7 – “0,4”, 6 – “0,3”, 5 – “0,25”, 4 – “0,2”.

Talaba _____ ball.

5-úlgı.

Kartonnan «Oylan, izlen, tap» kórgizbeli quralin tayarlaw texnologiyasi.

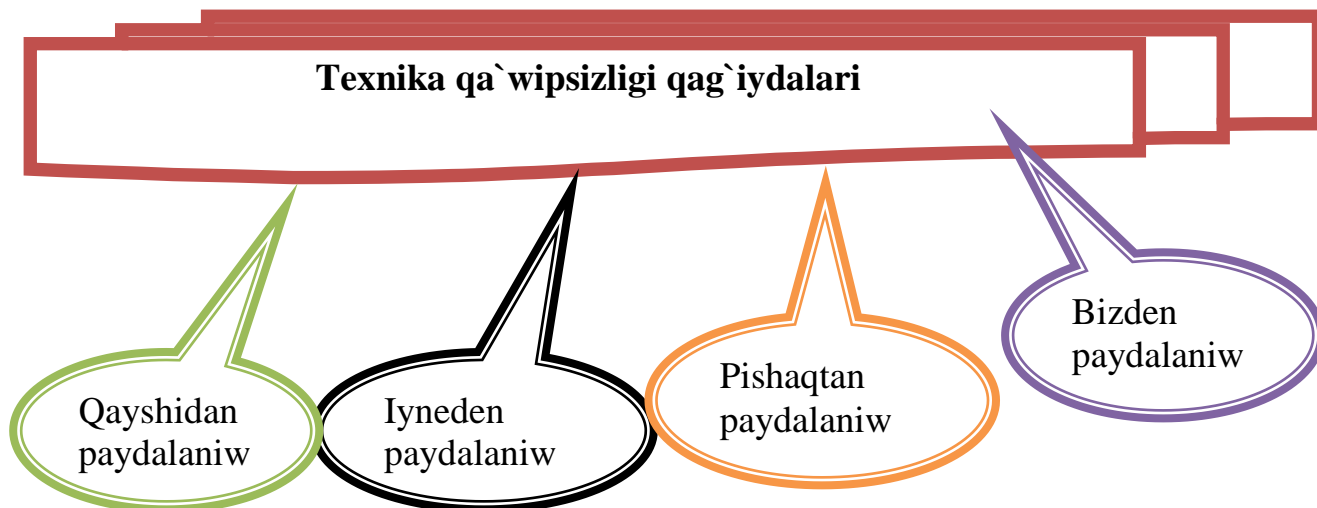
1. 30x44 sm ólshemdegi karton qaǵazi alinadi.
2. Karton qaǵaziniń ústi aq qaǵaz benen qaplanadi.
3. Karton qaǵaziniń 5 sm joqarǵı bólimine «Oylan, izlen, tap» dep jazıp qoyiladi.
4. Kartonnıń tómeniń bólimine 5 sm reńli kartonnan túrli kórinistegi qaltashalar qiyip alinip kleylep qoyiladi.
5. Kartonnıń qalǵan bólimin teń 9 bólekke ólshep sizip alinadi.
6. Hár bir bólekniń tómeniń bólimine sanlardi jaylastiriw ushin reńli kartonnan túrli kórinistegi qaltasha qiyip kleylep shıǵiladi.
7. Hár bir bólek, reńli qaǵaz járdeminde ajiratıp alinadi.

8. Reñli kartonnan túrli kórinislerde shablon islenip 1 den 9 ға shekemgi sanlardi jazip shıgamız.

9. Hár bir shablonniń shetki bólimi skochlap shıgılsa de boladi.

10. 1 den 9 ға shekemgi sanlardi kórgizbeli quralǵa sonday tártipte jaylastiriwimiz kerek, hár qanday jol menen esaplansa da 15 sani shıǵıw kerek.

6-úlgı.

Tema: Kviling usılında qutlıqlaw tayarlaw. Ámeliy shiniǵıwin oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shiniǵıw formasi:	Ámeliy shiniǵıw:
Ámeliy shiniǵıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Qutlıqlaw qaǵazi haqqında maǵlıwmat beriw. 2. Kviling usilinda formalardi islew haqqında maǵlıwmat beriw. 3. Kviling usilinda qutlıqlaw qaǵazin tayarlaw texnologiyasin túsindiriw. 4. Kórsetpe hám bahalaw.
Oqıw shiniǵıwiniń maqseti:	Qutlıqlaw qaǵazlari hám kviling usili haqqında maǵlıwmat beriw. Kviling usilinda qutlıqlaw qaǵazin tayarlaw texnologiyasin túsindiriw.
<p><i>Pedagogikalıq waziypalar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalardıń qutlıqlaw qaǵazi hám olardıń túrleri haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Kviling usilinda formalar islew tuwralı túsiniw beriw. • Kviling usilinda qutlıqlaw qaǵazin tayarlaw texnologiyasin túsindiriw. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórsedi. • Kartonnan túrli kórgizbeli qurallardi tayarlaw hám olardan paydalaniw haqqındaǵı kóz-qarasların qalıplestiriw. 	<p><i>Oqıw barisiniń nátiyjeleri.</i></p> <p><i>Talabalar biliw kerek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Qutlıqlaw qaǵazlari hám olardıń túrleri haqqında bilgenlerin aytadi. • Kviling usilinda qutlıqlaw qaǵazi tayarlaw texnologiyasin úyrenedi. • Kviling usilinda formalardi islewdi úyrenedi. • Ámeliy jumisti úyrenedi, qáte-kemshiliklerin tuwrilaydi, baha aladi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, aqiliy hújim, ámeliy jumisti kórsetiw.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, qutlıqlaw qaǵazi túrlerinen úlgiler, kviling formalarin islew

	basqishlari, reñli qağaz, túrli karton, sizigish, qayshi, qałem, kley.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Kviling usilinda qutliqlaw qağazin tayarlaw.
Ámeliy shiniğiwiniń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyinsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniğiwğa tayarlanadı. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniğiwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalarğa jumislarin bahalaw sistemasi málim etiledi (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqliy hújim metodinan paydalanıp, talabalarđın bilimlerin arttiradi (4-úlgı).</p> <p>1.3. Qutliqlaw qağazi hám olardıń túrleri haqqında túsintirip beredi (5-úlgı).</p> <p>1.4. Mağliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniğiw basqishina ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Bahalaw sistemasi menen tanisadi.</p> <p>1.2. Sorawlarğa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyinsha mağliwmatqa iye boladi.</p> <p>1.4. Ámeliy jumisqa tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykarğı bólim.</p> <p>2.1. Talabalarğa kviling usilinda formalar islewdi úyretedi.</p> <p>2.2. Kviling usilinda qutliqlaw qağazin tayarlaw texnologiyasin úyretedi (6-úlgı).</p> <p>2.3. Talabalarđın jumislarin kórip shıgadi, baqlaydı, máslahatler beredi, bağdarlaydı.</p> <p>2.4. Ámeliy shiniğiw boyinsha talabalarđın sorawlarına juwap beredi.</p>	<p>2.1. Kviling usilinda formalardı islewdi úyrenedi.</p> <p>2.2. Kviling usilinda mirátnama tayarlaw texnologiyasin úyrenedi.</p> <p>2.3. Ámeliy jumis penen shuğilanadı.</p> <p>2.4. Ámeliy shiniğiw boyinsha soraw beredi.</p>

**III. Bekkemlew basqish.
10 minut**

Oqiw mazmuni

<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardıń bilimín bekkemlew ushín sorawlar beredi. 3.2. Juwapların esitedi hám uliwmalastiradi.	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydi.

IV. Juwmaqlawshı basqısh.
20 minut

Oqıw mazmunı	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
4. Ámeliy jumıstı juwmaqlaw. Ámeliy jumıstı teması boyınsha juwmaqlanadı: 4.1. Ámeliy jumıstı boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Talabalardıń jumıstı nátiyjesin kórip shıǵadı. 4.3. Talabalardıń bilimlerin bahalaydı. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumıstı boyınsha máslahatler beriledi (7-úlgı)	4.1. Ámeliy jumıstı boyınsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumıstı nátiyjelerin kórip shıǵadı. 4.3. Bahalanadı. 4.4. Óz betinshe tapsırmaların jazıp aladı.

1-úlgı.

Kviling usilında qutlıqlaw qag`azin tayarlaw

Maqseti. Qutlıqlaw qag`azi hám kviling usili haqqında mag`liwmat beriw. Kviling usilında qutlıqlaw qag`azin tayarlaw texnologiyası u`yretiw.

- Kviling usilında formalardı islewdi u`yrenedi.
- Kviling usilında qutlıqlaw qag`azin tayarlaw texnologiyasını u`yrenedi.
- Ámeliy jumıstı kórsetedi, qa`te-kemshiliklerin tuwrılaydı, bahalanadı

2-úlgı. Jumıstı ornın shólkemlestiriw talaplari.

Jumıstı ornın durıs shólkemlestiriw: Oqitiwshi stoldın` u`stine dasturxan jayıp on` ta`repine qayshı, kley ushın shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastıradı. Oqiwshinın` aldına kley, qiyindi q ushın qutısha hám tawar qoyadı. Oqiwshinın` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplama hám kerekli materiallar jaylastırıladi. Jumıstı protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq

Kerekli material hám jumıstı quralların tayarlaw.

Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, mira`tnama tu`rlerinen u`lgiler, kviling formaların islew basqıshları, ren`li qag`az, tu`rli karton, sizig`ish, qayshı, qa`lem, kley.

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemaları hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usillarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı.

Qutliqlaw qaǵazi hám oniń túrleri haqqında maǵliwmat beriw.

Qutliqlaw qaǵazi adamlardıń jaqsı kúnlerinde, bayramlarda, toylarda óz tileklerin, jaqsı niyetlerin bildiriw ushin usiniladi. Qutliqlaw qaǵazlari túrli bayramlar ushin, túrli formalarda hám ólshemlerde islep shıǵiladi. Qutliqlaw qaǵazlar tiykarinan karton qaǵazina tayarlanadi.

Sirtina túrli bezewler (gúller, bayram belgileri h.t.b formalar) menen bezetiledi. Tiykarinan 8-mart hám Nawriz bayramlarına gúller súwretlengen qutliqlaw qaqazlari usiniladi. Jańa jil bayramında qis, ayaz ata hám sawǵalar súwretlengen qutliqlaw qaqazlarinan paydalanıw usinis etiledi.

Qutliqlaw qaqazǵın islew ushin jumis qurallari hám materiallar kerek boladi.

6-úlgı.

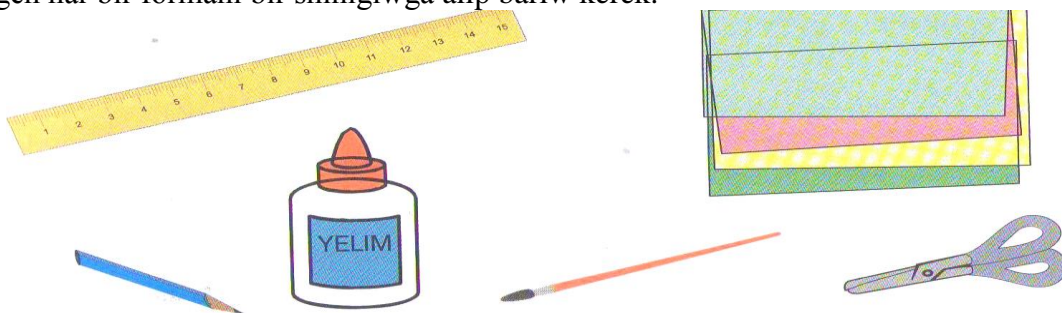
Kviling usili.

Kviling-bul kórkem texnika, eki tárepleme reńli qaqazǵa islenetuǵın ámeliy jumis, shirpiniń shóbi yamasa basqada shóplerge orap shıǵılatuǵın hám hár túrli formada aylantirilǵannan keyin 7 túrdegi figura kórinisinde kleyleneı.

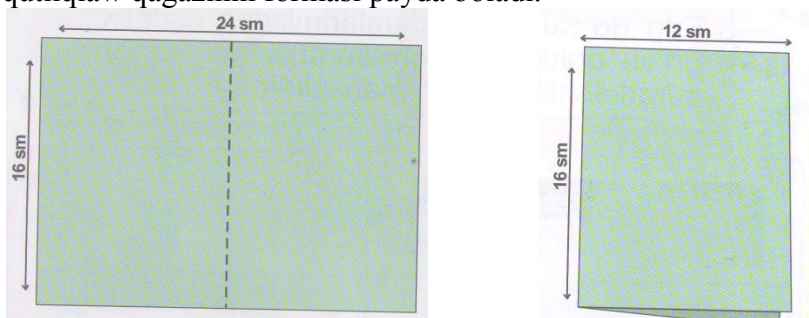
Bul texnika kórinisin boyınsha (suliw gúller, naǵıslar, ertek qahramanlari, haywanlar hám baliqlar, quslar) qutliqlaw qaqazlariniń, al`bomlariniń, qutishalariniń, súwret ushin ramkalarin bezew múmkin.

Baslawish klass oqıwshilari kviling texnikasiniń shiniǵıwlariniń birinshi basqishındaǵı qaqazdı oraw protsessiniń qiyin boliwına qaramay, kóterńkilik penen orinlaydı.

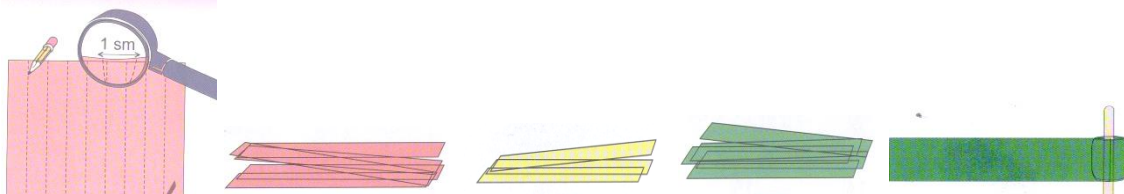
Kviling usilindi túrli nárselerdiń formalarin islewde oni basqishpa-basqish úyretiw kerek. islengen hár bir formani bir shiniǵıwǵa alıp bariw kerek.

Uzınlıǵı 16 sm, eni 24 sm bolǵan karton qaqazi alinadi. Oni teń ekige búkleyemiz, 16 sm ge 12 sm bolǵan qutliqlaw qaqaziniń formasi payda boladi.

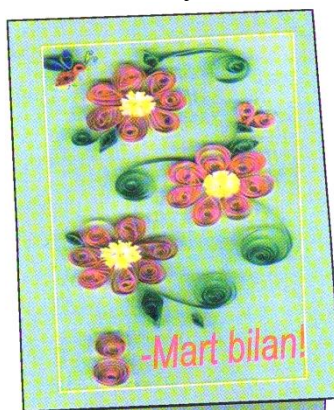
Túrli reńdegi reńli qaqazlar alinip, 1 sm etip qálem járdeminde sizip shıǵıladı. Sizilǵan ornınan qiyip uzın kórinisler payda etiledi.

Payda bolǵan formaldı tayarlanǵan shóbiimizdiń bir ushına qıstiramız. Formani shópke bekkem orawdı baslaymız. Bunda barmaq penen shópti aylantırıp turamız. Tiykargı xizmetti atqarıp turǵan formani qatti orawǵa bolmaydı. Ásirese, sońǵı oraw waqtında, ondaǵı spiral qatti bolıp ashılmay qaladı. Bir neshe formaldı yamasa domalaqlardı, bir-birine kleylep, detaldıń kólemin úlkeytiwge boladı.

Kviling formalari: Tabletka tiykarǵı formasi bolip, sol forma tiykarında basqa formalar islenedi, tamshi formasında kóz formasi, japıraq gúl formasında tamshi formasınıń tiykarında tayarlanadı.

Tiykarǵı kartonniń ústki bólimine tayarlangan formalar jaylastiriladi. Formalar basqishpa-basqish belgilengen jerge pva kley járdeminde kleyleneđi.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Túrli bayram qutliqlaw qaǵazlari tuwrali maǵliwmat toplań.
2. Applikatsiya usilında qutliqlaw qaǵazin tayarlań.

Tema: Oqiwshilardi únemlilikke úyretiw. Shıǵındi idislarinan túrli buyimlardi islew. Ámeliy shınıǵıwın oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shınıǵıw formasi:	Ámeliy shınıǵıw:
Ámeliy shınıǵıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jumis ornin duris shólkemlestiriw. 2. Shıǵındi idislari hám olardan islenetuǵın jumislar haqqında maǵliwmat beriw. 3. Shıǵındi idislarinan túrli buyimlardi islew texnologiyasi. 4. Kórsetpe hám bahalaw.
Oqiw shınıǵıwınıń maqseti:	Talabalarǵa shıǵın idislari hám oniń túrleri haqqında maǵliwmat beriw. Shıǵındi idislarinan túrli buyimlar islew texnologiyasin úyretiw.
<p><i>Pedagogikalıq waziypalar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Shıǵındi idislari hám olardan únemli paydalaniwǵa úyretiw. • Shıǵındi materiallarinan islengen jumislar haqqında maǵliwmat beriw. • Shıǵındi idislarinan túrli buyimlardi islew texnologiyasi menen tanistiriw. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin kórsetedi, bahalaydı. 	<p><i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i></p> <p><i>Talabalar biliw gerek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Shıǵındi idislari hám olardan únemli paydalaniwdi úyrenedi. • Shıǵındi materiallarinan islengen jumislar haqqında maǵliwmatqa iye boladı. • Shıǵındi idislarinan túrli buyimlardi islew texnologiyasi menen tanisadi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin tuwriqlap, bahalanadı.
<i>Tálim usillari</i>	Soraw-juwap, kórsetpe G`kórsetip ber, túsindirip berG` blits metodi, aqliy hújim, óz betinshe jumis.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler, túrli shıǵındi idislari, qayshi, kley, karton.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen

**Shiġin materiallari menen islew.
Ámeliy shiniġiwiniń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniġiwǵa tayarlanadı. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniġiwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalarǵa jumislariń bahalaw sistemasi málim etiledi (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqlıy hújim metodınan paydalanıp, talabalarđıń bilimlerin arttıradı (4-úlgı).</p> <p>1.3. Shiġindi materiallari hám olardıń túrleri haqqında túsintirip beredi. (5-úlgı).</p> <p>1.4. Maġliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniġiw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Bahalaw sistemasi menen tanısadı.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha maġliwmatqa iye boladı.</p> <p>1.4. Ámeliy jumisqa tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Talabalarda shiġin idislari hám olardan únemli paydalanıw iskerligin arttıradı.</p> <p>2.2. Shiġin idislarınan túrli buyimlardı islew texnologiyasin úyretedi (6-úlgı).</p> <p>2.3. Talabalarǵa ámeliy jumis xizmetin shólkemlestiredi, olardıń jumislariń qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı.</p> <p>2.4. Ámeliy shiniġiw boyınsha talabalarđıń sorawlarına juwap beredi</p>	<p>2.1. Shiġindi idislari hám olardan únemli paydalanıwı úyrenedi.</p> <p>2.2. Shiġindi idislardan túrli buyimlar islew texnologiyasin úyrenedi.</p> <p>2.3. Ámeliy jumis penen shuǵılanadı.</p> <p>2.4. Ámeliy shiniġiw boyınsha soraw beredi.</p>

**III. Bekkemlew basqish.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>3. Bekkemlew.</p> <p>3.1. Talabalarđıń bilim b Bekkemlew ushin sorawlar beredi.</p>	<p>3.1. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>3.2. Tińlaydı.</p>

IV. Juwmaqlawshi basqish.

20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
<p>4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyinsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Talabalardıń jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Talabalardıń bilimlerin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyinsha máslahatler beriledi (7-úlgı)</p>	<p>4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.</p>

1-úlgı.

Shıǵ`ın materiallari menen islew.

Maqseti. Talabalarg`a shıǵ`ındı idislari hám onin` túrleri haqqında mag`liwmat beriw. Shıǵ`ındı idislerinen túralı

- Shıǵ`ındı idislarinan túrli buyimlardı islew texnologiyasin u`yreniw
- Shıǵ`ındı materiallarinan islengen jumislardı u`yreniw.
- Shıǵ`ındı idislarinan túrli buyimlardı islew texnologiyasin basqishpa-basqish u`yreni.
- A`meliy jumisti ko`rsetiw, qa`te-kemshiliklerdi tuwrilaydi, bahalaydi

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldına kley, qiyindi q ushin qutisha hám tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami hám kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talaplarǵa hám jumis qurallarinan paydalanıw qag`ıydelerine e`mel qiliw kerek

Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, ko`rgizbeler, túrli shıǵ`ındı idislari, qayshi, kley, karton.

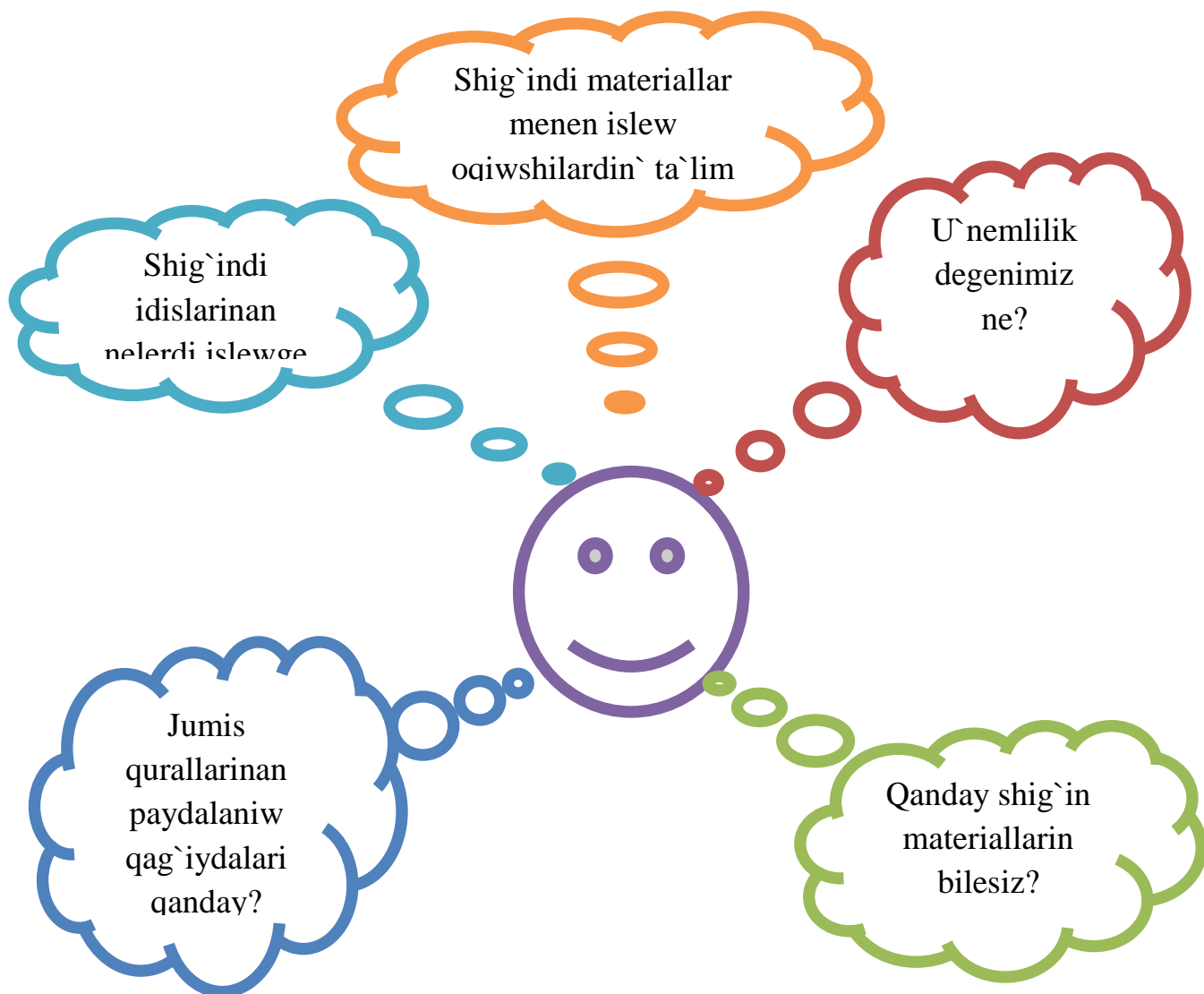
3-úlgı: *Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.*

Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri

Toparlar	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usillarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı.

6-úlgı.

**Tema: Shıǵındı materiallarınan sháynek astına qoyatuǵın islew.
Ámeliy shınıǵıwdıń oqıtıw texnologiyası.**

Waqtı: 2 saat.	Talabalar sani: ____.
Shınıǵıw forması:	Ámeliy shınıǵıw:
Ámeliy shınıǵıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jumıs ornın durıs shólkemlestiriw. 2. Shıǵındı materialları hám olardan islenetuǵın jumıslar haqqında maǵlıwmat beriw. 3. Shıǵındı materiallarınan sháynek astına qoyatuǵın tigiw texnologiyası 4. Kórsetpe hám bahalaw.
Oqıw shınıǵıwınıń maqseti:	Talabalarǵa shıǵındı materialları hám onıń túrleri haqqında maǵlıwmat beriw. Shıǵındı materiallarınan túrli sháynek astına qoyatuǵın buyımlardı tigiw texnologiyasınıń úyretiw.
<p><i>Pedagogikalıq waziypalar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Shıǵındı materialları hám olardan únemli paydalanıwǵa úyretiw. • Shıǵındı materiallarınan islengen jumıslar haqqında maǵlıwmat beriw. • Shıǵındı materiallarınan túrli sháynek astına qoyatuǵın buyımlardı tigiw texnologiyası menen tanıstiriw. • Ámeliy jumıs nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin kórsetedi, 	<p><i>Oqıw barisiniń nátiyjeleri.</i></p> <p><i>Talabalar biliw gerek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Shıǵındı materialları hám olardan únemli paydalanıwdı úyrenedi. • Shıǵındı materiallarınan islengen jumıslardı úyreniw. • Shıǵındı materiallardan túrli sháynek astına qoyatuǵın buyımlardı tigiw texnologiyası menen tanısadı. • Ámeliy jumıs nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-

bahalaydi.	kemshiliklerin tuwriplap, bahalanadi
<i>Tálim usillari</i>	Soraw-juwap, kórsetpe «kórsetip ber, túsindirip ber», aqliy hújim, ámeliy jumis.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler, baklashka qaqaqaqlari, qayshi, jip, iyne, tawar bólekleri.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Shıgındi materiallarinan sháynek astina qoyatuğın islew.
Ámeliy shiniğıwdiń texnologiyalıq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydi • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniğıwğa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniğıwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalarğa jumislarin bahalaw sistemasi málim etiledi (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqliy hújim metodinan paydalanip, talabalarđın bilimlerin arttiradi (4-úlgı).</p> <p>1.3. Shıgındi materiallari hám olardıń túrleri haqqında túsintirip beredi. (5-úlgı).</p> <p>1.4. Mağliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniğıw basqishina ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Bahalaw sistemasi menen tanisadi.</p> <p>1.2. Sorawlarğa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha mağliwmatqa iye boladi.</p> <p>1.4. Ámeliy jumisqa tayarlanadi.</p>
<p>2. Tiykargı bólim.</p> <p>2.1. Talabalarğa jumis qurallarınan paydalanıw qağıydaların esletedi (6-úlgı).</p> <p>2.2. Shıgın materiallarınan túrli shaynek astina qoyatuğın buyimlardı tigiw texnologiyasin úyretedi (7-úlgı).</p> <p>2.3. Talabalarğa ámeliy jumis xizmetin shólkemlestiredi, olardıń jumislarin qadağalaydi, máslihatler beredi, bağdarlaydi.</p>	<p>2.1. Jumis qurallarınan paydalanıw qağıydaların esleydi.</p> <p>2.2. Shıgındi materiallarınan túrli buyimlar islew texnologiyasin úyrenedi.</p> <p>2.3. Ámeliy jumis penen shuğilanadi.</p>

2.4. Ámeliy shiniǵiw boyınsha talabalardıń sorawlarına juwap beredi	2.4. Ámeliy shiniǵiw boyınsha soraw beredi.
---	---

III. Bekkemlew basqish.

10 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardıń bilimín bekkemlew ushin sorawlar beredi. 3.2. Juwapların esitedi hám uliwmalastiradi.	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydi.

IV. Juwmaqlawshi basqish.

20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyınsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Talabalardıń jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Talabalardıń bilimlerin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyınsha máslahatler beriledi (8-úlgı)	4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.

1-úlgı.

Shıǵ`ındi materiallarınan sha`ynek astına qoyatug`ın

Maqseti. Talabalarg`a shıǵ`ındi idislari ha`m onin` tu`rleri haqqında mag`liwmat beriw. Shıǵ`ındi materiallarınan tu`rli shaynek astına

- Shıǵ`ındi materiallar ha`m olardan u`nemli paydalaniwg`a u`yreniw.
- Shıǵ`ındi materiallarınan islengen jumislardi u`yreniw.
- Shıǵ`ındi idislari t`rli shaynek astına qoyatug`ın buyımlardi tigiw texnologiyasin basqishpa-basqish u`yreniw
- A`meliy jumisti ko`rsetiw, qa`te-kemshiliklerdi tuwrilaydi, bahalaydi

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldında kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`ın etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talaplarg`a ha`m jumis qurallariınan paydalanıw qag`ıydelerine e`mel qiliw kerek

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

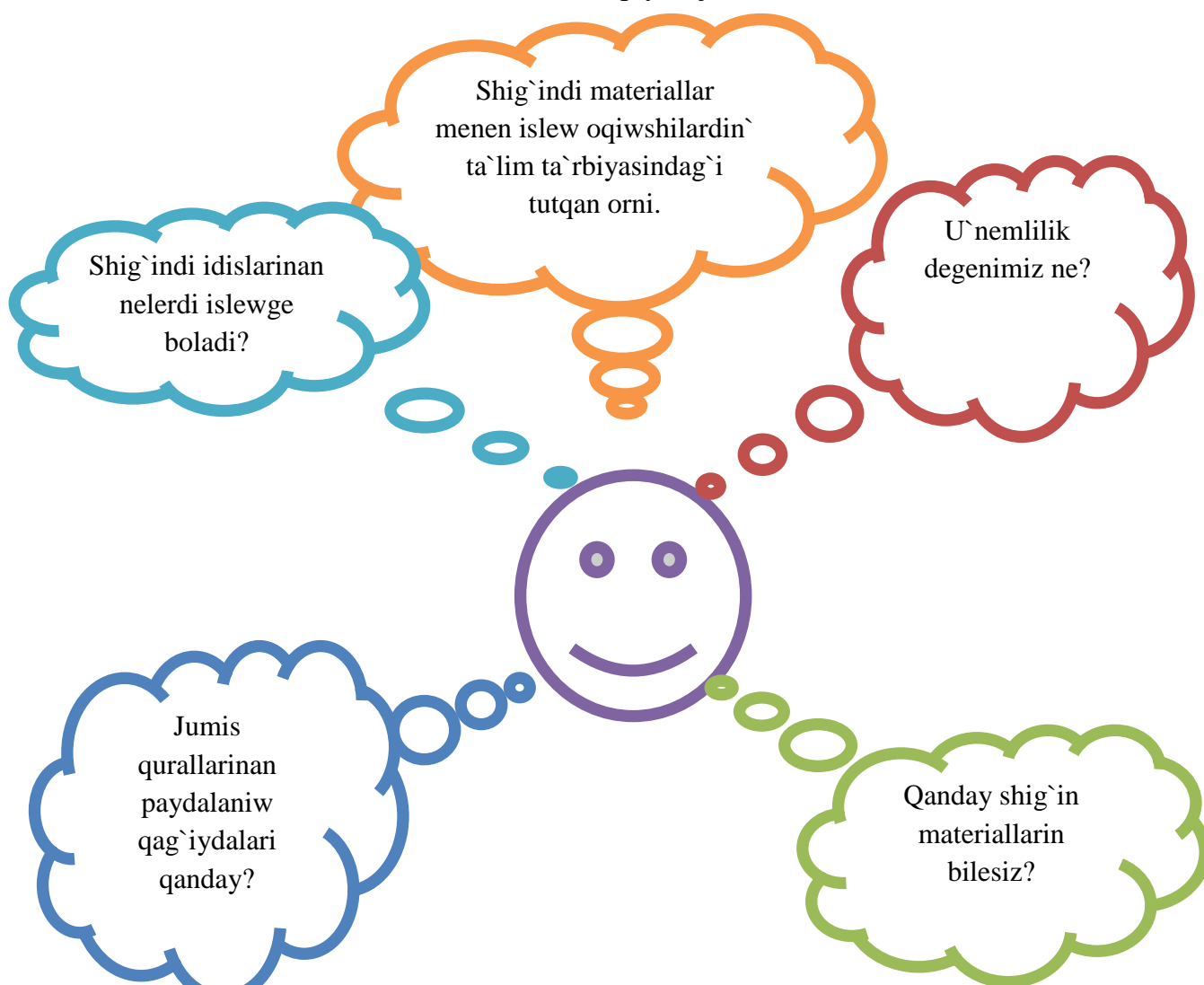
Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, ko`rgizbeler, baklashka qaqpqlari, qayshi, jip, iyne, tawar bo`lekleri.

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı.

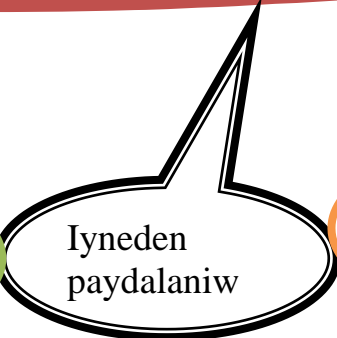

6-úlgı.

Texnika qa`wipsizligi qag`iydalari

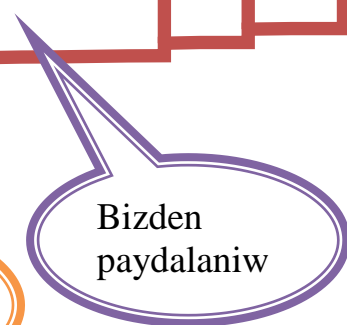
Qayshidan
paydalaniw

Iyneden
paydalaniw

Pishaqtan
paydalaniw

Bizden
paydalaniw

7-úlgı.

Baklashka qaqpáginan shaynektiń astına qoyatuǵın islew izbe-ziligi tómendegilerden ibarat.

1. Bir qansha metal yamasa plastmassa qaqpaqlarin gerek nárleselerden tazalap alında.
2. Hár bir qaqpaptı kerektsiz tawar bólekleri menen orap, tigip shıǵıladı.
3. Tawar bólekleri tigilgen qaqpaqlarin bir-birine jyabistiriw ushin bilinbes jiples járdeminde bir-birine biriktiriledi.
4. Qaqpaqlardi bir-birine biriktiriwde shaynek astına qoytuǵinniń formasına itibar beriwimiz gerek. Buyimniń formasi hár túrli kóriniste boliwi múmkin (domalaq, tórtmúyesh, úshmúyesh, besmúyesh, romb hám t.b formalarda)

7-úlgı.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Túrli shigindi materiallardan toplaw.
2. Shigindi materiallardan túrli nárselerdi islew.

Tema: Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya jasaw.

Ámeliy shiniğıwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqtı: 2 saat.	Talabalar sani: ____.
Shiniğıw formasi:	Ámeliy shiniğıw:
Ámeliy shiniğıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predmetli applikatsiyalar haqqında maǵliwmat beriw. 2. Geometriyalıq figuralar haqqında maǵliwmat beriw. 3. Qaǵazdan geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew texnologiyasin túsindiriw. 4. Kórsetpe hám bahalaw.
Oqiw shiniğıwiniń maqseti:	Talabalarǵa predmetli applikatsiyalar haqqında hám geometriyalıq figuralar haqqında maǵliwmat beriw. Qaǵazdan geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islewge úyretiw.
<p><i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalarđıń predmetli applikatsiyalar hám geometriyalıq figuralar haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew haqqında túsiniw beriw. • Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew texnologiyasin túsindiriw. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin kórsetedi, bahalaydı. 	<p><i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i></p> <p><i>Talabalar biliw gerek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmetli applikatsiyalar hám geometriyalıq figuralar haqqındaǵı bilimlerde iye boladı. • Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew haqqında úyrenedi. • Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin tuwrılap, bahalanadı
<i>Tálim usıllari</i>	Túsindiriw, aqlıy hújim, ámeliy jumis, kórgizbeli jumis.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler, applikatsiyadan úlgiler, reńli qaǵazlar toplami, sizigish, qayshi, qálem, kley.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawlı texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

Qaǵazdan, geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew.

Ámeliy shiniğıwdiń texnologiyalıq kartasi.

I. Tayarlıq basqishi.

10 minut

Oqiw mazmuni

<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
• Tema boyınsha kórgizbeli materiallardan	• Shiniğıwǵa tayarlanadı.

tayarlaydi <ul style="list-style-type: none"> • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi.
--	---

II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis 50 minut.

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniğıwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi. 1.1. Talabalardi 5 kishi toparlarǵa bóledi hám ámeliy iskerligin bahalaw sistemasi menen tanistiriladi (3-úlgı). 1.2. Aqlıy hújim metodınan paydalanıp, talabalardiń bilimlerin arttiradi (4-úlgı). 1.3. Geometriyalıq figura hám predmetli applikatsiyalar haqqında maǵliwmatlardi túsindirip beredi (5-úlgı). 1.4. Maǵliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniğıw basqishına ótiwin málimleydi.	1.1. Kishi toparlar dúziledi. 1.2. Sorawlarǵa juwap beredi. 1.3. Tema boyınsha maǵliwmatqa iye boladi. 1.4. Ámeliy jumisqa tayarlanadi.
2. Tiýkarǵı bólim. 2.1. Talabalardiń hár bir toparına tapsırma tarqatiladi (6-úlgı). 2.2. Toparlarda islew shártlerin jáne bir márte esletedi (7-úlgı). 2.3. Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew texnologiyasin túsintiredi (8-úlgı). 2.4. Topar xızmetin shólkemlestiredi, olardiń jumislarin qadaǵalaydi, máslahatler beredi, baǵdarlaydi. 2.5. Ámeliy jumisti juwmaqlap kórsetiwin aytadi. Hár bir topardan bir qatnasıwshi shıǵıp óziniń ámeliy jumislarin usınadi. Topar aǵzaların diqqat penen esitiwin qadaǵalawshi sorawlardi beriwin aytadi. 2.6. Juwaplardi toltiradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradi.	2.1. Hár bir topar tapsırma boyınsha jumislarin baslaydi. 2.2. Toparlarda islew shártleri túsintiriledi. 2.3. ÁApplikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi. 2.4. Ámeliy jumis penen shuǵıllanadi. 2.5. Hár bir topardan bir aǵza shıǵıp óz jumisin kórsetedi. 2.6. Sorawlarǵa juwap beredi.

III. Bekkemlew basqish. 10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardiń bilimin bekkemlew ushin sorawlar beredi. 3.2. Juwapların esitedi hám uliwmalastiradi.	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydi.

IV. Juwmaqlawshi basqish. 20 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>

<p>4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyinsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Toparlardıń jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Toparlardıń iskerligin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyinsha máslahatler beriledi (8-úlgı)</p>	<p>4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.</p>
---	--

1-úlgı.

Qag`azdan, geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew.

Maqseti. Talabalarg`a predmetli applikayıalar haqqında ha`m geometriyalıq figuralar haqqında mag`liwmat beriw. Qag`azdan geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islewge u`yretiw.

- Predmetli applikayıalar haqqında ha`m geometriyalıq figuralar haqqında bilimge iye boladi.
- Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islewdi u`yrenedi.
- Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew texnologiyasin u`yrenedi.
- A`meliy jumislardi ko`rip shıǵ`adi, qa`te-kemshiliklerin tuwrılaydi, bahalanadi.

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talarlarga`a ha`m jumis qurallarınan paydalanıw qag`ıydalarına a`mel qiliw kerek.

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, ko`rgizbeler, applikatsiyadan u`lgiler, tu`rli ren`li qag`azlar toplami, sizig`ish, qayshi, qa`lem, kley.

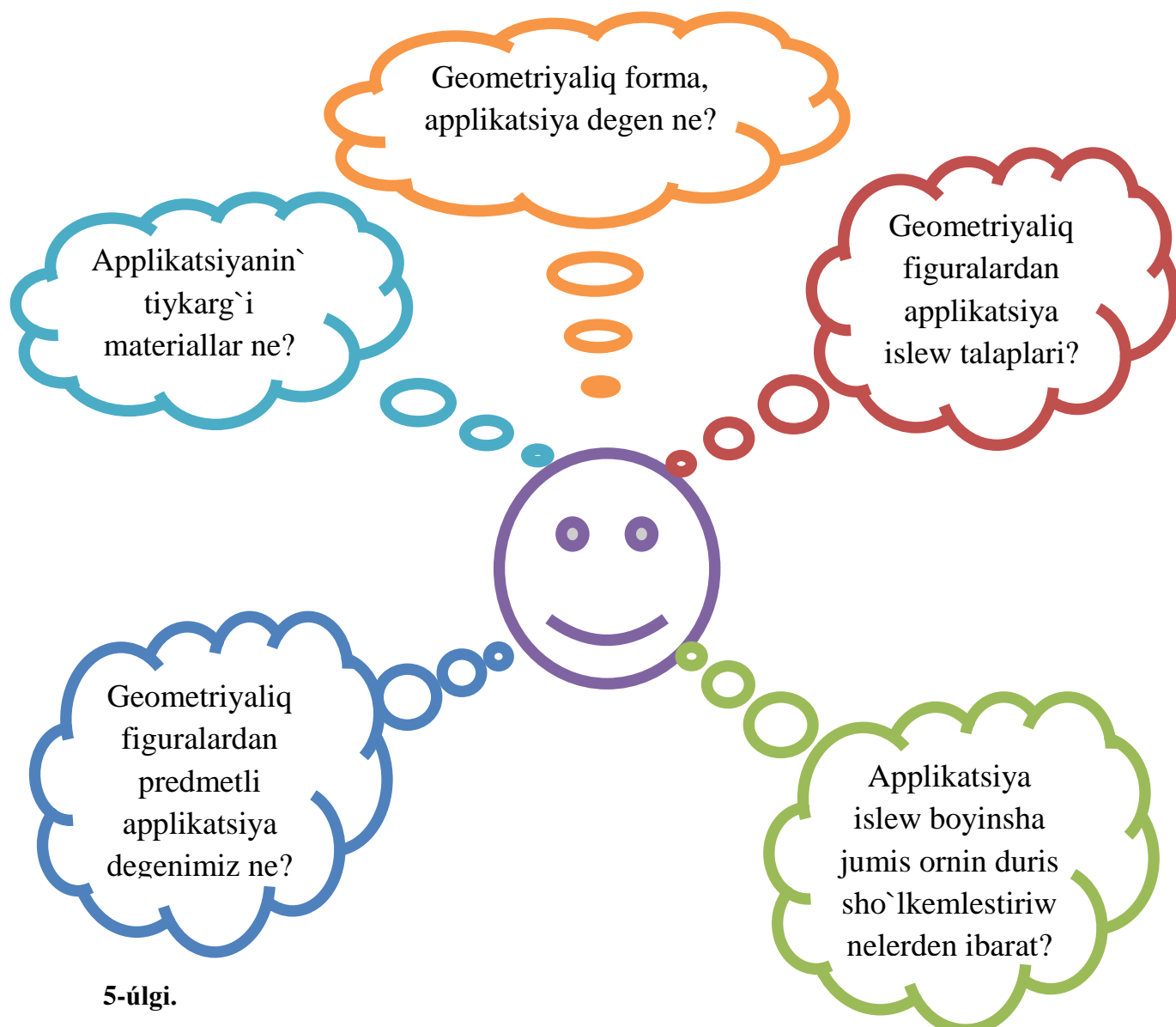
3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qag`azǵa islew beriw usılların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				

3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı.

Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiyalar.

Balardıń predmet haqqındaǵı túsıniklerin seziw, túsiniw qábiletlerin rawajlandiriw gerek. Buni átirapimizdi orap turǵan nárseler: úy, arsha, terek, mashina, idis-tabaq, haywanlar, gúller h.t.b geometriyalıq formalari menen túsindiriwge boladi.

Oqitiwshi qálegen predmetti tańlawi múmkin. Oni balalar menen birgelikte kórip, onıń ayirim detallari qaysi geometriyalıq formaǵa uqsaslıǵın, olardi qanday ólshemlerde, qaysilari úlenirek, qaysilarin kishirek aliw, qanday izbe-izlikte jaylastiriw kerekligini aniqlaydi.

Reńli qaǵazlardan alınǵan aylanalar hám olardıń bólimleri menen applikatsiya boyınsha júdá kóplegen geometriyalıq jumislarin islew múmkin. Aylanalardıń hár birin sonday jaylastiriw gerek, nátiyjede talap etilgen forma payda bolıwi gerek.

Bular oqiwshilarda dóretiwshenlik hám dógerek átirapqa kóz-qaraslarin, kórkemlik qábiletlerin arttiriwǵa járdem beredi. Balalarda qoyılǵan maqsetine erisiw jolında qatańlıq, tártiplilik tárbiyalanadi. Jumisti iqlas penen islew shártlerine boyiniw, belsendilik kórsetiw kónlikpeleri qalıplese. Oqiwshilardıń tayarlaǵan applikatsiyalari ana-tili hám matematika

sabaqlari ushin ájayip didaktikalıq material, oqıwshılardıń sóz baylıgın arttırw quralı bolıwı, olardıń predmetleri forması, reńi, hawada jaylasıwı haqqındağı túsiniklerin bayıtıwǵa xızmet etiwı múmkin.

Predmetli applikatsiyani súwretlew texnologiyası túrli formalardı qıyiw hám olardı fon tárizinde qabil etilgen materiallarǵa kleylew yamasa bekkemlewge tiykarlanıwshı túrinen bolıp esaplanadı.

Applikatsiya jumisların orınlawda tiykarǵı itibardı, onıń ulıwma kórnisine qaratılıwı kerek. jaǵnsı oylanǵan kompazitsiya, yaǵniy súwretleniwı kerek bolǵan nárselerdi jaylastırıw applikatsiyanıń jetiskenliginiń tiykari bola aladı.

Applikatsiya menen shuǵıllanıw oqıwshılardıń garmonallıq rawajlanıwında úlken áhmiyetke iye. Applikatsiya dóretiwshilikti rawajlandıradı, kóz-qarasın bayıtadı, kúzetiwshenlik hám diqqatiniń belsendiligini arttıradı, isenimin tárbiyalaydı, shamalaw hám reńdi seziwge úyretedi.

6-úlgı.

1. Miywelerdiń formasın geometriyalıq formada islew.
2. Haywanlardıń formasın geometriyalıq formada islew.
3. Gúllerdiń formasın geometriyalıq formada islew.
4. Quslardıń formasın geometriyalıq formada islew.
5. Adamlardıń formasın geometriyalıq formada islew.

7-úlgı.

Toparlarda islew qaǵıydaları.

Dostıńızdı diqqat penen tińlań.

Topar jumislarında óz-ara belsendi qatnasıń, berilgen tapsırmalarǵa juwapkershilik penen qarań.

Eger járdem kerek bolsa, álbette oylasıń.

Eger sizden járdem sorasa, álbette járdem beriń.

Topar xızmetiniń nátiyjelerin bahalawda bárshe qatnasıwı shárt.

8-úlgı.

Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya islew texnologiyası.

- Jumis teması hám óz pikirini tańlawdan baslanadı.
- Ashıq reńdegi qaǵaz hám fon tańlanadı.
- Applikatsiyaǵa mólsherlengen kórinis hám elementler kólemin qaǵazdı tańlawdı belgileydi.
 - Kóriniske islengende tiykarǵı itibar tańlanǵan temaniń mazmunına, kerekli materiallar, olardıń ólshemleri, reńlerdi tańlawǵa qaratıladı.
 - Kórinistiń kólemine qaray eń úlken elementler tiykarǵı temaǵa mas bolıwı kerek.
 - Súwretleniwı kerek bolǵan materiallardıń járdeminde figura hám predmetlerdiń jaǵdayları aniqlanadı.
 - Súwretlengen hádiyselerdiń birliğine erisiledi.
 - Kórinistiń barlıq detalları, hátteki eń kishileride de qaǵazdan qiyiladı, olardı sizbaw kerek.
 - Tayarlanǵan detallardıń kleynetugin shetleri, yaǵniy fonga jaylastiriladı hám oylanǵan kórinis payda etiledi.
 - Eger de bul kórinis maqul bolmasa detallar basqasha jaylastiriladı.
 - Detailardı jabıstırıwda ornın almastırıw almaw ushin olardıń ornın qálem menen belgilep qoyıladı.

- Misal retinde eń ápiwayı geometriyalıq forması-kvadratti alıp, onıń almasıwin payda etiw ushin túrli jaǵdaylarda jaylastırıp kóremiz.
- Jumisti baslaw ushin oraydı tabıw, simmetriyalıq oǵın ótkeriw hám elementlerdi soǵan karay jaylastırıw kerek.

Óz betinshe tapsırmalar.

1. Kartonnan geometriyalıq formaların isleń.
2. Geometriyalıq figuralar tiykarında tema applikatsiyasını isleń.

Tema: Reńli qaǵazlardan bayram qutlıqlawın tayarlaw. Ámeliy shiniǵwdiń oqıtıw texnologiyası.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shiniǵıw forması:	Ámeliy shiniǵıw:
Ámeliy shiniǵıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bayram qutlıqlaw qaǵazları haqqında maǵlıwmat beriw. 2. Reńli qaǵazlardan qutlıqlaw qaǵazların tayarlaw. 3. Reńli qaǵazlardan qutlıqlaw qaǵazların tayarlaw texnologiyasını túsindiriw.
Oqıw shiniǵıwınıń maqseti:	Talabalarǵa bayram qutlıqlaw qaǵazları haqqında maǵlıwmat beriw. Reńli qaǵazlardan bayram qutlıqlaw qaǵazın islew texnologiyasını úyretiw.
<i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Talabaların bayram qutlıqlaw haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Bayram qutlıqlawları haqqında túsiniw beriw. • Reńli qaǵazlardan qutlıqlaw qaǵazların tayarlaw texnologiyasını úyretiw. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin kórsetedi, bahalaydı. 	<i>Oqıw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw kerek.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Bayram qutlıqlawları haqqındaǵı bilgenlerin aytıp beredi. • Bayram qutlıqlawları haqqında maǵlıwmatqa iye boladı. • Reńli qaǵazlardan qutlıqlawları tayarlaw texnologiyasını úyrenedi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı, qáte-kemshiliklerin tuwrılap, bahalanadı
<i>Tálim usılları</i>	Túsindiriw, aqlıy hújim, ámeliy jumis, kórgizbeli jumis.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler, reńli qaǵazlardan tayarlangan qutlıqlawlardan úlgiler, reńli qaǵaz, reńli karton, qayshi, kley, sizigish, qálem.
Oqıw forması	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.

Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.
-----------------------------------	---

Reñli qaǵazdan bayram qutliqlawin tayarlawdıń texnologiyaliq kartasi.

I. Tayarlıq basqishi.

10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadı. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis

50 minut.

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniǵiwdıń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalardıń ámeliy iskerligin bahalaw sistemasin málimleydi. (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqliy hújim metodınan paydalanıp, talabalardıń bilimlerin arttıradı (4-úlgı).</p> <p>1.3. Bayram qutliqlawları haqqında maǵliwmat beredi (5-úlgı).</p> <p>1.4. Maǵliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniǵiw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlar dúziledi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha maǵliwmatqa iye boladı.</p> <p>1,4. Ámeliy jumisqa tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykargı bólim.</p> <p>2.1. Bayram qutliqlawların islew texnologiyasin túsindiriw. (6-úlgı).</p> <p>2.2. Talabalardıń jumisin shólkemlestiredi, baqlap baradı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı (7-úlgı).</p> <p>2.3. Ámeliy jumisti juwmaqlap jumisti kóriwin málimleydi.</p> <p>2.4. Sorawlarǵa juwap beredi hám qisqasha juwmaq shıǵaradı.</p>	<p>2.1. Jipten oyınshiq islewdi úyrenedi.</p> <p>2.2. Ámeliy jumis penen shuǵıllanadı.</p> <p>2.3. Ámeliy jumisti juwmaqlaydı.</p> <p>2.4. Sorawlar beredi.</p>

III. Bekkemlew basqish.

10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>3. Bekkemlew.</p> <p>3.1. Talabalardıń bilimin bekkemlew ushin sorawlar beredi.</p> <p>3.2. Juwapların esitedi hám uliwmalastiradı.</p>	<p>3.1. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>3.2. Tińlaydı.</p>

IV. Juwmaqlawshi basqish.

20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
<p>4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyinsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Toparlardıń jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Toparlardıń iskerligin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyinsha máslahatler beriledi (8-úlgı)</p>	<p>4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.</p>

1-úlgı.

Ren`li qag`azdan bayram qutliqlawın tayarlaw.

1. Bayram qutliqlawı haqqında mag`liwmat beriw.
2. Ren`li qag`azlardan qutliqlaw tayarlaw.
3. Ren`li qag`azlardan qutliqlaw tayarlaw texnologiyası.

Talabalarg`a bayram qutliqlawları haqqında mag`liwmat beriw. Ren`li qag`azlardan bayram qutliqlawların islew texnologiyasını u`yretiw.

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerikli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talaplarǵa ha`m jumis qurallarinan paydalanıw qag`ıwdelerine e`mel qiliw kerak.

Kerikli material ha`m jumis quralların tayarlaw.

Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, ko`rgizbeler, ren`li qag`azlardan tayarlang`an qutliqlawlardan u`lgiler, ren`li qag`az, ren`li karton, qayshi, kley, sizig`ish,

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari ha`m kórsetkishleri.

Toparlar	Bahalaw kórsetkishleri ha`m negizleri			
	Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi	Sorawlarǵa juwap beriw	Qag`azǵa islew beriw usılların úyreniw	Jámi

1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

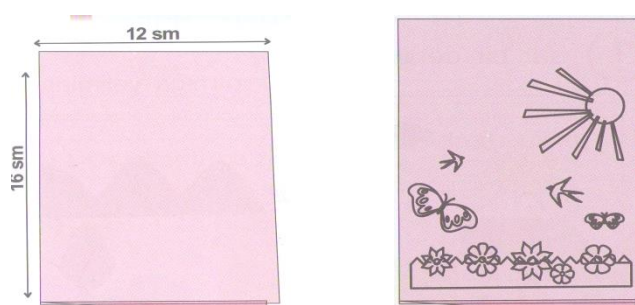
Aqliy hújim

5-úlgı.

Ámeliy jumisi.

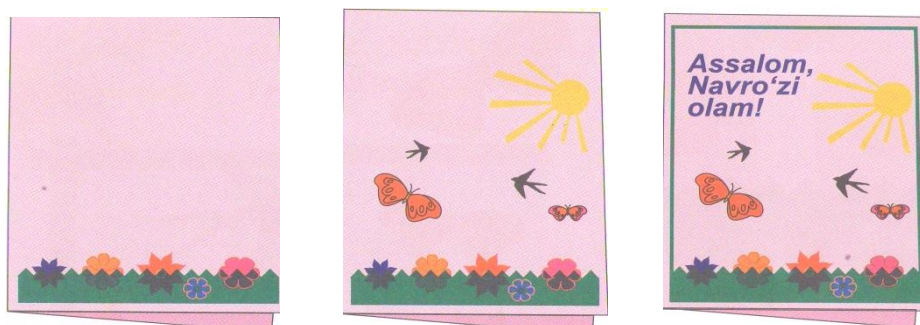
Uzunlıgı 16 sm eni 24 sm bolgan karton qağazi alinadi. Eni teń ekige búkleyemiz, 16 sm 12 sm bolgan qutliqlaw qağazi payda boladi. Qutliqlaw qağaziniń betine Nawriz bayramini tiyisli gúller, góbelek, qarlıgash, quyash súwretleri siziladi.

Reñli qağazdan sizilğan súretlerge detallar qiyip alinadi. Gúller hám shópler, góbelek, quyash, qarlıgash.

Oqiwshilarğa kórsetilip birgelikte orinlanadi. Olarğa jumistiń shártleri de úyretilip bariladi. Balalar qayshidan itibarliraq bolip paydalaniwin, qağazdi qiyip atirğanda qollarin kesip almawin aytadi. Gúl lalalardıń bezegi balalarğa tarqatiladi, reńlerge qarap kesip yamasa sizip aladi.

Keyin jabistiriw basqishpa-basqish orinlanadi.

Balalar kleyden únemli paydalaniwdi tógip partalardi, kiyimlerin kleylep almawin eskertedi.

qutliqlaw qağazin islep bolğannan soń, onıń ishine taxtadağı qutlaw sózlerin kóshirip aladi. Qutliqlaw qağazi tayar, tekserip bahalar qnoyip shigiladi. Kimniń islegen jumisi suliw, taza, duris bolsa marapatlanadi.

Óz betinshe tapsirmalari.

1. Qutliqlaw qağazi tuwrali túsinik beriw.
2. Reñli qağazdan 9-may bayrami ushin qutliqlaw qağazin tayarlań.

Tema: Hár qıylı materiallardan kólemli gúller jasaw Ámeliy shiniğwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shiniğiw formasi:	Ámeliy shiniğiw:
Ámeliy shiniğiw rejesi:	1. Gúller haqqında mağliwmat beriw. 2. Túrli materiallardan gúller islew tuwrali mağliwmat beriw. 3. Bisserlerden gúller islew texnologiyasi. 4. Kórgizbe hám bahalaw.
Oqiw shiniğiwiniń maqseti:	Talabalarğa gúller haqqında mağliwmat beriw. Túrli materiallardan gúller islew tuwrali mağliwmat beriw. Bisserlerden gúller islew texnologiyasin úyretiw.
<i>Pedagogikalıq waziyplar.</i> • Gúller haqqında mağliwmat beriw. • Túrli materiallardan gúller islew tuwrali mağliwmat beriw. • Bisserlerden gúller islew texnologiyasi • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i> • Gúller haqqında mağliwmatqa iye boladi. • Túrli materiallardan gúller islew tuwrali mağliwmatqa iye boladi. • Bisserlerden gúller islew texnologiyasin

shigadi, qáte-kemshiliklerin kórsetedi, bahalaydi.	úyrenedi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shigadi, qáte-kemshiliklerin tuwrilap, bahalanadi
<i>Tálim usillari</i>	Soraw-juwap, kórgizbe “kórsetip ber, túsintirip ber», aqliy hújim, ámeliy jumis.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler, úlgiler, túrli reńdegi bisserler, arnawli sim, lenta, tayaqsha.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Túrli materiallardan kólemli gúllerdi islew
Ámeliy shiniǵiwdiń texnologiyalıq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniǵiwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalardıń ámeliy iskerligin bahalaw sistemasin málimleydi. (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqliy hújim metodınan paydalanıp, talabalardıń bilimlerin arttiradi (4-úlgı).</p> <p>1.3. Túrli materiallardan gúllerdi islew haqqında túsintirip beredi.</p> <p>1.4. Maǵliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniǵiw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlar dúziledi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha maǵliwmatqa iye boladi.</p> <p>1.4. Ámeliy jumisqa tayarlanadi.</p>
<p>2. Tiykargı bólim.</p> <p>2.1. Talabalarǵa jumis qurallarınan paydalanıw shártlerin esletedi (5-úlgı).</p> <p>2.2. Bisserlerden gúller islew texnologiyasin úyrenedi (6-úlgı).</p> <p>2.3. Talabalar ámeliy jumis iskerligin shóлкеlestiredi, qadaǵalaydi, máslahatler beredi, baǵdarlaydi.</p> <p>2.4. Ámeliy shiniǵiw boyınsha talabalardıń sorawlarına juwap beredi.</p>	<p>2.1. Jumis qurallarınan paydalanıw shártlerin esleydi</p> <p>2.2. Shigindi material-larınan túrli buyimlardı islew texnologiyasi úyrenedi.</p> <p>2.3. Ámeliy jumis penen shuǵillanadi.</p> <p>2.4. Ámeliy shiniǵiw boyınsha</p>

	sorawlar beredi.
--	------------------

III. Bekkemlew basqish.
10 minut

IV. Juwmaqlawshi basqish.
20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardıń bilimin bekkemlew ushin sorawlar beredi. 3.2. Juwapların esitedi hám uliwmalastiradi.	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydi.

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyinsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Talabalardıń ámeliy jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Talabalardıń iskerligin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyinsha máslahatler beriledi (8-úlgı)	4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.

1-úlgı.

Tu`rli materiallardan ko`lemli gu`llerdi islew

Talabalarg`a gu`ller haqqında mag`liwmat beriw. Tu`rli materiallardan gu`ller islew tuwralı mag`liwmat beriw. Bisserlerden gu`ller islew texnologıvasın u`vretiw.

- Gu`ller haqqında mag`liwmatqa iye boladi.
- Tu`rli materiallardan gu`ller islew tuwralı mag`liwmatqa iye boladi.
- Bisserlerden gu`ller islew texnologıyasın u`yrenedi.
- A`meliy jumis na`tiyjelerin ko`rip shıǵadi, qa`te-kemshiliklerin tuwrilap, bahalanadi

2-úlgı. Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldına kley, qiyindi q ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, ko`rgizbeler, u`lgiler, tu`rli ren`degi bisserler, arnawli sim, lenta, tavaqsha.

3-úlgı: *Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.*

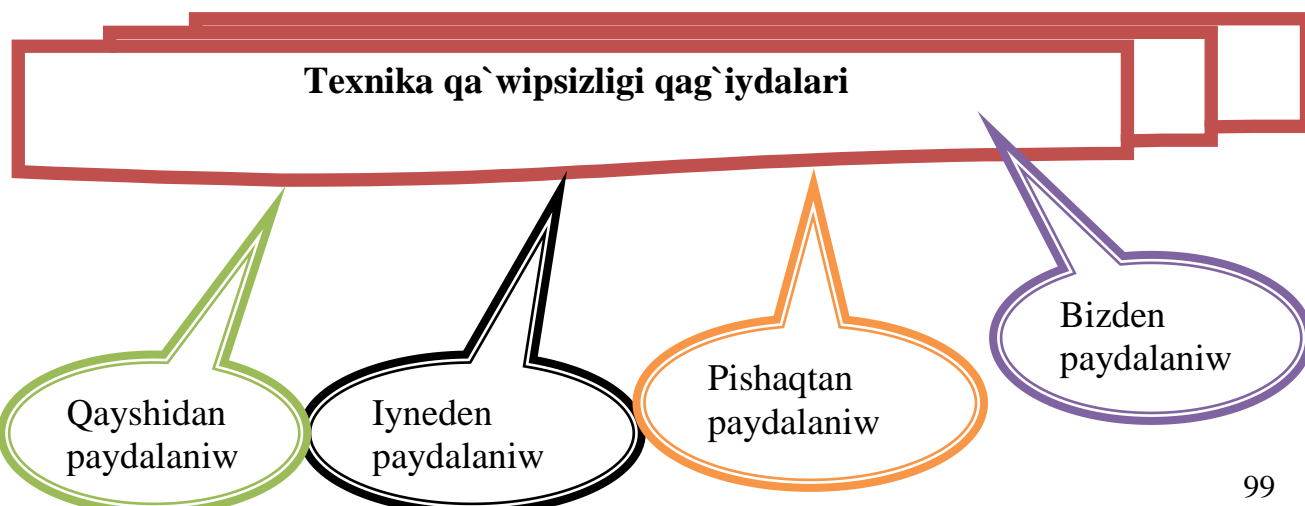
Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı.

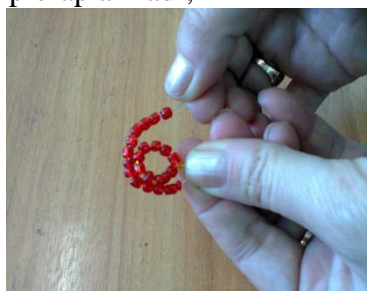

6-úlgı.

Bisserden güllerdi toqıwda kerekli jumis qurallarınıń: iyne, sim hám jip túrleri; monshaqlar toplası, durr tasları, kózler, pistonlar, shisha monshaq túrleri; járdemshi materiallar; kley túrleri, qayshi túrleri, simlar haqqında maǵlıwmat beriledi.

-arnawlı simdi úsh túrli ólshemde kesip alınıadı hám birinshi simǵa 20 dana, ekinshi simǵa 15 dana reńli monshaqlar terip shıǵıladı.

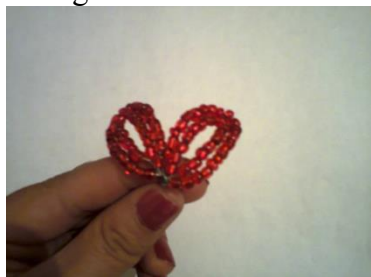
-simlar izbe-iz aylandırıp orap alınıadı;

- tayar bolǵan gúl japıraqlarınıń bir-birine simlar oraladı hám gúl formasına keltiriledi;

-sol waqıtta gúl danalarınıń 5 danasınıń islew kerek;

-gúl formasınıń ortasına sari bisserden aylana islew hám biriktiriw kerek;

-gúl japıraqların islew ushın simqa jasıl reńdegi bisserlerdi terip alamız;

-birinshi simǵa 40 dana, ekinshi simǵa 35 dana, úshinshi simǵı 30 dana, tórtinshi simǵa 25 dana, besinshi simǵa 20, altınshi simǵa 5 dana bisserler terip shıǵıladı.

-simǵa terilgen bisserlerdi aylantırıp orap japıraq formasına keltiriledi.

-tayar bolǵan gúl hám japıraqlardı gúlge biriktiriw shıǵıladı.

-bir neshe waqıt ótkennen soń gúl túbektegi albaster aralaspasına otırǵızıladı hám qosısha bezek beriw isleri orınlanadı.

7-úlgı. Óz betinshe tapsirmalar.

1. Túrli materiallardan kólemli gúller islew.
2. Bisserlerden gúller islew.

Tema: Applikaciya usılında japiraqlardan qurıw -jasaw Ámeliy shiniǵıwdıń oqıtwıw texnologiyası.

Waqtı: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shiniǵıw formasi:	Ámeliy shiniǵıw:
Ámeliy shiniǵıw rejesi:	1. Japiraqlar haqqında maǵlıwmat beriw. 2. Japiraqlardan applikatsiya islew haqqında maǵlıwmat beriw. 3. Japiraqlardan applikatsiya islew sabaǵın shólkemlestiriw tártibin túsindiriw.
Oqıw shiniǵıwınıń maqseti:	Talabalarǵa japiraq hám japiraqlardan applikatsiya islew haqqında maǵlıwmat beriw. Japiraqlardan applikatsiya islew texnologiyasın úyretiw
<i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i> • Talabalarǵın japiraqlardan applikatsiya islew haqqındaǵı bilimlerin anıqlaw. • Jumis ornın durıs shólkemlestiriw hám texnika qáwıpsızlıǵı qaǵıydalarına ámel qiliwdi esletiw. • Applikatsiya jumisin islew haqqında túsiniw beriw. • Japiraqlardan applikatsiya islew texnologiyasın úyretiw. • Jumis nátiyjelerin kóriw hám bahalawdi úyretiw.	<i>Oqıw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i> • Japiraqlardan applikatsiya islew haqqında bilgenlerin aytıp beredi. • Jumis ornın durıs shólkemlestiriw, texnika qáwıpsızlıǵı qaǵıydalarına ámel qiladi. • Applikatsiya jumisların orınlaw haqqında túsiniwlerge iye boladi. • Japiraqlardan applikatsiya islew texnologiyasın úyrenedi. • Jumis nátiyjelerin kóriw hám bahalawdi úyrenedi.
<i>Tálim usılları</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, kórgizbe, jumisti kórsetiw, ámeliy jumis kórgizbesi.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, aq qaǵaz, japiraqlar toplamı, kley, sizigish, qayshi, qálem.
Oqıw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqıwdı shólkemlestiriw shárayatı.	Arnawlı texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

Japiraqlardan applikatsiya islew Ámeliy shiniǵıwdıń texnologiyalıq kartası.

I. Tayarlıq basqışı. 10 minut

Oqıw mazmunı	
Oqıtıwshı	Talaba.
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornın shólkemlestiredi. (1-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵıwǵa tayarlanadi. • Jumis ornın shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis

• Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı)	quralların tayarlaydı.
---	------------------------

II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis 50 minut.

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniğıwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalardı kishi toparlarǵa bóliw hám toparlarda islew qaǵıydasi menen tanistiriw (3-úlgı).</p> <p>1.2. Talabalardıń iskerligin bahalaw sistemasin málimleydi (4-úlgı).</p> <p>1.3. Juwaplar uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniğıw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlarǵa bólinedi hám jumis islew qaǵıydasi menen tanisadi.</p> <p>1.2. Bahalaw sistemasi meneen tanisadi.</p> <p>1.3. Ámeliy jumisqa tayarlanadi.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Talabalarǵa qiziqli sorawlar beriledi (5-úlgı).</p> <p>2.2. Toparlar ámeliy jumis xizmetin kórip shıǵadı, qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı (6-úlgı).</p> <p>2.3. Japiraqlardan applikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi (7-úlgı).</p> <p>2.4. Talabalar diqqat penen esitiwine hám qadaǵalawshi sorawlardı beriwin aytadı.</p> <p>2.5. Sorawlarǵa juwap beredi hám qisqasha juwmaq jasaydı.</p>	<p>2.1. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>2.2. Ámeliy jumis xizmetin shólkemles-tiredi.</p> <p>2.3. Japiraqlardan applikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi.</p> <p>2.4. Esitedi hám sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>2.5. Juwmaq shıǵaradi.</p>

III. Juwmaqlawshi basqish. 10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyınsha juwmaqlanadi:</p> <p>4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>4.2. Toparlardıń ámeliy jumisi nátiyjesin kórip shıǵadı.</p> <p>4.3. Toparlardıń iskerligin bahalaydı. (3-úlgı).</p> <p>4.4. Óz betinshe jumis boyınsha máslahatler beriledi (8-úlgı)</p>	<p>4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlar beredi.</p> <p>4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı.</p> <p>4.3. Bahalanadi.</p> <p>4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazip aladi.</p>

1-úlgı.

**Japiraqlardan applikatsiya
islew**

Talabalarg`a japiraq ha`m japiraqlardan
applikatsiya islew haqqında mag`liwmat
beriw. Japiraqlardan applikatsiya islew
texnologiyasin u`vretiw

- Japiraqlardan applikatsiya islew haqqında bilgenlerin aytip beredi.
 - Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw, texnika qa`wipsizligi qag`iydalarına a`mel qiladi.
 - Applikatsiya jumislarin orinlaw haqqında tu`siniklerge iye boladi.
 - Japiraqlardan applikatsiya islew texnologiyasin u`yrenedi.
- Jumis na`tivielerin ko`riw ha`m bahalawdi u`vrenedi.

2-úlgı.

Jumis ornin sho`lkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindi q ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talaplarğa ha`m jumis qurallarınan paydalanıw qag`iydalarına a`mel qiliw kerek.

Kerekli material ha`m jumis quralların tayarlaw.

Tayanish tu`sinik, metodikalıq qollanbalar, slaydlar, aq qag`az, japiraqlar toplami, klev, sizig`ish, qayshi, qa`lem

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari ha`m ko`rsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw ko`rsetkishleri ha`m negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris sho`lkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qag`azǵa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Qiziqtiriwshi sorawlar.

1. Qanday terek japiraqların bilesiz?
2. Terek japiraqlarınıń ózgeshelikleri birdeyma?
3. Shiniǵiwǵa kerekli materiallar qalay jaylastiriladi?
4. Qanday ásbaplar menen islegende texnika qa`wipsizligi qag`iydalarınan paydalaniladi?
5. Tábiyiy materiallar menen islewdiń maqseti ne?

Japiraqlar. Japiraqlar oyınshıqlardı islewde qizıqlı ha`m kerekli qosımsha materiallar bolıp esaplanadı. Olar hár túrli forma ha`m renlerde bolıwı múmkin. Iri japiraqlı tereklerdiń japiraqların balalar kemelerge jelken sipatında isletedi. Japiraqlardan góbelek qanatları, baliq súzǵıshleri (bul oyınshıqlar qamis ha`m japiraqtan islenedi) islewde qollanıw múmkin. Japiraqlardı gúzde, olar sulıw bolǵanda teriwge boladı.

Oqiwshilar japiraqlardi toplaǵanda olardıń reńlerin, formaların úyrenedi, bul olardıń, kúzetiwshenligi hám diqqat etiw qábiletin arttıradi. Toplanǵan japiraqlar aldinnan tayarlap qoyılǵan dápterdiń betleri arasına qoyiladi. Sonnan keyin balalarǵa japiraqlardıń miynet shiniǵıwlarına shekem reńin joǵaltıwın, oralıp qalmawı ushin qalay islew beriw kerekligi túsintiriledi. Hár bir ekskursiyada balalardıń itibarin insanniń jaratiwshiliq miynetine álbette tartiw kerek. Ekskursiya aqirında sóylesiwge juwmaq jasaladi, ekskursiyada iyelengen bilimleri uliwmalastıradi. Bunnan tisqari, balalarǵa úylerinde quslardıń kórinisi túsirilgen súwretlerdi, kóriwin, olardıń denesi hám qanatlarınıń formasına, reńine ayırıqsha itibar beriw tapsiriladi.

Shólkemlestirilgen bunday ekskursiyadan keyingi shiniǵıwda balalar keptirilgen japiraqlardan qustiń applikatsiyasin úlken qiziqıwshiliq penen orinlaydi, eger de applikatsiyani óz qálewlerine bola, ózleri toplaǵan materiallardan erkin islew tapsirilsa, qiziqıwshiligi jáne de artadi. Bunday sabaq, shiniǵıw tómendegi sxemaǵa iye boladi.

1. Ótkerilgen ekskursiya boyınsha sóylesiw:

- Ekskursiyada qay jerde boldıq?
- Qanday tereklerdi kórdik, olardıń atlari qanday?
- Olardıń japiraqlarınıń formasi birdeyma?
- Qanday qus hám (parrandalarnı) qus túrlerin bilesiz?
- Olardıń reńleri qanday?

Soraw-juwaptan soń oqiwshılarǵa G`Aqliy hújimG` metodi arqali quslardıń túrlerin sanap beriw soraladi.

Oqiwshılardıń juwaplarinan soń quslardıń súwretleri kórsetiledi hám G`BBBG` metodi arqali quslar haqqındaǵı maǵliwmatlardı uliwmalastıradi.

Qus hám olardıń túrleri haqqında maǵliwmat berilgennen soń applikatsiya jumisi ushin tayarlanatuǵın qorazdıń súwreti kórip shıǵiladi.

2. U`lgini kórip shıǵıw:

- Qoraz qanday bóleklerden quralǵan?
- Onıń bólekleri qalay jaylasqan?
- Oni islewde qanday terek japiraqlarınan paydalanılǵan?
- Qoraz qanday haywan túrine kiredi?

3. U`lgini kórip shıǵıw:

- Qorazdıń ayırım bólekleri (denesi, qanatlari)niń jaylasıwin grafik túrde súwretleń?
- Qorazdıń denesi hám qanatlari ushin forma hám de birdey bolǵan japiraqlardi tabıń?
- Olardi qaǵazǵa jaylastiriń?
- Jumisti ámelde orinlań?

4. Oqitiwshiniń jumisti orinlaw usillari haqqındaǵı túsinipleri:

5. Applikatsiyani orinlaw boyınsha óz betiinshe tapsirma:

- Qorazdıń ayırım bóleklerin qaǵazǵa duris túsiriń?
- Formasi, ólshemi hám bowlardı duris tańlań?
- Tártipli kleyleń?
- Qorazdıń kóz hám tumsiq bólimlerin duris kórsetiń?
- Jumis islengen qaǵazdıń artına japiraqlardan tereklerdiń atların jaziń.?

7. Islengen jumisti kórip shigiw:

Jol qoyilgan qáte-kemshiliklerdi aniqlaw.

Qáte-kemshiliklerdi úyreniw.

8. Jumisti bahalaw:

Oqiwshilardıń jumislari bahalanadi hám marapatlanadi.

Túrli japiraqlardi toplaw, oqitiwshiniń qoygan maqsetine baylanisli boladi. Oqiwshilar kórip shigilgan hám tereń úyrenilgen yamasa ózleri oylap tapqan kórinisleri ushin japiraqlardi toplaydi, yaki bolmasa kerisinshe, dáslep túrli japiraqlardi toplap keyin jumisti orinlaw tártibin aniqlawi múmkin.

Japiraqtıń ózgeshelikleri hám formalari, aplikatsiyalardi islewde olardıń tiykarǵı material sipatında da, islengen nárselerge bezew beriw materialı sipatında da paydalanıwǵa boladi. Bunday jumislardi orinlaw, oqiwshilardıń estetikalıq kóz-qaraslarin arttiradi hám dóretiwshenlik, izleniwshenlik hám dóretiwshenlik pikirlew qábiletlerin ósiriwge járdem beredi.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Túrli japiraqlardi toplań hám keptiriń.
2. Túrli japiraqlardan úy haywanlarin isleń.

Tema: Tuxımlardan aplikaciya jasaw.

Ámeliy shiniwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: ____.
Shiniw formasi:	Ámeliy shiniw:
Ámeliy shiniw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tqim hám olardıń túrleri haqqında maǵliwmat beriw. 2. Tuqımlardi sabaqqa tayarlaw boyınsha maǵliwmat beriw. 3. Tuqımlardan aplikatsiya islew texnologiyasin túsintiriw. 4. Kórgizbe hám bahalaw.
Oqiw shiniwiniń maqseti:	Tuqim túrleri hám olardi isletiw haqqında maǵliwmat beriw. Tuqımlardan aplikatsiya islew texnologiyasin úyretiw.
<i>Pedagogikalıq waziypalar.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalardıń tuqim hám olardi isletiw haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Tuqımlardan aplikatsiya islew haqqında túsiniw beriw. • Tuqımlarǵa aplikatsiya islew texnologiyasin túsintiriw • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shigadi, qáte-kemshiliklerin kórsetedi, bahalaydi. 	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Tuqim túrleri hám olardi isletiw haqqında bilgenlerin aytadi hám qosimsha bilimlerge iye boladi. • Tuqımlardan aplikatsiya islewdi úyrenedi. • Tuqımlardan aplikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shigadi, qáte-kemshiliklerin tuwriwap, bahalanadi
<i>Tálim usillari</i>	Túsindiriw, aqlıy hújim, ámeliy jumis, ámeliy jumistiń kórgizbesi.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, hár túrli

	tuqimlar, sizig'ish, qayshi, qalam, kley, qagaz.
Oqiw formasi	Jeke tartiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi sholkemlestiriw sharayati.	Arnavli texnikaliq qurallar menen tamiyinlengen xana.

**Tuqimnan applikatsiya islew.
Ámeliy shiniqiwdiń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Таярлыз басзышы.
40 МИНУТ**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyinsha korgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin sholkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniqiwǵa tayarlanadı. • Jumis ornin sholkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniqiwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tartibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalardıń ámeliy iskerligin bahalaw sistemasin málimleydi. (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqliy hújim metodinan paydalanıp, talabalardıń bilimlerin arttiradi (4-úlgı).</p> <p>1.3. Tuqimlar hám olardi isletiw tuwralı maǵliwmatlardı túsindirip beredi. (5-úlgı)</p> <p>1.4. Maǵliwmat uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniqiw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlar dúziledi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyinsha maǵliwmatqa iye boladi.</p> <p>1,4. Ámeliy jumisqa tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Talabalardıń hár bir toparına tapsirmaların tarqatadı (6-úlgı)</p> <p>2.2. Toparlarda islew qaǵiydasin jáne bir márte esletedi (7-úlgı).</p> <p>2.3. Tuqimlardan applikatsiya islew texnologiyasin túsindiredi. (8-úlgı).</p> <p>2.4. Toparlardıń jumisin sholkemlestiredi, baqlaydı, másláhátler beredi, baǵdarlaydı.</p> <p>2.5. Ámeliy jumisti juwmaqlap kórsetiwin aytadı. Hár bir topardan bir aǵza shigip óziniń ámeliy jumislarin kórsetiwin aytadı. Topar aǵzalari diqqat penen esitiwin hám qadaǵalap qiziqtirǵan sorawlarin beriwın aytadı.</p> <p>2.6. Juwaplardı toltiradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradı.</p>	<p>2.1. Hár bir topar tapsirma boyinsha óz jumislarin baslaydı.</p> <p>2.2. Toparlarda islew qaǵiydasi menen tanistiradi.</p> <p>2.3. Tuqimlardan applikatsiya islewdi úyrenedi.</p> <p>2.4. Ámeliy jumis penen shuǵılanadı.</p> <p>2.5. Hár bir topardan bir aǵza shigip islegen jumislarin usinadı.</p> <p>2.6. Sorawlar beredi.</p>

**III. Bekkemlew basqish
10 minut**

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardıń bilimin bekkemlew ushin sorawlar beredi. 3.2. Juwapların esitedi hám uliwmalastiradi.	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydi.

IV. Juwmaqlawshi basqish
20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyınsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Toparlardıń ámeliy jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Talabalardıń iskerligin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyınsha máslahatler beriledi (8-úlgı)	4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.

1-úlgı.

Urug'lardan applikatsiya vasasch

Tuqim tu`rleri ha`m olardi isletiw haqqında mag`liwmat beriw. Tuqimlardan applikatsiya islew texnologiyasin u`yretiw.

- Tuqim tu`rleri ha`m olardi isletiw haqqında bilgenlerin aytadi ha`m qosimsha bilimlerge iye boladi.
- Tuqimlardan applikatsiya islewdi u`yrenedi.
- Tuqimlardan applikatsiya islew texnologiyasin u`yrenedi.

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindi q ushin qutisha hám tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami hám kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talaplarǵa hám jumis qurallarınan paydalanıw qag`ıydelerine e`mel qiliw kerek.

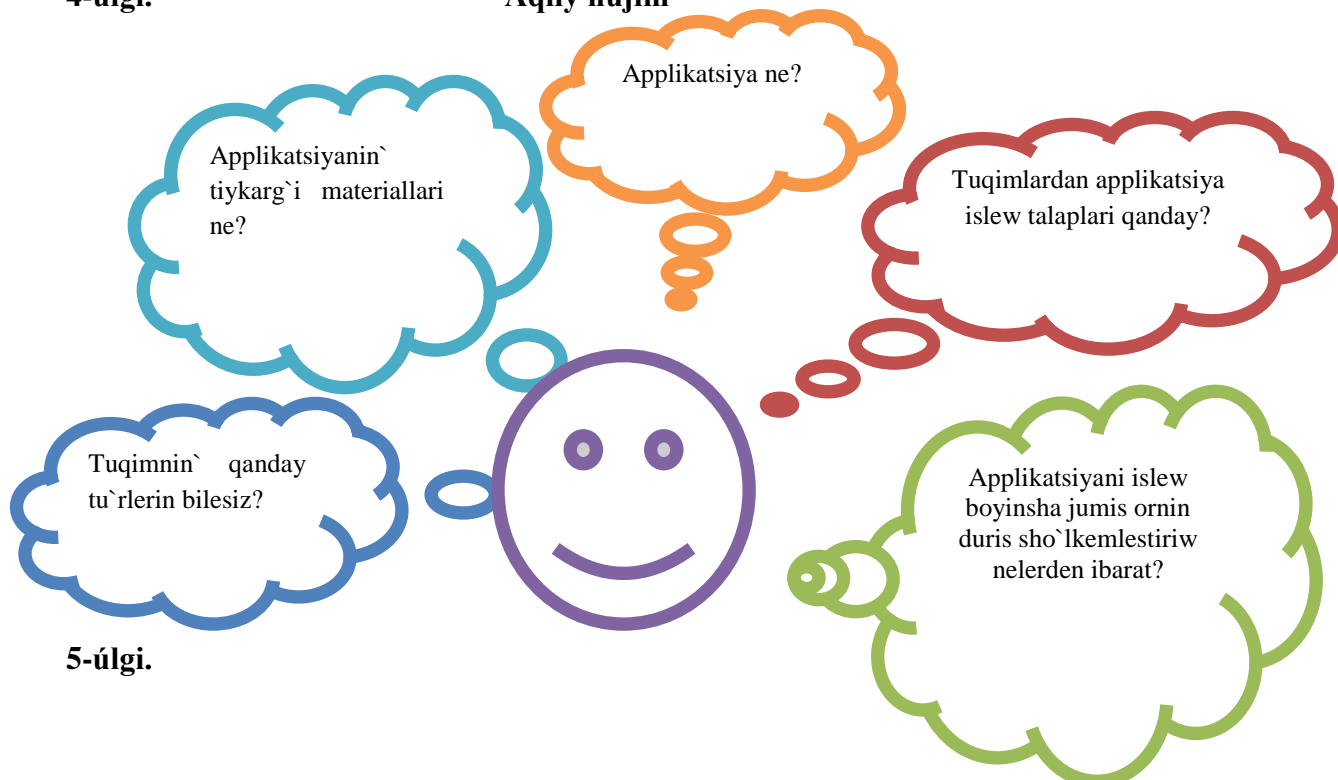
Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, ko`rgizbeler, tuqimlardan islengen applikatsiyadan u`lgiler, tu`rli tuqimlar, sizig`ish, qa`lem, klev, tawar.

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri			
	Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi	Sorawlarǵa juwap beriw	Qaǵazǵa islew beriw usillarin úyreniw	Jámi
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı.

Tuqimlar hám olardi isletiw haqqındaǵı maǵliwmatlar.

Baslawish klasslardı túrli tábiyiy materiallardan applikatsiyalar islew múmkin. Túrli miywe hám paliz eginleriniń tuqimlarinan hár túrli applikatsiya jumislarin islew múmkin. Bul jumista túrli miywe tuqimlarinan paydalanıw múmkin.

Miywe hám paliz eginleriniń tuqimlari tábiyatqa keń tarqalǵan, toplaw hám saqlaw ańsat bolǵan materiallardan bolip esaplanadi.

- Tuqimlar miywe hám paliz eginlerinen ajratıp alinadi.
- Artiqsha nárselerden tazalap juwıp keptiriledi.
- Keptiriwde tuqimlardıń formasi buzılmawı ushin qaǵaz arasına salıp qoyiladi.
- Tuqimlar kewgennen sońakvarel` boyawlarinan paydalanıp reń beriw múmkin.

Balalar túrli tuqimlardan applikatsiya islewdi jaqsı kóredi. Túrli reńlerge boyalǵan tuqimlardı balalar sulıw etip terip hár túrli naqıshlardı islewi múmkin. Bunday shiniǵıwlar qol barmaqlariniń balalardıń qabaq tuqimlari, kewdirilgen japiraqlardan applikatsiyalardı islewdi jaqsı kóredi. Bunday shiniǵıwlarda balalar olar ushin jańalıq bolǵan usil, applikatsiya

jabistiriwdi, yaǵniy kleydi detalǵa emes, detal jabistirilatúǵın jerge jaǵıladı hám ústinen detal qoyıladı. Qızıǵıwshılıq penen balalar túrli reńlerde bolǵan tuqımlardı terip sulıw naqıshlardı payda etiwı múmkin. Bunday shınıǵıwlar qol barmaǵlarınıń mayda bóleklerin, dóretiwshiligin, tapqırlıǵın raajlandiriwǵa járdem beredi.

6-úlgı.

Toparlarda ámeliy jumis tapsirmalari.

1. Tuqımlardan miywe formasın islew.
2. Tuqımlardan haywanlar formasın islew
3. Tuqımlardan quslar formasın islew
4. Tuqımlardan gúller formasın islew
5. Tuqımlardan ertek qaharmanlari formasın islew

7-úlgı.

Toparlarda islew qaǵıydasi.

Sheriǵınızdi diqqat penen tıńlań.

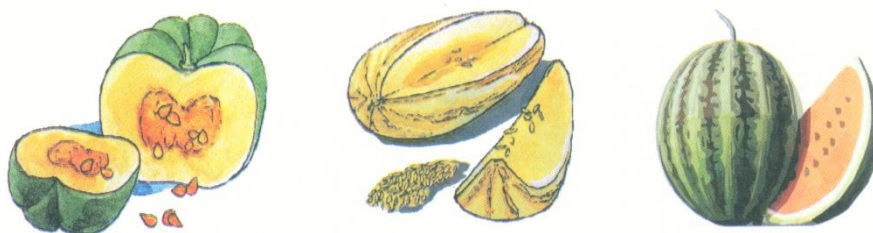
Topar islerinde óz-ara belsene qatnasıń, berilgen tapsirmalardı juwapkershilik penen qarań. Eger járdem gerek bolsa, álbette sorañ.

Eger sizden járdem sorasa álbette járdem beriń.

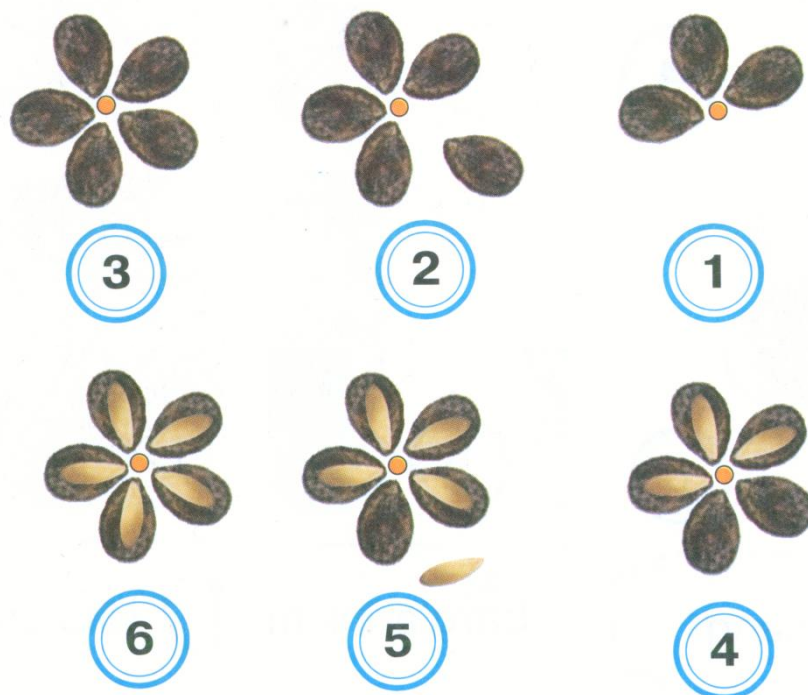
Toparlar iskerliginiń nátiyjelerin bahalawda hámme qatnasiwi shárt.

8-úlgı.

- Jumis temasi hám pikirın tańlawdan baslanadi;
- Ashiq tondaǵı qaǵaz hám fon tańlanadi;
- Applikatsiyaǵa mólsherlengen súwret ushin tuqımlar tańlanadi.
- Kórinis ústinde islegende tiykarǵı itibar tańlangan temaniń mazmunına, gerekli materiallar, olardıń ólshemleri, reńlerin tańlawǵa qaratiladi.
- Súwretleniwi gerek bolǵan predmetlerdiń jaǵdayı anıqlanadi.
- Súwretlenedi tuqım reńleri hám hádiyselerdiń biriktiriliwine erisiledi.
- Kórinistiń barlıq detallari, hátteki eń kishkeneleri de tuqımnan tayarlanadi, olardi sizbaw gerek.
- Tuqımlar qaǵazǵa jaylastiriladi hám oylanǵan kórinis payda etiledi.
- Eger bul kórinis maqul bolmasa tuqımlar basqasha jaylastiriladi.
- Tuqımlardı kleylew PVA kleyinen paydalaniladi.
- Kórinistiń gerekli bólimleri kleylenedi hám tuqımlar jabistiriladi.
- Tuqımlardı kleylewde qisqishlardan paydalaniladi.
- Tuqımlardı jabistiriwda orındı aljastirmaw ushin olardıń ornın qálem menen belgilep qoyiladi.
- Tuqımlar kleylenip bolǵannan soń keptiriw ushin qoyiladi. Keptirgen izǵar bolmawi gerek.

Qawın hám ǵarbiz tuǵımlarınan naǵıs islew.

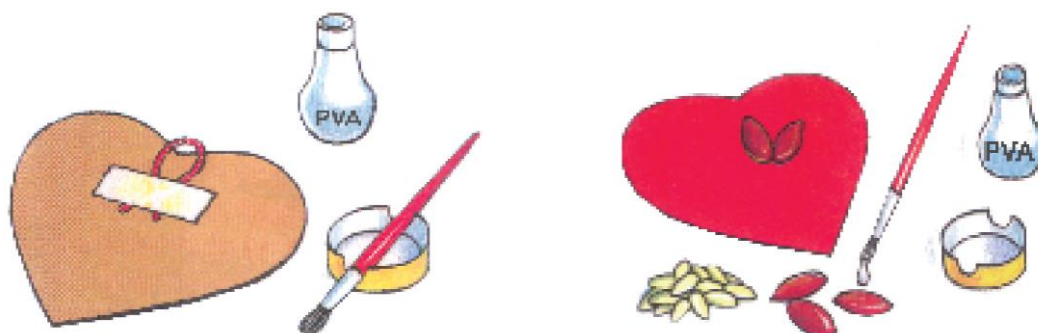

Tuqimnan applikatsiya islew texnologiyasi.

- Jumistiń temasi hám pikirin tańlawan baslanadi, fon fon hám forma tańlanadi.
- Applikatsiyaǵa mólsherlengen kórinis ushin tuqimlar tańlanadi.

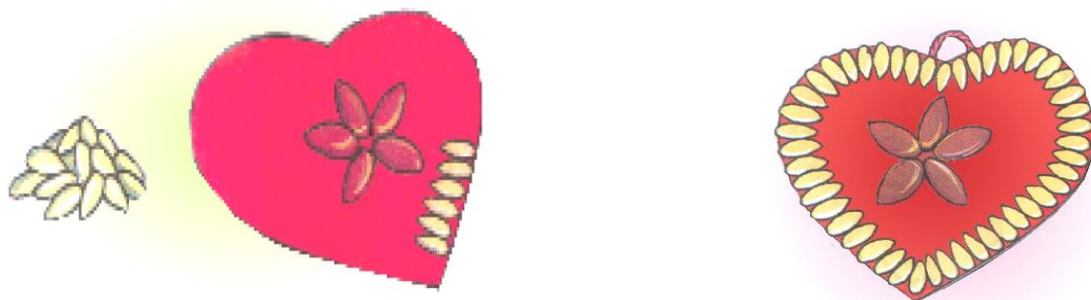

- Kórinis ústinde islegende tiykarǵı itibar tańlangan temaniń mazmunına, kerekli materiallar, olardıń ólshemleri, reńlerin tańlawǵa qaratiladi.
- Súwretleniwi tiyis bolǵan predmetlerdiń jaǵdaylari aniqlanadi.
- Tuqimlardı kleylewde PVA kleyinen paydalaniladi.

- Súwretlenetuǵın tuqim reńleri hám hádiyselerdiń birigiwine erisiledi.
- Súwrettiń barlıq detallari, hátteki eń kishkeneleride tuqimlardan tayarlanadi, olardı sizbaw kerek.
- Tuqimlar qaǵaz betine jaylastiriladi hám oylanǵan kórinis payda etiledi.
- Eger de bul kórinis maqul bolmasa tuqimlar basqasha jaylastiriladi.
- Súwretleniwi kerek bólimi kleyleneadi hám tuqimlar jabistiriladi.

- Tuqimlardi jabistiriwda ornin almasfirmaw ushin olardıń ornin qálem menen belgilep qoyiladi.

- Tuqimlar kleypenip bolgannan soń keptiriw ushin qoyiladi. Keptiriwde izgar bolmaw kerek.

Óz betinshe jumis tapsirmalari.

1. Tuqimlardi jiynań hám tayarlań.
2. Tuqimlardan ayiw formasin mozayka usilinda isleń.

Tema: Bólme ósimliklerin bağıw usillari.

Ámeliy shiniğıwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shiniğıw formasi:	Ámeliy shiniğıw:
Ámeliy shiniğıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tuqim hám olardıń túrleri haqqında maǵliwmat beriw. 2. Tuqimlardi sabaqqa tayarlaw boyinsha maǵliwmat beriw. 3. Tuqimlardan applikatsiya islew texnologiyasin túsintiriw. 4. Kórgizbe hám bahalaw.
Oqiw shiniğıwiniń maqseti:	Xana ósimlikleri haqqında maǵliwmat beriw. Ósimliklerdi bağıw texnologiyasin úyretiw. Tuqimdi kógertiw texnologiyasin úyretiw.
<i>Pedagogikalıq waziypalar.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalardıń xana ósimlikleri haqqında bilim-lerin aniqlaw. • Xana ósimliklerin bağıwdi túsindiriw. • Tuqimlardi kógertiw texnologiyasin túsindiriw. • Jumis nátiyjelerin tekseriw hám bahalaw. 	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw kerek.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Xana ósimlikleri haqqında bilgenlerin aytadi hám qosimsha bilimlerge iye boladi. • Xana ósimliklerin bağıwdi úyrenedi. • Tuqimlardi kógertiw texnologiyasin úyrenedi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shigadi, bahalanadi
<i>Tálim usillari</i>	Túsindiriw, aqliy hújim, ámeliy jumis, ámeliy jumistiń kórgizbesi.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, xana ósimlikleri, túrli tuqimlar, tawar, suw, topiraq, mineral hám tábiy aziqlar, arawli tayaqsha, qayshi hám qaǵaz.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Xana ósimliklerine qaraw hám olardi baǵıw usillari.
Tuqimdi kóǵertiw boyınsha ámeliy shiniǵıwdıń texnologiyalıq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqıw mazmuni	
<i>Oqıtıwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵıwǵa tayarlanadı. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. A`melge asiriw basqishi: A`meliy jumis
50 minut.**

Oqıw mazmuni	
<i>Oqıtıwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniǵıwdıń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>1.1. Talabalardı 5 kishi toparǵa bóledi hám ámeliy jumisin bahalaw sistemasi menen tanistiradi (3-úlgı).</p> <p>1.2. Aqlıy hújim metodınan paydalanıp, talabalardıń bilimlerin arttıradi (4-úlgı).</p> <p>1.3. Xana ósimlikleri hám olarǵa qaraw haqqında maǵlıwmatlardı túsindirip beredi. (5-úlgı)</p> <p>1.4. Gúllerdi nálshe etip ósiriw (6-úlgı).</p> <p>1.5. Maǵlıwmatlar ulıwmalastiriladi hám ámeliy shiniǵıw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlar dúziledi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha maǵlıwmatqa iye boladı.</p> <p>1,4. Ámeliy jumisqa tayarlanadı.</p>
<p>2. Tiykargı bólim.</p> <p>2.1. Talabalardıń hár bir toparına tapsirmaların tarqatadı (6-úlgı)</p> <p>2.2. Toparlarda islew qaǵıydasın jáne bir márte esletedi (7-úlgı).</p> <p>2.3. Tuqimdi kóǵertiw texnologiyasın túsindiredi. (8-úlgı).</p> <p>2.4. Toparlardıń jumisin shólkemlestiredi, baqlaydı, másláhátler beredi, baǵdarlaydı.</p> <p>2.5. Ámeliy jumisti juwmaqlap kórsetiwin aytadı. Hár bir topardan bir aǵza shıǵıp óziniń ámeliy jumisların kórsetiwin aytadı. Topar aǵzalari diqqat penen esitiwin hám qadaǵalap qiziqtırǵan sorawların beriwin aytadı.</p> <p>2.6. Juwaplardı toltıradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradı.</p>	<p>2.1. Hár bir topar tapsirma boyınsha óz jumisların baslaydı.</p> <p>2.2. Toparlarda islew qaǵıydasi menen tanistiradi.</p> <p>2.3. Tuqımlardan applikatsiya islewdi úyrenedi.</p> <p>2.4. Ámeliy jumis penen shuǵılanadı.</p> <p>2.5. Hár bir topardan bir aǵza shıǵıp islegen jumisların usınadı.</p> <p>2.6. Sorawlar beredi.</p>

**III. Bekkemlew basqish.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardıń bilimn bekkemlew ushin sorawlar beredi. 3.2. Juwaplarin	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydi.

IV. Juwmaqlawshi basqish.

20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyinsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Toparlardıń ámeliy jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Talabalardıń iskerligin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyinsha máslahatler beriledi (8-úlgı)	4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.

1-úlgı.

Xana o`simliklerine qaraw ha`m olardi bag`iw usillari. Tuqimdi ko`gertiw.

Xana o`simlikleri haqqında mag`liwmat beriw. O`simliklerdi bag`iw texnologiyasin u`yretiw. Tuqimdi ko`gertiw texnologiyasin u`vretiw.

- Xana o`simlikleri haqqında bilgenlerin aytadi ha`m qosimsha bilimlerge iye boladi.
- Xana o`simliklerin bag`iwdi u`yrenedi.
- Tuqimlerde ko`gertiw texnologiyasin u`yrenedi.

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shen ta`repine is paytında kesent, etreytu`in, otin rep`li, qag`az, topaleni ha`m

Xana o`simlikleri, tu`rli tuqimlar, tawar, suw, topiraq, mineral ha`m ta`biy aziqlar, arnawli tayaqsha, qayshi ha`m qag`az.

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri			
	Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi	Sorawlarǵa juwap beriw	Qaǵazǵa islew beriw usillarin úyreniw	Jámi
1-topar				

2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.
Aqliy hújim

5-úlgı. Xana ósimlikleri hám olardi bağıw tuwralı maǵliwmat.

Baslawish klass oqıwshilari miynet sabaqlarında klasstaǵı gúllerdi hám xana ósimliklerine qaraw hám ósiriwge baylanisli isler menen shuǵıllanadı. Olar tómendegilerden ibarat:

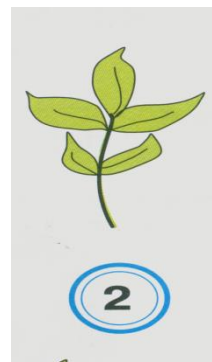
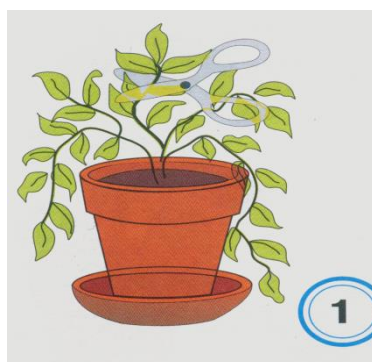
- ósimliklerdiń shańın tazalaw.
- topıraǵın jumsartiw.
- ósimliklerdi suw menen suwǵariw.
- mineral hám jergilikli aziqlar menen aziqlandiriw.
- ósimlikti nálshe etip ósiriw.
- ósimliklerdi ósiwi hám rawajlanıwın qadaǵalap baradı.

6-úlgı. Gúllerdi nálshe etip ósiriw.

1. Gúldiń ústki tárepi toliq kesip alinadi.
2. Tamir shıgárgansha suwǵa salıp qoyiladi.
3. Túbekke aziqlantirilǵan topiraq salinadi.
4. Ósimlik topiraqqa jaylastiriladi hám ústi tekislep jabiladi.
5. Ósimlik suw menen suwǵariladi.
6. Gúl ózin tutıp alǵanǵa shekem qadaǵalanadi.

7-úlgı. Toparlardaǵa ámeliy jumis tapsirmalari.

1. «Fialka» gúlin ósiriw hám baǵıw haqqında maǵliwmat beriń.
2. «Xitof» gúlin ósiriw hám baǵıw haqqında maǵliwmat beriń.
3. «Geran» gúlin ósiriw hám baǵıw haqqında maǵliwmat beriń.
4. «Kaktus» gúlin ósiriw hám baǵıw haqqında maǵliwmat beriń.

5. «Qiriq buwin» gúlin ósiriw hám baǵıw haqqında maǵliwmat beriń.

8-úlgı. Toparlarda islew shártleri.

Sheriginızdı diqqat penen tińlań.

Topar islerinde óz-ara belsene qatnasıń, berilgen tapsirmalarǵa juwapkershilik penen qarań.

Eger járdem kerek bolsa, álbette sorań.

Eger sizden járdem sorasa álbette járdem beriń.

Toparlar iskerliginiń nátiyjelerin bahalawda hámme qatnasiwi shárt.

9-úlgı. Tuqimlardan kógeritiw texnologiyasi.

1-basqish. Lobiya tuqimi 18-fevral`da keptirildi.

2-basqish. Bórtken tuqim 24-fevral`da topiraq toltirilǵan qaǵaz stkanlarǵa egiledi.

3-basqish. Qaǵaz stakandaǵı tuqim átirapi suwǵariladi hám topiraq jumsartiladi.

4-basqish. Tuqimlar eki kúnnen keyin ónip baslaydı.

5-basqish. Dáslep eki japiraq kórinedi.

6-basqish. Qaǵaz stkannan nálshe alinip, nálshe egiletuǵın túbekke otirǵıziladi.

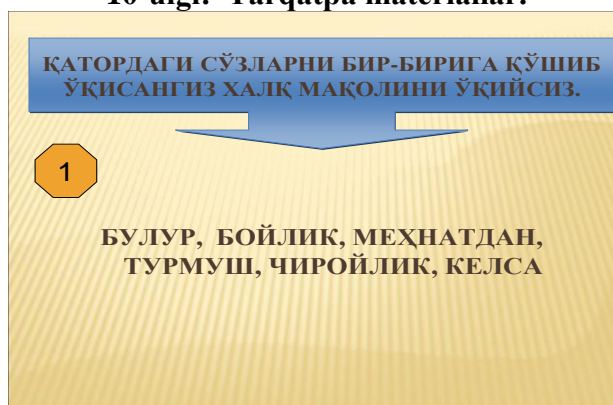
7-basqish. Kóshirilgen waqqitta tiykarǵı tamirdiń bir bólimi alip taslanadi.

8-basqish. Ósimliktiń tek ǵana tamiri emes, bálkim ónip shiqan bólimi topiraqqa otirǵıziladi.

9-basqish. Túbektegi ósimlikler waqti-waqti menen suwǵariladi hám jergilikli aziq penen aziqlantiriladi.

10-basqish. Túbektegi ósimlikler baǵiladi.

10-úlgı: Tarqatpa materiallar.

11-úlgı. Óz betinshe tapsirmalar.

1. Ósimliklerdi tuqimnan ósiriw.

2. Ósimliklerdi nálshe etip ósimriw.

Tema: Jumis fartugin tigiw hám sabaq islenbesin dúziw.

Ámeliy shiniǵwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: ____.
Shiniǵiw formasi:	Ámeliy shiniǵiw:
Ámeliy shiniǵiw rejesi:	1. Duris ornin duris shólkemlestiriw. 2. Jumis fartugi haqqında maǵliwmat beriw. 3. Jumis fartugin tigiw sabaǵın shólkemlestiriw tártibin túsindiriw. 4. Nátiyjelerdi kórip shiǵiw, pikir alisiw hám bahalaw.
Oqiw shiniǵiwiniń maqseti:	Jumis fartugi haqqında maǵliwmatlar beriw. Jumis fartuginiń túrleri hám olardi tigiw texnologiyasi menen tanistiriw. jumis fartugin tigiw sabaǵına sabaq islenbesin jaziwdi úyretiw.

<i>Pedagogikaliq waziypalar.</i>	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Talabalardıń jumis fartugi haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Jumis ornin duris shólkemlestiriwdi úyretiw. • Jumis fartugin tigiw texnologiyasin túsindiriw. • Temaǵa sabaq islenbesin jaziw tártibin túsindiriw. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jumis fartugi haqqındaǵı bilimlerge iye boladi. • Jumis ornin duris shólkemlestiriwdi úyrenedi. • Jumis fartugin tigiw texnologiyasin úyrenedi. • Temaǵa sabaq islenbesin jaziw tártibin túsinedi hám jazadi. • Nátiyjelerdi tińlaydi pikir alisadi, bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, ámeliy jumis kórgizbesi.
<i>Didaktikaliq qurallar</i>	Metodikaliq qollanbalar, kórgizbe materiallari, texnikaliq qurallari, gezleme, jip, iyne, qaǵaz, túrli bezewler.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Jumis fartugin tigiw texnologiyasi boyınsha
ámeliy shiniǵiwdiń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydi • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi.

**II. A`melge asiriw basqishi: A`meliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>2. Ámeliy jumisqa kirisiw.</p> <p>2.1. Talabalardı kishi toparlarǵa bóledi hám toparlarda islew shártleri menen tanistiriw. (3-úlgı).</p> <p>2.2. Talabalardıń iskerligin bahalaw sistemasi menen tanistiradi. (4-úlgı).</p>	<p>2.1. Kishi toparlarǵa bólinedi hám jumis islew shártleri menen tanisadi.</p> <p>2.2. Bahalaw sistemasi menen tanisadi.</p>
<p>3. Tiykarǵı bólim.</p> <p>3.1. Tezlik soraw texnikasin qollanıp, talabalardıń bilimlerin aniqlaydi (5-úlgı).</p> <p>3.2. Toparlardıń ámeliy jumis iskerligin shólkemlestiredi, qadaǵalaydi, máslahatler beredi, baǵdarlaydi.</p> <p>3.3. Jumislarin kórsetiwın, hár bir topardan bir aǵza shıǵıp óz jumislarin kórsetiwın aytadi. (6-úlgı).</p> <p>3.4. Topar aǵzalarına diqqat penen esitiwlerin hám qadaǵalawshi</p>	<p>3.1. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>3.2. Ámeliy jumislarin baslaydi.</p> <p>3.3. Hár bir topardan bir aǵza shıǵıp óz jumislarin kórsetedi.</p> <p>3.4. Sorawlar beredi.</p> <p>3.5. Juwmaqń shıǵaradi.</p>

sorawlardi beriwin aytadi.

3.5. Juwaplardi toliqtiradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradi.

III. Juwmaqlawshi basqish.

10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyinsha juwmaqlanadi: 4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Toparlardıń ámeliy jumisi nátiyjesin kórip shıǵadi. 4.3. Toparlardıń iskerligin bahalaydi. (3-úlgı). 4.4. Óz betinshe jumis boyinsha máslahatler beriledi (8-úlgı)	4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi. 4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi. 4.3. Bahalanadi. 4.4. Óz betinshe tapsirmaların jazıp aladi.

1-úlgı.

Jumis fartugin tigiw ha`m sabaq islenbesin du`ziw.

Jumis fartugi haqqında mag`liwmatlar beriw. Jumis fartuginin` tu`rleri ha`m olardi tigiw texnologiyasi menen tanistiriw. jumis fartugin tigiw sabaǵına sabaq islenbesin

- Jumis fartugi haqqındaǵı bilimlerge iye boladi.
- Jumis ornin duris sho`lkemlestiriwdi u`yrenedi.
- Jumis fartugin tigiw texnologiyasin u`yrenedi.
- Temag`a sabaq islenbesin jaziw ta`rtibin tu`sinedi ha`m jazadi. Na`tiyjelerdi tin`laydi pikir alisadi, bahalanadi.

Jumis ornin sho`lkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talarlarga ha`m jumis qurallarınan paydalanıw qag`ıydalarına a`mel qiliw kerek.

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

Metodikalıq qollanbalar, ko`rgizbe materiallari, texnikalıq qurallari, gezleme, jip, iyne, qag`az, tu`rli bezewler.

Toparlarda islew qaǵıydasi.

Sherigińizdi diqqat penen tińlań.

Topar islerinde óz-ara belsene qatnasıń, berilgen tapsirmalarǵa juwapkershilik penen qarań. Eger járdem kerek bolsa, álbette sorań.

Eger sizden járdem sorasa álbette járdem beriń.

Toparlar iskerliginiń nátiyjelerin bahalawda hámme qatnasiwi shárt.

Aniq túsinwińiz kerek.

- Basqalarǵa úyretiw arqali ózimiz úyrenemiz.

- Biz bir qayıqdamız: yamasa birgelikte júzip shıǵamız, yamasa birgelikte shógip ketemiz.

4-úlgı: *Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.*

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usillarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

5-úlgı. Sorawlar.

1. Jumis fartugi qay jerlerde isletiledi?
2. Jumis fartugi qanday tawardan islenedi?
3. Ólshem aliw qalay ámelge asiriladi?
4. Qanday jumis fartugi túrlerin bilesiz?
5. Qaysi taraw iyeleri jumis fartuginan paydalanadi?

6-úlgı.

- Jumis fartugi ushin gezeleme tańlap alinadi.
- Bel aylanasi ólshemi alinadi.
- Fartuk uzinliginiń ólshemi alinadi.
- Alınǵan ólshemler qaǵazǵa túsiriledi.
- Ólshemler tiykarında qaǵazǵa eskizi siziladi.
- Sizilǵan eskiz qiyip alinadi.
- Belbewi ólshenedi hám qiyip alinadi.
- Fartugtiń bólekleri menen belbew tárepi bir-birine qosip tigiledi.
- Fartuqqa qaltasha tigiledi.
- Qosimsha bezew jumislari beriledi.

7-úlgı.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Jumis fartugin tigiw.
2. Sabaq islenbesin jaziw.

**Tema: Sádep qadaw texnologiyasi hám sabaq islenbesin dúziw.
Ámeliy shiniǵwdiń oqitiw texnologiyasi.**

Waqtı: 2 saat.	Talabalar sani: 30.
Shiniǵiw formasi:	Ámeliy shiniǵiw:
Ámeliy shiniǵiw rejesi:	1. Sádepler tuwralı maǵlıwmat beriw. 2. Sádep qadaw usılların túsindiriw. 3. Sádep qadaw texnologiyasın úyretiw. 4. Jumis nátiyjelerin kórsetiw hám piir alisiw, bahalaw.
Oqıw shiniǵiwiniń maqseti:	Sádepler tuwralı maǵlıwmat beriw. Sádep qadaw usılların túsindiriw. Sádep qadaw texnologiyası menen tanistiriw. Sádep qadaw sabaǵına sabaq islenbe jazıw.
<i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i> • Sádep hám oniń túrleri haqqında maǵlıwmat beriw. • Sádeplerdi túrli usıllarda tigiw haqqında túsiniw beriw. • Kiyimlerge sádeplerdi túrli usıllarda tigiw texnologiyası menen tanistiriw. • Nátiyjelerdi kórip shiǵıw, pikirlesiw hám bahalawdı úyretiw.	<i>Oqıw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i> • Sádep hám oniń túrleri haqqında kóz-qarasqa iye bolıw. • Sádeplerdi túrli usıllarda tigiwdi úyrenedi. • Kiyimlerge sádeplerdi túrli usıllarda tigiw texnologiyasın basqishpa-basqish úrenedi. • Nátiyjelerdi kórip shiǵadı pikirlesedi, bahalanadı.
<i>Tálim usılları</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, ámeliy jumis kórgizbesi.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Jumis materiallar: Sádep túrleri, tawar bólekleri, sádep tigiletuǵın kiyim. Jumis quralları: Qayshi, iyne, jip, oymaq, iyne, qadaǵısh. Kórgizbeler: Sádepti tigiw usıllarınan úlgi, súwret, slaydlar.
Oqıw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqıwdı shólkemlestiriw shárayatı.	Arnawlı texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Sádep qadaw usılları.
Ámeliy shiniǵwdiń texnologiyalıq kartası.**

**I. Tayarlıq basqışı.
10 minut**

Oqıw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornın shólkemlestiredi. (1-úlgi) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgi) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵıwǵa tayarlanadı. • Jumis ornın shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqışı: Ámeliy jumis
50 minut.**

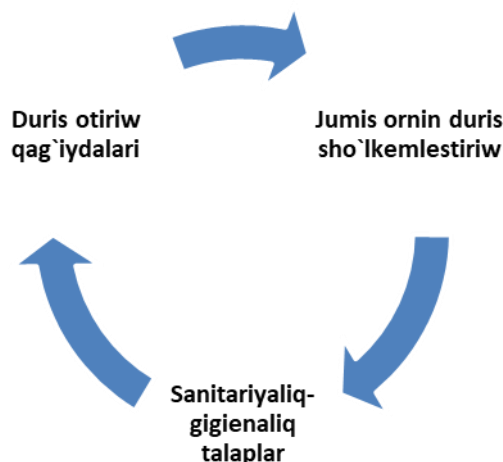
Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
<p>2. Ámeliy jumisqa kirisiw. Ámeliy shiniǵwdiń dúzilisi hám ótkeriliw tártibin túsindirip beredi.</p> <p>2.1. Talabalarǵa iskerlikti bahalaw sistemasi tanistiriladi (3-úlgı). 2.2. Blits texnikasin qollanip talabalardıń belsendiligin arttiriw (4-úlgı). 2.3. Juwaplardı uliwmalastiradi hám ámeliy shiniǵiw basqishina ótiwin málimleydi.</p>	<p>Ámeliy shiniǵwdiń dúzilisi.</p> <p>2.1. Kishi toparlarǵa bólinedi hám bahalaw sistemasi menen tanisadi. 2.2. Sorawlarǵa juwap beredi. 2.3. Shiniǵıwlarǵa tayarlanadi.</p>
<p>3. Tiykarǵı bólim.</p> <p>3.1. Talabalarǵa sádep qadaw texnologiyasin úyretedi (5-úlgı). 3.2. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaların yadına saladı. (6-úlgı). 3.3. Talabalardıń jumislarin kórip shıǵadı, qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı. 3.4. Hár bir talaba islegen jumislarin kórsetiwin aytadı (7-úlgı).</p>	<p>3.1. Talabalar ámeliy jumislarin baslaydı. 3.2. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaların yadına saladı. 3.3. Túsinbegen jerlerin soraydı. 3.4. Hár bir talaba óz jumislarin kórsetedi.</p>

III. Juwmaqlawshi basqish.

10 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
<p>4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy jumis temasi boyınsha juwmaqlanadi:</p> <p>4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Talabalardıń jumis nátiyjesin kórip shıǵadı. 4.3. Toparlardıń iskerligin bahalaydı. (3-úlgı).</p>	<p>4.1. Sorawlar beredi. 4.2. Jumis nátiyjelerin esitedi. 4.3. Bahalanadi.</p>

1-úlgı

2-úlgı.

Jumis materiallar: Sádep túrleri, tawar bólekleri, sádep tigiletuǵın kiyim.

Jumis qurallari: Qayshi, iyne, jip, oymaq, iyne, qadaǵısh.

Kórgizbeler: Sádepti tigiw usullarınan úlgiler, súwret, slaydlar.

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usullarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				
2-topar				
3-topar				
4-topar				
5-topar				

4-úlgı.

Sorawlar.

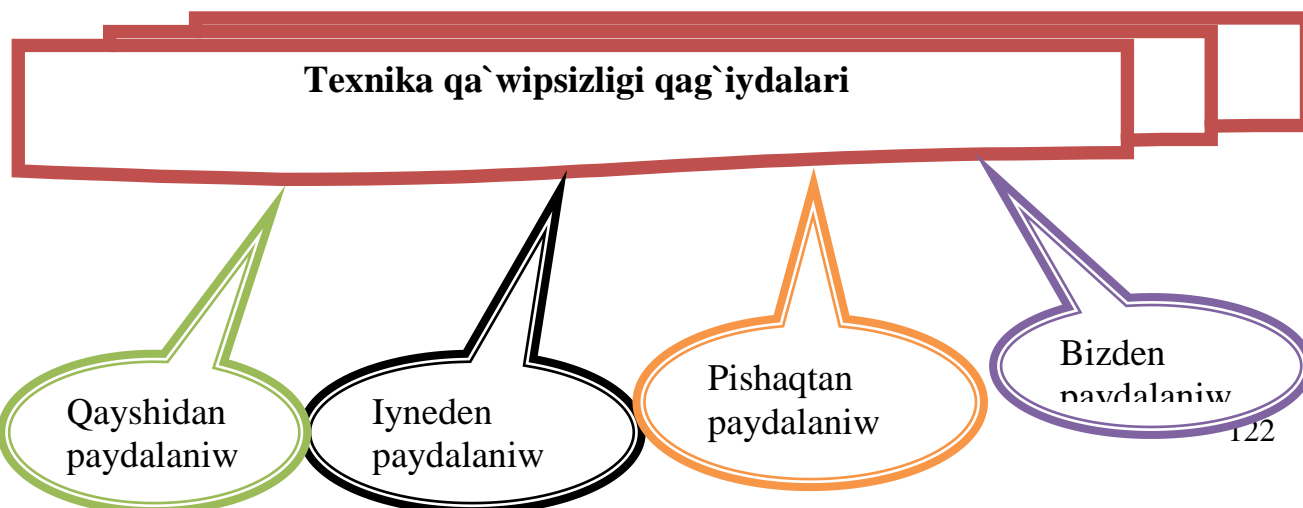
1. Óz-ózine xızmet kórsetiw islerge qanday jumislar kiredi?
2. Sádeplerden ne maqsette paydalaniladi?
3. Sádepler qanday materiallardan tayarlanadi?
4. Sádeptiń qanday túrlerin bilesiz?
5. Sádepler qanday usillarda tigiledi?
6. Kiyimlerde sádep tigiwde nelerge itibar beriw kerek?

5-úlgı.

Sádepti tawarǵa tigiw texnologiyasi.

1. Sádepti tigiw ushin kiyim tańlanadi.
2. Kiyimniń reńine mas yamasa uliwma reńine tuwri kelmeytuǵın sádepler alinadi.
3. Sádepti tańlawda álbette formasına hám ózgesheligine itibar beriw kerek. Sádepler túrli materiallarda (aǵashtan, plastmassadan, temirden, alyuminiyden, kawshikten, tawardan, súyekten) tayarlanadi, oniń formalari hár túrli (eki, túrt baldaqli) boliwi múmkin.
4. Kiyimniń ózgesheligin aniqlap, oǵan mass sádep tańlanadi.
5. Sádep túrli usillarda tigiliwi múmkin.
6. Formanı tańlawda kiyimniń dizaynına mass boliwi kerek. Máselen, kishi jastaǵı balalardıń kiyimleri ushin reńli, túrli kórinislerge iye sádepler tańlanadi.
7. Sádepti tigiwde sádeptiń reńine say jip tańlanadi, kerekli ólshemde kesip alinadi hám túyin payda etiledi.
8. Kiyimniń ishki tárepinen iyne ótkerip, sádep tesiginen artqa qaytarip tigiledi.
9. Sádep penen tawar arasına shirpiniń shóbi qoyip tigiledi. Tigiw tamamlanǵannan keyin shirpiniń shóbi alıp taslanadi hám sádep penen tawar arasınan jip penen aylantirip shigiladi. Sebebi, sádepti arqayın tesikten ótiwi ushin usi usıldan paydalaniladi. Qosimsha islew beriledi.

6-úlgı.

7-úlgı. Óz betinshe jumis tapsirmalari.

1. Sádep qadaw usillarin úyreniw.
2. Sabaq islenbesin jaziw.

Tema: Qağazdan mozayka islew Ámeliy shiniğıwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: 30.
Shiniğıw formasi:	Ámeliy shiniğıw:
Ámeliy shiniğıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jumisti duris shólkemlestiriw. 2. Qağazdan mozayka islew haqqında mağliwmat beriw. 3. Qağazdan mozayka islew texnologiyasin ámeliy kórsetiw. 4. Mozayka jumislarin kórip shiğıw hám bahalaw.
Oqiw shiniğıwiniń maqseti:	Talabalarǵa mozaykap óneri tuwrali bilim beriw. Mozayka jumisiniń mazmuni haqqında túsinipler payda etiw. Qağazdan mozaykani islew texnologiyasin úyretiw
<p><i>Pedagogikalıq waziypalar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalarđın mozayka óneri haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Jumis ornin duris shólkemlestiriw hám texnika qáwipsizligi qağıydalarina ámel qiliwin esletiw. • Qağazdan mozayka islewdiń orinlanıwi haqqında túsinipler beriw. • Mozayka jumislarin islew texnologiyasin úyreniw. • Nátiyjelerdi kórip, úyreniw hám bahalawdi úyretiw. 	<p><i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i></p> <p><i>Talabalar biliw gerek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mozayka óneri tuwrali bilgenlerin aytadi. • Jumis ornin duris shólkemlestiredi hám texnika qáwipsizligi qağıydalarina ámel qiladi. • Mozayka jumislariniń isleniwi haqqında túsiniplerge iye boladi. • Qağazdan mozayka jumislarin islew texnologiyasin úyrenedi. • Nátiyjelerdi kórip shiğadi, úyrenedi, bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, ámeliy jumisti kórsetiw, úyreniw, kórgizbe.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, aq qağaz, túrli renli qağaz, siziğish, qayshi, qálem.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

Sádep qadaw usillari.

Ámeliy shiniğıwdiń texnologiyalıq kartasi.

I. Tayarlıq basqishi.

10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
• Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı	• Shiniğıwǵa tayarlanadi.

tayarlaydi <ul style="list-style-type: none"> • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi.
--	---

II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis 50 minut.

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
1. Ámeliy jumisqa kirisiw. 1.1. Talabalardi kishi toparlarǵa bóledi hám toparlarda islew qaǵıydasin tanistiradi (3-úlgı). 1.2. Talabalardiń belsendiligin bahalaw sistemasin aytadi (4-úlgı). 1.3. Ámeliy shiniǵiw basqishina ótiwin málimleydi.	1.1. Kishi toparlarǵa bólinedi hám jumis islew qaǵıydalari menen tanisadi. 1.2. Bahalaw sistemalari menen tanisadi. 1.3. Ámeliy jumisqa kirisedi.
2. Tiykarǵı bólim. 2.1. Tezlik soraw texnikasin qollanıp, talabalardiń bilimlerin arttiradi (5-úlgı). 2.2. Talabalardiń hár bir toparǵa tapsirma betlerin tarqatadi (6-úlgı). 2.3. Toparlardiń belsendiligin shólkemlestiredi, qadaǵalaydi, máslahatler beredi, baǵdarlaydi. 2.4. Kórgizbe baslaniwin aytadi. Hár bir topardan bir aǵza shıǵıp óz jumislarin túsindirip ótiwin aytadi (7-úlgı). 2.5. Topar aǵzalarina diqqat penen esitiwlerin hám qadaǵalaw sorawlarin beriwlerin aytadi. 2.6. Juwaplardi toliqtiradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradi.	2.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 2.2. Hár bir topar óz tapsirma betleri boyınsha ámeliy jumis iskerligin baslaydi. 2.3. Ámeliy jumis belsendiligin shólkemlestiredi. Túsınbegen jerlerin soraydi. 2.4. Hár bir topardan bir aǵza shıǵıp óz jumislarin kórsetedi. 2.5. Sorawlar beredi. 2.6. Qisqasha juwmaq shıǵaradi

III. Juwmaqlawshi basqish. 10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
3. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. <ul style="list-style-type: none"> • Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. • Toparlardiń jumis nátiyjesin kórip shıǵadi. • Toparlardiń iskerligin bahalaydi. • Óz betinshe tapsirmaların beredi. (8-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Sorawlar beredi. • Tińlaydi. • Bahalanadi. • Tapsirmani jazıp aladi.

1-úlgı.

Qag`azda mozayka islew

Talabalarg`a mozaykap o`neri tuwrali bilim beriw. Mozayka jumisinin` mazmuni haqqında tu`sinikler payda etiw. Qag`azdan mozavkani islew texnologıvasin u`vretiw

- Mozayka o`neri tuwrali bilgenlerin aytadi.
- Jumis ornin duris sho`lkemlestiredi ha`m texnika qa`wipsizligi qag`iydalarina a`mel qiladi.
- Mozayka jumislarinin` isleniwi haqqinda tu`siniklerge iye boladi.
- Qag`azdan mozayka jumislarin islew texnologiyasin u`yrenedi.

2-úlgı. Jumis ornin sho`lkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindi q ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytinda kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talarlarga ha`m jumis qurallarınan

3-úlgı. Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

Tayanish tu`sinik, metodikalıq qollanbalar, slaydlar, aq qag`az, tu`rli ren`li qag`az, sizig`ish, qayshi, qa`lem.

4-úlgı. Toparlarda islew qağıydasi.

Sheriginizdi diqqat penen tińlań.

Topar islerinde óz-ara belsene qatnasıń, berilgen tapsirmalarğa juwapkershilik penen qarań.

Eger járdem kerek bolsa, álbette sorañ.

Eger sizden járdem sorasa álbette járdem beriń.

Toparlar iskerliginiń nátiyjelerin bahalawda hámme qatnasiwi shárt.

4-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris sho`lkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarğa juwap beriw</i>	<i>Qagazğa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,5-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				

5-úlgı. Tezlik soraw texnikasi.

1. Mozayka qanday óner?
2. Mozaykaniń materiallarına neler kiredi?
3. Mozayka islewde nelerge itibar beriw kerek?
4. Mozayka qashan payda bolğan?
5. Mozayka usilinda qanday qanday imaratlar bezetilgen?

6-úlgı.

1. Ekspert qag`azi.

Alma.

1. Mozayka usilinda almanin` formasin islen` (a`meliy jumis ko`rinisinde ko`rsetin`)

Feletne: «Baqlawich klassta miynet sabag`ınan a`meliy jumislar qollanbacına

2. Ekspert qag`azi.

Almurt.

1. Mozayka usilinda almurt formasin islen`.

(a`meliy jumis ko`rinishinde ko`rsetin`)

Esletne: «Raslawich klassta miynet sabaq`inan a`meliy jumislara qollanbasina

3. Ekspert qag`azi.

Anar

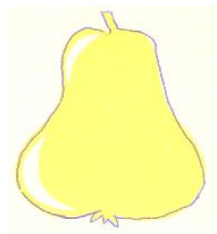
1. Mozayka usilinda anar formasin islen`.

(a`meliy jumis ko`rinishinde ko`rsetin`)

Esletne: «Raslawich klassta miynet sabaq`inan a`meliy jumislara qollanbasina

7-úlgı. Qagazdan mozayka usilinda miywelerdiń formasin islew texnologiyasi prezentatsiyasi.

1. Reńli qagazlardi bóleklerge bólip alamiz.

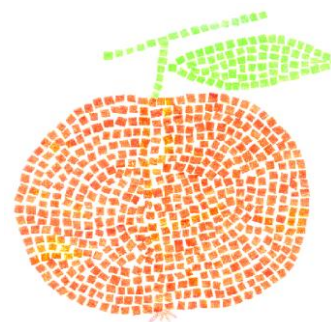
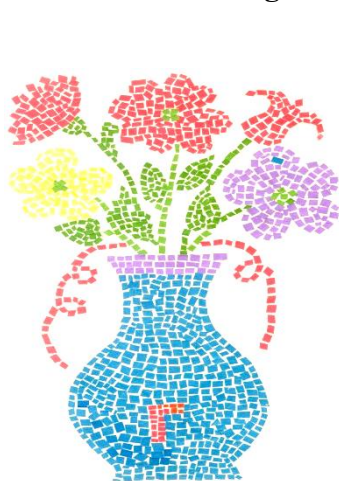
2. Qagaz bólegin mayda etip úshmúyesh, tórtmúyesh aylana formalarında kesip alamiz.

3. almurttiń súwretin sizip alamiz.

4. Maydalangan qagaz bóleklerin súwretke jabistirip shigamiz.

Oqitiwshi sabaq dawamında partalardı aralap júrip, oqiwshılardıǵa kerekli kórsetpelerdi berip baradı. Jaqsı hám jaman islengen jumislardan úlgiler kórsetip tiyisli ámeliy jol-joba beredi.

Qagazdan mozayka jumislariniń úlgileri.

Óz betinshe jumis tapsirmalari.

1. Mozayka usilinda miyweler kórinisin islen`.

2. Mozayka usilinda islengen miywege tiyisli jumbaqlar dúziń.

**Tema: Máyek qabíginan mozayka islew.
Ámeliy shiniǵiwdiń oqitiw texnologiyasi.**

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: 30.
Shiniǵiw formasi:	Ámeliy shiniǵiw:
Ámeliy shiniǵiw rejesi:	1. Jumisti duris shólkemlestiriw. 2. Mozayka óneri haqqında maǵliwmat beriw. 3. Máyek qabíginan mozayka islew texnologiyasin ámeliy kórsetiw. 4. Mozayka jumislarin kórip shiǵiw hám bahalaw.
Oqiw shiniǵiwiniń maqseti:	Talabalarǵa mozayka óneri tuwrali bilim beriw. Mozayka jumisiniń mazmuni haqqında túsiniqler payda etiw. Máyeke qabíginan mozaykani islew texnologiyasin úyretiw
<i>Pedagogikaliq waziypalar.</i> • Talabalardıń mozayka óneri haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Jumis ornin duris shólkemlestiriw hám texnika qawipsizligi qaǵıydalarina ámel qiliwin esletiw. • Máyek qabíginan mozayka islewdiń orinlaniwi haqqında túsiniqler beriw. • Máyek qabíginan mozayka jumislarin islew texnologiyasin úyreniw. • Nátiyjelerdi kóriw, úyreniw hám bahalawdı úyretiw.	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw kerek.</i> • Mozayka óneri tuwrali bilgenlerin aytadi. • Jumis ornin duris shólkemlestiredi hám texnika qawipsizligi qaǵıydalarina ámel qiladi. • Máyek qabíginan mozayka jumislariniń isleniwi haqqında túsiniqlerge iye boladi. • Máyek qabíginan mozayka jumislarin islew texnologiyasin úyrenedi. • Nátiyjelerdi kórip shiǵadi, úyrenedi, bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, ámeliy jumisti kórsetiw, úyreniw, kórgizbe.
<i>Didaktikaliq qurallar</i>	Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, aq qaǵaz, túrli reńli qaǵaz, sizigish, qayshi, qálem.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Máyek qabíginan mozayka islew.
Ámeliy shiniǵiwdiń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
1. Ámeliy jumisqa kirisiw. 1.1. Talabalarđın belsendiligin bahalaw sistemasin aytadi (3-úlgı). 1.2. Ámeliy shiniğıw basqishina ótiwin málimleydi.	1.1. Bahalaw sistemalari menen tanisadi. 1.2. Ámeliy jumisqa kirisedi.
2. Tiykargı bólim. 2.1. Tezlik soraw texnikasin qollanıp, talabalarđın bilimlerin arttiradi (4-úlgı). 2.2. Talabalarǵa mozayka óneri haqqında maǵliwmatlar beredi (5-úlgı). 2.3. Máyek qabıǵınan mozayka jumislarin islew texnologiyasin úyrenedi (6-úlgı). 2.4. Talabalarđın jumisin shólkemlestiredi, qadaǵalaydi, máslahatler beredi, baǵdarlaydi. 2.5. Kórgizbe baslaniwin aytadi, tekseredi hám bahalaydi. 2.6. Talabalarǵa diqqat penen esitiwin hám qadaǵalaw sorawlarin beriw aytadi. 2.7. Juwaplardı toliqtiradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradi.	2.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 2.2. Mozayka óneri haqqında maǵliwmatqa iye boladi. 2.3. Máyek qabıǵınan mozayqa jumislarin islew texnologiyasin úyrenedi. 2.4. Qáte-kemshiliklerdi tuwrilaydi. 2.5. Hár bir talaba ámeliy jumislarin kórsetedi. 2.6. Sorawlar beredi. 2.7. Tińlaydi.

III. Juwmaqlawshi basqish.

10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
3. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. <ul style="list-style-type: none"> • Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. • Óz betinshe tapsirmalarin beredi. (8-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Sorawlar beredi. • Tapsirmani jazıp aladi.

1-úlgı.

Ma`yek qabig`inan mozayka islew.

Talabalarǵa mozayka óneri tuwralı bilim beriw. Mozayka jumisinin` mazmuni haqqında tu`sinikler payda etiw. Ma`yeye qabig`inan mozaykani islew texnologiyasin u`yretiw

- Mozayka óneri tuwralı bilgenlerin aytadi.
- Jumis ornin duris shólkemlestiredi hám texnika qa`wipsizligi qag`iydalarina a`mel qiladi.
- Ma`yek qabig`inan mozayka jumislarinin` isleniwi haqqında tu`siniklerge iye boladi.
- Ma`yek qabig`inan mozayka jumislarin islew texnologiyasin u`yrenedi. Na`tivilerdi kó`rip shıǵ`adi. u`vrenedi. bahalanadi.

2-úlgı. Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris shólkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg` ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytinda kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talarlarga`a ha`m jumis qurallarınan

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

Tayanish tu`sinik, metodikalıq qollanbalar, slaydlar, aq qag`az, tu`rli ren`li qag`az, sizig`ish, qayshi, qa`lem.

4-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qagazǵa islew beriw usulların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,5-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				

4-úlgı. Tezlik soraw texnikasi.

1. Mozayka qanday óner?
2. Mozaykaniń materiallarına neler kiredi?
3. Mozayka islewde nelerge itibar beriw kerek?
4. Mozayka qashan payda bolǵan?
5. Mozayka usilinda qanday qanday imaratlar bezetilgen?

5-úlgı.

Mozayka monumental dekorativ óner túrlerinen biri bolip esaplanadi. Túrli dáwirlerde hám túrli mámleketlerde mozayka qollanilatug`ın materialına qarap, naqsh hám súwretlerge qarap ózine say ózgesheliklerge iye bolǵan. Orta Aziya medreseleri, meshitler, húkimdarlardıń saraylari mozayka menen bezetilgen.

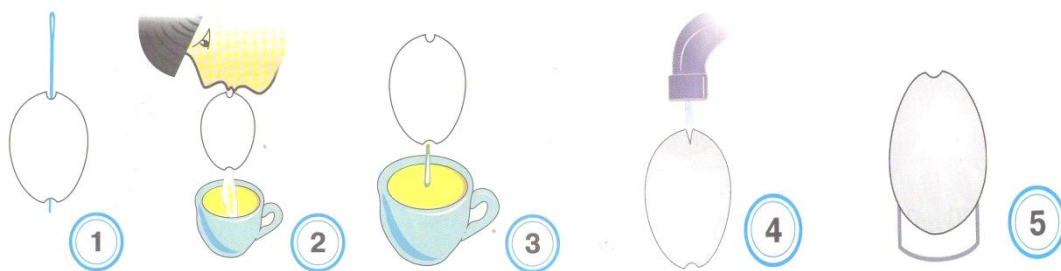
Házirgi kúnde mozayka menen binalardıń sirtqi bólimleri, diywallar hám xalıq ámeliy óneri shıǵarmalari bezetiledi. Mozayka jumislarında ayna, sapal, plitalardan paydalaniladi.

Laosda reńli ayna siniqlarınan ájayip mozayka shıǵarmalari jaratılǵan, olar quyashda bir-birine qosilip jarqirap kóterińki keypiyat payda etedi.

6-úlgı.

Máyek qabıǵın jumisqa tayarlaw.

1. Máyek qabıǵı jaqsilap juwiladi.
2. Iyne menen máyektiń joqari hám tómeni tárepleri tesiledi.
3. Máyek qabıǵınıń joqari bóliminen úplep ishindegi suyıqlıq shıǵariladi.
4. Bosǵan máyek qabıǵınıń ishki bólimi suw menen juwip tazalanadi.
5. Máyek qabıǵı kewgennen keyin ústingi bólimi kerekli reńde boyaladi.
6. Boyaw kewgennen keyin máyek qabıǵı kerekli formada maydalanadi.

Máyek qabíginan mozayka islew texnologiyasi.

- Kerekli reńdegi qaǵaz fon tańlanadi.
- Mozaykaǵa mólsherlengen kórinis hám elementlerdiń muǵdari aniqlanadi.
- Mozayka ústinde islegende tiykarǵı itibar tańlangan temaniń mazmunına máyek qabıgınıń kólemine, ólshemlerine, reńlerin tańlawǵa qaratiladi.
- Jumisti baslaw ushin oraydı tabıw, simmetriya oǵın ótkeriw hám elementlerdi soǵan qaray jaylastiriw kerek.
- Máyek qabıgın kleylewde orindi adastirmaw ushin olardıń ornın qálem menen belgilep qoyiladi.
- Mozaykaniń barlıq detalları, hátteki eń kishileri de máyek qabıginan islenedi, olardı sizbaw kerek.
- Tayarlangan máyek qabiqları qaǵaz betine, yaǵniy fongǵa jaylastiriladi hám kórinis payda etiledi.
- Mozaykadaǵı reńlerdiń birikpesine erisiledi.

Máyek qabıginan mozayka jumislarinan úlgiler.

Óz betinshe

1. tayarlaw.
2. usilinda ertek qaharmanların isleń.

jumis tapsirmalari.

- Máyek qabıgın jumisqa
Máyek qabıginan mozayka

Tema: Máwsimler temasında applikatsiya islew.

Ámeliy shiniǵwdiń oqitiw texnologiyasi.

Waqtı: 2 saat.	Talabalar sani: 30.
Shiniǵıw formasi:	Ámeliy shiniǵıw:
Ámeliy shiniǵıw rejesi:	1. Máwsimler haqqında maǵliwmat beriw. 2. Applikatsiya jumislarin túsintiriw. 3. Máwsimler temasında applikatsiya islew texnologiyasin úyretiw. 4. Kórgizbe hám bahalaw.
Oqıw shiniǵıwiniń maqseti:	Talabalarǵa máwsimler haqqında maǵliwmat beriw. Applikatsiya jumislarin túsindiriw. Máwsimler temasında applikatsiya islewdi úyretiw.

<i>Pedagogikaliq waziypalar.</i>	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Talabalardıń applikatsiya haqqında bilimlerin aniqlaw. • Applikatsiya islew haqqında túsiniq beriw. • Máwsimler temasında applikatsiya islew texnologiyasin túsindiriw. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kóredi, qáte-kemshiliklerdi kórsetedi, bahalaydi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Talabalar applikatsiya hám máwsimler tuwrali bilgenlerin aytadi. • Applikatsiya islewdi úyrenedi. • Máwsimler temasında applikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi. • Ámeliy jumisin kórsetedi, qáte-kemshiliklerin tuwriylaydi, bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsindiriw, aqliy hújim, ámeliy jumis, ámeliy jumistiń kórgizbesi.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, applikatsiyadan úlgiler, reńli qaǵazlar toplami, sizigish, qayshi, qálem, kley.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Máwsimler temasında applikatsiya islew.
ámeliy shiniǵiwdiń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydi • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi.

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw.</p> <p>1.1. Talabalarga ámeliy iskerligin bahalaw sisteması tanistiriladi. (3-úlgı).</p> <p>1.2. G`Aqliy hújimG` metodinan paydalanıp, talabalardıń bilimlerin arttiradi. (4-úlgı).</p> <p>1.3. Applikatsiyalar haqqında maǵliwmatlardı túsindirip beredi (5-úlgı).</p> <p>1.4. Maǵliwmatlar uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniǵiw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlar dúziledi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha maǵliwmatqa iye boladi.</p> <p>1.4. Ámeliy jumisqa tayarlanadi.</p>
<p>2. Tiykargı bólim.</p> <p>2.1. Talabalardıń hár bir toparına tapsirmaların tarqatadi.</p>	<p>2.1. Tapsirma boyınsha jumisin baslaydi.</p>

2.2. Máwsimler temasında applikatsiya islew texnologiyasin túsindiredi (6-úlgı).	2.2. Applikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi.
2.3. Talabalardıń jumislarin shólkemlestiredi, qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı.	2.3. Ámeliy jumis penen shuǵıllanadı.
2.4. Ámeliy jumisti juwmaqlap, jumislarin kórsetiwın aytadı hám ámeliy jumislarin usiniwın aytadı. Sorawlar beriwın aytadı.	2.4. Talabalar óz jumislarin usinadı.
2.5. Sorawlarǵa juwap beredi hám qisqasha juwmaq shıǵaradı.	2.5. Sorawlar beredi.

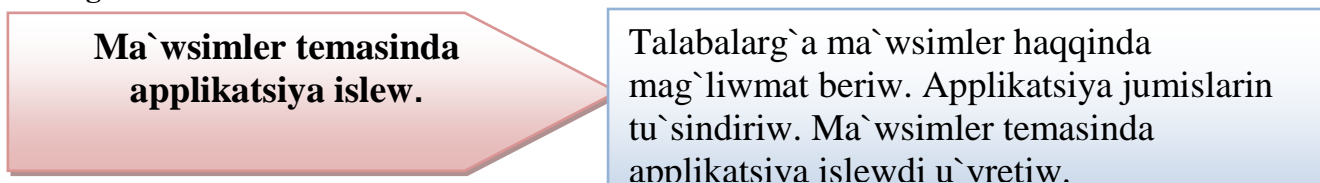
III. Bekkemlew basqish.
10 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
3. Bekkemlew. 3.1. Talabalardıń bilimn bekkemlew ushin sorawlar beredi. 3.2. Juwaplarin esitedi hám uliwmalastiradi.	3.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 3.2. Tińlaydı.

IV. Juwmaqlawshi basqish.
20 minut

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. 4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. 4.2. Óz betinshe tapsirmalar boyınsha máslahatler beredi (7-úlgı).	4.1. Ámeliy jumis boyınsha sorawlar beredi. 4.2. Óz betinshe tapsirmalarin jazip aladı.

1-úlgı.

- Talabalar applikatsiya hám máwsimler tuwrali bilgenlerin aytadı.
 - Applikatsiya islewdi úyrenedi.
 - Máwsimler temasında applikatsiya islew texnologiyasin úyrenedi.
- A`meliy jumisin kórsetedi, qate-kemshiliklerin tuwrilaydı, bahalanadı.

2-úlgı.

Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris shólkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg` ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytinda kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talarlarǵa ha`m jumis qurallarınan paydalanıw qag`ıydalarına a`mel qiliw kerek.

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

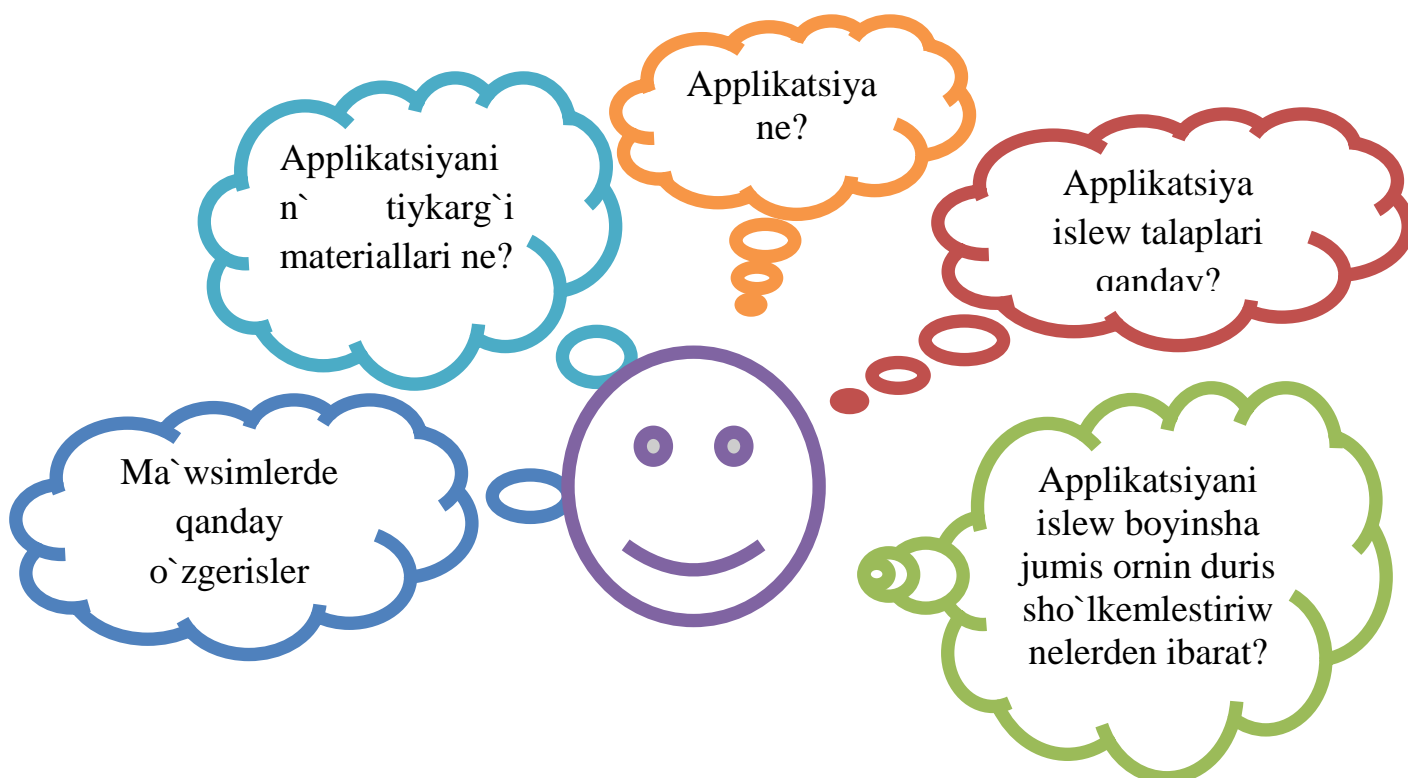
Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, applikatsiyadan u`lgiler, ren`li qag`azlar toplami, sizig` ish, qayshi, qa`lem, kley.

3-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

Toparlar	Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri			
	Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi	Sorawlarǵa juwap beriw	Qagazǵa islew beriw usilların úyreniw	Jámi
1-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

5-úlgı. Geometriyalıq predmetli applikatsiyalar.

Balalardıń predmet haqqındaǵı túsiniqlerin seziw, túsiniw qábiletlerin rawajlandiriw kerek. Buni átirapimizdi orap turǵan nárseler: úy, arsha, terek, mashina, idis-tabaq, haywanlar, gúller h.t.b geometriyalıq formalari menen túsindiriwge boladi.

Oqitiwshi qálegen predmetti tańlawı múmkin. Onı balalar menen birgelikte kórip, onıń ayırım detallari qaysı geometriyalıq formaǵa uqsaslıǵın, olardı qanday ólshemlerde, qaysilari úlenirek, qaysilardin kishirek aliw, qanday izbe-izlikte jaylastiriw kerekligin aniqlaydı.

Reńli qagazlardan alınǵan aylanalar hám olardıń bólimleri menen applikatsiya boyınsha júdá kóplegen geometriyalıq jumislardin islew múmkin. Aylanalardıń hár birin sonday jaylastiriw kerek, nátiyjede talap etilgen forma payda bolıwi kerek.

Bular oqiwshilarda dóretiwshenlik hám dógerek átirapqa kóz-qaraslarin, kórkemlik qábiletlerin arttiriwǵa járdem beredi. Balalarda qoyılǵan maqsetine erisiw jolında qatańlıq, tártiplilik tárbiyalanadi. Jumisti iqlas penen islew shártlerine boyiniw, belsendilik kórsetiw kónlikpeleri qalıplesedi. Oqiwshilardıń tayarlaǵan applikatsiyalari ana-tili hám matematika

sabaqlari ushin ájayip didaktikalıq material, oqıwshılardıń sóz baylıgın arttırıw quralı bolıwı, olardıń predmetleri forması, reńi, hawada jaylasıwı haqqındaǵı túsiniklerin bayıtıwǵa xızmet etiwı múmkin.

Predmetli applikatsiyani súwretlew texnologiyası túrli formalardı qıyiw hám olardı fon tárizinde qabil etilgen materiallarǵa kleylew yamasa bekkemlewge tiykarlanıwshı túrinen bolıp esaplanadı.

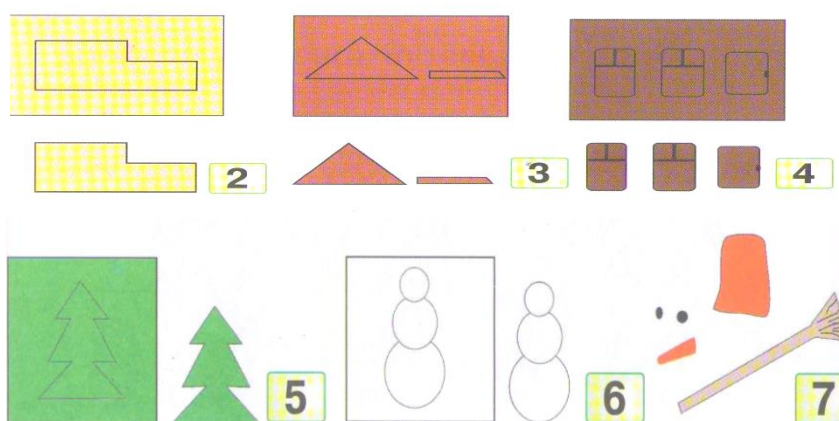
Applikatsiya jumisların orınlawda tiykarǵı itibardı, onıń ulıwma kórnisine qaratılıwı kerek. jaǵnsı oylanǵan kompazitsiya, yaǵnıy súwretleniwı kerek bolǵan nárselerdi jaylastırıw applikatsiyanıń jetiskenliginiń tiykari bola aladı.

Applikatsiya menen shuǵıllanıw oqıwshılardıń garmonallıq rawajlanıwında úlken áhmiyetke iye. Applikatsiya dóretiwshilikti rawajlandıradı, kóz-qarasın bayıtadı, kúzetiwsheńlik hám diqqatiniń belsendiligın arttıradı, isenimin tárbıyalaydı, shamalaw hám reńdi seziwge úyretedi.

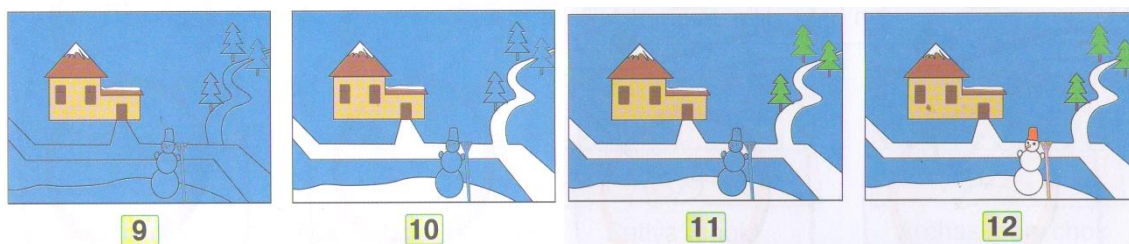
6-úlgı.

«Qis» temasında applikatsiya islew texnologiyası.

- Jumis teması hám pikirın tıńlawdan baslanadı;
- Ashıq tondaǵı qaǵaz hám fon tańlanadı hám súwretleniwı tiyis bolǵan applikatsiya kórnisi siziladı.
- Applikatsiya mólsherlengen kórnis hám elementlerdiń muǵdarı qaǵazdı tańlawdı belgileydi.

- Súwret ústinde islegende tiykarǵı itibardı tańlangan temaniń mazmunına, kerekli materiallar, olardıń ólshemleri, reńlerin tańlawǵa qaratıladı.
- Súwrettiń kólemine qaray eń úlkeún element tiykarǵı temasına mass element bolıwı kerek.
- Súwretleniwı kerek bolǵan materiallar járdeminde figura hám predmetlerdiń jaǵdayı anıqlanadı.
- Súwretlengen hádiyselerdiń birligine erisiledi.
- Súwrettiń barlıq detalları, hátteki eń kishkene bólekleri de qaǵazdan islenedi, olardı sizbaw kerek.
- Tayarlangan detallar kleylenetuǵın bet yaǵnıy fonǵa jaylastırıladı hám oylanǵan súwret payda etiledi.

- Eger de bul kórnis maqul bolmasa detallar basqasha jaylastırıladı.

• Detallardi jabistiriwda orindi aljastirmaw ushin olardıń ornı qálem menen belgilenip qoyiladi.

• Jumisti baslaw ushin oraydi tabiw, simmetriya oǵın ótkeriw hám elementlerdi soǵan qaray jaylastiriw kerek.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. «Jaz» máwsimine applikatsiya tayarlań.
2. Temaǵa baylanisli xikaya dúziń.

**Tema: Pape mashe jumislarin tayarlaw.
Ámeliy shiniǵwdiń oqitiw texnologiyasi.**

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: 30.
Shiniǵiw formasi:	Ámeliy shiniǵiw:
Ámeliy shiniǵiw rejesi:	1. Jumisti duris shólkemlestiriw. 2. Pape-mashe jumislarin tayarlaw haqqında maǵliwmat beriw. 3. Pape-mashe islew sabaǵın shólkemlestiriw tártibin túsindiriw.
Oqiw shiniǵiwiniń maqseti:	Pape-mashe jumisi haqqında. Pape-mage islew boyınsha maǵliwmatlar beriw. Qaǵaz bloklarınane pape-mashe islew texnologiyasi menen tanistiriw.
<i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i> • Talabalardıń pape-mashe islew haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Jumis ornin duris shólkemlestiriwdi úyretiw. • Pape-mashe jumislari menen tanistiriw. • Qaǵaz bloklarınan pape-mashe texnologiyasin islew menen tanistiriw. • Nátiyjelerdi kóriw, pikir-lesiw hám bahalawǵa úyretiw.	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw kerek.</i> • Pape-mashe jasaw haqqındaǵı bilimlerin aytadi hám iye boladi. • Jumis ornin duris shólkemlestiriwdi úyrenedi. • Pape-mashe jumislari menen tanisadi. • Pape-mashe jumislarin islew texnologiyasin úyrenedi. • Nátiyjelerdi kóriw, pikirlesedi hám bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, ámeliy jumisti kórsetiw, úyreniw, kórgizbe.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, kórgizbeler, texnikalıq qurallar, qaǵaz bólekleri, kese, kraska, kley, qaǵaz, túrli bezew qaǵazlari.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Pape mashe jumislarin tayarlaw.
Ámeliy shiniǵwdiń texnologiyalıq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyinsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadı. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

**II. A`melge asiriw basqishi: A`meliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw.</p> <p>1.1. Talabalardıń belsendiligin bahalaw sistemasin aytadı (3-úlgı).</p> <p>1.2. Ámeliy shiniǵiw basqishına ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Bahalaw sistemalari menen tanisadi.</p> <p>1.2. Ámeliy jumisqa kirisedi.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Tezlik soraw texnikasin qollanıp, talabalardıń bilimlerin arttiradi (4-úlgı).</p> <p>2.2. Pape-mashe jumislarin orinlaw texnologiyasin úyretedi (5-úlgı).</p> <p>2.3. Ámeliy jumisti shólkemlestiredi, qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı.</p> <p>2.4. Kórgizbe baslanıwin aytadı, hár bir talabaniń óz jumisin kórsetiwin aytadı.</p> <p>2.5. Soraw beriwilerin aytadı.</p> <p>2.6. Sorawlarǵa juwap beredi.</p>	<p>2.1. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>2.2. Pape-masheni úyrenedi.</p> <p>2.3. Ámeliy jumislarin baslaydı</p> <p>2.4. Hár bir talaba óz jumislarin kórsetedi.</p> <p>2.5. Tińlaydı va juwmaq shıǵaradı.</p>

**III. Juwmaqlawshi basqish.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>3. Ámeliy jumisti juwmaqlaw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi. • Óz betinshe tapsirmaların beredi. (8-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Sorawlar beredi. • Tapsirmani jazıp aladı.

1-úlgı.

**Pape mashe jumislarin
tayarlaw.**

Pape-mashe jumisi haqqında. Pape-mage islew boyinsha mag`liwmatlar beriw. Qag`az bloklarınane pape-mashe islew texnologivasi

- Pape-mashe jasaw haqqında bilimlerin aytadı ha'm iye boladı.
- Jumis ornin duris sho'lkemlestiriwdi u'yrenedi.
- Pape-mashe jumislari menen tanisadi.
- Pape-mashe jumislarin islew texnologiyasin u'yrenedi.
- Na'tiyjelerdi ko'riw, pikirlesedi ha'm bahalanadi.

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

Jumis ornin duris sho'lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin`u`stine dasturxan jayip on`ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin`aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha'm tawar qoyadi. Oqiwshinin`shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha'm kerekli materiallar jaylastiriladi. Jumis protsessinde saniatriyalıq-gigienalıq talarlarga ha'm jumis qurallarınan

Tayanish tu`sinik, metodikalıq qollanbalar, slaydlar, aq qag`az, tu`rli ren`li qag`az, sizig`ish, qayshi, qa`lem.

3-úlgı: *Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.*

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qagazǵa islew beriw usillarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
1-topar				

4-úlgı.

1. Pape-mashe jumislari ne?
2. Pape-mashe jumisiniń tiykarǵı materialı ne?
3. Pape-mashe jumisine kley qalay tayarlanadi?
4. Qanday qagazdan paydalaniladi?

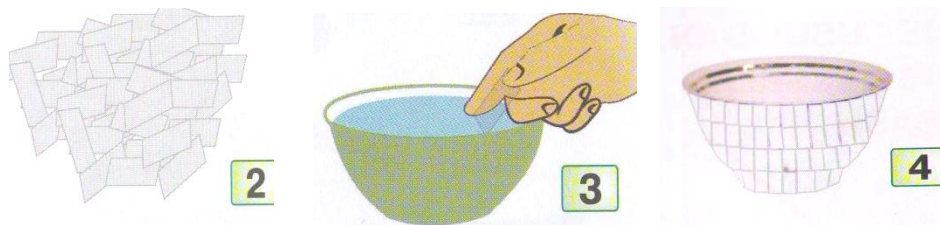
5-úlgı.

Ámeliy jumis prezentatsiyasi.

1. Pape-mashe jumislari haqqında kirisiw (baslawish) pikirlesiw. Pikirlesiwdi usi materialda kórsetiw menen alıp bariw kerek: balalar úlgilerdi uslap kóriwi, formasın, ústki qabıǵın seziwi, rehin kóriwi múmkin.
2. Temaniń járiyalaw hám oyınshıq úlgisin kórsetiw.
3. U'lgilerdi kórsetiw hám pape-mashe islew usillarin kórsetiw. Bul jerde balalardi úlgini kóriwge, pape-mashe kóriw protsessiniń izbe-izligi haqqında óz pikirlerin bildiriwge tartiw maqsetke muwapiq. Oqitiwshi oqiwshilardiń juwabin tuwriwap beredi hám usi material menen islewdiń ózine saylıǵın ajiratıp kórsetiwge balalardiń diqqatin qaratadi.

4. Ápiwayi keselerdi alıp, dógeresine vazelin jaǵiladi. Qaǵazdı 1 sm ge 2 sm ólshemdegi bóleklerge bólip alamız. Qaǵaz bóleklerin suwǵa batırıp kese dógeresine bir tekis jabistirip shıǵamız.

5. Kesege qaǵaz bóleklerin bir qabat etip jabistirip bolǵannan keyin, ekinshi kesege suw hám un salıp suyiq aralaspa payda etemiz. Tayar aralaspani shotka menen qaǵaz átirapına jaǵıp shıǵamız. Qaǵaz bóleklerin sol tárizde 7 qabat ettip kleylemiz. Hár bir qabat arasına suyiq qamirli aralaspani súrtip shıǵamız. Tayar bolǵan pape-mashe jumisin 3-4 minut dawamında qutishaǵa qoyamız. Quritiw waqtında ıǵallanbawı, quyash nuri tuwrıdan-tuwrı túsip turmawı kerek. Kewgen pape-mashe jumisin tegis etip kesip alınadı. Kesilgen bólimi qaǵaz bólekleri járdeminde bir-birine jabistirilip kleyleneı. Pape-mashe jumisiniń útki bólegi reńli qaǵaz bólekleri járdeminde kleylep shıǵamız.

6. Pape-mashe jumisına aq qaǵazdan qosimsha bezew beriw ushin naǵislar sizip alınadı hám qiyiladı. Pape-mashe ústine tayar gúl naǵisi kley jaǵılıp jabistiriladı. Pape-mashe usilında kese formasi tayar boldı.

7. Pape-masheniń balalar tárepinen tayarlanıwı. Miynet protsessinde oqitiwshi balardıń jumisin qadaǵalaydı, ásbapların isletiwde texnika qáwipsizligine ámel qiliwların baqlaydı, qiyalıp atırǵanlarǵa járdem beredi, mozayka jumisin jetilistiriwde oni bezewge erkin qarar qabil etiwge úyretiw, bulardıń bárshesi balardıń arasında óz-ara húrmet hám doslıq múnásiybetleriniń qalıplesiwine alıp keledi.

8. Tayar pape-mashe jumisin kórip shıǵıw. Bul protsesste balalarda ózi hám dosları miynetiniń nátiyjelerin bahalay alıw qábiletlerin qalıplestiredi.

9. Jumis ornın tazalaw, ásbaplardı hám qalǵan materiallardı jıynastiriw.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Pape-mashe usilinda sháynek formasin isleń.
2. Pape-mashe usilinda kese formasin isleń.

**Tema: Kardonnan súwret ramkalarin islew.
Ámeliy shiniǵwdiń oqitiw texnologiyasi.**

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: _____
Shiniǵiw formasi:	Ámeliy shiniǵiw:
Ámeliy shiniǵiw rejesi:	1. Súwret ramkalari haqqında maǵliwmat beriw. 2. Kardonnan súwret ramkalarin islew haqqında maǵliwmatlar beriw. 3. Kardonnan súwret ramkalarin islew texnologiyasin úyretiw. 4. Nátiyjelerdi kóriw, pikirlesiw hám bahalaw.
Oqiw shiniǵiwiniń maqseti:	Súwret ramkalari haqqında maǵliwmat beriw. Kardonnan súwret ramkalarin islew haqqında túsiniw beriw. Kardonnan súwret ramkalarin islew texnologiyasin úyretiw.
<i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i> • Talabalardıń súwret ramkalari haqqındaǵı bilimlerin aniqlaw. • Kardonnan súwret ramkalarin islew haqqındaǵı túsiniwler beriw. • Kardonnan súwret ramkalar islew texnologiyasin úyretiw. • Nátiyjelerdi kóriw, pikirlesiw hám bahalawǵa úyretiw.	<i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw kerek.</i> • Súwret ramkalari haqqındaǵı bilgenlerin aytıp beredi. • Kardonnan súwret ramkalarin islewdi úyrenedi. • Kardonnan súwret ramkalar islew texnologiyasin úyrenedi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kórsetedi hám bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Túsintiriw, soraw-juwap, ámeliy jumisti kórsetiw, úyreniw, kórgizbe.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, kardonnan islengen ramkalardan úlgiler, kórgizbe materiallar, kardon, kley, qayshi, qaǵaz, túrli bezewler.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Kardonnan súwret ramkalarin islew.
Ámeliy shiniǵwdiń texnologiyalıq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydı • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis

• Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı)	quralların tayarlaydı.
---	------------------------

**II. Ámelge asiriw basqishi: Ámeliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
1. Ámeliy jumisqa kirisiw. 2.1. Talabalardıń belsendiligin bahalaw sistemasin aytadı (3-úlgı). 2.2. Sorawlar berip talabalardıń bilimlerin anıqlaw (4-úlgı). 2.3. Juwaplardı ulıwmalastıradı hám ámeliy shiniǵıw basqishına ótiwin málimleydi.	2.1. Bahalaw sistemalari menen tanisadı. 2.2. Sorawlarǵa juwap beredi. 2.3. Ámeliy jumis basqishına ótedi.
3. Tiykarǵı bólim. 3.1. Kardonnan súwret ramkaların islew texnologiyasin úyretedi (5-úlgı). 3.2. Toparlardıń jumisin shólkemlestiredi, qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı. 3.3. Kórgizbe baslaniwin járiyalaydı. Ámeliy jumislarin kórsetiwin aytadı.	3.1. Súwret ramka islewdi úyrenedi. 3.2. Ámeliy jumisin baslaydı. 3.3. Ámeliy jumislarin kórsetedi.

**III. Juwmaqlawshi basqish.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. Ámeliy shiniǵıw temasi boyınsha juwmaq jasaydı. • Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi. • Toparlardıń ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadı. • Toparlardıń iskerligin bahalaydı (3-úlgı). • Óz betinshe jumis boyınsha máslahatler beredi (6-úlgı).	• Sorawlar beredi. • Tińlaydı. • Bahalanadı. • Óz betinshe tapsirma-lardi jazip aladı.

1-úlgı.

Kardonnan su`wret ramkaların islew.

Su`wret ramkalari haqqında mag`liwmat beriw. Kardonnan su`wret ramkaların islew haqqında tu`sinik beriw. Kardonnan su`wret ramkaların islew texnologiyasin u`vretiw.

- Su`wret ramkalari haqqındaǵı bilgenlerin aytıp beredi.
- Kardonnan su`wret ramkaların islewdi u`yrenedi.
- Kardonnan su`wret ramkalar islew texnologiyasin u`yrenedi.
- A`meliy jumis na`tiyjelerin ko`rsetedi ha`m bahalanadı.

2-úlgı. Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris shólkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytinda kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerekli materiallar iavlasteriladi. Jumis protsessinde saniatrivaliq-gigienaliq

Kerekli material ha`m jumis quralların tayarlaw.

Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, kardonnan islengen ramkalardan u`lgiler, ko`rgizbe materiallar, kardon, kley, qayshi, qag`az, tu`rli bezewler.

4-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari ha`m kórsetkishleri.

Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri ha`m negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qagazǵa islew beriw usillarin úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,5-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				

4-úlgı.

Sorawlar.

1. Kardon túrlerin bilesiz be?
2. Qanday kardonlardan súwret ramkaların islew múmkin?
3. Ramkalar ne maqsette isletiledi?
4. Ramkaniń tiykari nege bekkemlenedi?

5-úlgı.

Kardonnan súwret ramka islew texnologiyasi.

Oqitiwshi súwret ramkalari haqqındaǵı bilim ha`m kóz-qarasların aniqlaydi.

-Súwret ramkalar nelerden tayarlanadi?

-Súwret ramkadan ne maqsette paydalaniladi?

-Kardonnan súwret ramkalari qalay islenedi?

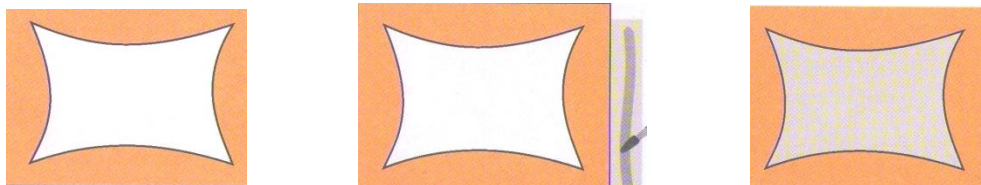
-Súwret ramkaǵa bezew beriwde qanday materiallardan paydalaniwǵa boladi?

Oqitiwshi oqiwshilardıń bergen juwapların uliwmalastırǵan halda olarǵa juwmaq jasap, reńli kardon, reńli qagaz tańlap alinip súwret ushin ramka tayarlaw usillari haqqında túsinikler beredi. Bunday ramkalardan qanday maqsette paydalanıw, oniń tayarlanıwi haqqında maǵliwmatlar beredi. Ámeliy jumisti baslawdan aldın oqiwshilardıń sabaqqa tayarlıǵı tekseriledi.

Isleniw basqishlari: Eki túrli reńdegi ha`m reńsiz kardon alinadi. Uzinliǵı 15 sm ólshemde kesip alinadi. Reńli kardonǵa súwret ramkaniń formasi siziladi ha`m stek járdeminde kesip alinadi.

Reñli kardon reñsiz kardonǵa kleyleneği. Súwret salıw ushin ramkanıń bir bólegi ashıq qaldırıladi.

Súwret ramkasınıń artqı tárepine tirgek tayarlaw ushin reñsiz kardonnan tirgewishtıń forması sizip, qıyıp alınadı hám súwret ramka arqasına bekkemleneği.

Tayar súwret ramkalarına bezew beriw jumisların ámelge asiriladi. Bezew beriwde túrli qiyılǵan gúllerden, pistonlardan, monshaqlardan paydalanıw múmkin.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Súwret ramka túrlerin úyreniw.
2. Kardonnan súwret ramka islew.

Tema: Túrli materiallardan bayram sawǵasın tayarlaw. Ámeliy shiniǵwdıń oqitiw texnologiyası.

Waqtı: 2 saat.	Talabalar sani: 30.
Shiniǵıw forması:	Ámeliy shiniǵıw:
Ámeliy shiniǵıw rejesi:	1. Bayram sawǵaları haqqında maǵliwmat beriw. 2. Túrli materiallardan bayram sawǵaların tayarlaw haqqında maǵliwmat beriw. 3. Túrli materiallardan bayram sawǵaların tayarlaw. 4. Kórgizbe hám bahalaw.
Oqıw shiniǵıwınıń maqseti:	Talabalarǵa sawǵaları haqqında maǵliwmat beriw. Túrli materiallardan bayram sawǵasın tayarlaw haqqında maǵliwmat beriw. Túrli materiallardan bayram sawǵasın tayarlaw texnologiyasın úyretiw.

<p><i>Pedagogikaliq waziypalar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sawǵalar haqqında maǵliwmat beriw. • Bayram sawǵasin tayarlaw tuwrali maǵliwmat beriw. • Túrli materiallardan bayram sawǵasin tayarlaw texnologiyasi. • Ámeliy jumis nátiyjelerin kóredi, qáte-kemshiliklerdi kórsetedi, bahalaydi. 	<p><i>Oqiw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sawǵalar haqqında maǵliwmatqa iye boladi. • Bayram sawǵasin tayarlaw tuwrali úyrenedi. • Túrli materiallardan bayram sawǵasin tayarlaw texnologiyasi úyrenedi. • Ámeliy jumisin kórsetedi, qáte-kemshiliklerin tuwriylaydi, bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Soraw-juwap, kórgizbe, G`Kórsetip ber, túsindirip berG`, aqliy hújim, ámeliy jumis.
<i>Didaktikaliq qurallar</i>	Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, kórgizbeler, sawǵalardan úlgiler, átir sabin, monshaqli iyne sim, lenta, tayaqsha.
Oqiw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqiwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawli texnikaliq qurallar menen támiyinlengen xana.

**Túrli materiallardan bayram sawǵasin tayarlaw.
ámeliy shiniǵiwdiń texnologiyaliq kartasi.**

**I. Tayarlıq basqishi.
10 minut**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tema boyınsha kórgizbeli materiallardı tayarlaydi • Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı) • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi. (2-úlgı) 	<ul style="list-style-type: none"> • Shiniǵiwǵa tayarlanadi. • Jumis ornin shólkemlestiredi. • Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydi.

**II. A`melge asiriw basqishi: A`meliy jumis
50 minut.**

Oqiw mazmuni	
<i>Oqitiwshi</i>	<i>Talaba.</i>
<p>1. Ámeliy jumisqa kirisiw.</p> <p>1.1. Talabalarǵa ámeliy iskerligin bahalaw sistemasi tanistiriladi. (3-úlgı).</p> <p>1.2. G`Aqliy hújimG` metodinan paydalanip, talabalardıń bilimlerin arttiradi. (4-úlgı).</p> <p>1.3. Túrli materiallardan bayram sawǵasin tayarlaw haqqında túsindirip beredi.</p> <p>1.4. Maǵliwmatlar uliwmalastiriladi hám ámeliy shiniǵiw basqishina ótiwin málimleydi.</p>	<p>1.1. Kishi toparlar dúziledi.</p> <p>1.2. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>1.3. Tema boyınsha maǵliwmatqa iye boladi.</p> <p>1,4. Ámeliy jumisqa tayarlanadi.</p>
<p>2. Tiykarǵı bólim.</p> <p>2.1. Talabalarǵa jumis qurallarınan paydalanıw qaǵıydaların esletedi.</p> <p>2.2. Túrli materiallardan bayram sawǵaların tayarlaw</p>	<p>2.1. Jumis qurallarınan paydalanıw qaǵıydaların esleydi.</p> <p>2.2. Bayram sawǵaların tayarlaw texnologiyasını úyrenedi</p>

<p>texnologiyasin úyretedi (6-úlgı).</p> <p>2.3. Talabalardıń jumislarin shólkemlestiredi, qadaǵalaydi, máslahatler beredi, baǵdarlaydi.</p> <p>2.4. Ámeliy jumis boyinsha talabalardıń sorawlarina juwap beredi.</p>	<p>2.3. Ámeliy jumis penen shuǵillanadi.</p> <p>2.4. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi.</p>
---	---

III. Bekkemlew basqish.

10 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
<p>3. Bekkemlew.</p> <p>3.1. Talabalardıń bilimn bekkemlew ushin sorawlar beredi.</p> <p>3.2. Juwaplarin esitedi hám uliwmalastiradi.</p>	<p>3.1. Sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>3.2. Tińlaydi.</p>

IV. Juwmaqlawshi basqish.

20 minut

Oqiw mazmuni	
Oqitiwshi	Talaba.
<p>4. Ámeliy jumisti juwmaqlaw.</p> <p>4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlarǵa juwap beredi.</p> <p>4.2. Talabalardıń ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi hám bahalaydi.</p> <p>4.3. Óz betinshe tapsirmalar boyinsha máslahatler beredi (7-úlgı).</p>	<p>4.1. Ámeliy jumis boyinsha sorawlar beredi.</p> <p>4.2. Ámeliy jumis nátiyjelerin kórip shıǵadi hám bahalanadi.</p> <p>4.3. Óz betinshe tapsirmaların jazip aladi.</p>

1-úlgı.

Tu`rli materiallardan bayram sawg`asin tayarlaw.

Talabalarg`a sawg`alari haqqında mag`liwmat beriw. Tu`rli materiallardan bayram sawg`asin tayarlaw haqqında mag`liwmat beriw. Tu`rli materiallardan

- Sawg`alar haqqında mag`liwmatqa iye boladi.
- Bayram sawg`asin tayarlaw tuwrali u`yrenedi.
- Tu`rli materiallardan bayram sawg`asin tayarlaw texnologiyasi u`yrenedi.
- A`meliy jumisin ko`rsetedi, qa`te-kemshiliklerin tuwriylaydi, bahalanadi.

2-úlgı. Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris sho`lkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindiq ushin qutisha hám tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytında kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami hám kerekli materiallar iavlasteriladi. Jumis protsessinde saniatrivaliq-gigienaliq

Kerekli material hám jumis quralların tayarlaw.

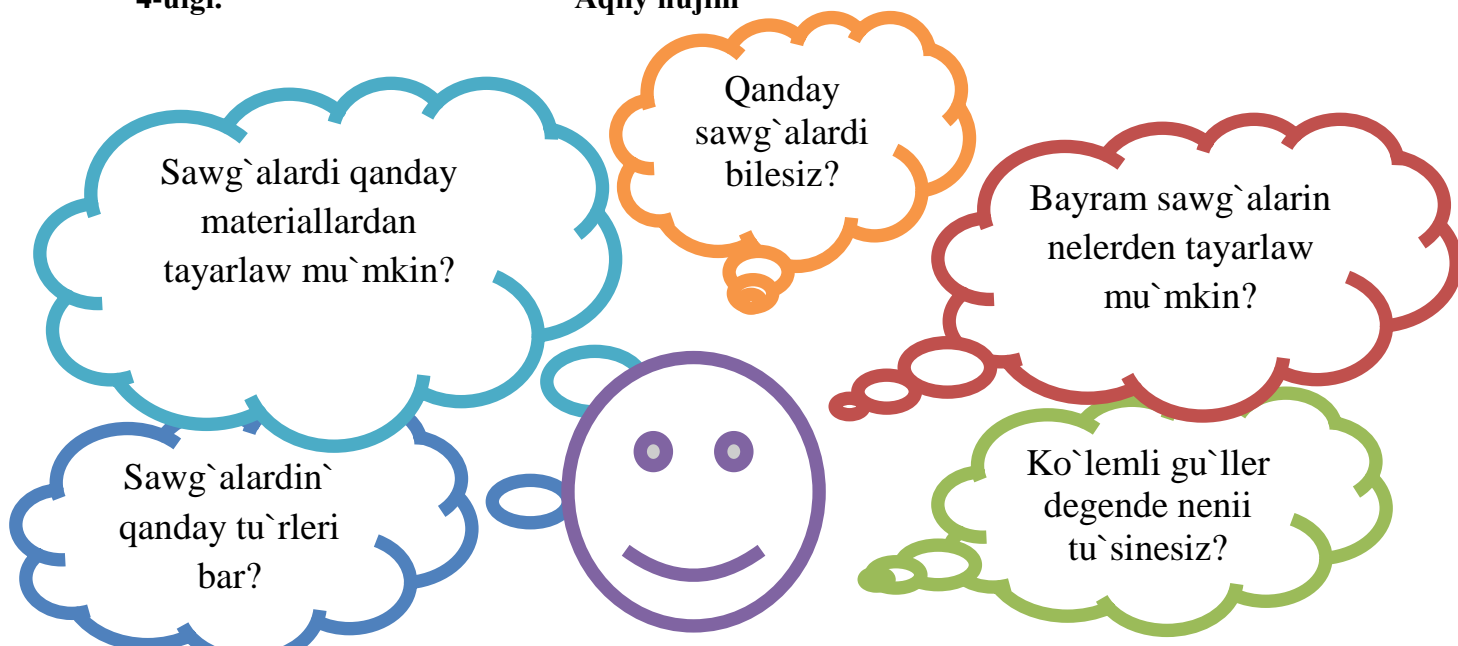
Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, kòrgizbeler, sawg`alardan u`lgiler, a`tir sabin, monshaqli iyne sim, lenta, tayaqsha.

4-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari hám kórsetkishleri.

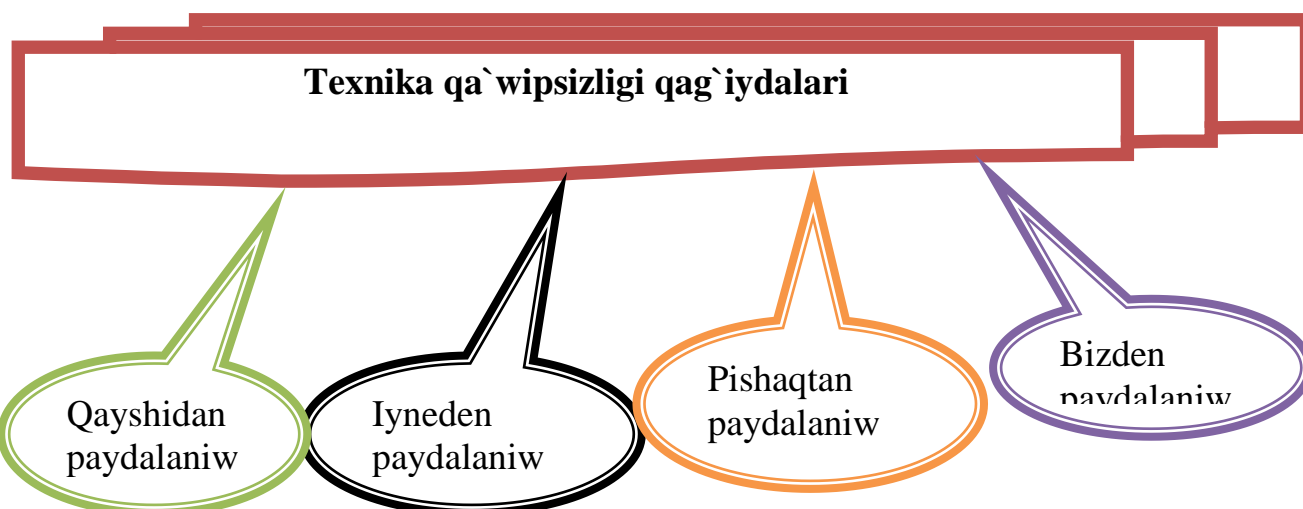
Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri hám negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qaǵazǵa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,5-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				

4-úlgı.

Aqliy hújim

6-úlgı.

1. Sawǵalar ne ushin isletiledi?
2. Sawǵalardıń qanday túrleri bar?

3. Sawǵalardı qolda tayarlaw múmkin be?

4. Sawǵalardı nelerden tayarlaw múmkin?

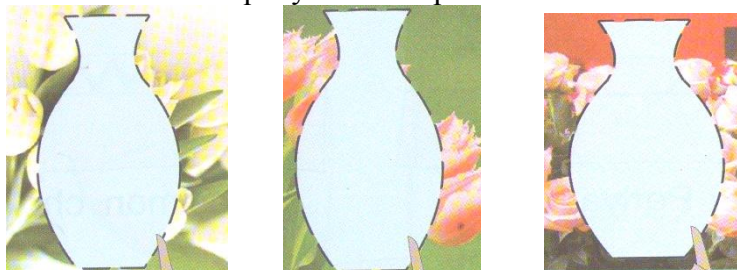
Sawǵalar insanlar jaqsı tilekler bildiriw, bayramlar menen tuwılǵan kúnleri menen qutliqlaw ushin paydalanilatúǵın qural bolıp esaplanadı. Sawǵalar tiykarinan gúller, túrli taǵınshaqlar, suvenirler, kitaplar h.t.b kórinislerde boladı. Eger jaqın adamlarımız ushin sawǵalardı óz qolımız benen tayarlasaq, sawǵa jaqın adamımız hám ózimiz ushin da qádirlirek boladı. Hár kúni átirapımızda kóplegen nárseler qollanılıp bolǵannan soń kereksiz nárseler sipatında shıǵındıǵa taslanadı. Bizler usı kereksiz materiallardan paydalanıw múmkin bolǵan nárseler tayarlawımız múmkin. Máselen: Qutliqlaw qaǵazlarınan gúller ushin vaza tayarlaw múmkin. Buniń ushin bizge kardon, gúllerdiń forması túsirilgen qutliqlawlar, iyne, jip, qayshı kerek boladı.

Kardonnan vaza tayarlaw texnologiyası.

Islew basqıshları: Vaza úlgisin tayarlaw ushin uzınlıǵı 15 sm boyı, 10 sm bolǵan kardon kesip alınadı. Kardonga vazanıń súwreti siziladı hám qayshı menen kesip alınadı.

Vazanı tayarlaw ushin bizge gúllerdiń súwreti túsirilgen qutliqlaw qaǵazları kerek boladı. Kardonnan tayarlawǵan úlgiler tiykarında gúllerdiń súwreti túsirilgen qutliqlaw qaǵazlarınıń ústine qoyıp sizip alınadı hám sol sizip boyınsha kesip alınadı.

Vazanı tayarlaw ushin úsh túrli gúlli kardon kerek boladı.

Hár bir kardon bir-birine biriktirip shıǵıladı. Vazanı tigiwde iyne tárizli buyımnan paydalanıp birdey ólshemde tigiw usinis etiledi.

Vaza tayar boldi. Oǵan túrli kólemdegi güllerdi salıp anajanlarımızǵa, ájelerimizge, apa-singlilerimizge sawǵa etiwimiz múmkin.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Túrli materiallardan kólemli güllerdi isleń.
2. Bisserlerden kólemli güllerdi isleń.

Tema: Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlardi islew.

Ámeliy shınıǵıwdıń oqıtıw texnologiyasi.

Waqti: 2 saat.	Talabalar sani: __.
Shınıǵıw formasi:	Ámeliy shınıǵıw:
Ámeliy shınıǵıw rejesi:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Máyek qabıǵın jumısqa tayarlaw. 2. Máyek qabıǵınan oyınshıqlardi islew boyınsha maǵlıwmatlar beriw. 3. Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlardi islew texnologiyasin úyretiw. 4. Ámeliy jumisti orınlaw hám bahalaw.
Oqıw shınıǵıwınıń maqseti:	Talabalarǵa kólemli oyınshıqlar haqqında bilim beriw. Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlardi islew tuwralı túsiniklerin payda etiw. Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlar islew texnologiyasin úyretiw.
<i>Pedagogikalıq wazıypalar.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalardıń kólemli oyınshıqlar haqqındaǵı bilimlerin anıqlaw. • Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlar islew haqqında túsinik beriw. • Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıq islew texnologiyasin úyretiw. • Nátiyjelerdi kóriw, úyreniw hám bahalawdı úyretiw. 	<i>Oqıw barisiniń nátiyjeleri.</i> <i>Talabalar biliw gerek.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Kólemli oyınshıqlar tuwralı bilgenlerin aytadi. • Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlardi islew tuwralı maǵlıwmatqa iye boladi. • Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlardi islew texnologiyasin úyrenedi. • Ámeliy jumislarin kórsetedi hám bahalanadi.
<i>Tálim usillari</i>	Ámeliy jumis, aqlıy hújim, soraw-juwap, kórgizbe, kórip shıǵıw hám úyreniw.
<i>Didaktikalıq qurallar</i>	Metodikalıq qollanbalar, slaydlar, máyek qabıǵı, túrli reńli qaǵaz, sızıǵısh, qayshi, qálem, kley.
Oqıw formasi	Jeke tártiptegi soraw-juwap, kishi toparlarda islew.
Oqıwdi shólkemlestiriw shárayati.	Arnawlı texnikalıq qurallar menen támiyinlengen xana.

Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlardi islew.

Ámeliy shiniǵıwdıń texnologiyalıq kartası.

I. Tayarlıq basqışı. 10 minut

Oqıw mazmuni	
<i>Oqıtıwshı</i>	<i>Talaba.</i>
<ul style="list-style-type: none">• Tema boyınsha kórgızbeli materiallardı tayarlaydı• Jumis ornin shólkemlestiredi. (1-úlgı)• Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı. (2-úlgı)	<ul style="list-style-type: none">• Shiniǵıwǵa tayarlanadı.• Jumis ornin shólkemlestiredi.• Kerekli materiallar hám jumis quralların tayarlaydı.

II. Ámelge asiriw basqışı: Ámeliy jumis 50 minut.

Oqıw mazmuni	
<i>Oqıtıwshı</i>	<i>Talaba.</i>
1. Ámeliy jumisqa kirisiw. 1.1. Talabalardıń belsendiligin bahalaw sistemasin aytadı (3-úlgı). 1.2. Ámeliy shiniǵıw basqishına ótiwin málimleydi.	1.1. Bahalaw sistemasari menen tanisadi. 1.2. Ámeliy jumisqa kirisedi.
2. Tiykarǵı bólim. 2.1. Tezlik soraw texnikasin qollanıp, talabalardıń bilimlerin arttıradi (4-úlgı). 2.2. Talabalarǵa kólemli oyınshıqlar islew tuwralı maǵlıwmatlar beredi. 2.3. Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlar islew texnologiyasin úyretedi (5-úlgı). 2.4. Talabalardıń jumisin shólkemlestiredi, qadaǵalaydı, máslahatler beredi, baǵdarlaydı. 2.5. Kórgızbe baslanıwin aytadı, tekseredi hám bahalaydı. 2.6. Talabalarǵa diqqat penen esitiwin hám qadaǵalaw sorawların beriwın aytadı. 2.7. Juwaplardı toliqtıradi hám qisqasha juwmaq shıǵaradi.	2.1. Sorawlarǵa juwap beredi. 2.2. Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlar islew haqqında maǵlıwmatqa iye boladı. 2.3. Máyek qabıǵınan kólemli oyınshıqlar islew texnologiyasin úyrenedi. 2.4. Qáte-kemshiliklerdi tuwrılaydı. 2.5. Hár bir talaba ámeliy jumislarin kórsetedi. 2.6. Sorawlar beredi. 2.7. Tińlaydı.

III. Juwmaqlawshı basqış. 10 minut

Oqıw mazmuni	
<i>Oqıtıwshı</i>	<i>Talaba.</i>
3. Ámeliy jumisti juwmaqlaw. <ul style="list-style-type: none">• Ámeliy jumis boyınsha sorawlarǵa juwap beredi.• Óz betinshe tapsirmaların beredi. (6-úlgı)	<ul style="list-style-type: none">• Sorawlar beredi.• Tapsirmanı jazıp aladı.

1-u'lgı

**Ma`yek qabig`inan
ko`lemli oyınshıqlardı
islew.**

Talabalarg`a ko`lemli oyınshıqlar haqqında bilim beriw. Ma`yek qabig`inan ko`lemli oyınshıqlardı islew tuwralı tu`siniklerin payda etiw. Ma`yek qabig`inan ko`lemli oyınshıqlar islew texnologiyasin úyretiw.

- Ma`yek qabig`inan ko`lemli oyinshiqardi islew tuwrali mag`liwmatqa iye boladi.
- Ma`yek qabig`inan ko`lemli oyinshiqardi islew texnologiyasin u`yrenedi.

2-úlgı. Jumis ornin shólkemlestiriw talaplari.

Jumis ornin duris shólkemlestiriw: Oqitiwshi stoldin` u`stine dasturxan jayip on` ta`repine qayshi, kley ushin shetka, sizg`ish, qa`lem, o`shirgish jaylastiradi. Oqiwshinin` aldina kley, qiyindi q ushin qutisha ha`m tawar qoyadi. Oqiwshinin` shep ta`repine is paytinda kesent etpeytug`in etip ren`li qag`az toplami ha`m kerikli materiallar iaylastiriladi. Jumis processinde saniatrivaliq-oigienaliq

Kerikli material ha`m jumis quralların tayarlaw.

Metodikaliq qollanbalar, slaydlar, ma`yek qabig`i, tu`rli ren`li qag`az, sizig`ish, qayshi, qa`lem, kley.

4-úlgı: Prezentatsiyani bahalaw sistemalari ha`m kórsetkishleri.

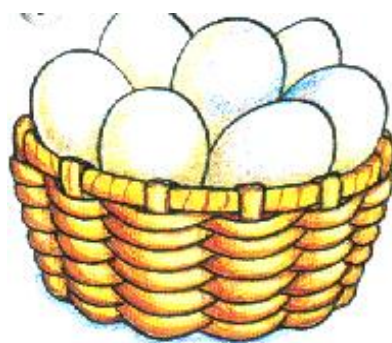
Toparlar	<i>Bahalaw kórsetkishleri ha`m negizleri</i>			
	<i>Jumis orniniń duris shólkemlestiriliwi</i>	<i>Sorawlarǵa juwap beriw</i>	<i>Qag`azǵa islew beriw usilların úyreniw</i>	<i>Jámi</i>
	<i>0,5-ball</i>	<i>0,5-ball</i>	<i>2-ball</i>	<i>3-ball</i>
1-topar				

4-úlgı. Tezlik soraw texnikasi.

1. Máyek qabig`i jumisqa qalay tayarlanadi?
2. Máyek qabig`inan nelerdi islewge boladi?
3. Kólemli oyinshiqar qanday kóriniste boladi?
4. Máyektiń ishi qalay tazalanadi?
5. Máyektiń qabig`ina qanday reń beriledi?

5-úlgı.

Máyek qabig`in jumisqa tayarlaw.

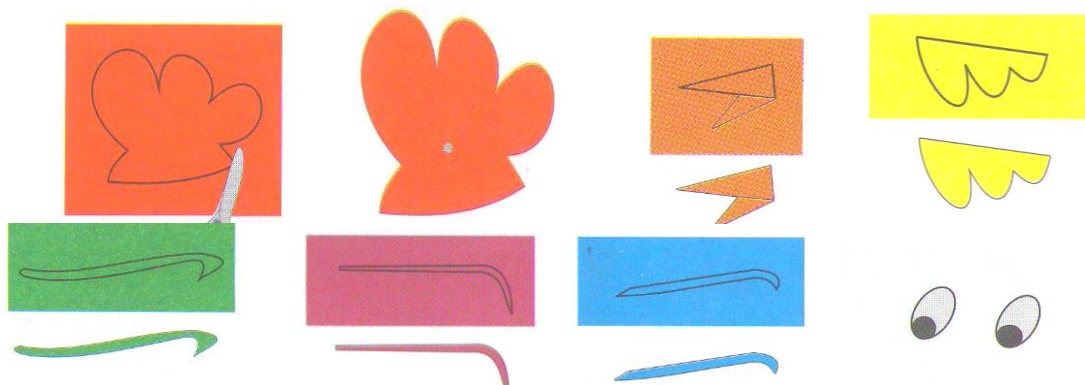
1. Máyektiń qabıǵı jaqsılap juwiladi.
2. Iyne menen máyektiń joqari hám tómeni tárepleri tesiledi.
3. Máyek qabıǵınıń joqarǵı bóliminen úlep ishindegi suyıqlıq shıǵarıladi.

4. Bosaqan máyek qabıǵınıń ishi suw menen juwiladi, tazalanadi.
5. Máyek qabıǵın kewgennen keyin ústi kerekli reńge boyaladi.

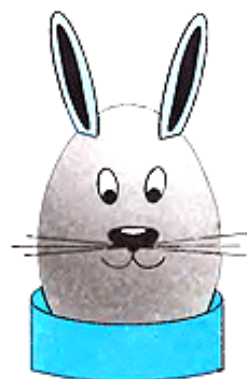
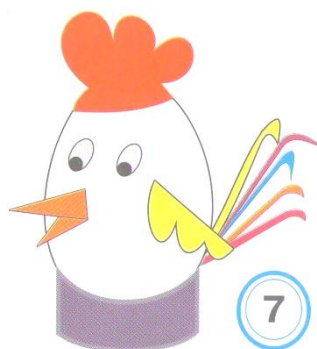
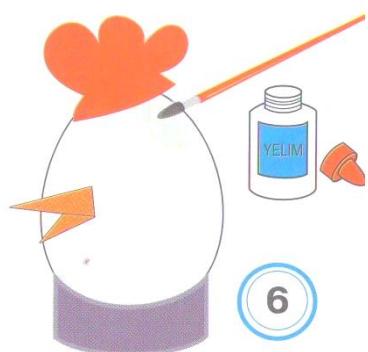

6. Máyek qabıǵınan qoraz oyınshıǵın islew ushin reńli qaǵazdan qorazdıń kekili, tumsıǵı, qanati, quyırǵı, kózleri sizip qiyıp alınadi.

7. Qoraz oyınshıǵın islew ushin reńli qaǵazdan qiyıp alınǵan qorazdıń kekili, tumsıǵı, qanati, quyırǵı, kózleri sáyek qabıǵınıń belgilengen jerlerine yaǵniy kekilin máyek qabıǵınıń

joqargi tárepine, qanatlarin eki tárepine, tumsigín aldi tárepinen ortasina, kózlerin tumsiginiń ústki tárepine, quyrigin máyek qabiginiń artqi tárepinen tómenine PVA kleyi menen kleynedi.

Óz betinshe tapsirmalar.

1. Máyek qabigin jumisqa tayarlań.
2. Máyek qabiginan túrli oyinshiqardi isleń.

ÓZBETINSHE TÁLIM

№	Temalar	Tapsırmalar	Saat sanı
V-semestr			
1	Texnologiya páni sabaqlarına integracion qatnas.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
2	1-klass Texnologiya sabaqlıgınıń analizi.	Temağa tiyisli dereklerden paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, analizlew, prezentaciya islew.	2
3	Oqıwshılardıń miynet tárbiyasında miynet dástúrlerinin ornı	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
4	Baslawısh klaslarda miynet sabaqların shólkemlestiriw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
5	Shıgıs oyshıllarınıń miyraslarında miynet tárbiyası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
6	Baslawısh tálimde miynet tárbiyası hám kásip-óner túrleri.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
7	Oqıwshılardı kásip-ónerge qızıqtırıwdıń pedagogikalıq shártleri.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
8	Miynet tárbiyasında xalıq awızeki dóretpesiniń ornı.	Temağa tiyisli dereklerden paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
9	Texnologiya sabaqlarında oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw texnologiyaları	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
10	Texnologiya sabaqlarında kórgizbeli qurallardan paydalanıw usılları.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
11	Texnologiya sabaqlarında shet el tálim sistemasınan paydalanıw	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
12	Texnologiya sabaqlarında qol miynetinen paydalanıw talapları	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda	2

		ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	
13	Texnologiya sabaqlarına tiyisli tárbiyalıq tádbirlerdi shólkemlestiriw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
14	Baslawısh klaslarda texnologiya táliminen ámeliy jumıs túrleri.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
15	Texnologiya sabaqlarında xabar texnologiyalarınan paydalanıw usılları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
16	Miyнет sabaqlarında ekologiyalıq tárbiya.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
17	Texnologiya sabaqların integraciyalaw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
18	Pape-mashe jumısların tayarlaw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
19	Miyнет sabaqlarında pedagogikalıq texnologiyalardan paydalanıw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
20	Miyнет sabaǵı processinde estetikalıq tárbiyanıń áhmiyeti.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
21	Máyek qabıǵınan mozaıka jasaw usılları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
22	Oqıwshılarda miynet tálimi hám tárbiyasın qalıplestiriw	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
23.	Miyнет sabaqlarında ekskursiyalardı shólkemlestiriw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
	Jami:		46
VI-semestr			
24	Texnologiya sabaqlarında innovaciyalıq texnologiyalardan paydalanıw	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe	2

		dúziw prezentaciya islew.	
25	Qağazdın túrleri hám ózgeshelikleri	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
26	Interaktiv usıllardı texnologiya sabaqlarında paydalanıw usılları.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
27	Miyнет tárbiyasına tiyisli tárbiyalıq tádbirlerdi shólkemlestiriw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, scenariy dúziw, prezentaciya islew.	2
28	Halq dástúrleri tiykarında oqıwshılardı miynetsúyiwshilik ruwxında tárbiyalaw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
29	Miyнет tálimi hám tárbiyasınıń tıgız baylanıslılıǵı.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
30	Applikaciya hám mozaika menen jumis sabaqların shólkemlestiriw metodikası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
31	Halq erteklerinde miynet tárbiyası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
32	Applikatsiyaning túrleri hám kóp reńli aplikatsiyalar haqqında túsinik.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
33	Applikatsiyadan paydalanıp buyımlarǵa bezew beriw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
34	Qağaz hám karton menen jumis sabaqlarınıń mazmunın shólkemlestiriw metodikası	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
35	2-klass Texnologiya sabaqlıǵınıń analizi.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
36	Japıraqlardan aplikaciya jasaw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
37	Qağaz hám kartondan maket jasaw usılları.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda	2

		ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	
38	Qağaz hám kartondan háreketleniwshi oyınshıqlar jasaw usılları.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
Jami:			30
3-KURS BOYINShA JÁMİ:			76

Studentlerge “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen ózbetinshe tálimdi shólkemlestiriwde arnawlı bir pániniń ózgesheliklerin esapqa alğan halda tómendegi formalardan paydalanıw usınıs etiledi:

- ózbetinshe túrde sabaqlıq, oqıw qollanbalar hám metodik qollanbalardağı temalardı úyreniw hám analiz etiw;
- tarqatpa materiallar boyınsha úyrenilgen lekciya materialların ózlestiriw;
- jumıs túrleri boyınsha ámeliy tapsırmalardı orınlaw;
- xabar texnologiyalarınan paydalanıp, tema boyınsha prezentaciya tayarlaw;
- pánge tiyisli BMI, kurs jumısların úyreniw, analiz etiw hám tayarlaw;
- zamanagóy tálim texnologiyalardı tálim procesine nátiyjeli ámelde qollanıw usılların úyreniw;
- tálim processinde mashqalalı oqıtıw usılları hám aralıqtan oqıtıwdan paydalanıw.

VII. Tiycarğı hám qosımsha ádebiyatlar hámde xabar derekleri

Tiycarğı ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o‘qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlang‘ich sinflarda qog‘ozdan amaliy ishlar. O‘quv-metodik qo‘llanma. T.: Navro‘z. 2013-yil.

Qosımsha ádebiyatlar:

4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. “Texnologiya” 2-sinf darsligi. T.: “Sharq”. 2018-yil.
5. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mehnat tálimi 3-sinf darsligi. T.: “Sharq”. 2016-yil
6. The Exquisite Book of Paper Flowers: A Guide to Making Unbelievably Realistic Paper USA, 2014 Blooms. USA, 2014. Paperback New York, Boston.

Internet saytları:

7. www.tdpu.uz
8. www.pedagog.uz
9. www.ziyonet.uz
10. www.lex.uz
11. www.bilim.uz
12. www.gov.uz

GLOSSARIY

Miynet tárbiyasi - miynetke duris qarim-qatnasta bolıwdı tárbiyalaw mekteptegi oqıw hám klasstan tis jumislardıń ózegi, mektepti turmis penen baylanisin bekkemlewdiń tiykarǵı joli.

Nárse- buyım yamasa isti orinlaw protsessinde balalarǵa beriw múmkin bolǵan programmada kórsetilgen bilim tájiriybeleriniń mazmundarlıǵı.

«Óz-ózine qızmet kórsetiw» - bilimi, kiyim-keshek, turar jayǵa qaraw, awkatlanıw, túslik, keshki awqat ushin stol túzetiwdi óz ishine aladı.

Oqıw shiniǵıwları oqıwshılardıń bilimge bolǵan qızıǵıwshilin asıradi, klastan tis jumis bolsa, sol bilimlerdi keńirek qollanıw hám tereńlestiriw imkanin beredi. Sonıń menen birge **klastan tis jumis** sabaqta beriletuǵın materiallardı tákirarlamawi kerek, ol klastaǵı jumistan óziniń qızıǵarlı xarakterligi menen ajralıp turadı.

Dógerek basshisiniń wazıypasi – balalarǵa tek qiyıw, kesiw, kleylew siyaqlı paydali nárselerdi úyretiw emes, al balalarǵa materiallar – qaǵaz, aǵash, lekoplats hám basqalardan neden hám qanday islengenligi haqqında da túsiniw beriwı kerek. Hár túrli nárseler soǵıw haqqında sáwbetler, ekskursiyalar shólkemlestiriw maqsetke muwapiq boladı.

Miynet bayramı – jil dawamında 2 márte ótkeriledi. Oktyabrda ótkeriletuǵın qirman bayramına barlıq baslawısh klass oqıwshıların qızıqtiriw kerek. Bul bayramǵa jil dawamında tayarlıq kórip, oqıwshılar kollektiv iskerligin janlandiriwǵa, oǵan taza mazmun beriwge, miynet sabaqları hám dógerek jumislardıń shólkemlestiriwdi jaqsılawǵa bolǵan oqıwshılar aktivligin qaratiwǵa, eń áhmiyetlisi, óz mektebi, óz kollektivi menen maqtanish etiw sezimin asiriwǵa háreket etedi. Bayram sońında oyın jarıslar shólkemlestirilip, onda oqıwshılar miynet sabaqlarında iyelegen bilim hám kónlikpelerin kórsete alıw imkaniyatına iye boladı.

Applikatsiya – kórkem shıǵarmanı jaratiwdiń eń ápiwayı hám ańsat usili bolıp, onda súwrettiń analiz tiykari saqlanadı. Bul aplikatsiyadan tek bezew maqsetinde ǵana kórgizbeli qurallar, túrli oyın ushin qollanbalar, oyınshıqlar, bayraqshalar, suvenirler, diywallı gazetalar, stendler, kartina, naǵıs hám basqalardı jaratiwda da keń qollanıw imkaniyatın beredi.

Awıl xojalıq miyneti bólimi - awıl xojalıǵı hám eń kóp tarqalǵan gúl, dekorativ gúller, paliz ónimleri, miywe hám rezovor miywe ósimliklerin ósiriw haqqındaǵı bilimler mazmunin belgilep beredi.

Piktos- grekshe, suwret degendi ańlatadı. Suwret túrli mánilerdi de bildiriwi mumkin.

Gazeta qaǵazi jaltiramaytuǵın, shidamsız namni hám jelimdi ózine tez tartatuǵın bolıp odan qalıplarda jelimlep modellar jasaladı, qaǵaz massası tayarlanadı.

Jaziw qaǵazi – sathi silik, jelim singdirilgen izgardı az sindiredi. Narselerdi kantsruktsiyalaw muqabalaw kartondan jasalǵan narselerdi jelimlewde kolay.

Sizbashilik qaǵazi – eń pisiq hám qalıń qaǵaz latteniń tayarlanadı, oniń joqarı navi qolda kujiladı, odan karnaval maskalar mata hám basqalardan paydalanadı.

Súwret qaǵazi – 2 nomerli bolıp tolik tsellyulozadan paydalanıladı. Joqarı turi 15% lotto qosıladı. Qol miyneti sabaqlarında sizbalar sizıwda paydalanıladı.

Reńli qaǵaz – miynet sabaqlarında keń qollanıw keletuǵın muqabalaw islerinde paydalanıladı.

Jelimlengen qaǵaz – bir tárepine jelim súrtılgen qol miyneti sabaqları ushin qolay.

Reńli jild qaǵazi – túrli rengerde boyalǵan kórinis berilgen, reńli qaǵazdan ornın basıp kol miyneti sabaqlarında isletiledi.

Qalqa qaǵazi – jaltirawı ushin mum hám ilay sińdirilgen, bul qaǵazdan elka oyınshıqları saxnani bezewde, súwretlerdi kayta tusiriwde isletiledi.

Millimetrli qaǵaz – sathi basma tor formasında tayarlanadı.

Papirus qaǵazi – juqa jarım jaltıraq namni tez tartatuǵın bolıp aviamodellerdi jelimlewde parashyutlar, jelkenler jasawda isletiledi.

Karton jaltiramaytuġin qalin qaġaz – oniń bir neshe sirtlari payda bolip reńine karap olardıń kaday qasietlerge iyeligin aniklaw múmkin. Misali: ak karton shidamsiz, siniwshań jarilatuġin namni hám jelimni ózine tartatuġin taslaytuġin boladi.

Ilay shireli hám shiresiz boladi. Shiresiz ilaydin quramında kóp qum bolip onda jabisqaq qasieti jaman boladi.

Ilaydi aralaspalardan tazalap ústine suw quyıp 5-6 saat saklanadi, sońra suwin túgip kulga jabispaytuġin qoyiwraq qamir xalatına kelgenshe jaqsilap islendi.

Tayar ilaydi tselofan yaki plenka kapshalarda saklanadi hám sabaqqa paydalaniwǵa tayar ilay sipatında keltiriledi.

Pape-mashe. Ğijimlangan qaġaz demekdir. Bunday qaġazdan kleystr menen ilay hám plastilinnen jasalgan tayar model` boyınsha forma jelimlenedi.

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ HÁM ORTA ARNAWLÍ
BILIMLENDIRIW MINISTRILIGI**

**ÁJINIYAZ ATÍNDAGÍ NÓKIS MÁMLEKETLIK
PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ**

Dizimge alındı

2020 jil “__” _____

"TASTÍYÍQLAYMAN"

Oqıw isleri boyınsha prorektor

_____ M. A. Jumamuratov

2020 jil “__” _____

**TEXNOLOGIYA HÁM ONÍ OQÍTÍW METODIKASÍ
PÁNINEN**

(5111700 Baslawısh tálim hám sport tárbiyalıq is baǵdarı 3-kurs studentleri ushın)

ISSHI OQÍW BAǵDARLAMASÍ

Bilim tarawı: 100000 – Gumanitar
Tálim tarawı: 110000 – Pedagogika
Tálim baǵdarı: 5111700 – Baslawısh tálim hám sport tárbiyalıq is

Ulıwma saat - 310 saat

Sonnan:

Lekciya - 66 saat (IV semestr 14 saat, V semestr 24 saat, VI semestr 14 saat, VII semestr 14 saat)

Ámeliy shınıǵıwlar – 94 saat (IV semestr 20 saat, V semestr 34 saat, VI semestr 20 saat, VII semestr 20 saat)

Seminar shınıǵıwlar - 14 saat (IV semestr 4 saat, V semestr 4 saat, VI semestr 2 saat, VII semestr 4 saat)

Óz betinshe jumıs - 136 saat (IV semestr 30 saat, V semestr 46 saat, VI semestr 30 saat, VII semestr 30 saat)

Nókis – 2020 jil

Pánniń ishshı oqıw baǵdarlaması Ózbekstan Respublikası Joqarı hám orta arnawlı bilim ministriginiń 2018-jıl «_25_» avgustaǵı № 744 sanlı buyırığı menen maqullangan úlgi oqıw dásturi tiykarında islep shıǵıldı.

Pánniń ishshı oqıw dásturi Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı ilimiy metodikalıq keńesiniń 2020 jıl “___” “___” “___” -sanlı protokoli menen tastıyqlangan.

Dúziwshi:

N.Nagmetova - NMPI “Baslawısh tálim” kafedrası docenti
pedagogika ilimleri filosofiya doktori (PhD)

Pikir bildiriwshiler:

A.Tilegenov - Pedagogika pánleri kandidati, ú.i.x

S.Tajbenova - “Baslawısh tálim” kafedrası docenti pedagogika
ilimleri filosofiya doktori (PhD)

NMPI Baslawısh tálim fakulteti dekanı:

2020 jıl “___” _____ p.i.k., doc U.Seytjanova

Baslawısh tálim kafedrası baslıǵı:

2020 yıl “___” _____ p.i.k., doc Z. Kurbaniyazova

I. Oqıw pániniń aktuallıǵı joqarı kasiplik tálimdegi ornı

Texnologiya hám onı oqıtıw metodıkası páni pedagogika, psixologiya, suwretlew kórkem óneri, tábiyattanıw pánleri menen baylanıadı. Studentlerdiń biliw iskerligin aktivlestiriw tiykarında olardı dógerek jumıslarına, aldınǵı oqıtıwshılardıń jumıs tájiriybelerin úyreniw hám galabalastırıwǵa, óz betinshe jumıslar, lekciyalar, kurs jumısları hám pitkeriw qaniygelik jumısın jazıwǵa tartıw usınıs etiledi. Texnologiya hám onı oqıtıw metodıkası páni tálim metodikaları kursı páni esaplanıp, pániniń tiykarǵı ilimiy izleniwleri nátiyjelerine tayanǵan halda, aldınǵı oqıtıwshılardıń jumıs tájiriybesi menen bayıtılǵan materiallar tiykarında kórsetip beriledi. Oqıwshılardı ámeliy jumısqa tayarlaw hám olardı miynet uqıplılıq hám kónlikpelerin iyelewlerin támiyinleydi.

Texnologiya pániniń tárbiyalıq áhmiyeti oqıwshılarda miynetsúyiwshilik, juwapkershilik, tártiplilik, minnet sezimi, jámáátshilik sezimin tárbiyalawda, oqıwshılardıń aqlıy ósiwinde eń zárúr erik hám ádep-ikramlılıq sıpatlardıń rawajlanıwına járdem beredi. Oqıwshılar ortasında jolǵa qoyılǵan óz-ara járdem bolsa, olarda doslıq, ulıwmalasıw, jámáátshilik sıyaqlı pazıyletlerdi tárbiyalaydı. Studentlerdiń pándi ózlestiriw processinde sabaqlıqlar, oqıw-metodikalıq qollanbalar, lekciya tekstleri, texnikalıq qurallardan ónimli paydalanıw, uzatıw apparatları járdeminde slaydlardan hám elektron materiallar yamasa basqa texnikalıq qurallardan paydalanıwda pedagogikalıq texnologiya jetiskenliklerin qollaw, zamanagóy informaciya texnologiyalarınan paydalanıw, interaktiv usıllardı, bilimlendiriwge tiyisli qurallardı hám bilimlendiriwge tiyisli oynlardı tálim procesine ámelde qollanıwda zárúrli áhmiyetke iye.

II. Oqıw pániniń maqset hám wazıypaları

Pándi oqıtıwdan maqset - studentlerdi baslawısh klaslarda texnologiya pániniń mazmunı hám wazıypaları, oqıtıw usılları, bilimlendiriwge tiyisli qurallar menen tanıstırıw hám olardı tálim procesine nátiyjeli ámelde qollanıw boyınsha bilim, kónlikpe hám ilimiy tájiriybelerin qalıplestiriw bolıp tabıladı.

Pániniń wazıypaları - Baslawısh klaslarda texnologiya pániniń tiykarǵı wazıypaları oqıwshılardı miynetke tayarlaw, bilim beriw hám ulıwma bilim beriw mektepleriniń baslawısh klasslarında kásipler haqqında maǵlıwmat beriw izbe-izligin jetilistiriw, Mámleketlik tálim standartları talabı boyınsha teoriyalıq hám ámeliy bilimler beriw.

Student:

- baslawısh klaslarda texnologiya pániniń forma hám metodları;
- kásip-óner tárbiyası boyınsha ilajlar ótkeriw;
- texnologiya páni hám social miynet túrleri;
- kásip-óner túrleri boyınsha maǵlıwmatlar;
- texnologiya pániniń maqset hám wazıypaları;
- baslawısh klass texnologiya páni mazmunı;
- texnologiya páninen ámeliy jumıs túrleri;
- klasstan tısqarı jumıslardan dógereklerdi shólkemlestiriw;
- miynet tárbiyasında oyshıllar miyrasların nasixatlaw;
- baslawısh klass texnologiya páninen qoyılatuǵın talaplar;
- texnologiya páni processinde interaktiv metodlardan paydalanıw;
- texnologiya pánin oqıtıw formaları;
- texnologiya páninen klasstan tısqarı jumıslardı nátiyjeli shólkemlestiriw;
- texnologiya páninde xalıq awızeki dóretpesi quralların qollay alıw;
- baslawısh tálimde qol miynetiniń ózine tán ózgeshelikleri;
- texnologiya páninen ámeliy jumıslardı shólkemlestiriw forma hám metodları;
- texnologiya pánine tiyisli sabaqların shólkemlestiriw usılları;
- texnologiya pániniń forma hám metodları;
- texnologiya pánine tiyisli oqıw -normativ hújjetlerdi júrgize alıw;
- texnologiya páninen oqıw -programmasın analiz etiw;

- texnologiya páninen kalendar reje dúziw;
- miynet táliminde innovciyalıq texnologiyalar tiykarında sabaqlardı joybarlaw;
- klasslar kesiminde kásip-óner túrlerin kategoriyalaw;
- texnologiya páninen ámeliy shınıǵıwlar processinde texnika qawipsizligi qaǵıydalarına ámel etiw;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen qaǵaz hám karton túrleri hám ózgeshelikleri;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen qol miynetine úyretiw usılları;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen qayshı menen islew qaǵıydaları;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen iyne menen islew qaǵıydaları;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen biz hám pıshaq penen islew qaǵıydaları;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen plastillin menen islew texnologiyası;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen gezlemege qayta islew texnologiyası;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen sabaq hám mata talshıq túrlerine qayta islew beriw texnologiyası **bilimge**;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen internet dereklerin qóllaw;
- teoriyalıq hám ámeliy bilimlerdiń tıǵız baylanıslılıǵın támiyinlew;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páni processinde xabar texnologiyalardı qollanıw;
- Texnologiya procesinde oqıwshılardıń dóretiliwshilik qábiletlerin qalıplestiriw;
- ámeliy jumıs processinde jumıs qurallarınan tuwrı paydalana alıw;
- Miynet tárbiyasında kásip-ónerge qızıqtırıw;
- Miynet tálimi hám tárbiyasında miynet dástúrlerinen nátiyjeli paydalana alıw;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen bilimlendiriwge tiyisli hám tárbiyalıq innovciyalıq metodlardı qollay alıw;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen oqıwshılar bilimnı tekseriw hám bahalay alıw;
- oqıwshılardı miynetke ruwxıy tayarlaw;
- oqıwshılardı miynetke ámeliy tayarlaw;
- oqıwshılardı miynetke etikalıq tayarlaw;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” pánin oqıtıwda texnikalıq qurallardan paydalana alıw;
- “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninde hár qıylı kórgizbe hámde tarqatpa materiallardan nátiyjeli paydalana alıw;
- texnologiya sabaqlarında kishi gruppalarda islewdi shólkemlestiriw;
- texnologiya sabaqlarınan ózbetinshe jumıslardı shólkemlestiriw;
- texnologiya sabaqlarında sanitariya -gigienik talaplarǵa ámel etiw;
- ámeliy shınıǵıwlar ushın kórgizbeli materiallardı tayarlaw;
- texnologiya sabaqlarında tábiy materiallarǵa qayta islew beriw;
- texnologiya sabaqlarında qaǵaz hám kartonga qayta islew beriw;
- texnologiya sabaqlarında ámeliy shınıǵıwlarda jumıs ornın tuwrı shólkemlestiriw;
- texnologiya sabaqlarında tábiy materiallardan kórgizbeler tayarlaw;
- texnologiya sabaqlarında plastilinnen hár qıylı oyınshıqlardı soǵıw;
- texnologiya sabaqlarında gezlemeden hár qıylı buyımlar tigiw;
- texnologiya sabaqlarında qaǵazdan kóргеzbeli qurallar tayarlaw;
- texnologiya sabaqlarında kartondan hár qıylı modeller jasaw;
- texnologiya sabaqlarında sabaqtan jip tigisleriniń túrlerin tigiw;
- texnologiya sabaqlarında materialdan jumsaq oyınshıqlar tayarlaw **kónlikpe**;
- texnologiya sabaqlarında teoriyalıq bilimlerdi ámelde qollaw alıw;
- texnologiya sabaqlarınan klasstan hám mektepten tısqarı jumıslardı shólkemlestiriw;

- texnologiya sabaqları procesin integraciyalaw hám modernizaciyalaw;
- texnologiya sabaqlarında tálım texnologiyaların qollay alıw;
- texnologiya sabaqlarında hár qıylı hám tábiy materiallardan nátiyjeli paydalana alıw;
- plastilin menen islewde músınshilik elementlerinen paydalanıw;
- qağaz hám karton menen islew sabaqlarında ekonomikağa úyretiw;
- texnologiya sabaqlarınan teoriyalıq bilimlerde ámelde qollay alıw;
- baslawısh klass Texnologiya sabaqlarında zamanagóy (innovciyalıq, pedagogikalıq hám xabar) texnologiyalardı qollanıw;
- miynet tálimi hám tárbiyasında ata-babalarımız miyraslarınan hám xalıq awızeki dóretpelerinen paydalanıw;
- klass hám klasstan tısqarı jumıslarda ekonomikalıq túsıniklerdi qalıplestiriw;
- oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlawda shólkemlestirilgen, ilimiy, metodik, xabar hám dástúriy támiynattı ámelge asırıw uqıbına **ıye bolıwı kerek.**

II. Tiycarǵı teoriyalıq bólim (lekciya shınıǵıwları)

1-tablica

№	Ө T I L E T U Ğ İ N T E M A L A R	Saat samı
IV-semestr		
I-MODUL. Texnologiya hám onı oqıtıw metodikasınıń ulıwma máseleleri		
1.	Texnologiya tálimi hám tárbiyasınıń maqset hám wazıypaları.	2
2.	Texnologiya hám onı oqıtıw metodikasi pániniń teoriyalıq hám ámeliy tiycarları	4
3.	Baslawısh klaslarda texnologiya táliminiń mazmunı	2
4.	Baslawısh klass texnologiya sabaqlarına kompetencion jantasıw	2
5.	Texnologiya táliminiń forma hám metodları	4
Jámi:		14
2-KURS BOYINSHA JÁMI:		14
V- semestr		
1.	Texnologiya páni sabaqlarına integracion jantasıw	2
2.	Oqıwshılardıń miynet tárbiyasında miynet dástúrlerinin ornı	2
3.	Oyshıllar miyrasında miynet tárbiyası	4
4.	Baslawısh tálimde miynet tárbiyası hám kásip-óner túrleri.	2
5.	Miynet tárbiyasında xalıq awızeki dóretpesiniń ornı.	2
6.	Texnologiya sabaqlarında oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw texnologiyaları	2
7.	Texnologiya sabaqlarında shet el tálım sistemasınan paydalanıw	2
8.	Texnologiya sabaqlarında qol miynetinen paydalanıw talapları	2
9.	Baslawısh klaslarda texnologiya táliminen ámeliy jumıslar	4
10.	Texnologiya sabaqlarında xabar texnologiyalarınan paydalanıw	2
Jámi:		24

VI -semestr		
11.	Texnologiya sabaqlarında innovaciyalıq texnologiyalardan paydalanıw	2
12	Interaktiv usıllardı texnologiya sabaqlarında paydalanıw usılları.	4
II-MODUL. Texnologiya sabaqların shólkemlestiriw metodikası		
13	Miyнет tálimi hám tárbiyasınıń tıgız baylanıslılıǵı.	2
14	Applikaciya hám mozaika menen jumıs sabaqların shólkemlestiriw metodikası.	2
15	Qaǵaz hám karton menen jumıs sabaqlarınıń mazmunın shólkemlestiriw metodikası	4
Jámi:		14
3-KURS BOYINShA JÁMI:		38
VII -semestr		
1	Hár túrli materiallar menen jumıs islew sabaqların shólkemlestiriw metodikası	2
2	Tábiiy materiallar menen jumıs islew sabaqların shólkemlestiriw metodikası	4
3	Plastilin hám ılay menen jumıs islew sabaqların shólkemlestiriw metodikası.	4
4	Gezleme menen jumıs islew sabaqların shólkemlestiriw metodikası	4
Jámi:		14
4-KURS BOYINShA JÁMI:		14

Lekciya shınıǵıwları multimedia qurulmaları menen jihazlanǵan auditoriyada akademiyalıq gruppalar aǵımı ushın ótiledi.

III. Ámeliy shınıǵıwlar

2-tablica

№	Ámeliy shınıǵıwlardıń temaları	Saat samı
IV-semestr		
1.	Qaǵazǵa bezek beriw usılları. Qaǵazdı búklew usılları.	2
2.	Qaǵazdı izbe-iz usılda búklep maketler jasaw.	2
3.	Qaǵazdı ápiwayı hám quramalı usıllarda búklep maketler jasaw.	2
4.	Qaǵazdı quramalı usıllarda búklep maketler jasaw.	2
5.	“Aq qus” modullı origamisin qurıw -jasaw.	4
6.	Ertek qaharmanlarınıń modullı origamisi.	2
7.	Modullı origami gulleri.	2
8.	“Sanaq sanları” kórgizbeli quralın tayarlaw.	2
9.	“Telefon” kórgizbeli materialdı tayarlaw.	2
Jámi:		20
2KURS BOYINShA JÁMI:		20
V-semestr		
1.	“Almalı terek” kórgizbeli materialdı tayarlaw.	2
2.	“Oyla, Izle, Tap” kórgizbeli materialdı tayarlaw.	2
3.	Kvilling usılında qutlıqlaw tayarlaw.	2
4.	Kvillingde báhár gulleri.	2
5.	Kvillingde ertek qaharmanları.	2
6.	Kvillingde applikatsiyalar.	2
7.	Kvillingde kórgizbeler.	2

8.	Mozaika usılında qutlıqlaw tayarlaw.	2
9.	Shıǵındı materiallardan buyımlar jasaw.	2
10.	Shıǵındı materiallardan sháynek astına qoyatuǵındı jasaw.	2
11.	Geometriyalıq figuralardan predmetli applikatsiya jasaw.	2
12.	Reńli qaǵazlardan bayram qutlıqlawın tayarlaw.	2
13.	Hár qıylı materiallardan kólemli güller jasaw.	2
14.	Applikaciya usılında japıraqlardan qurıw -jasaw.	2
15.	Japıraqlardan güldáste tayarlaw.	2
16.	Tuxımlardan applikaciya jasaw.	2
17.	Bólme ósimliklerin baǵıw usılları.	2
	Jámi:	34
VI -semestr		
18.	Jumis fartugin tigiw hám sabaq islenbesin dúziw.	2
19.	Túyme qadaw texnologiyası.	2
20.	Qaǵazdan mozaika jasaw.	2
21.	Máyek qabıǵınan mozaika jasaw.	2
22.	Máwsimler temasında applikaciya tayarlaw.	2
23.	Ertek qaharmanları tiykarında applikaciya tayarlaw.	2
24.	Pape-mashe menen islew texnologiyası.	2
25.	Kartondan súwret ushın ramka jasaw.	2
26.	Hár túrli materiallardan bayram sawǵasın tayarlaw.	2
27.	Máyek qabıqlarınan kólemli oyınshıqlar jasaw.	2
	Jámi:	20
	3-KURS BOYINShA JÁMİ:	54
VII -semestr		
1	Túrli materiallardan arsha bezewlerin soǵıw (Qaǵaz hám shardan).	2
2	Plastilinnen miyweler formasın jasaw.	2
3	Plastilinnen túrli oyınshıqlar jasaw.	2
4	Sabaqtan túrli tigiw túrlerin tigiw usılları.	2
5	Sabaqtan túrli oyınshıqlar jasaw.	2
6	Paralondan oyınshıqlar soǵıw.	2
7	Pil jumsaq oyınshıǵın tigiw.	4
8	Kartondan háreketleniwshi oyınshıqlar jasaw.	2
9	Túrli materiallardan svetafor maketin qurıw-jasaw.	2
	Jámi:	20
	4-KURS BOYINShA JÁMİ:	20

Ámeliy shınıǵıwlar multimedia qurılmaları menen jihazlangan auditoriyada hár bir akademik gruppalarǵa jeke ótıledi. Shınıǵıwlar issheń hám interfaol usıllar járdeminde ótıledi, «Keys-stadi» texnologiyası qollanıladı, keysler mazmunı oqıtıwshı tárepinen kórgizbeli materiallar hám xabar multimedia qurılmaları járdeminde ótıledi.

IV. Seminar shınıǵıwlarınıń temaları

3-tablica

№	Seminar shınıǵıwlarınıń temaları	Saat
IV-semestr		
1.	Jumis ornın shólkemlestiriw talapları. Texnika qáwipsizligi qaǵıydaları.	2
2.	Oyshıllar miyraslarında miynet tárbiyası.	2

	Jámi:	4
	2-KURS BOYINShA JÁMÍ:	4
V-semestr		
1.	Texnologiya sabaqlarına tiyisli tárbiyalıq tádbirlerdi shólkemlestiriw.	2
2.	Texnologiya sabaqların integraciyalaw.	2
	Jámi:	4
VI-semestr		
3.	Zamanagóy tálim formaları: aralıqtan oqıtıw, sheberlik sabaqları, vebinar, evristik metodlar.	2
	Jámi:	2
	3-KURS BOYINShA JÁMÍ:	6
VII-semestr		
1.	Miyнет tárbiyasında xalıq awızeki dóretiwshiliginen paydalanıw.	2
2.	Kásip-ónerge baǵdaralawda krassvordlardan paydalanıw. Xabar texnologiyaların shınıǵıwlarında qollaw metodikası.	2
	Jámi:	4
	4-KURS BOYINShA JÁMÍ:	4

Seminar shınıǵıwları shólkemlestiriw studentlerdiń lekciya shınıǵıwlarında alǵan bilim hám kónlikpelerin ámeliy tapsırmaları orınlaw arqalı bilimlerin jáne de bayıtıwı názerde tutılǵan. Sonıń menen birge, sabaqlıq hám oqıw qollanbalar tiykarında studentler bilimin bekkemlew ushın tarqatpa materiallardan paydalanıw hámde ilimiy maqalalar hám tezisler baspa etiw arqalı studentler bilimin jáne de asırıw bolıp tabıladı.

V. Ózbetinshe tálim

4-tablica

№	Temalar	Tapsırmalar	Saat sanı
IV-semestr			
1	Texnologiya tálimi hám tárbiyasınıń maqset hám wazıypaları.	Temaǵa tiyisli materiallardan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
2	Baslawısh klaslarda miynet sabaqların shólkemlestiriw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
3	Miyнет sabaqlarında sanitariya - gigienik talaplar.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
4	Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası pániniń teoriyalıq hám ámeliy tiykarları	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
5	Baslawısh klaslarda texnologiya táliminiń mazmunı	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw prezentaciya islew.	2
6	Oqıwshılardı miynetke tárbiyalaw óz-ózine xizmet kórsetiw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya	2

		islew.	
7	Baslawış klass texnologiya sabaqlarına kompetencion qatnas.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
8	Texnologiya táliminiń forma hám metodları	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
9	Miyнет sabaqlarında kórgizbeli qurallardan paydalanıw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
10	Oqıwshılarda miynet tálimi hám tárbiyasın qalıplestiriw	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
11	Oyshıllar miyraslarında miynet tárbiyası.	Temağa tiyisli derek materiallardan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
12	Halıq erteklerinde miynet tárbiyası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
13	Baslawış klasslarda qağazdı ápiwayı hám quramalı usıllarda búklep maketler jasawdı úyretiw metodikası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
14	Texnologiya sabaqlarında xabar texnologiyalarınan paydalanıw usılları.	Xabar texnologiyalarınan paydalanıp, tema boyınsha prezentaciya tayarlaw	2
15	Zamanagóy tálim texnologiyalardı bilimlendiriw procesine nátiyjeli ámelde qollanıw usılları.	“Telefon” kórgizbeli materialdı tayarlaw mısasında.	2
Jámi:			30
2-KURS BOYINSHA JÁMI:			30
V-semestr			
1	Texnologiya páni sabaqlarına integracion qatnas.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
2	1-klass Texnologiya sabaqlıgınıń analizi.	Temağa tiyisli dereklerden paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, analizlew, prezentaciya islew.	2
3	Oqıwshılardıń miynet tárbiyasında miynet dástúrlerinin ornı	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
4	Baslawış klaslarda miynet sabaqların shólkemlestiriw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2

5	Shıǵıs oyshıllarınıń miyraslarında miynet tárbiyası.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
6	Baslawısh tálimde miynet tárbiyası hám kásip-óner túrleri.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
7	Oqıwshılardı kásip-ónerge qızıqtırıwdıń pedagogikalıq shártleri.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
8	Miynet tárbiyasında xalıq awızeki dóretpesiniń ornı.	Temaǵa tiyisli dereklerden paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
9	Texnologiya sabaqlarında oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw texnologiyaları	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
10	Texnologiya sabaqlarında kórgizbeli qurallardan paydalanıw usılları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
11	Texnologiya sabaqlarında shet el tálim sistemasınan paydalanıw	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
12	Texnologiya sabaqlarında qol miynetinen paydalanıw talapları	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
13	Texnologiya sabaqlarına tiyisli tárbiyalıq tádbirlerdi shólkemlestiriw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
14	Baslawısh klaslarda texnologiya táliminen ámeliy jumıs túrleri.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
15	Texnologiya sabaqlarında xabar texnologiyalarınan paydalanıw usılları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
16	Miynet sabaqlarında ekologiyalıq tárbiya.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
17	Texnologiya sabaqların integraciyalaw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2

18	Pape-mashe jumısların tayarlaw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
19	Miyнет sabaqlarında pedagogikalıq texnologiyalardan paydalanıw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
20	Miyнет sabaǵı processinde estetikalıq tárbiyanıń áhmiyeti.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
21	Máyek qabıǵınan mozaika jasaw usılları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
22	Oqıwshılarda miynet tálimi hám tárbiyasın qalıplestiriw	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
23.	Miyнет sabaqlarında ekskursiyalardı shólkemlestiriw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
Jami:			46
VI-semestr			
24	Texnologiya sabaqlarında innovaciyalıq texnologiyalardan paydalanıw	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
25	Qaǵazdıń túrleri hám ózgeshelikleri	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
26	Interaktiv usıllardı texnologiya sabaqlarında paydalanıw usılları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
27	Miyнет tárbiyasına tiyisli tárbiyalıq tádbirlerdi shólkemlestiriw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, scenariy dúziw, prezentaciya islew.	2
28	Halq dástúrleri tiykarında oqıwshılardı miynetsúyiwshilik ruwxında tárbiyalaw.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
29	Miyнет tálimi hám tárbiyasınıń tıǵız baylanıslılıǵı.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
30	Applikaciya hám mozaika menen	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet	2

	jumis sabaqların shólkemlestiriw metodikası.	materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	
31	Halıq erteklerinde miynet tárbiyası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
32	Applikatsiyaning túrleri hám kóp reñli applikatsiyalar haqqında túsiniq.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
33	Applikatsiyadan paydalanıp buyımlarğa bezew beriw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
34	Qağaz hám karton menen jumis sabaqlarınıń mazmunın shólkemlestiriw metodikası	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
35	2-klass Texnologiya sabaqlıgınıń analizi.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
36	Japıraqlardan applikaciya jasaw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
37	Qağaz hám kartondan maket jasaw usılları.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
38	Qağaz hám kartondan háreketleniwshi oyınshıqlar jasaw usılları.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
Jami:			30
3-KURS BOYINSHA JÁMI:			76
VII-semestr			
1	Hár túrli materiallar menen jumis islew sabaqların shólkemlestiriw metodikası	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
2	Miynet tárbiyasında xalıq awızeki dóretiwshiliginen paydalanıw.	Temağa tiyisli dereklerden paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, analizlew, prezentaciya islew.	2
3	Kásip-ónerge baǵdarlawda hár túrli usılladan paydalanıw.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
4	Xabar texnologiyaların shınıǵıwlarda qollaw metodikası.	Temağa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanğan halda	2

		ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	
5	Tábiy materiallar menen jumis islew sabaqların shólkemlestiriw metodikasi	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
6	Baslawish klasslarda túrli materiallardan arsha bezewlerin soǵıwdı úyretiw metodikasi	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
7	Baslawish klass oqıwshılarına plastilinnen miyweler formasın jasawdı úyretiw metodikasi.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
8	Plastilinnen túrli oyınshıqlar jasaw texnologiyası.	Temaǵa tiyisli dereklerden paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
9	Plastilin hám ılay menen jumis islew sabaqların shólkemlestiriw metodikasi.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
10	Hár túrli materiallardan túrli buyumlar jasaw texnologiyası.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
11	Jumis ornın durıs shólkemlestiriw talapları.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
12	Gezleme menen jumis islew sabaqların shólkemlestiriw metodikasi	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
13	Pil jumsaq oyınshıǵın tigiw texnologiyası.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
14	Kartonnan háreketleniwshi oyınshıqlar jasaw texnologiyası.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, sabaq islenbe dúziw prezentaciya islew.	2
15	Túrli materiallardan svetafor maketin qurıw-jasaw metodikasi.	Temaǵa tiyisli dereklerden hám Internet materiallarınan paydalanǵan halda ózbetinshe konspekt etiw, prezentaciya islew.	2
Jami:			30
4-KURS BOYINShA JÁMI:			30

Studentlerge “Texnologiya hám onı oqıtıw metodikasi” páninen ózbetinshe tálimdi shólkemlestiriwde arnawlı bir pániniń ózgesheliklerin esapqa alǵan halda tómendegi formalardan paydalanıw usınıs etiledi:

- ózbetinshe túrde sabaqlıq, oqıw qollanbalar hám metodik qollanbalardaǵı temalardı úyreniw hám analiz etiw;
- tarqatpa materiallar boyınsha úyrenilgen lekciya materialların ózlestiriw;
- jumıs túrleri boyınsha ámeliy tapsırmalardı orınlaw;
- xabar texnologiyalarınan paydalanıp, tema boyınsha prezentaciya tayarlaw;
- pánge tiyisli BMI, kurs jumısların úyreniw, analiz etiw hám tayarlaw;
- zamanagóy tálim texnologiyalardı tálim procesine nátiyjeli ámelde qollanıw usılların úyreniw;
- tálim processinde mashqalalı oqıtıw usılları hám aralıqtan oqıtıwdan paydalanıw.

VI. Pán boyınsha studentler bilimin bahalaw hám baqlaw kriteriyaları

Bahalaw túrleri	Sanı	Jumıstıń forması	Bahalaw usılı	Ball
1-AB	1	Teoriyalıq bilim	Jazba	2-5
2-AB	1	Ámeliy hám seminar	Test	2-5
Óz betinshe jumıs	1	Slayd, jazba jumıs	Bayanat	2-5
Kurs jumısı	1	Jazba jumıs, slayd.	Bayanat	2-5
JB – (juwmaqlawshı bahalaw)	1	Pán boyınsha BKM	Jazba	2-5

Juwmaqlawshı bahalaw

Talabalardıń úlgeriwi	JB ushın ajratılǵan baha
3 sorawdıń 3 nede tolıq hám anıq juwap berse	5
3 sorawdıń 3 ne juwap beriwde qáteliklerge jol qoyılsa	4
3 sorawdıń 3 shala juwap berse	3
3 sorawdıń 3 nede juwap bermese	2

Bahalaw kriteriyaları

Talabalar bilimin bahalaw kriteriyaları

Hár bir sabaq túri boyınsha baqlaw kriteriyaları tómendegi keste tiykarında bahalanadı:

Talaba sınavdan ótiwde **barlıq temalar boyınsha** tómendegi bilim dárejesine qoyılǵan kriteriyaǵa sáykes keliwi kerek.

Baha	Talabannıń bilim dárejesi bahalanıwında tómendegiler itibarǵa alınadı.
Ayırıqsha (5)	ball ushın studenttiń bilim dárejesi tómendeilerge juwap beriwi kerek, yaǵnıy pándiń predmeti, pikir alısıw temaları haqqında: Pánniń temaları haqqında nátiyje hám qararlar qabil etiw; Ilimiy-teoriyalıq túsinikler hám maǵlıwmatlar haqqında dóretiwshilik pikirley alıw; Pándiń problemalı temaları boyınsha erkin pikir júrite alıw; Páni sheńberinde alǵan bilimlerin ámelde qóllay alıw; Pánniń áhmiyetin, predmetin túsiniw; Pánniń temaların biliw hám aytıp bere alıw; Pánniń predmeti, wazıypaları, maqseti haqqında túsinikke iye bolıw.
Jaqsı (4)	ushın studenttiń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriw kerek, yaǵnıy pánniń predmeti, pikir alısıw temaları boyınsha: «Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası» pániniń problemalı temaları boyınsha erkin pikir alısıw júrgize alıw;

	<p>Pán átirapında alǵan bilimlerin ámelde qollay alıw; Pánniń áhmiyetin, predmetin túsiniw; Pánniń temaların biliw hám aytıp bere alıwı; Pánniń predmeti, wazıypaları, maqseti haqqında túsiniwke iye bolıw.</p>
Qanaatlandırarlı (3)	<p>ushın studenttiń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriw kerek, yaǵnıy pánniń predmeti, pikir alısıw temaları boyınsha: Pánniń áhmiyetin, predmetin túsiniw Pánniń temaların biliw hám aytıp bere alıwı Pánniń predmeti, wazıypaları, maqseti haqqında túsiniwke iye bolıw.</p>
Qanaatlandırarsız (2)	<ul style="list-style-type: none"> - Ótilgen pánniń teoriyalıq hám metodikalıq tiykarların bilmese; - Juwmaq hám qarar qabıllay almasa; - Óz betinshe pikirley almasa; - Ámelde qollana almasa, mazmunun túsınbese; - Pánge baylanıslı teoriyalıq hám metodikalıq túsiniwlerdi ózlestire almasa.

VII. Tiykargı hám qosımsha ádebiyatlar hámde xabar derekleri

Tiykargı ádebiyatlar:

1. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Satbayeva «Mehnat va uni o‘qitish metodikasi». Darslik. T.: TDPU. 2015-yil.
2. Mavlonova R. A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. T.: TDPU. 2007-yil.
3. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Boshlangıch sinflarda qog‘ozdan amaliy ishlar. O‘quv-metodik qo‘llanma. T.: Navro‘z. 2013-yil.

Qosımsha ádebiyatlar:

4. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaquiova A.K. “Texnologiya” 2-sinf darsligi. T.: “Sharq”. 2018-yil.
5. Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P., Sanaqulova A.K. Mehnat tálimi 3-sinf darsligi. T.: “Sharq”. 2016-yil
6. The Exquisite Book of Paper Flowers: A Guide to Making Unbelievably Realistic Paper USA, 2014 Blooms. USA, 2014. PaperbackNew York, Boston.

Internet saytları:

7. www.tdpu.uz
8. www.pedagog.uz
9. www.ziyonet.uz
10. www.lex.uz
11. www.bilim.uz
12. www.gov.uz

1-ARALIQ JUMIS

1-VARIANT

1. Texnologiya sabaqlarında innovasiyalıq texnologiyalardan paydalanıw.
2. Texnologiya sabaqlarında oqıwshılardı kásip-ónerge baǵdarlaw texnologiyaları.
3. Texnologiya sabaqlarında interaktiv tálım metodlarınan paydalanıp bir saatlıq sabaq islenbesin dúziw.

2-VARIANT

1. Interaktiv usıllardı texnologiya sabaqlarında paydalanıw usılları
2. Baslawısh klaslarda texnologiya tálımınen ámeliy jumıslar.
3. Texnologiya sabaqlarında interaktiv tálım metodlarınan paydalanıp bir saatlıq sabaq islenbesin dúziw.

5111700- Baslawış tálım hám sport-tárbyalıq is tálım baǵdarınıń Texnologiya hám onı oqıtıw metodıkası páninen (qaraqalpaq tilinde) juwmaqlawshı test sorawları

1 - VARIANT

1. Miynettiń psixologiyalıq komponentleri.

- A) Psixomotor, emotsional aqıl, itibar, kóriw, esitiw.
- B) Dıqqat, aqıl, yad, oylaw.
- S) Seziw, ańǵarıw, emotsional aqıl, dıqqat, yad, oylaw.
- D) Sezıp-ańǵarıw, psixomotor, emotsional, aqıl, dıqqat, yad.

2. Applikaciya degenimiz ne?

- A) Qaǵaz hám kartonnan islenetuǵın maketler.
- B) Dóretiwshilik shıǵarmasın jaratıwdıń eń ápiwayı hám ańsat usılı bolıp tabıladı.
- S) Tábiyattaǵı ámelde bolǵan barlıq gózzallıqtı soǵıw.
- D) Geometriyalıq formalı applikaciyaalar soǵıw.

3. Miynet táliminde neshe jumıs túri bar?

- A) 7 jumıs túri
- B) 10 jumıs túri.
- S) 6 jumıs túri.
- D) 5 jumıs túri

4. Miynetke ámeliy tayarlawdıń mánisi qaysı qatarda durıs kórsetilgen?

- A) Materialdı qayta isley ala alıw
- B) Ásbap hám úskenerden paydalana biliw, materialdı qayta isley alıw, qáteni waqıtında anıqlaw hám tuwırlay alıw.
- S) Ásbap hám materiallardı qayta isley ala alıw.
- D) Miynet ilmiy tájriybe hám kónlikpelerin qalıplestiriw

5. Applikaciyajil burın kóshpeli xalıqlar arasında payda bolǵan.

- A) 1350 jil.
- B) 1200 jil.
- S) 2500 jil.
- D) 2800 jil.

6. Ğalabalıq jumıs túrleri bul:..... ibarat.

- A) Ğalabalıq tárizde islew, jámaátte islew.
- B) Do'gereklerde kollekciyalar toplaw.
- S) Kesheler, jarıslar, viktorinalar, ekskursiyalar, kórgezbeler.
- D) Jámaát bolıp islew.

7. Applikaciya ushın kerekli ónim durıs kórsetilgen juwaptı tabıń?

- A) Saban, qurıtılǵan ósimlik japıraqları hám urıwlar.
- B) Qaǵaz, shúberek hám basqalar.
Reńli qaǵaz, shúberek
- D) Qaǵaz hám shúberek, saban, qurıtılǵan ósimlik japıraqları, urıwlar hám mójene qabıqları.

8. Qol miynetine úyretiwdegi usillar.....den ibarat?

- A) Túsindiriw hám gúrrińlesiw, awızsha bayanlaw, sáwbet, kitap penen islew, laboratoriya jumısları, ámeliy jumıslar, shınıǵıwlar, ekskursiya, tálimniń texnik quralları, ózbetinshe jumıs.
- B) Awızsha bayanlaw, túsindiriw hám gúrrińlesiw, instruktaj, sáwbet, shınıǵıwlar, ámeliy jumıslar, grafik jumısları, laboratoriya jumısları, ózbetinshe jumıs, ekskursiya, kitap penen islew, kino (tálimniń texnik quralı).
- S) Awızsha bayanlaw, túsindiriw hám gúrriń qılıw, instruktaj, sáwbet, shınıǵıwlar, ámeliy jumıslar, grafik jumısları, laboratoriya jumısları, ózbetinshe jumıs, ekskursiya, kitap penen islew, kino, tálimniń texnik quralı, kórgezbelilik.
- D) Ámeliy jumıslar, grafik jumıslar, laboratoriya jumısları, tálimniń texnik quralları, awızsha bayanlaw, ózbetinshe jumıslar.

9 geometriyalıq figuralardan predmetli applikaciylar dep ataladı.

- A) Geometriyalıq formalı applikaciylardı syujetli applikaciylarǵa ajratıw.
- B) Geometriyalıq figuralardan predmetlerdi keńisliktegi aqıl etiwdi úyreniw.
- S) Ayırım predmetlerdi detalma-detal analiz etip geometriyalıq sırtqı kórinislerdi tuwrı etiw.
- D) Geometriyalıq sırtqı kórinislerdi keńisliktegi súwretlew

10. Applikasiya kórkem ónerinenpaydalanladı.

- A) Túrli zatlarǵa bezew beriw maqsetinde.
- B) Hár túrli figuralardı jaratıwda.
- S) Hesh jerde isletilmaydi.
- D) Miynet sabaqlarında.

11. Sabaqtıń shólkemlestiriwshi bóliminde nelerge itibar beriw kerek?

- A) Sálemlesiw qatnastı anıqlaw, jańa temaniń bayanı
- B) Sálemlesiw, qatnastı anıqlaw, ámeliy jumıs
- S) Sálemlesiw, qatnastı anıqlaw, soraw -juwap
- D) Sálemlesiw, qatnastı anıqlaw, sabaqqa tayarlıq kóriw

12. Qanday qaǵaz karton dep ataladı?

- A) Qalıń qaǵazǵa.
- B) 1 kv. Metri 250 gramnan artıq qaǵazǵa.
- S) Iyiliwi hám qırqılıwı qıyın qaǵazǵa.
- D) Salmaǵı 150 gramm bolǵan qaǵazǵa

13. Applikasiyaniń neshe túri bar?

- A) 6 túri ámeldegi
- B) 5 túri ámeldegi
- S) 4 túri ámeldegi
- D) 8 túri bar.

14. Házir sanaatta qaǵazdıń neshe túri islep shıǵarılıp atır?

- A) 115 túri.
- B) 1000 jaqın túri.
- S) 200 jaqın túri
- D) 500 ge jaqın túri.

15. Miynet sabaqlarında jumıs ornın tuwrı shólkemlestiriw?

- A) Stol ústine salfetka jayıp, ońına kerekli ásbap-úskenerler, shep tárepine kerekli materiallar kompleksi, aldınǵı tárepine shıǵındılar ushın qutı, jelim hám súlgi
- B) Stol ústine qaǵaz jayıp sabaqqa kerekli bolǵan buyımlardı tayarlap qoyıw.
- S) Balalardı háreketlerine kesent etpeytuǵın etip sabaqqa kerekli zatları tayarlap qoyıw.
- D) Sanitariya-gigiena, texnikalıq qáwipsizligi, tuwrı otırıw qaǵıydasına ámel qılıw.

16. Qaǵazdan maketler islegende nelerge itibar beriw kerek?

- A) Qaǵazdın formasına búklew baǵdarına, tuwrı búklewge.
- B) Qaǵazdın sapasına, búklew sızıqlarına.
- S) Qaǵazdın túrlerine, qaǵazdın reńine
- D) Qaǵazdın sapasına, búklew sızıqlarına, qaǵazdın formasına, tuwrı búklewge.

17. Texnologiya sabaǵındaǵı miynetke ámeliy tayarlawdın mánisi nede?

- A) Materialdı qayta isley ala alıw
- B) Ásbap hám úskenerlerden paydalana biliw, materialdı qayta isley alıw, qáteni waqıtında anıqlaw hám tuwırlay alıw.
- S) Ásbap hám materiallardı qayta isley ala alıw.
- D) Miynet ilmiy tájriybe hám kónlikpelerin qalıplestiriw

18. Sanaq sanları kórgezbeli quraldı qaysı pánde qollanıladı?

- A) Matematika sabaqlarında.
- B) Ana tilinde
- S) Oqıw sabaqlarında.
- D) Dógerelerde

19. Qaysı qatarda karton túrleri anıq kórsetilgen?

- A) Aq, sarı, kúl reń karton.
- B) Reńli karton túrleri bar.
- S) Aq, sarı, kúlreń, reńli karton.
- D) Aq hám sarı karton

20. Miynetke etikalıq tayarlaw – bul..... .

- A) Oqıwshıları miynet nátiyjelerine húrmet menen jantasıwı názerde tutıladı.
- B) Miynet tálimi hám tárbiyası menen oqıwshılardı miynetke tayarlaw.
- S) Oqıwshıları miynet adamlarına hám miynet nátiyjelerine jaqsı múnasábette bolıw
- D) Balalardı jámáátte islewi, óz-ara dos sıpatında járdemdi, dóretiwshilik baslamashılıqtı, shólkemlestiriwshilik qábiletlerin kórsetiwden ibarat

21dekorativ applikaciya túrine kiredi.

- A) Bir hám kóp reńli applikaciyalar.
- B) Formasına kóre ornamental syujet.
- S) Háreketler muwapıqlıǵın sáwlelendiriwshi syujet.
- D) Bólek súwretlerden quralǵan predmetli hádiyse.

22. Applikaciya xalıqlar arasında payda bolǵan.

- A) Otırıqshı xalıq arasında.
- B) Baslanıw jámáát basqarıw princpında.
- S) Evropa mámleketlerinde.
- D) Kóshpeli xalıqlar arasında.

23. A. Nawayı pikirine qaraǵanda, “Insan bolıp dúnyaǵa keldiń be?...pikirdi dawam ettiriń.

- A) Óz miynetinen nan jegen kisi
- B) Qandayda -bir kásip iyele, óner úyren, sonda dúnyadan juwınıw bólmesine kirip taza juwınıp shıqpağan kisi sıyaqlı ótpeysan.
- S) Óner úyren, sebebi ónerde kóp sır, jabıq qapıladı oshar birme-bir.
- D) Qolın mudam miynette, diliń mudam Allada bolsın.

24. Plastilin menen jumıs oqıwshılardaǵı ayrıqshalıqlardı aktivlestiredi.

- A) Gúzetiwsheńlikti, kórkemlikti, yadta saqlawdı, estetikanı, dıqqattı, oyda sawlelendiriwdi, shamalawdı hám reń tańlawdı.
- B) Gúzetiwsheńlikti, shamalawdı, dıqqat, oy-óristi.
- S) Gúzetiwsheńlikti, kórkem dindi, dıqqattı, oyda sawlelendiriwdi, shamalawdı hám reń tańlawdı.
- D) Háykelshilik qásiyetlerin, reń tańlawdı

25. Miynet sabaqları basqısha alıp barıladı.

- A) Kirisiw, tiykarǵı bólim, juwmaqlawshı bólim.
- B) Quralǵan bólek, tiykarǵı bólim, juwmaqlawshı bólim.
- S) Kirisiw bólegi, oqıtıwshınıń kórsetpesi, tapsırmasın ózbetinshe orınlaw, tekseriw hám baha qoyıw, úyge tapsırmanı túsindiriw.
- D) Kirisiw bólegi, jumıstı ózbetinshe orınlaw, úyge wazıpanı túsindiriw.

**5111700- Baslawısh tálim hám sport-tárbyalıq is tálim baǵdarı 3-kurs student
Texnologiya hám onı
oqıtıw metodikası páninen bahalaw _____ variant test juwapları**

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Juwap																										
Ball																										

5111700- Baslawish tálim hám sport-tárbyalıq is tálim baǵdarının Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası páninen (qaraqalpaq tilinde) juwmaqlawshı test sorawları

2-VARIANT

1. Plastilin neshe turli usılda tayarlanadı?

- A) 4-qıylı usılda tayarlanadı.
- B) 2- qıylı usılda tayarlanadı.
- S) 1-qıylı usılda tayarlanadı.
- D) 3- qıylı usılda tayarlanadı.

2. Mozayka óneri túrine kiredi?

- A) Qaǵazlardı qırqıp jabıstırıw.
- B) Monumental dekorativ óner túri.
- S) Tábiyattaǵı gózzallıqtı bolmıstı súwretlew.
- D) Naǵıslardı bóleklerden soǵıw.

3.plastilinge forma beriw usıllarına kiredi?

- A) Domalaqlıq, shar soǵıw, uzınına, ústin soǵıw.
- B) Detallardı bir-birine jabıstırıw, tegislew.
- S) Domalaqlıq, shar soǵıw, uzınına tegislew, detallardı bir- birine biriktiriw.
- B) Shar soǵıw, detallardı biriktiriw hám jabıstırıw.

4. Texnologiya tálimi sabaqlarınıń maqset hám wazıypaları nelerden ibarat?

- A) Miynetke muhabbat, awıl xojalıq, transport, xızmet kórsetiw tarawları tiykarları menen tanıstırıw, kásip tańlaw hám óner úyreniwge úndew.
- B) Miynetke muxabbat sezimin qáliplestiriw.
- S) Miynet ilmiy tájriybesi hám kónlikpe payda qılıw.
- D) Basqalar miynetin húrmet qılıwdı úyreted/

5. Miynetke psixologiyalıq tayarlaw dep nege aytıladı?

- A) Ámeliy ilmiy tájriybe hám kónlikpelerdi iyelewge qızıqtırıw.
- B) Miynetin psixologiyalıq komponentlerin rawajlandırıw.
- S) Miynetke sanalı hám unamlı múnasábetti qáliplestiriw.
- D) Balalar psixologiyasına miynet ilmiy tájriybelerin síndiriw

6. Miynet tálimi sabaqları qaysı pánler menen óz-ara baylanıshı?

- A) Fizika, ximiya, tábiyattanıw.
- B) Súwret, átirapımızdaǵı álem, matematika, oqıw
- S) Botanika, zoologiya, súwret.
- D) Psixologiya, matematika, sıızılmashılıq.

7. Miynet tálimi sabaqlarında qanday tárbiya beriledi?

- A) Intellektual, tárbiyalıq, fizikalıq, estetik hám miynet tárbiya
- B) Intellektual tárbiya, tárbiyalıq
- S) Miynet tárbiyası, psixik tárbiya
- D) Fizikalıq hám miynet tárbiyası.

8. Miynet tálimi sabaqlarında kónlikpe ne?

- A) Social paydalı miynetin orınlaw qábileti.
- B) Ámeliy jumıstı orınlaw qábileti

- S) Belgili háreketti sanalı orınlawǵa bolǵan qábileti
- D) Paydalı hám ámeliy miynetke úyretiw.

9. Miynet tálimi sabaqlarında ilmiy tájriybe ne?

- A) Kónlikpeniń jetiliskeń forması.
- B) Shınıǵıw hám usıllardıń rawajlanıwlanıwı.
- S) Kónlikpe hám ilmiy tájriybe payda etiw
- D) Iskerliktiń shınıǵıw islew processinde asırılǵan, avtomatlasqan komponenti.

10. Miynet tálimi sabaqlarında jumıs túrleri qaysılar?

- A) qaǵaz, karton, gazmol, xar qıylı materiallar menen islew, texnikalıq modellew, awıl xojalıq miyneti
- B) qaǵaz hám karton menen islew, texnikalıq modellew, awıl xojalıq miyneti
- S) texnikalıq konstruktorlıq, hár qıylı materiallar menen islew
- D) awıl xojalıq miyneti hám texnikalıq modellew, hár qıylı materiallar menen islew

11. “Miynet tálimi metodikasi” kitabınıń avtorları kimler?

- A) A.Gusakova, I. Freytag, R.Mavlonova
- B) R.Mavlonova, O.Goroxova, L.Oguzdina
- S) I.SHebl'kin, V.Romanina, I.Kazakova.
- D) O.Goroxova, I.Freytag, L.Oguzdina

12. Miynet kónlikpe hám ilmiy tájriybelerin qalıplestiriwdiń neshe basqıshı ámeldegi?

- A) Jetew
- B) Tórtew
- S) Altaw
- D) Segiz

13. “Texnikalıq modellew” ne?

- A) Texnikalıq-konstruktorlıq klublarda kórsetiletuǵın iskerlik.
- B) Dógerelerdegi oqıwshılar kórsetetuǵın iskerlik.
- S) Model hám maketlar soǵıw.
- D) Ápiwayı ushatuǵın, júzetuǵın, júretuǵın texnikalıq oyınshıqlar sonıń menen birge sxematik úlgiler tiykarında soǵıw.

14. Konstruktorlaw neshe basqıshqa bólinedi?

- A) 3 hám 5
- B) 5 hám 4
- S) 3 hám 4
- D) 4 hám 2

15. Qol miynetine úyretiwde qollanılatuǵın tiykarǵı metodlar klassifikaciyasi neshew?

- A) 13
- B) 12
- S) 11
- D) 10

16. Instruktaj neshe túrge bólinedi?

- A) 3
- B) 6
- S) 5
- D) 4

17. Klasstan tısqarı islerdiń tiykarǵı forması neshe?

- A) 5
- B) 3
- S) 2
- D) 4

18. Plastilin sóziniń mánisi?

- A) súwret sızıw
- B) gózzallıq
- S) jabısatuǵın zat
- D) sırtqı kórinis

19. Plastilin sózi qaysı tilden alınǵan?

- A) ingliz
- B) grek
- S) fransuz
- D) italyan

20. Baslawısh klasslarda qanday do'gerekler bar?

- A) “Jas tábiyatshiler”, “Zardo'zlik”
- B) “Kórkem tıǵıwshı hayallik”, “Quwırshaq teatri”
- S) “Kewilli ustaxona”, “Sheber qol”
- D) “Jas matematikalıqlar”, “Kórkem tıǵıwshı hayallik”

21. Oqımshı Xo'ja Bahoviddin Naqshbandiydiń miynet tuwrısında pikiri.

- A) İnsan bolıp dúnyaǵa keldińbe, Qandayda bir kásip iyele, óner úyren.
- B) Miynetten kelse baylıq, turmıs bolar shıraylı.
- S) Óner úyren, sebebi ónerde kóp sır, jabıq qapıladı oshar birme -bir.
- D) Dil bayoru das bakor, yaǵnıy diliń Allada, qolıń mudam miynette bolsın

22. Texnologiya sabaqlarınıń mazmunı?

- A) Jumıs ónimin asırıw, tereń bilim iyelew, dóretiwshilik qábiletlerdi ósiriw.
- B) Miynet iskerligin aktivlestiriwge járdem beretuǵın qural.
- S) Tárbıya beriw, dóretiwshilik qábiletlerdi ósiriw.
- D) Tárbıya beriw, kámal taptırıw.

23. Isbilermenlik oqıwshılardı nege úyretedi?

- A) Miynetti ekonomikalıq jónelgenligin.
- B) Óz-ózin basqarıw hám óz-ózin aqsha menen támiyinlewge.
- S) Ekonomikalıq bilim hám ilmiy tájriybege.
- D) Bazar ekonomikası talapların.

24. Mozaika soǵıwdıń neshe usılı bar?

- A) 4 usılı
- B) 5 usılı
- S) 2 usılı
- D) 3 usılı

25. Kvilling sóziniń mánisin tabıń?

- A) Jabısatuǵın zat
- B) Íyır
- S) Oraw
- D) Qus páti

**5111700- Baslawısh tálim hám sport-tárbyalıq is tálim baǵdarı 3-kurs student
_____ Texnologiya hám onı
oqıtıw metodikası páninen bahalaw _____ variant test juwapları**

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Juwap																										
Ball																										

“Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası” páninen sorawlar toplamı

- Texnologiya hám onı oqıtıw metodikası pániniń maqset hám wazıypaları.
- Tálım-tárbiyanı birge qosıp alıp barıw haqqındaǵı dáslepki pikirlerdi kimler bergen?
- Texnologiya tálimin oqıtıwdıń mazmunı nelerden ibarat?
- Baslawısh klasslarda texnologiya sabaǵınıń alıp barılıwı.
- Baslawısh klasslarda texnologiya táliminiń túrleri.
- Integraciya túsiniǵi hám onıń mazmun-mánisin túsindirip beriń?
- Oqıw pánlerin integraciyalaw túrleri, baǵdarları, funkciyaları, tendenciyaları, dárejeleri hám formalari nelerden ibarat?
 - Texnologiya pánin basqa pánler menen óz-ara integraciyasını táminlew arqalı oqıtıwshılarda qanday kompetenciyalar qalıpleseidi?
 - Texnologiya sabaqlarında oqıw processin shólkemlestiriw.
 - A. Nawayı miynet haqqında ne degen.
 - Qanday oyshıllardı bilesiz.
 - Kásip-ónerdi úyreniw usılları kanday.
 - Óner degende neni túsinesiz?
 - Qol miynetiniń usılları ne?.
 - Jumıs ornında islew hám ásbarlardan paydalanıw boyınsha qaǵıydaları qanday?
 - Texnika qáwipsizligi qaǵıydaları nelerden ibarat?
 - Qayshı menen jumıs islew qaǵıydaları neshew?
 - Oqıwshılardı miynetke ámeliy tayarlaw ne?
 - Miynet sabaqlarında qanday ámeliy jumıs túrleri atqarıladı?
 - Miynet sabaqlarında ámeliy jumıslar qanday shólkemlestiriledi?
 - Oqıwshılar tárbiyasında ámeliy jumıs procesinin áhmiyeti?
 - Ustaz hám shákirt haqqında?
 - Oqıwshılar isin tekseriw hám bahalaw jumısları.
 - Oqıwshılardı miynetke morallıq, ruwxıy hám ámeliy tayarlaw.
 - Texnologiya sabaqların shólkemlestiriw formaları qanday?
 - Baslawısh Texnologiya páni elementleri menen tanıstırıw.
 - Miynetke morallıq tárbiyalıw degende neni túsinesiz?
 - Oqıwshılardıń is ónimi qanday asırıladı?
 - Oqıwshılardı miynet kónlikpesi qanday payda etiledi?
 - Oqıwshılardıń aqlıy ósiwinde miynetniń áhmiyeti.
 - Oqıwshılardı qol miynetine úyretiwden tiykarǵı maqset ne?
 - Qanday qol miyneri is túrleri úyreniledi?
 - Texnologiya tálimi hám tárbiyasınıń tiykarǵı wazıypaları nelerden ibarat?
 - Texnologiya tálimi mazmunı nelerden quralǵan?
 - Miynet tájiriyesin qalıplestiriw degenimiz ne?
 - Miynet kónlikpesin qalıplestiriw degenimiz ne?
 - 2-klass miynet sabaǵınıń mazmunı qanday?
 - Texnologiya táliminiń mazmunı nelerden quralǵan.
 - Miynet kónlikpesi qanday qalıplestiriledi.
 - Texnologiya sabaqların shólkemlestiriwde nelerge itibar beriw kerek?

- Oqıwshılarda miynecúygishlikti arttiriw bul...
- Jumis ónimdarlıgın arttiriw usillari qanday?
- Jumis ónimdarlıgın arttiriw usillarına misal keltiriń.
- Oqıwshılarda miynet tárbiyasın ámelge asiriw faktori nede.
- Texnologiya tálimin shólkemlestiriw formaları qanday?
- Texnologiya tálimin shólkemlestiriw usılları qanday?
- Texnologiya tálimin shólkemlestiriw mazmunı ne?
- Texnologiya tálimin natıyeliligin asırıw shártleri qanday?
- Miynet bayramları haqqında aytıp beriń.
- «Өner – өнерден өнер» - degen xalıq naqılın qanday túsesiniz?
- Milliy qádiriyatlarımız haqqında aytıp beriń.
- Tálimdi ónimli miynet penen qosıp alıp barıwdıń tiykarǵı jolları.
- Oqıwshılardı ónimli miynetke tartıw talapları.
- Oqıwshılardıń ónimli miynetin shólkemlestiriw formaları.
- Syujetli applikaciya menen tematikalıq applikaciyanıń ayırmashılıǵı nede?
- Material, yaǵnıy gezlemelerden isleńgen «quraq» applikaciya túrine kireme?
- Ertek tiykarında applikaciya isleń.
- «Applikaciya» - Orta Aziyada qashannan baslap payda bolǵan hám olarda neler sáwlelengen?
- Syujetli applikaciya menen tematikalıq applikaciyanıń ayırmashılıǵı nede?
- Applikaciya degenimiz ne?
- Dekorativ applikaciya.
- Geometriyalıq formalı applikaciya.
- Geometriyalıq figuralardan predmetli applikaciya.
- Syujetli applikaciya.
- Tematikalıq applikaciya.
- Kórkem aplikaciya.
- Lala maketi qalay jasaladı?
- Maketti nelerden tayyarlaw múmkin?
- Qaǵaz hám kartonniń qasiyetleri jumista esapqa alinadima?
- Isten aldın qanday tayarlık kóriledi?
- Qaǵaz hám karton menen islesiwdiń áhmiyeti qanday?
- Qaǵaz hám kartonniń qanday túrleri bar?
- Texnologiya sabaqlarınıń ámeliy shınıǵıwları ne ushın qaǵaz hám karton menen islewden baslanadı?